

Johannese esimene kiri

PKK1241

Sissejuhatus Esimesse Johannese kirja

Järgnevalt asume saadetes „Piibel kaanest kaaneni” uurima 1. Johannese kirja. Nagu ikka Piiblis uue raamatu või kirja juurde asudes tasub ka siin kõigepealt selgitada selle tausta. Selleks läheme praeguse Türgi aladele, kus paar tuhat aastat tagasi oli Rooma riigi koosseisu kuuluv Aasia provints. Aasia nime sai see Bosporuse väina idapoolne piirkond sel põhjusel, et Aasia tähendas esialgselt lihtsalt ida. See ala oli Kreekast idas. Ent juba kreeklased kasutasid seda terminit esmajoonelise piirkonna kohta, kuhu kuulus Efesos ja selle lähem ümbruskond. Alles palju hiljem hakati Aasiaks kutsuma kogu seda suurt maailmajagu, mis ulatub Jaapanini välja.

Kui Rooma kujunes maailmariigiks, siis mõeldi Aasia all ainult sellenimelist praeguse Türgi aladel paiknenud provintsi, mida juhtis rooma prokonsul. See hõlmas ligikaudu läänepoolset kolmandikku sellest, mida me tänapäeval kutsume Väike-Aasiaks. Meie poolt vaadatuna võib see piirkond tunduda kõrvaline, aga sel ajal oli see Rooma impeeriumi jaoks vägagi keskne. See oli kõigest Rooma provintsidest kõige rikkam. Seal oli omal ajal elanud rikas Kroisoski. Selle piirkonna pealinnaks oli alguses Pergamon, kui selle viimane kuningas üllatuslikult pärandas oma riigi roomlastele aastal 133 eKr. Hiljem sai Aasia pealinnaks Efesos. Sinna ehitati ka Artemise ehk roomapäraselt Diana tempel, mida kutsuti üheks seitsmest maailmaimest. Ka paljud teised selle piirkonna linnad olid Kristuse sündimise aegu kreeka kultuuri keskusteks.

Praeguse Türgi aladel on palju antiikaja kõige tähtsamaid linnu. Piiblist ka kõik Ilmutusraamatu seitse kogudust olid seal piirkonnas. Need kogudused olid selleaegse kultuurmaailma keskuses. Selle piirkonna linnades olid muuhulgas muistse maailma suured raamatukogud.

Ei ole päris täpselt teada, millal jõudsid Aasia maakonda ja Efesosse esimesed kristlased. Piibli lehekülgedelt võib aga näha, et kui Paulus saabus Efesosse, siis seal juba oli kristlasi. Paulus viibis selles linnas üldse päris kaua, õpetades Tyrannose koolis. Üsna tõenäoliselt jõudis Paulus sellesse linna 52. aasta suvel ja lahkus sealt 55. aasta kevadel. Tyrannose kooli läks Paulus pärast seda, kui suhted juudi sünagoogiga katkesid. Selles koolis jõudis Paulus õpetada kaks aastat ja selle mõju oli kõige järgi otsustades suur. Nimelt öeldakse Ap 19:10: „See kestis kaks aastat, nii et kõik, kes Aasias elasid, nii juudid kui kreeklased, said kuulda Issanda sõna.” Teated ristiusust levisid siis kiiresti üle terve Aasia maakonna ja sündis ka palju kogudusi. Näiteks Kolossa kirjas nimetatakse peale Kolossa ka Laodikea ja Hierapolise kogudusi. Ei ole küll juttu, et Paulus oleks ise kummaski neist käinud, aga sellest hoolimata võis ta oma kuulutustegevusega nende sündimisele kaudselt kaasa aidata. On huvitav, et sel ajal sündinud kogudustest vähemalt Smürna kogudus on katkematult olnud olemas kuni meie ajani välja.

Apostlite tegudes räägitakse ka sellest, et Paulus kohtus oma kolmandat misjonireisi lõpetades Efesose koguduse juhtidega veel Mileetoses, kuhu ta palus neil selleks tulla. Sellel lahkumismeeleolust kurval koosolekul ütles ta neile muuhulgas, nagu võime lugeda Ap 20:18-20: „Te teate, kuidas alates esimesest päevast, mil ma Aasiasse tulín, ma kogu selle aja teie juures olen käitunud, teenides Issandat kõige alandlikkusega ja pisaratega ja katsumustega, mis mind tabasid juutide salasepitsuste tõttu, kuidas ma ei ole teie eest pidanud salajas midagi teile tarvilikku, vaid olen

seda kuulutanud ja teid õpetanud avalikult ja kodusid mööda.” Nii ta meenutas, mis viimastel aastatel oli toimunud. Seejärel ta rääkis neile sellestki, mis edaspidi juhtub. Ta ütles Ap 20:28-31: „Seepärast pange tähele iseennast ja kogu karja, kelle ülevaatajaks Püha Vaim on teid pannud, et te karjastena hoiaksite Jumala kogudust, mille ta on saanud iseene vere läbi. Mina tean, et pärast minu äraminekut tulevad teie sekka julmad hundid, kes karja ei säästa, ja teie eneste seast tõusevad mehed, kes moonutavad tõde, et vedada jüngreid eneste järele. Seepärast valvake ja pidage meeles, et ma kolm aastat, ööd ja päevad, ei ole lakanud pisarsilmil igauhte manitsema.”

Niisiis, Paulus hoiatas huntide eest, kes tulevad karja kiskuma. Kõige vapustavam on seejuures see, et need karja lõhkujad tulevad kristlaste endi keskelt. Niiviisi hiljem ka läks. Seepärast pidi Paulus 2Tm 1:15 kurtma: „Sa tead seda, et mulle on pööranud selja kõik, kes on Aasias, nende seas Fügelos ja Hermogenes.”

Ühe sõnaga - eksiõpetused hakkasid kogudustes möllama. Ühte neil aegadel valla pääsenud eksiõpetust nimetatakse Kolossa eksituseks, sest Paulus võitleb selle vastu eriti Kolossa kirjas. Selle puhul oli tegemist põhiliselt sünkretismi ehk religioonide segunemisega. Selle toetajad segasid kokku eri religioonide uskumusi ja nii sündis ühepajatoit, mis polnud enam ristiusk. See hakkas pead tõstma varsti pärast seda, kui Paulus oli Efesosest lahkunud.

Kogudustel olekski läinud halvasti, kui olukord poleks 60-ndatel aastatel pöördunud soodsamaks. Nimelt süttis aastal 66 praeguse Iisraeli aladel juudi sõda. Juudid tõusid roomlaste vastu verisele mässule, mille tõttu paljud kristlased sealt piirkonnast põgenesid. Osa neist, eriti Jeruusalemma algkoguduse liikmed, kes seisis juutlusele lähedal, põgenesid ida poole Jordani jõge, aga paljud teised, eriti Kaisarea lähedal elanud kristlased, kes olid juutlusega lõdvemalt seotud, rändasid Aasia maakonda ja eriti Efesosse. Muidugi oli mujalgi – muuhulgas Süüria Antiookias – hellenistlikke kristlasi, kes läksid paganate hulka jõulisemalt, kui seda olid teinud Jeruusalemma kristlased.

Paljud neist põgenikeks saanud kristlastest olid aktiivsed. Näiteks eespool nimetatud Hierapolise koguduse rajajaks peetakse sedasama Filippust, kes oli juhtinud Kristuse juurde ka etioopia kõrge õukondlase. Luukas räägib Ap-s, et Filippus elas veel Kaisareas koos oma tütardega, kes olid saanud prohveteerimise anni, sel ajal, kui Paulus oli jõudnud oma kolmandat misjonireisi lõpetades Jeruusalemma. Luukas räägib sel puhul Filippuse juures käimisest Ap 21:8-9 järgmist: „Järgmisel päeval me lahkusime sealt, jõudsime Kaisareasse ja astusime sisse evangelist Filippuse kotta, kes oli üks neist seitsmest, ja jäime tema juurde. Temal oli neli tüdarta, kes olid neitsid ja kõnelesid prohvetlikult.” Hilisemal ajal on Hierapolises näidatud huvilistele Filippuse ja ta tütarde haudu. Praegusel ajal on see koht rohkem tuntud Pamukkale nime all.

Umbes neil aegadel läks Aasia maakonda ka Jeesuse jünger Johannes, kelle hauda Efesost külastavatele turistidele praegugi näidatakse. Sellesama Johannese kirja me nüüd uurima hakkamegi. Siinkohal tuleb siiski märkida, et kõik uurijad ei ole sugugi üksmeel selles, et Johannese kirjade kirjutajaks oli sama Johannes, kes oli ka Jeesuse jünger. Ma ise lähtun aga kirikuisade üksmeelsest tunnistusest, mille järgi see kiri on nimelt apostel Johannese kirjutatud. Selles kirjas endaski viidatakse sellele, et selle autor on ise olnud koos Jeesusega. Seda näeb väga selgelt juba kirja sissejuhatuses mis, tõsi küll, ei ole sugugi kirjadele iseloomulik: „Mis algusest peale on olnud, mida me oleme kuulnud, mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud - seda me kuulutame Elu Sõnast. Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnistame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks. Mida me oleme näinud ja kuulnud, seda me kuulutame ka teile, et teilgi oleks osadus meiega.”

Tasub muidugi märkida, et Piibel ise ei ütle, kes on Johannese kirjad kirjutanud. Johannese nime nendes ei mainita. Sama lugu on ka Johannese evangeeliumiga – selleski ei nimetata jünger Johannest kordagi nimepidi. Johannese

kirjade ja evangeeliumi sarnasust võib märgata ka muidu. Näiteks 1Jh kirjas on kokku loetud 35 sõna-sõnalt samasugust väljendit, nagu Johannese evangeeliumiski.

Uurijad ei määratle kuigi täpselt, millal on 1Jh kiri kirjutatud. Selles pole selliseid selgeid viiteid, mis aitaksid seda seostada mingi kindla aastaga. Üldiselt arvatakse, et see kiri on kirjutatud millalgi 80-ndatel või 90-ndatel aastatel nimelt Aasia maakonna kristlastele. Sel juhul on see kiri kirjutatud 15-30 aastat pärast seda, kui Johannes oli asunud elama Efesosse. Sel ajal ta võitles seal eksiõpetuste vastu ning sai laia tunnustuse ja austuse osaliseks. Nii Peetrus kui ka Paulus olid selleks ajaks keiser Nero tagakiusamiste käigus juba hukatud. Ka Jeruusalemm oli hävitatud aastal 70. Neil kriitilistel aegadel oli ka väga oodatud Jeesuse Kristuse tagasitulekut, ja kui see viibis, siis olid paljud hakanud julgust kaotama ja muutunud oma usus ebakindlaks. On arusaadav, et kui lühikese aja jooksul toimus palju selliseid vapustavaid sündmusi, siis vajasisid kristlased erilist tuge. Jumal oli korraldanud nii, et Johannes sai olla selliseks trööstijaks ja hajali elavate kristlaste ühendajaks.

Johannese kirju lugedes näeb, et seal enam ei tehta juut- ja pagankristlaste vahel vahet. See vahetegemine mängis veel Pauluse ajal koguduse sisemiste pingete lahendamisel tähtsat rolli, aga pärast templi hävitamist ja esimesi suuri tagakiusu oli see oma tähendust kaotanud. Johannes ei võitle oma kirjades ka innukalt usuõiguse eest ja selle vastu, et inimene võiks saada õigeks Seaduse tegusid tehes. Seda oli teinud Paulus. Johannese võitluse keskmes on küsimus, kuidas kristlane elab maailmas.

Eriliseks jooneks võib küllap pidada ka seda, et 1Jh-s viidatakse ainult ühes salmis VT-le. See on 1Jh 3:12, mis kõlab: „Mitte nii nagu Kain, kes oli kurjast ja lõi maha oma venna. Ja mispärast ta lõi tema maha? Sellepärast, et tema teod olid kurjad, aga ta venna omad õiged.”

Veel üheks 1Jh-e tähtsaks teemaks on kristlase päästekindluse rõhutamine. Selles kirjas kasutatakse kokku 40 korda sõnu, mis tähendavad tundmist ja teadmist. Kristlasel pole seega tarvis elada ebakindluses. See, mida Jeesus Kristus on meie eest teinud, on kindel, ja pealegi me tunneme teda isegi. Seda rõhutab Johannes üha uuesti, trööstides nõnda ebakindlaid kristlasi.

Et Esimest Johannese kirja paremini mõista, on hea tõsta veel kokkuvõtlikult esile neli asjaolu, mis mõjutasid kristlasi Rooma riigis eriti 1. sajandi lõpul.

Kõigepealt, ristiusk oli saanud juba tuttavaks. Paljud usklikud olid esimeste kristlaste lapsed ja lapselapsed. Ristiusu uudsuse sära oli hakanud tuhmuma. Selle veetus oli mingis mõttes üle läinud. Esialgne innukus ja pinge olid kahvatunud. Kui Paulus oli läinud Efesosse, siis varsti oli terve linn hakanud käärima. Aga hiljem oli innukus hakanud kahanema ja millalgi langes efeslaste soov Kristust järgida väga madalale. Üheks selle põhjuseks olid sinnamaile jõudnud eksiõpetused.

Teiseks, ristiusu kõrged nõudmised sundisid kristlasi muust rahvast eralduma, aga esimeste kristlaste järeltulijad ei tahtnud teistest eralduda. Usklikke kutsuti *pühadeks*. Püha on kreeka keeles *hagios* ja selle tegelik tähendus eriti VT-i põhjal on „Jumala kasutusse eraldatud, Jumalale kuuluv”. Templi riistad ja nõud olid pühad, sest need olid mõeldud kasutamiseks ainult Jumala teenimisel. Ka Efesose kristlased olid Jumala omad ja mõeldud Jumala kasutusse, aga mitmetel põhjustel olid neist saanud konveierikristlased, kes olid programmeeritud kompromissinimelise programmiga. Nad olid kujunenud omamoodi plastikkristlasteks. Juudikristlik eetika oli purunenud ja Piibli poolt seatud standardeid enam ei austatud.

Eks ole, kõik see kõlab ju päris tuttavalt ka meie kaasaja suhtes. Ega enamik meie aja kristlasigi taha meelsasti jumalatu maailmaga vastanduda ja end sellest määrimatuna hoida. Meelsamini püütakse maailmaga sulanduda – kas selleks, et vähema vaevaga läbi saada ja mugavamalt ära elada või vahel ka lootuses nõnda maailma mõjutada. Ja ega paljude meie aja kristlaste jaoks ole Piibel enam ammu elu normiks. Seda tõlgendatakse sageli vastavalt inimeste arvamustele, soovidele ja „vajadustele” või siis jäetakse see iganenud asjana üldse kõrvale. Selle asemel minnakse õhinal kaasa ida religioonidest pärit õpetustega, mis kõlavad uudset ja põnevalt. Näitena võib nimetada taaskehastumisõpetust ja kõikvõimalikke enesearendustehnikaid. Seevastu lunastus, mida pakub ainuüksi Jeesus Kristus, jääb paljudele tegelikkuses kaugeks ja üsna mõistetamatuks asjaks, mille järele ei tunta vajadustki.

Kolmandaks, Efesose kristliku koguduse vaenlane ei tulnud väljastpoolt, vaid selleks oli seestpoolt tulev kiusatus. Just selle eest oligi Paulus hoiatanud. Samuti hoiatas ka Jeesus ise Mt 24:24-25: „sest tõuseb valemessiaid ja valeprohveteid ja need pakuvad suuri tunnustähti ja imesid, et kui võimalik, eksitada ka valituid. Vaata, mina olen teile seda ette ütelnud.” Ühe sõnaga, kristlik usk oli muutumas oma vastandiks. Seda üritati parandada, teha see intellektuaalselt ja ühiskondlikult hinnatud asjaks. Aga kui ristiusu keskmeks on Jeesuse Kristuse rist, siis seda ei ole kunagi võimalik teha inimese silmis hinnatud asjaks. See on skandaal ja jääb selleks.

Neljandaks hakkasid sel ajal Rooma riigis üha enam maad võtma gnostitsistlikud ideed. See mõjutas otseselt ka kogudust. Selle peateemaks oli, et mateeria on oma olemuselt kuri, ainult vaim on hea. Seega peeti kogu materiaalsel maailmal kurjaks. Seepärast gnostitsistid halvustasid inimese keha. Nende arvates oli vaim kehas nii nagu seeme määrdunud mullas. Sama mõtteviisiga me puutume kokku ka paljudes praeguse aja õpetuslikes vooludes. Neis õpetatakse, et igas inimeses on säde head ja seda sädet tuleb mitmesuguste meetoditega arendada. Gnostitsistid püüdsid selle „seemne”, neis oleva vaimu, kasvama saada ja nad üritasid eraldada oma ihus olevast kurjast.

Selle eesmärgi saavutamise poole püüeldi sel ajal peaasjalikult kahel viisil. Ühed nuhtlesid oma ihu asketismiga kuni äärmuseni. Teised jälle arvasid, et kuna keha kord on juba vähemväärtuslik, siis on ükskõik, mis sellega tehakse. Selle tagajärjeks oli kõikvõimalik ebamoraalsus. Nad arvasid, et kui inimene rahuldab vabalt kõiki oma ihu soovet, siis need lakkavad teda vaevamast. Ehk teisisõnu: parim viis kiusatuse võitmiseks on sellele järele anda.

Nende kahe äärmusliku voolu vahele jäi ka mitmesuguseid muid variatsioone, aga kõik nad eitasid Jeesuse messialikkust. Arvan, et Johannes kirjutas neid silmas pidades 1Jh 2:22: „Kes on valetaja? Eks ju see, kes salgab, et Jeesus on Kristus. Antikristus on see, kes salgab Isa ja Poega.” Gnostitsistid seega eitasid inkarnatsiooni ehk Jumala inimeseks saamist, sest nende arvates Jumal ei võinud end roojastada, võttes endale inimese kuju – oli ju inimese ihu nende käsituse järgi kuri. Ent Johannes ütleb oma evangeeliumis Jh 1:14 selgelt: „Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel.” Oma kirjas ta aga kirjutas: „Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast, ning ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma, kellest te olete kuulnud, et ta tuleb, ja nüüd ta juba ongi maailmas.” (1Jh 4:2-3)

Eksiõpetuses, mida nimetati doketistlikuks gnostitsismiks, näiteks õpetati, et Jeesusel oli ainult näiliselt ihu, tegelikult aga ei olnud. Kui ta näiteks kõndis, siis nende arvates ta jälgi maha ei jätnud. See on üheks näiteks, kui kaugele võib inimene eksida, kui ta eelistab oma mõttekonstruktsioone sellele, mida Jumala sõna selgelt ütleb.

Ristiusu järgi on inimese hädad palju sügavamal, sugugi mitte ainult ta ihus. Jeesuse enda sõnul ei tule kõikvõimalikud kõlvatused ja kurjus mitte inimese ihust, vaid südamest ehk sisemisest olemusest. Inimene on täielikult patune, seepärast on ta vaim niisama langenud, nagu ihugi. Seepärast ka kõik inimese vaimu tooted, kaasa arvatud mõtlemine, on rikutud. Seega kristlane ei eritle hinge ja vaimu sel kombel nagu gnostikud. Kuna inimene tervikuna vajab lunastust, siis ka Kristuse päästetöö hõlmab kogu inimest. Seepärast ka ihu tõuseb kord üles, nii nagu Jeesuski tõusis hauast üles ihulikult. Me usume ihu ülestõusmisest, sest ihugi oli Jumala loomistöö põhjal esialgselt täiuslik. Gnostitsistidele aga oli mõte ihu ülestõusmisest või Jumala elamisest ihus täiesti vastuvõetamatu.

Sellised mitmeti vastuolulised meeleolud olid siis õhus sel ajal, kui Johannes selle kirja kirjutas. Ehk just neist painetest johtub see, et seda kirja on sageli nimetatud UT-i kõige pühamaks. See on vastukaaluks aja vaimule. See kiri juhib Jumala lapse üle künnise isakoju. See on õigupoolest perekonnakiri, kiri ühe perekonna liikmetele sest Johannes kirjutab nii lastele, noortele kui ka isadele. Sellist lähedust ei ole isegi Pauluse kirjades. Johannes rõhutab väga tugevalt, et kristlased on ühe pere rahvas.

Usk teeb inimese Jumala perekonna liikmeks. Perekonnas on meil suhteid, mis võivad puruneda, aga mida saab parandada, „kui me oma patud tunnistame”. Siis on Jumal omalt poolt „ustav ja õige ...” (1Jh 1:9) ning teeb asjad jälle korda.

Nii me oleme saanud mingi ülevaate olukorrast, mille puhul ja millises keskkonnas 1Jh kirjutati. Järgmisel korral hakkame seda kirja täpsemalt uurima.

PKK1242 1Jh 1:1-3

Apostlid tunnistasid kogetust

Eelmisel korral tegime juba algust Esimese Johannese kirjaga tutvumisega. Siis juba ütlesin, et selle kirja kirjutamise üheks põhjuseks oli nähtavasti vajadus võidelda gnostitsistliku eksiõpetuse vastu. Selle õpetuse järgi oli Jeesus ainult näiliselt inimene. Gnostitsistid väitsid end omavat üleloomulikku teadmist. Gnostitsismi nimigi tuleneb kreekakeelsest sõnast *gnosis*, mis tähendab teadmist.

Selle eksiõpetuse toetajaid oli jõudnud ka Efesosse. Kõige tuntum neist oli arvatavasti Kerinthos, kes elas Efesoses samal ajal kui Johanneski. Johannes aga ei tahtnud selle eksiõpetuse levitajaga mingit tegemist teha. Nagu gnostikutel kombeks, nii ka Kerinthos küll tunnistas Jeesuse jumalikkust, aga salgas tema inimlikkust. Ta isegi õpetas, et Jeesus ja Kristus olid kaks eri isikut.

Selliste eksituste vastu oli Johannes seatud võitlema. Johannese kiri on seega võitluskiri, aga muidugi on ta veel palju muudki. Ta annab meile ka arusaamist selle kohta, mis on kristlase elus kõige tähtsam. Selleks on muidugi osadus Jumalaga Jeesuse Kristuse läbi. Seepärast räägitakse selles kirjas ikka ja jälle Kristusesse jäämisest. Nii palju veel sissejuhatuseks. On tulnud aeg avada oma Piibel Esimese Johannese kirja kohalt.

1:1 Mis algusest peale on olnud, mida me oleme kuulnud, mida me oleme oma silmaga näinud, mida me oleme vaadelnud ja mida meie käed on katsunud - seda me kuulutame Elu Sõnast.

Nagu näeme, 1Jh-e algus ei tuletata üldse meelde kirja. Eriline on seegi, et see ka ei lõpe tervitustega, nagu tüüpilised kirjad. Seepärast on täiesti õigesti märgitud, et see näib olevat pigem jutlus kui päris kiri. Selle kirja algus meenutab Heebrea kirja, kus samuti puuduvad tavapärased kirja algussõnad. Sealgi ei öelda, kes on kirja saatja ja kellele see on mõeldud, nagu sel ajal kirjades tavaliselt tehti.

Johannes alustab oma kirja või jutlust, rääkides „algusest”. Millist algust ta õieti mõtleb? Kreeka keeles on siin sõna *arhe*, millega algab ka Johannese evangeelium: „Alguses oli Sõna ...” Nagu evangeeliumist edasi selgub, jutt on Jeesusest Kristusest. Loomulikult räägib Johannes temast ka siin, 1Jh-s. Juba esimese salmi lõpus ta nimetabki teda „Elu Sõnaks”. Kreeka filosoofias tähendas *arhe* seda, mis on füüsilise maailmakõiksuse ja kõige muu algallikas või põhjus. Niisiis sobib see mõiste Jeesuse Kristuse kohta väga hästi. Tema ongi see, kes on olnud „algusest”, kusjuures see tähendab siin ilmselt absoluutset algust. Jeesus Kristus nimelt on olnud olemas juba enne kõiki muid algusi.

Piiblis räägitakse algusest kolmel korral, millest kaks on väga sarnased. Esimene on 1Ms 1:1: „Alguses lõi Jumal taeva ja maa.” Me ei tea täpselt, millal see toimus, aga tähtis on, et ta seda tegi. Kui ei taha nõustuda sellega, et Jumal lõi maa ja taeva, siis on raske Piiblit edasi lugeda, sest kogu ülejäänud Piibli sõnum toetub sellele tõele. Tõsi küll, meie ajal usuvad ju paljud, et maailm on sündinud juhuslikult, aga seegi on just nimelt uskumine, millel pealegi isegi puhtteaduslikult võttes on väga vähe alust. On näiteks arvestatud, et elu sündimine juhuse tulemusena on umbes niisama tõenäoline, nagu terve valmis sõnaraamatu sündimine trükikojas toimunud plahvatuse tulemusena. See nõuaks küll erakordset usku, sest neist asjust on meil olemas mingi ettekujutus. Me teame, et plahvatused ei raja midagi uut, vaid vastupidi – purustavad. Elu tekkimist juhuslikult näib palju kergem uskuda lihtsalt sel põhjusel, et enamik meist ei kujuta ligikaudugi ette, kuivõrd keeruline see on.

Teine algus, millest Piibel räägib, on juba nimetatud Johannese evangeeliumi esimeses salmis: „Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal.” Sama raamatu kolmandas salmis öeldakse veel: „Kõik on tekkinud tema läbi ja ilma temata ei ole tekkinud midagi.” Ükskõik kui kaugele minevikku me läheksime, kasvõi miljardite aastate taha, ikka tuleb vastu Jeesus Kristus, kes oli enne kõike. Juba enne kõike seda, mida meie nimetame alguseks, Tema oli. Temal kui algusel ei ole algust, sest Jumalal ei ole algust. Meie väikesel mõistusel on seda raske käsitada, kuni jõuame Jh 1:14-ni. Seal öeldakse: „Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde.” See salm viib meie mõtted Petlemma.

Kolmanda algusena võikski käsitleda seda, kui Jeesus Kristus „sai lihaks”, sündides Petlemmas, aga see pole tõeline algus, vaid ainult Jeesuse Kristuse maise elu ja lunastusmissiooni algus. Kui ta sai umbes kolmekümneaastaseks, siis sai Johannes temaga tuttavaks. Johannes ja ta vend Jaakobus kohtusid Jeesusega Jeruusalemmas. Hiljem olid nad koos oma isaga võrke parandamas, kui Jeesus tuli nende juurde ja kutsus neid endale järgnema. Nad jätsid oma isa koos ta töömeestega maha ja läksidki. Sealt algab see aeg, mille kohta Johannes ütles siin esimeses salmis, et ta on oma silmaga näinud ja oma käega katsunud Seda, kes „algusest peale on olnud”. Paneme tähele – mitte sündinud, vaid *olnud*.

Väga oluline on Johannes rõhutus, et ta ise koos teiste apostlitega on olnud kõige selle tunnistajaks, millest ta räägib. Nagu ta ütleb, ta räägib sellest, mida nad on 1) kuulnud, 2) näinud, 3) vaadelnud (st hoolega jälginud) ja 4) oma käega katsunud. Johannes räägib teisisõnu sellest, kui lähedal nad Jeesusele Kristusele tema maapealse elu ajal olid.

Kõigepealt ütles Johannes: „... mida me oleme kuulnud”. Seega, ta ei räägi oma arvamustest, oletustest või teistelt kuuldust. Ta räägib tõsiasiast, et ta kuulis oma kõrvaga, mis Jeesus Kristus rääkis, ja teda kuulates kuulas ta Jumalat ehk Elu Sõna.

Teiseks ta ütles: „... mida me oleme oma silmaga näinud”. Seega, Johannes ei anna edasi mingeid iidsete aegade pärimusi või legende, vaid fakte, mida ta ise on oma silmaga näinud ja oma kõrvaga kuulnud. See oleks väga kasulik teave ka kõigile tänapäeva kahtlejatele. Ka Jeesus ise rõhutas nägemise tähtsust Mt 13:16-17: „Õndsad on aga teie

silmad, et need näevad, ja teie kõrvad, et need kuulevad. Sest tõesti, ma ütlen teile, palju prohveteid ja õigeid on ihaldanud näha, mida teie näete, ega ole näinud, ja kuulda, mida teie kuulete, ega ole kuulnud.”

Aga meie, kes me ei saa Jeesust näha oma füüsiliste silmadega – kas meil on ka põhjust rõõmustada? – Meil on nüüd apostlite tunnistus, millele saame toetuda. Kui kuuleme Piibli lehekülgedelt nende tunnistust Jeesusest Kristusest, siis pole meil põhjust selles kahelda, sest kuulates ja ausalt mõeldes saab selgeks, see on usaldusväärne. Nii võime meiegi vaadata Päästjat usu silmadega. Selle kohta ütles ka Peetrus 1Pt 1:8: „keda te armastate, kuigi te ei ole teda näinud, kellesse te praegu teda nägemata ometi usute ja rõõmustate üliväga kirkastatud rõõmuga ...” Samast asjast rääkis ka Jeesus Toomale, kes ei uskunud tema ülestõusmist enne, kui sai teda näha ja kui talle anti ka luba teda puudutada: „Kas sa usud seepärast, et sa oled mind näinud? Õndsad on need, kes ei näe, kuid usuvad.” (Jh 20:29) Need piiblikohad on tähtsad meile, kes me pole Jeesust nõnda oma silmaga näinud ega kõrvaga kuulnud, nagu olid Johannes või Peetrus.

Seejuures tuleb lisada, et ka ise nägemine või puudutamine ei tarvitse sugugi tingimata sünnitada usku – oli ju sel ajal palju inimesi, kes teda küll nägid, kuulsid ja puudutasidki, kuid ometi ei suutnud uskuda. Üksvahe isegi ta enda vennad ei uskunud temasse. Usu saladus on õnneks sügavam kui otsene füüsiline nägemine või puudutamine. Usk sünnib siis, kui Püha Vaim inimest veenab, et ongi nii, nagu apostlid tunnistavad ja nagu need tunnistused on kirja pandud. Ja selle Püha Vaimu veenmise suhtes ei ole me sugugi halvemas olukorras kui need Jeesuse jüngrid, kes elasid ja tegutsesid koos temaga. Püha Vaim on ju meie jaoks täpselt seesama, kes nende jaoks. Ta ei ole meist sugugi kaugemal. Samuti ei ole Püha Vaim tänapäeval sugugi vanaks ega viletsaks jäänud. Ta annab varsti selgust seal, kus tõesti tahetakse teada, kuidas Jeesuse Kristusega õieti lood on.

Johannes kasutas veel ka väljendit: „mida me oleme vaadelnud ...” Miks ta räägib eraldi nägemisest ja vaatlemisest? – Eks me taju eesti keeleski, et vaatlemine on palju tugevam sõna ja tähendab tähelepanelikku jälgimist. Sõna „vaadelnud” on kreeka keeles *theomai*, millest tuleneb ka sõna „teater”. Ka teater on ju koht, kus isegi tundide kaupa istutakse ja jälgitakse sündmuste arengut hoolega, pinevalt, mitte muuseas või vilksamisi.

Nüüd rõhutab jünger Johannes oma kirja alguses, et nad on Jeesust mitte lihtsalt näinud, vaid ka hoolikalt jälginud ja vaadelnud. Nad olid ju temaga koos umbes kolme aasta jooksul, nii et nad said kõike tema ellu puutuvat täpselt jälgida. Sellise aja jooksul tuleks välja ka võimalik ebaehtsus.

Veel ütles Johannes: „... ja mida meie käed on katsunud ...” Johannes ise näiteks nõjatus Jeesuse rinnale, kui nad ülemises toas söömas olid vaid vähe aega enne seda, kui Jeesus arreteeriti ja viidi risti lüüa. Nii veenab Johannes meid juba seda kõike rõhutades, et Jeesus on tõeline inimene. Tema inimlikkus ei olnud mingiski mõttes ainult midagi näilist või kujutletavat, vaid see oli väga konkreetne ja käegakatsutav.

Meie jaoks aga tähendab see kõik veel ühte väga olulist asja: see, mida Johannes räägib, ei pärine kusagilt kaugelt, teistelt inimestelt, eelmistelt põlvkondadelt, vanadest pärimustest või koguni teistest religioonidest, nagu tänapäeval ilmselt paljudki arvavad. Ei – Johannes ja ta kaaslased kirjutavad ainult omaenda käegakatsutavatest kogemustest Jeesusega. See muudab tema tunnistuse väga tähtsaks.

Ei ole raske näha, et Johannese kirja algus ründab otseselt gnostitsistlikku eksiõpetust. Gnostikud väitsid, et neil on olemas kõrgem teadmine kui lihtsatel kristlastel. Üks nende peamisi mõtteid oli, et Jeesus oli sündides ainult

inimene, aga kui ta sai ristitud, siis sisenes temasse Kristus; ja kui Jeesus ristil rippus, siis Kristus lahkus temast. Johannes kummutab selle õpetuse juba oma evangeeliumi alguses, öeldes selge sõnaga: „Ja Sõna sai lihaks” – sündis lihaks. Ka siin, oma esimeses kirjas kuulutab ta jõuliselt, et pärast surnuist ülestõusmist oli Jeesus endiselt inimene. Johannes ei räägi teooriatest, vaid isikust, keda ta on kuulnud, näinud ja ka puudutanud.

1:2 Jah, Elu on saanud avalikuks, ja me oleme näinud ja me tunnistame ja kuulutame teile igavest elu, mis oli Isa juures ja on saanud meile avalikuks.

Äsja nimetas Johannes Jeesust Kristust Elu Sõnaks, siin aga juba otse Eluks. Küllap me mäletame, et nii nimetas ennast ka Jeesus ise (Jh 14:6). Niisiis, see Johannese väljend ei ole ülepakkumine ega liialdus. Elu – pealegi igavene elu – sai avalikuks, nii et inimesed võisid seda näha. Ja jälle rõhutab Johannes, et jutt ei ole mingitest pärimustest või kelleltki teiselt kuuldust, vaid ta ise koos oma kaaslastega on seda näinud. Sellepärast nad sellest ka tunnistavad ja kuulutavad, nagu ta ütleb. Algakristluse jõu üheks saladuseks ilmselt oligi just see, et tunnistajad ja kuulutajad olid oma silmaga näinud seda, millest nad rääkisid.

Apostel ütles: „me tunnistame ja kuulutame teile ...” Tunnistamine eeldab isiklikku kogemust, mis Johannesel ka olemas oli. Tunnistada saabki ainult sellest, mida inimene ise on näinud, kuulnud või muul viisil kogunud. Ka Juudas Iskarioti asemele valiti apostlik inimene, kes oli olnud samade asjade tunnistajaks, nagu teisedki jüngrid. Ap 1:21-22 räägitakse, millised olid selleks vajalikud eeldused: „Niisiis peab saama Jeesuse ülestõusmise tunnistajaks koos meiega üks neist meestest, kes on meie hulgas olnud kogu selle aja, mil Issand Jeesus meie juures käis sisse ja välja, alates Johannese ristimisest kuni päevani, mil ta meilt võeti üles.” Niisiis, ainult selline inimene, kes oli ise kõige toimuva juures olnud, võis astuda Juuda asemel apostli ametisse ja olla Jeesuse tunnistajaks.

Tunnistamise kõrval oli teiseks apostlite ülesandeks kuulutamine – neil tuli inimestele teada anda, kuidas nad saavad igavese elu osaliseks. Seda ülesannet ei olnud nad endale ise võtnud, vaid vastava korralduse oli andnud Jeesus. Mk 16:15 on ära toodud Jeesuse sõnad: „Minge kõike maailma, kuulutage evangeeliumi kogu loodule!”

Kuulutamiseks tõlgitud kreekakeelne sõna on *apangelo*. See koosneb eesliitest *ap-* ja põhisõnast *angelo*. Sellest sõnast on moodustatud ka nimisõna *angelos*, mis tähendab inglit või käskjalga. Samast sõnatüvest tuleneb ka sõna, mis tähendab evangeeliumi. Johannese valitud kreekakeelset sõna võidi kasutada ka täiesti argipäevastest asjadest rääkimise kohta. See tähendas teisisõnu lihtsalt seda, et anti teada millestki tähtsast. Evangeelium Jeesusest Kristusest on seega ühest küljest midagi äärmiselt võimast ja pidulikku, teisest küljest aga on see kuulutamiseks päris igapäevases elus. See, mis Jeesus Kristus on korda saatnud, on tõesti niivõrd tähtis, et inimestel on kindlasti tarvis sellest teada saada.

Sellest salmist tasub veel tähele panna, et jutt on elust palju sügavamas mõttes, kui me tavaliselt räägime – nimelt igavesest elust. Seda elu polnud maa peal üldse olemas, vaid see oli Isa juures taevas. Sealt ta tuli alla meie hulka ja sai avalikuks. Seetõttu me oleme päästmise asjus täielikult Jumalast sõltuvad. Mingid meie tehtud teod ei aita, sest need ei suuda luua elu – isegi mitte maises mõttes, rääkimata Jumala liiki elust. Kui Jeesus poleks saanud inimeseks, siis poleks meil mingit võimalust saada igavest elu. Nüüd aga on meil lootus, mis ei vea alt – ehk Piibli keeles öeldes: lootus, mis ei jäta häbisse.

1:3 Mida me oleme näinud ja kuulnud, seda me kuulutame ka teile, et teilgi oleks osadus meiega. Meie osadus on osadus Isaga ja tema Poja Jeesuse Kristusega.

Siin tõuseb esile uus teema – osadus. Usu sisuks ja eesmärgiks on midagi enam, kui ainult teadmised – selleks on osadus taevase Isaga ja Jeesuse Kristusega. Teisisõnu – Jumal tahab taastada lähedase suhte inimesega, kes teda ei tunne. Johannese sõnul on see osadus temal ja ta kaaslastel juba olemas, aga see on mõeldud üha laienema, nii et selle leiaksid ka üha uued inimesed, kellel see alles puudub. Üks asi on uskuda, et Jumal on kusagil olemas, hoopis teine asi aga on lähedane suhe ehk osadus selle Jumalaga.

Johannes rõhutab juba kolmandat korda, et ta kuulutab asju, mida ta koos oma kaaslastega on näinud ja kuulnud, nii et see peaks meile juba teadvusse sööbima. Aga miks ta sellest kõigest tunnistab ja kuulutab? – Nimelt selleks, „et teilgi oleks osadus meiega”, nagu ta ütleb. Selle kuulutuse uskumine sünnitas osaduse nii uskujate vahel kui ka Jeesuse endaga. Just seda oli Jeesus palunud oma ülempreesterlikus palves Jh 17:20-21: „Aga ma ei palu üksnes nende eest, vaid ka nende eest, kes nende sõna läbi hakkavad minusse uskuma, et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus, et nemadki oleksid meis, et maailm usuks, et sina oled minu läkitanud.”

Nagu näeme, apostlik kuulutus ei sünnita osadust ainult kuulutaja ja kuulajate vahel, vaid see ulatub palju kaugemale – see loob osaduse – või õigemini ühtsuse – ka taevase Isa ja Jeesuse Kristusega. Just see ongi kõige tähtsam. Kui see jääb vaimuliku töö tagajärjel toimumata, siis on tegemist ainult inimliku klubilise tegevusega. Kuna Johannesel ja teistel apostlitel oli osadus Jumalaga ja Ta Poja Jeesuse Kristusega, siis need, kes apostlite kuulutatud sõnumi vastu võtavad, leiavad sama osaduse ka Isa ja Pojaga.

Selle illustreerimiseks sobib järgmine näide. Ütleme, et sul on sõber, kelle kodus sa pole aga kunagi käinud. Sul on temaga osadus ehk lähedane suhe, kuid sa ei tunne ta pererahvast. Ükskord ta kutsub sind külla ja sa lähedki – näiteks sünnipäeva puhul. Seal ta tutvustab sind oma vanematele ja õdedele-vendadele. Nii saad sa nendegagi tuttavaks – sul tekib nendega osadus.

Just sellisena on mõeldud toimima ka kristlik kuulutus – need, kelle osadus Jumalaga on taastatud, püüavad sellesse kaasata teisigi, sest just see ongi kogu Jumala töö eesmärk üldse.

Sa võiksid oma sõbra puhul piirduda ka sellega, mis ta sulle oma perekonnast räägib. Sel juhul on sul ta pere ja kodu kohta teadmisi, kuid osadus on ainult sõbraga, keda sa isiklikult tunnend.

Sõna „osadus” on kreeka keeles *koinoonia* ja see tähendab midagi, mis on kellegagi ühine või ühiselt jagatud. Kristlaste osadus tähendab Kristuse asjade omavahelist jagamist. See eeldab Jeesuse Kristuse tundmist, mitte ainult temast teadmist.

Sellestasjast rääkis Jeesus Peetrusele viimasel õhtusöömaajal, ehkki ta seal küll ei kasutanud sõna *koinoonia*. Kui Peetrus esialgu tõrkus ega tahtnud lasta Jeesusel oma jalgu pesta, ütles Jeesus talle: „Kui mina sind ei pese, siis ei ole sul osa minuga.” Sedasama väljendab väga sügavalt ka võrdlus viinapuuga Jh 15:5: „Mina olen viinapuu, teie olete oksad. Kes jääb minusse ja mina temasse, see kannab palju vilja, sest minust lahus ei suuda te midagi teha.”

Niisiis tuleb mees pidada, et usk Jeesusesse Kristusesse tähendab ka osadust temaga. Nagu puu okstes voolab sama mahl, mis tüveski, nii ka iga Jeesusesse Kristusesse uskuja saab osa ka tema elust. Seda tähendabki päästev osadus. Sellepärast võis Johannes eespool kirjutada: „Me kuulutame teile igavest elu ...” Kui me võtame vastu apostlite tunnistuse ja kuulutuse Jeesusest Kristusest, siis on tõesti tegemist igavese eluga.

PKK1243 1Jh 1:4-8

Käi valguses!

Johannes räägib meile järgnevalt ühest neist põhjustest, mis olid pannud teda kirjutama kirja, mida me tunneme Esimese Johannese kirjana.

1:4 Ja me kirjutame seda, et meie rõõm oleks täielik.

Mitte asjata ei öelda, et jagatud rõõm on kahekordne rõõm. Umbes sedasama tahab siin öelda ka Johannes. Kui sul on häid uudiseid, siis tahad neid kindlasti ka sõpradega jagada. See on rõõmuks nii sulle kui sõpradele. See ongi üheks selle kirja kirjutamise põhjuseks – „et meie rõõm oleks täielik”. Rõõm on täielik siis, kui sa tead, et võid olla oma usus täiesti kindel, kuna tegemist pole kaugest ajast pärit müütide või legendidega, vaid need, kes Jeesusest Kristusest tunnistavad, räägivad oma isiklikest kogemustest.

Eelmises salmis rääkis Johannes osaduse sündimisest, kasutades selle kohta algtekstis sõna *koinoonia*. Praegusel ajal mõeldakse selle sõna all vahel osadussöömaega ehk armulauda või ka ühist andmist. Johannes aga räägib siin sellise osaduse kogemisest, mille kohta Paulus kirjutab Fl 3:10: „Ma püüan ära tunda teda ja tema ülestõusmise väge ja tema kannatuste osadust, saades tema surma sarnaseks”. Osadus tähendab lähedast suhet armastatud isikuga, mis ju samuti on inimese elus suureks rõõmu ja jõu allikaks. Kristlik osadus on ennekõike uskliku osadus Jumala Isa ja Jeesuse Kristusega Pühas Vaimus, aga samuti ka kristlaste omavaheline osadus. Seda teemat käsitlesime juba eelmisel korral. See osadus koos sellest tuleneva rõõmu ja jõuga moodustabki kristluse tuuma. Kus on ainult õpetus ja tõekspidamised, aga osadus puudub või on väga nõrk, seal jääb kristlus kaugeks ja külmaks – nagu abielugi, kui abikaasad elavad teineteisest kaugel ja suhtlevad väga vähe.

Jumala sõna kuulutamise lõppeesmärgiks on, et inimesed tuleksid patu tundmise ja meelearanduse kaudu päästele ning leiaksid osaduse Jumalaga. Päästetud saamine on midagi väga rõõmsat, nagu näeme seda ka etiooplase kõrge õukondlase puhul, kellele Filippus kuulutas evangeeliumi. See õukondlane ei kiitnud teed jätkates Filippuse head jutlustamisioskust, vaid jätkas oma teed rõõmuga. Miks? Sellepärast, et ta oli saanud tundma Kristust. Johannese kirja eesmärgiks on, et sina ja mina võiksime jagada omavahel Kristuse asju, et Jumala Vaim võiks teha Jeesuse Kristuse ja taevase Isa meile nii reaalseks, et meie osadus oleks tore ja rõõmus.

Niisiis Johannes ütleb, et ta on kirjutanud kahel põhjusel – esiteks, et meil oleks osadus nii omavahel kui ka Jumalaga, ja teiseks, et meie rõõm oleks täielik. Kuna Johannes räägib täielikust rõõmust, siis võib arvata, et ta ei pea silmas ainult praegust elu, vaid mõtleb ka tulevasele maailmale, kus kristlasel pole tarvis enam oma puudulikkuse pärast kannatada. Aga tõesti, osadus Jeesuse Kristusega on väga rõõmus ja jõuduandev asi juba siin maa peal, hoolimata kogu siinsest puudulikkusest.

Selle, mis takistab meil tundmast täielikku rõõmu juba siin maailmas, võtab Johannes vaatluse alla järgmiseks. Ta räägib probleemist, mille tunneb ära iga Kristusesse uskuja.

1:5 Ja see on sõnum, mida me oleme kuulnud temalt ja kuulutame teile: Jumal on valgus, ja temas ei ole mingit pimedust.

Siin võib kõigepealt märkida, et see on asi, milles kristlus erineb neist religioonidest, kus jumalana käsitletakse kõike, mis üldse on olemas – sealhulgas nii valgust kui ka pimedust, nii head kui ka kurja, ja kus vastandid moodustavad samasuse või terviku. See on küll pilt meie maailmast, kus tõesti on olemas kogu see vastandlikkus,

aga Jumal on teistsugune – temas pole midagi pimedat ega kurja. See tähendab, et Jumal on püha, ja me teame, et inimene ei ole püha. Meie ja Jumala vahel on sügav kuristik. Kuidas võib siis Jumala ja inimese üldse kokku viia? Liob igatses, et inimese ja Jumala vahel oleks vahemees, kes võiks panna oma käe mõlema peale (li 9:33).

Johannes ütleb, et Jumal on valgus. See on üks Jumala määratlusi selles kirjas. Samuti ütleb Johannes oma kirjas, et Jumal on armastus ning et Jumal on elu. Aga kõige tähtsam on küsimus, kuidas meil, pimeduses elavatel inimestel, võib olla osadus Jumalaga, kes on valgus ja kelles pole varjugi pimedusest, mis elab meis ja mille keskel me elame? Loogiliselt paistab, et selleks võiks olla kaks võimalust: kas tuua Jumal meie tasandile või ülendada meid Jumala tasandile. Või teisiti öeldes: kas teha Jumal inimese sarnaseks või inimene Jumala sarnaseks. Aga meie pole võimelised kummakski. Pealegi, kui me teeksime Jumala inimese sarnaseks, kas oleks siis sellest Jumalast meile enam abi? Vaevalt küll, ehkki ta oleks meile siis kindlasti palju mõistetavam ja tuttavam.

Me võiksime rääkida valgusest paljugi ka füüsilises mõttes, aga siinkohal pole sel tähtsust. Johannes nimelt peab silmas ilmselt midagi muud – valguse moraalset ja vaimulikku külge. Öeldes, et Jumal on valgus ja temas pole mingit pimedust, ei pea Johannes ju silmas tavalist maist valgust. Aga ka maine valgus on midagi väga praktilist ja kogetavat ning aitab meil Johannese mõtet mõista. Kui läheb pimedaks, siis me süütame valguse, ja pimedus kaob. Kas siis valgus ajab pimeduse minema? Aga kui valgus kustutada, siis on jälle pime.

Tavalise inimese kogemuste hulka seoses valgusega kuulub ka see, et valgus ilmutab ehk paljastab end. Kui kusagil süüdatakse tuli, siis tõmbab see kohe tähelepanu. Mida suurem on pimedus, seda kindlamini valgust nähakse. Aga mingis mõttes valgus ka kulutab ennast, valgustades pimedust. See muudab ümbruse teistsuguseks. See saab teenijaks. Valges ma võin vaadata oma käsi ja näha, kui need on mustad. Pimedas seda ei näe. Valgus paljastab vigu ja ebapuhtust. On öeldud, et salajane patt siin all on avalik skandaal taevas. Me ei saa oma pattu salata ega varjata, sest Jumal on valgus.

Öeldes, et Jumal on valgus, paljastab Johannes Jumala isikust mitmeid külgi. Võib-olla üks esimesi valgusega seoses meenuvaid asju on kirkus ehk sära. Oled ehk kunagi jälginud, kuidas päike tõuseb horisondi tagant ja muutub üha kirkamaks. Valgus kõneleb ka Jumala valgust puhtusest ja veatust pühadusest. Jumal liigub, ilma et ta tekitaks varje, sest ta on valgus. Ta on puhas.

Valgus juhatab inimesi ja näitab teerada. Kui silmapiiril paistab valgus, siis annab see inimesele julgust teekonda jätkata. Aga pimedus vaimulikus mõttes on midagi muud, kui valguse puudumine. See on valguse vaenlane ja vastand, mis püüab teda lämmatada. Jumala valgus ja pühadus on otseses vastuolus maailma kurja pimeduse ja kaosega.

Me elame maa peal ja oleme täis kõiksugust ülekohtu. Loomulikus olekus, kui meil pole osa Jumala armust, me oleme täielikud mässajad tema vastu. Piibel teeb selgeks, et Jumal ei näe inimeses midagi head. Paulus ütleb Rm 7:18: „Ma tean ju, et minus - see tähendab minu loomuses - ei ole head. Tahet mul on, aga head teha ma ei suuda.” Ja ka Rm 3:10-12 ütleb ta juba VT-i tsiteerides: „nõnda nagu on kirjutatud: "Ei ole õiget, ei ühtainsatki; ei ole mõistjat, ei ole Jumala otsijat. Nad kõik on kaldunud kõrvale, üheskoos kõlbmatuks muutunud, ei ole, kes teeb head, ei ühtainsatki.” Inimeses ei ole pärast algset langemist olnud mingisugust kaasasündinud headust, vaid ta on pidevalt Jumala vastu mässaja.

Inimese loomuse üle arutledes ütleb Paulus veel Rm 8:7: „lihalik mõtteviis on vaen Jumala vastu, sest ta ei alistu Jumala Seadusele ega suudagi seda.” Me elame maailmas, mis elab mässus kõikvõimsa Jumala vastu. Jumal on püha. Mina olen patune.

Kuidas mul siis võiks olla osadus Jumalaga? Inimesed on üritanud seda saavutada kolmel viisil, mida ma järgnevalt tutvustan. Kaks neist on valed. Esimene on katse tuua Jumal inimese tasandile.

1:6 Kui me ütleme: "Meil on osadus temaga", kuid käime pimeduses, siis me valetame ega tee tõtt.

Siit selgub kõigepealt, et on võimalik olukord, kus inimene väidab, et tal on Jumalaga osadus, tegelikult aga elab ta pimeduses ja on seega Jumalast üldse lahus. Teisisõnu – inimene võib olla usuasjus traagiliselt petetud. Ilmselt on Johannes seda tegelikus elus näinud, sellepärast ta seda ütlebki.

Johannes on otsekohe ütlemisega. Me võime küll kergesti arvata, et ta on lembe armastuse apostel, Jeesus aga nimetas teda ja ta venda Jaakobust hoopis kõuepoegadeks. Midagi sellest Johannese loomusest tõuseb esile juhtumi puhul, mille Edwin Wirén toob ära oma piibliõpetuses, tsiteerides kirikuisa Irenaeust. Irenaeus oli kuulnud seda lugu Johannese õpilase Polykarpose suust. Johannes oli kord Efesoses läinud avalikku kümluskohta, kui ta nägi seal ka Kerinthost, kes oli gnostitsistliku eksiõpetuse levitaja. Apostel oli otsekohe ruumist välja tormanud, hüüdes: „Põgenegem, et saun meile kaela ei langeks, sest Kerinthos, tõe vaenlane, on seal!” (Wirén, Edwin, Kun hän avasi kirjan, 409.)

Seega oli Johannes kõuepoeg kuni lõpuni. Kui ta nägi kusagil midagi valet, siis ei kõhelnud ta seda paljastada.

Johannes ütleb oma kirjas meilegi otsekohe, et kui me väidame end elavat koos Jumalaga ehk Jumala osaduses, aga käime pimeduses, siis oleme valetajad. Osadus eeldab käimist valguses. Nii on see isegi abielus või sõpradevahelistes suhetes – kui üks midagi teise eest varjab, siis on tegemist pimedusega ja osadus on kohe rikutud. Pimedus hakkab vahetada mõjutama ja võib selle isegi lõhkuda, kui varjatut ei tooda valguse kätte ehk ei räägita tõtt. Siin on midagi neile, kes arvavad, et abielurikkumine on lubatav.

Me tõesti ei saa tuua püha Jumalat oma tasandile. Teisisõnu – me ei tohi kujutleda Jumalat pimeduse suhtes sallivana. Kui me leiame, et ei suuda Jumala pühi nõudeid täita, siis ei ole lahenduseks see, et hakkame neid nõudeid madaldama, kuni nende täitmine on meile jõukohane. Sellisel juhul me kujundaksime Jumala oma näo ja arusaamade järgi. See ei oleks aga enam tõeline Jumal.

1:7 Aga kui me käime valguses, nõnda nagu tema on valguses, siis on meil osadus omavahel ning Jeesuse, tema Poja veri puhastab meid kogu patust.

Valguses käimine tähendab vast ennekõike olla enda ja ka teiste suhtes aus – ka oma kiusatuste, puuduste, nõrkuste ja langemiste suhtes. See tähendab ka käia Jumala sõna valguses, sest ainult nii saab panna asjadele õiged nimed. Kus püütakse mängida täiuslikku inimest, seal tekib paratamatult silmakirjalikkuse probleem, kus aga oma vigu tunnistatakse, seal osadus tegelikult tugevneb.

Ehk väärib märkimist seegi, et Johannes ei räägi siin valguse järgi või valguse kohaselt käimisest ehk teisisõnu eksimatusest. Valguse järgi käimine tähendaks käia nii, nagu Jumala sõna valgus ette näeb, aga sellega tekib meil oma puudulikkuse tõttu raskusi. Johannes räägib valguses käimisest. Valguses nähakse, milline sa tegelikult oled, ja see ei eelda sugugi seda, et pead mängima täiuslikku vanemat, abikaasat või sõpra. Kõige tähtsam on siis see, kus me oleme. Küsimus on, kas oleme tulnud Jumala sõna paljastava valguse kätte? On nimelt täiesti võimalik käia pimeduses ja arvata või teha nägu, et kõik on korras.

Ehk aitab üks näide mõista, mida ma silmas pean. Kord oli keegi mees metsas kõndimas. Ta teadis, et ta sihtkoht on veel kaugel, kui hakkas sadama. Ta oli märganud mäerinnakus olevaid koopaid ja ronis neist kõige suuremasse varjule. Ta istus oma pool tundi koopa pimeduses, vaadates välja ja oodates vihma lõppemist. Siis hakkas tal külm ja ta otsustas tule maha teha. Ta ajas kokku kuivi lehti ja oksi ning süütas lõkke. Siis nägi ta tule valgust, et ta polnudki koopa üksinda. Seal oli suur ja kirju hulk igasugu sisalikke ja ämblikke. Ühes koopa servas oli kerra tõmbunud madu. Mees laskis sealt kiiresti jalga ja otsustas, et märjaks saamine pole nii hull kui koopa jagamine sellise seltskonnaga. Aga ta oli istunud seal pool tundi täiesti rahulikult ja tundes end üsna hästi. Alles valgus paljastas, mis koopa oli, ja siis ta end seal enam hästi ei tundnud.

Nii nagu mees selles jutustuses, võime ka meie, vaimulikult mitmes suhtes üsnagi pimedad inimesed, arvata, et meie elu on ju üsna korras. Me võime isegi osa võtta koguduse tegevusest ja olla endaga päris rahul. Ühel hetkel aga võib juhtuda ime, et Jumala sõna valgus hakkab meie elu valgustama. Alles siis hakkame aru saama, kuivõrd on meie elu täis kõikvõimalikku saasta. Siis saame ka aru, et me ei saa tuua Jumalat oma tasandile. Teisisõnu – selleks, et Jumalaga hästi läbi saada, ei tohi oodata, et Jumal laskuks meie moraalsele tasemele. Isegi, kui ta seda teeks – kui ta nõustuks meie kahepalgelisuse ja pattudega – ei oleks meile sellest abi.

Johannes ütleb sisuliselt, et kui inimene väidab end elavat koos Jumalaga, aga elab patust, siis ta valetab. Ei ole tähtsust sellel, kas see patt on avalik või salajane. Jumal ei saa elada osaduses inimesega, kes elab patust. On öeldud, et patt on inimese soovimatus saada tembeldatud patuseks. Seepärast me hakkame vingerdama nagu uss õngekonksu otsas, kui Jumala sõna valgus meile langeb. Me püüame asjast mööda hiilida ja seda õigustada või psühholoogiliselt „ära seletada”. Aga Johannes ütleb selgelt, kuidas lugu on.

Aga mida sellises olukorras ette võtta? Kui valgus on meie ülekohtu paljastanud, kas pole siis sellega kõik läbi? – Ei. On ju igapäevaeluski nii, et kui valgus paljastab, et käed või riided on mustad, siis pestakse need puhtaks. Sama lugu on siingi. Sellepärast Johannes ütlebki: „Jeesuse, tema Poja veri puhastab meid kogu patust.” Aga paneme tähele, et siin on sõna „kui”. Seega tegemist on tingimusega – kui me käime valguses ehk oleme ausad, siis esiteks ei riku meie puudused meie osadust, aga teine ja veelgi tähtsam tõsiasi on, et Jeesuse Kristuse veri puhastab meid kogu patust.

Nagu näeme, valguses käimine tõesti ei eelda veatust või patutust, küll aga ausust. Sõna „puhastab” on siin olevikus. See kõneleb käesolevast tegevusest. See tähendab, et Jeesuse Kristuse veri puhastab patust pidevalt, kogu aeg. Kui me tunnustame, et oleme mustad – muidugi Jumala sõna valguse kohaselt – siis tohime minna tema juurde puhtaks saama. Võime ka öelda, et mida valgus paljastab, seda Kristuse veri puhastab – eeldusel, et me valgusele vastu ei vaidle.

See, millest Johannes siin räägib, puudutab iga inimest. Kui sa pole veel kunagi läinud oma pattudega tõelise puhastusallika juurde, siis võid seda teha nüüd. Jumala poolt on kõik valmis. On, nagu oleks dušš avatud ja sul palutakse ainult minna selle alla, et saada puhtaks. Aga muidugi on Johannese sõnad mõeldud ka sulle, kes sa juba tunned Jeesust Kristust, kuid oled langenud pattu. Ka sind teeb Jeesuse Kristuse veri puhtaks kõigest patust, kui sa oma vajadust tunnustad. Ja kõige suurepärasem on see, et minagi võin neid sõnu võtta isiklikult. Minagi võin igal ajal minna puhastusallikale.

Valguses käimine tähendab seega käia Jumala sõna valguses ehk tões. See tähendab, et lasen Jumala sõnal end läbi uurida, ja kui see paljastab minus midagi valet, siis ma tunnistan selle Jumalale. See kõlab päris lihtsalt, aga sugugi alati see ei ole nii lihtne. Vahel kulub palju aega, enne kui nõustun teatud asjus nägema oma pattu. Selline Jumala sõna vastu võitlemine on tegelikult päris lähedal teisele meetodile, mille juures samuti tasub peatuda.

1:8 Kui me ütleme: "Meil ei ole pattu", siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis.

Niisiis, teine võimalus Jumala tasemele pürgida on väita, et meil polegi viga midagi. See pole sugugi nii tundmatu – mõni usklik inimesegi ütleb, et ta pole mingit pattu teinud. See on veel halvem variant, kui olla valetaja. See tähendab, et inimesel isegi pole tõde. Ometi petab ta selles ainult iseennast, mitte kedagi teist. Keegi õpilane sai kord toakaaslaseks teise õpilase, kes õppeaasta alguses teatas, et tema polnud palju aastaid teinud mingit pattu. Mis oli selle tulemuseks? Muidugi – kõik, mis toakaaslaste vahel probleeme tekitas, oli siis selle süü, kes polnud veel patutuse tasemele tõusnud. Vaevalt sinulgi on tarvis kaua mõistatada, mis on sellise hoiaku tulemuseks. Õpilane, kes sellest jutustas, ütles, et järgmise semestri alguses kolis ta teise tuppa, tavalise inimese toakaaslaseks.

Kui sinule tundub, et oled saavutanud täiuslikkuse, siis võin ma ainult kaasa tunda su abikaasale või teistele lähedastele. Raske on elada inimesega, kes arvab end olevat täiuslik. Selliste pettekujutluste vastu on meile antud Piibli sõna, mis kinnitab: „Kui me ütleme: „Meil ei ole pattu”, siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis.” Me ei saa tõsta iseennast Jumala tasandile, sest selle elu ajal ei saa me keegi täiuslikuks.

Keda inimene õige arvab tüssavat, kui ta ütleb, et temas ei ole pattu? Tegelikult petab ta ainuüksi iseennast, ei Jumalat ega ka oma ligimesi. Siin on järelemõtlemist meilegi, tänapäeva kristlastele, või mis?

Kui inimene ei saa tuua Jumalat oma tasandile ega suuda ise tõusta Jumala tasandile, mis tal siis üle jääb? Sellest räägib Johannes edasi, aga meie uurime seda järgmisel korral.

PKK1244 1Jh 1:9 – 2:1

Rõõmusta oma eestkostja üle!

Eelmisel korral uurisime Esimese Johannese kirja ääres kahte erinevat viisi, kuidas me, kõverad inimesed, tahame saavutada kooskõla püha Jumalaga, ilma et oleks tarvis kohtuda tõega iseenda kohta. Esimene viis on püüda tuua Jumal inimese tasemele ehk salata tema pühadus. Nii saame Jumala, kes on patu suhtes mõistev ja salliv. Teine viis on eitada patu tõelisust ja upitada end niiviisi Jumala tasemele. Siis kaob vajadus lunastuse järele ja inimene usub end olevat küllalt hea ilma Jumalatagi. Kumbki neist võttest loomulikult ei toimi. Inimene võib nendega petta kõige enam ainult iseennast. Aga õnneks näitab Jumala sõna meile veel kolmandat teed. Sellel teel võib leida tõelise abi ja osaduse püha Jumalaga.

1:9 Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust.

Teisisõnu – kolmas tee on vaadata tõe näkku ja tunnistada oma pattu. See on uhkele inimloomusele küll väga vastumeelt, aga see toob tõelise abi, sest siis on juba Jumal see, kes inimese patu andeks annab ja ta ülekohtust puhtaks teeb. Nii saab inimene tõeliselt puhtaks ja leiab Jumalaga osaduse.

Enne oma kannatusi ja ohvrisurma pesi Issand Jeesus oma jüngrite jalgu. Õpilased ei teinud seda ise. Pärast esialgset protesti tahtis Peetrus, et Jeesus peseks ka ta käsi ja pead. Jeesus aga vastas: „Puhtaks pestul ei ole vaja

pesta muud kui jalgu, sest ta on üleni puhas. Ka teie olete puhtad, kuid mitte kõik." (Jh 13:10) Jüngrid toetusid Jeesusele ja olid tänu temale juba puhtad, aga nende jalad said ikka mustaks. Ainult Jeesus võis neid puhastada.

Selle sündmuse sõnumiks on, et keegi ei suuda elada patutult – isegi mitte need, kes on Jeesuse päralt. Seepärast tuleb meilgi lasta end ikka ja jälle Jeesusel pesta. Sellest räägibki siin oma kirjas ka Johannes. Puhastajaks on Jumal ise, kinnitades andeksandmist igaühele, kes tõesti tahab andeks saada oma kurjuse ja toetub Jumala sõnas antud tötustele. Selle andeksandmise tulemuseks on puhtus, mis kehtib isegi püha Jumala ees. Teisiti öeldes tähendab see kõik, et kui inimene ise üritab end vaimulikult ja moraalselt puhtaks teha või rääkida, siis ei ole sellel muud tulemust kui ainult enesepettus. Kui aga Jumal inimese puhtaks teeb, siis teeb ta seda täiuslikult.

Nagu näeme, Johannes kasutab sõna „kui”. See tähendab, et andeksandmine on seotud tingimusega – nimelt peab inimene oma patud tunnistama, alles siis annab Jumal need andeks. Mida pattude tunnistamine siis tähendab? Siin on hea vaadata algteksti. Johannes kasutab siin kreekakeelset sõna *homologeo*, mis sõna-sõnalt tähendab „öelda sama”. Kui Jumala sõna näitab, et mingi asi inimese elus on patt, siis tuleb inimesel otseku astuda selles asjas Jumala poolele ja vaadata seda sealt ning öelda selle kohta sedasama, mida ütleb Jumalgi. Tunnistada tähendab öelda: „Sul on õigus, Issand, ma ütlen sedasama mida Sinagi. Olen sinuga sama meelt – see on patt.” Pattu tunnistades tuleb hoiduda kergekäelisuse ja pinnapealsuse eest. Tuleb loobuda katsetest pattu kuidagi vähendada, vabandada, õigustada või kergendavaid asjaolusid otsida. Seda tähendab pattude tunnistamine. Selle meetodi on Jumal andnud kristlasele, et patuga toime tulla.

Kui oleme tunnistanud oma patud, mida Jumal siis teeb? – Johannes kinnitab üheselt, et Jumal omalt poolt on ustav ja õige. Ta ei jäta asja pooleli või kahevahel, vaid teeb meid puhtaks sealsamas ja kohe, kui me oma pattu tunnistasime. Kui inimene on mingi patu tunnistanud, siis see tähendab, et ta on sellest ka ära pöördunud. Ta on öelnud selle kohta sedasama, mis Jumalgi. Patt on kole asi, mida Jumal vihkab, ja nüüd oskab inimenegi seda vihata. Tunnistamine parandab katkenud osaduse Isaga.

Kuna Jumala Püha Vaim on tõe Vaim, siis tunneb ta end hästi seal, kus elatakse tões. Seepärast ka kristlane uurib end Jumala sõna valguses, selleks et püsida tões. Millegipärast on isegi meile, kes oleme võetud Kristuse osadusse, oma valede asjade tunnistamine üllatavalt raske. Kui palju energiat saab raisatud ainult selle peale, et me kaitseme ja õigustame ennast, otsides kergendavaid asjaolusid, selle asemel et lihtsalt öelda: „Jah, ma tegin selles asjas valesti!”

1:10 Kui me ütleme: "Meie ei ole patustanud", siis me teeme tema valetajaks ja tema sõna ei ole meis.

Ei maksa püüda teha Jumalat valetajaks. Ennem tasub juba paluda, et Jumal aitaks näha oma elu ja asju samamoodi, nagu näeb tema. Muidu oled nagu variser Jeesuse jutustusest, kes võis ainult tänada Jumalat selle eest, kui hea ja tubli ta on – mäletad? Selle loo rääkis Jeesus just neile, kes olid enestele kindlad, et nemad on õiged. Sellisest enesepettusest tasub vabaneda.

See mõttekäik jätkub ka veel järgmises peatükis, mille alguses kohtume Kristusega kui eestkostjaga.

2:1 Mu lapsed, seda ma kirjutatan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige

Patt on asi, mida usklik inimene ei tohiks teha. Paraku aga näitab tegelik elu, et seda saab siiski tehtud. Mis siis saab? Tundliku hinge ja kogenematud Jumala lapsed võivad siis sattuda ahastusse ja lootusetusse. On olnud

juhtumeid, kus kurat on tulnud ja sisendanud neile, et nüüd, kus nad Jumala lastena on teinud pattu, on see andeksandmatu, sest seda on meelega tehtud, ja seega pole neil enam lootust. Sellise olukorra puhuks ütlebki Johannes need sõnad – on tõsi, et Jumala laps ärgu tehku pattu. Kui ta aga siiski on seda teinud, siis pole sellega lugu läbi. Ta teadku, et Jeesus ei vaata talle siis süüdistavalt ja etteheitvalt, nagu inimlikult ehk võiks arvata, vaid vastupidi – on talle hoopis eestkostjaks. Ta tahab julgustada oma langenud last uuesti üles tõusma ja teed jätkama, toetudes täielikumalt armule, mida ta ise pakub. Kui kurat ja oma südametunnistus meid süüdistavad, siis teadkem, et Jeesuse hääl ei ole kolmandana nendega liidus!

Me võime mõista Jumala lunastust ekslikult ka umbes nii, et kui me teda veel ei tundnud, siis olid meie patud kergemini andestatavad kui nüüd, kus me teda usume ja tunneme. Siis võime arvata, et hea küll, uskmatu põlves tehtud patud andis Jumal meile andeks, nüüd aga peame elama ilma patustamata, näidates sellega, et õigustame lunastust ja päästet, mille Jumal meile kinkis. Tegelikult aga on kogu usu elu võimalik ainult Jumala armust. Meil pole iialgi võimalik Jumalale näidata, et me tema päästet omalt poolt väärime. Selles küsimuses tuleb lihtsalt „kasvada meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse armus ja tundmises”, nagu on öeldud 2Pt-e kirja lõpus.

Veel tuleb ette olukordi, kus ei ole sugugi kindel, kas ma talitasin valesti või mitte. Siis, kui olen asja suhtes ebakindel, ei saa ma muidugi ka oma pattu tunnistada. Siis on ehk kõige parem rääkida Jumalale ka sellest ebakindlusest. Võib tunnistada, et ma tõesti ei tea, milline on selles asjas tõde, ja paluda, et Püha Vaim mulle seda selgitaks. Kui olen rääkinud asjadest nii, nagu olen neid näinud, ja palunud Jeesuse Kristuse lepitustöö pärast ka andeks seda, mis on valesti, siis pole ka enam vajadust ennast kaitsta. Sest Piibel ütleb siin, teise peatüki esimeses salmis, et Jeesus ise on minu eestkostja. Mina olen küll toiminud valesti, aga see polnud veel kõige lõpp. Viimane sõna on Jumalal, kes ütleb, et ta kaitseb mind. Nii teeb tõde vabaks.

Päris konkreetselt tähendab see näiteks seda, et kui tööl või kodus on tekkinud kellegagi vastuolud, siis olen võinud oma Issanda ees küsida, kuidas nende asjadega õieti on. Mõnikord ta ütleb, et mina olen teinud valesti. Võib-olla mitte kõiges, aga mingis osas kindlasti. Tavaliselt on siis esimeseks reaktsiooniks öelda, et ei pea paika. Mina tegutsesin täiesti õigesti ja mul oli ka õigus nii tegutseda.

Aja jooksul aga asjad selginevad ja siis hakkab tõega nõustuma. Ja kui olen sellega nõustunud ja andnud oma tegemistest Issandale aru, siis olen üsna vaba südamega valmis kohtuma ka inimestega, keda asi puudutas, et seda nendega käsitleda. Selles olukorras pole mul enam tarvis raisata aega enda kaitsmisele ega karta, et mingid varjatud asjad välja tulevad, sest ma olen olnud juba oma Issanda ees kohtus – tema ees, kes ütleb, et ta kaitseb mind. Tõde teeb tõesti vabaks.

Vahel aga juhtub, et mõnda teatud pattu on raske uskuda andeks. Siis on tarvis käia ustava kristlase juures pihil.

Usun, et meie ajal on pihi and kõige enam ära põlatud and, mis Jumal oma kogudusele on andnud. Ometi toob see sellele, kes seda kasutab, suure rõõmu ja vabaduse. Arvatavasti suurim põhjus, miks pihti vähe kasutatakse, on see, et seda peetakse väga alandavaks. Ja seda see tõesti ongi. Ei ole sugugi meeliülendav rääkida teise kuuldes oma langemistest ja nõrkustest. Üks pihi suur kasu ongi just selles, et see on nii alandav. Alandumist me, tänapäeva inimesed, vajame ehk rohkem, kui midagi muud. Hea on uskuda ka järgmisi tarku sõnu: „Sellel, kes ei ole harjunud alanduma pihtima, on ka muidu raskem olla alandlik.” Pihtides nimelt mind vaevav näilise pühaduse mask puruneb.

Pihil tunnistatakse pihiisale loomulikult ainult need patud, mis südametunnistust vaevavad ja süüdistavad. Abiks tasub võtta kümme käsku, et mitmesugused elu olukorrad paremini esile tõuseks. Eriti aga tahaks rõhutada, et

patte tunnistades ei maksa kunagi piirduda ebamääraste väljendustega, nagu näiteks: „Eks elus ole küll tehtud igasuguseid asju” või: „Eks me kõik ole ju patused”. Selle asemel – sõltumata sellest, kas tunnistad patte otse Jumalale, pihiisale või sellele ligimesele, kelle vastu oled eksinud – tasub anda patule konkreetne nimi ning öelda ka toimunu aeg ja koht.

Toon mõned näited, kuidas tasub öelda: „Varastasin möödunud kesknädalal oma tööandjalt, sest laisklesin töökohal.” „Vaatasin eile TV-st sellist saadet, mida ma poleks pidanud vaatama.” „Olen kadestanud oma naabrit, sest ta elu tundub olevat nii kerge.” „Rikkusin abielu, sest himustasin toredat meest/ilusat naist, keda kohtasin eile hommikul.” „Olen kandnud oma töökaaslase peale vimma sellest saadik, kui ta mu töö juurde tuli. Ta näib kõike oskavat minust paremini.” Jumal muidugi ei vaja neid andmeid ja üksikasju. Ta teab seda kõike niigi. Küll aga on meile endile kasulik aeg-ajalt ennast korralikult peeglist vaadata, et tühjad kujutlused endast maha variseks. Korralik pihtimine on nagu saunaskäik. Pärast seda on palju kergem olla ja ebameeldivad ligimesedki ei tundu pärast seda enam nii ebameeldivad. Kui ei ole enam tarvis ennast kaitsta või püüda olla rohkem, kui oled, siis on ka teistel meie kõrval kergem.

Luther ütleb pihtimise kohta nõndagi: „Aga kui sa põlastad pihti ja elad uhkelt ilma pihtimata, siis teeme sellest järelduse, et sa pole mingi kristlane --- See on lisaks kindel märk, et sa põlastad evangeeliumigi.”

Küll eespool toodud näidete eeskujul tunnistamine on alandav, aga samal ajal ka mitmel viisil tervendav. Pihil nimelt ei jääda kunagi ainult üles tunnistatud patu juurde, vaid pihi vastuvõtjal on õigus Jumala eest kuulutada patud andeks, kuna Jeesus Kristus on oma ihus kandnud kõik meie kurjuse oma ihus üles ristipuule. Seepärast, nagu ka usupuhastaja ütleb, on pihi põlgamise puhul tegemist ka evangeeliumi enda põlgamisega. Muide, Luther kutsus üles pihtima kord nädalas.

Vaatame järgnevalt veel lähemalt juba loetud teise peatüki algussalmi. Panime sellest juba tähele, et teises peatükiski jätkub esimese peatüki teema, kuidas elada Jumalaga osaduses. Nägime, et meil on osadus Jumala Isaga, kui me käime valguses ehk tões. Peale selle nägime, et osaduse hoidmiseks tuleb meil tunnistada talle oma patud ja patusus. Kui me käime valguses, siis teame, et Jeesuse Kristuse veri puhastab meid kogu aeg kõigest patust, aga teame ka, et meie elus on ebatäiuslikkust ja et meil tuleb seda talle tunnistada.

Loen teise peatüki esimese salmi veel kord: „Mu lapsed, seda ma kirjutan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige.”

Kui Johannes tahab midagi eriliselt rõhutada, siis ta pöördub oma lugejate poole soojade sõnadega „Mu lapsed” või „Armsad” (nt 2:7, 18; 3:2; 4:1 jt). Johannes võib olla vähemalt osa neist ka ise Jeesuse juurde juhatanud, mistõttu ta võibki neid nimetada ka oma lasteks. Ennekõike aga on nad muidugi Jumala lapsed, Tema perekonna liikmed.

Kõigepealt paneb Johannes siin südamele, et me ei teeks pattu. See on hoiatuseks, et pattu ei tohi võtta kergekäeliselt. Eelnevast võis jääda ka mulje, et kuna nangunii kõik on patused, siis pole tarvis seda väga südamesse võtta – küll Jumal annab andeks. Mõni ennast kristlaseks pidav inimene on lausa öelnud, et tema võib pattu teha, sest Jumal annab andeks. Nii see ei ole – patt on väga tõsine asi. See ohustab meid ja toob kaasa surma. Sellepärast hoiatab Jumal selle eest – antud juhul Johannese suu läbi.

Patust võib rääkida vähemalt kahes mõttes. Esimene on see, mille kohta Johannes ütles 8. salmis: „Kui me ütleme: „Meil ei ole pattu”, siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis.” See on üldine patusus, mille osalised on kõik

inimesed, kaasa arvatud ka kristlased. Sellele on lahenduseks, et kui me käime valguses, siis Jeesuse, Jumala Poja veri puhastab meid sellest patust pidevalt, kogu aeg. Seejuures me ei tarvitse ise märgatagi, kuidas see toimub.

Siin aga, pannes oma lastele südamele, et nad ei teeks pattu, mõtleb Johannes patu all konkreetseid tegusid, mida tehes inimene teab, et ta toimib valesti. See võib juhtuda näiteks hooletusest ja valvamatuses – umbes nii, nagu elus juhtuvad igasugused õnnetusjuhtumid. Keegi ei plaani ega soovi neid, aga ometi neid tuleb ette. Samuti võib pattu teha ootamatus olukorras, milles ei oska äkki õigesti käituda või siis ollakse tugeva surve all ja toimitakse seetõttu valesti.

Kui on juhtunud õnnetus, siis ei hakata tänitama ja parastama, vaid tormatakse appi ja püütakse igati aidata. Samamoodi tegutseb ka Jeesus Kristus, kui Jumala laps on pattu teinud – ta ei süüdistata, vaid tuleb appi ja asub eestkostjaks. Seda teeb Ta sellepärast, et ta teab, millised me oleme – ta tunneb meie nõrkusi paremini, kui me ise. Nagu öeldakse Hb 4:15: „Sest meil pole niisugune ülempreester, kes ei suuda kaasa tunda meie nõrkustele, vaid selline, kes on olnud kõigiti kiusatud nii nagu meie, ja siiski ilma patuta.” Ja kohe edasi: „Läki siis julgusega armu aujärje ette, et me halastust saaksime ja armu abiks leiaksime parajal ajal!” Sedasama ütleb siin ka Johannes, ainult teises sõnastuses.

Kui rääkida patust üldiselt, siis keegi meist ei ole saavutanud patutust. Patutu on üksi inimeseks saanud Jumal – Jeesus Kristus. Meie põhiline häda inimestena on selles, et me sageli ei tunne ega märkagi oma pattu. Põhjus on väga lihtne – me lihtsalt oleme sellega niivõrd harjunud. See ei käi mitte ainult jumalavastaste kohta, vaid sageli ka ennast kristlaseks pidav inimene võib olla patuga nii kohanenud, et see ei tee mingit vaeva. Sellepärast öeldaksegi vahel päris siiralt, et mis pattu ma ikka olen teinud – olen tavaline hea inimene. Seetõttu võidakse ka arvata, et lunastust vajavad teised – need, kes on hullemad. Alles siis, kui Püha Vaim saab hakata meid valgustama, andes märku nii patu kohta kui ka Jumala tõelise olemuse kohta, hakkame oma pattu märkama.

Üks perekond läks nädalalõpureisile ja jättis oma noorema tütre naabrite hoida. Naabritel oli neli poega. Kui perekond tagasi tuli, ütles tütar isale: „Selles peres on neli poega ja neil on õhtupalvus igal õhtul. Isa palvetab oma poegade pärast.” Isa ütles: „Tore kuulda.” – „Isa, ta palub, et Jumal teeks poisid heaks ja et nad ei teeks midagi paha.” Isa vastas: „See on ju tore.” Tüdruk oli hetke vait ja ütles siis: „Aga isa, Jumal pole seda veel teinud.”

Kui oleme ausad, siis peame tunnustama, et Jumal pole meid veel täiuslikuks teinud. Iva on siin aga selles, et poisid ise tõenäoliselt ei märganudki, et nad midagi paha teevad. Seda märkas tüdruk, kes tõenäoliselt seda tunda sai. Samas olukorras oleme meie Jumala suhtes – me ei märka paljutki, mis meie elus võib olla isegi väga valesti. Pealegi ei lähe patu alla mitte ainult tehtud halvad teod, vaid ka tegemata jäetud heateod, nagu öeldakse Jk 4:17. Nii ei saa me isegi magada terve päev voodis, arvates, et siis me vähemalt ei tee midagi halba – sest siis jääb tegemata see hea, mida sel päeval oleks võinud korda saata. Jumal ei taha, et me soosime oma elus valesid asju. Seepärast tuleb kristlasele ellu lõpuni võidelda iseendas elava kurjuse ja ülekohtu vastu. Selles võitluses me vajame Jumala abi ja ennekõike Jumala valgust, muidu elame lihtsalt pimeduses ja enesepettuses.

Ehk tasub veel esile tõsta asjaolu, et Johannes, nimetades siin Jeesust eestkostjaks, kasutab algkeeles sõna *parakletos*. Sama sõna on Johannese evangeeliumis tõlgitud trööstijaks. Püha Vaim on meie trööstija siin all, Jeesus Kristus aga seal üleval.

Õigupoolest on Johannese kasutatud sõna „eestkostja” seadusetermin. See tähendab kedagi, „kes tuleb kõrvale, aitama igasuguses abivajaduses”. Tänapäeval nimetatakse selliseid inimesi ka tugisiikuteks, kui aga on tegemist

kohtuasjadega, siis advokaatideks. Jeesus on meie kaitsja ka kohtulikus mõttes. Ilm 12:10 öeldakse, et saatan süüdistab meid Jumala ees ööd ja päevad. Niisiis ta süüdistab ka sind ja mind. See võib tunduda hirmutav, kui unustame, et Jeesus on meie advokaat. Aga ta on rohkemgi. Piibel nimelt ütleb, et Jeesus istub viimisel päeval ka kohtunikutroonil. Mõttele, hea sõber – kui usume Jeesusesse, siis on meil viimises kohtus üks ja sama isik nii kaitsjaks kui ka kohtunikuks. Sama isik, kes koguni suri meie eest, et me võiksime elada. Siin tõesti on põhjust rõõmustada!

PKK1245 1Jh 2:1-6

Armastus paljastab pettuse

Eelmise saate lõpul imetlesime tõsiasja, et Jeesus Kristus on meile viimises kohtus nii advokaadiks kui ka kohtunikuks. Et see paremini päralt jõuaks, loen veel kord selle rõõmsa salmi koos järgneva.

1Jh 2:1-2 Mu lapsed, seda ma kirjutan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige, ning tema on lepitushver meie pattude eest, kuid mitte üksnes meie, vaid ka terve maailma pattude eest.

Lepitamine tähendab, et Jeesus Kristus on maksnud meie patuvõla hinna oma kannatustega. Ehk teisiti öeldes – ta on meie pattude tulemused enda kanda võtnud. Pane tähele, et Johannes ei ütle, et kui keegi teeb küllaldaselt mitmesuguseid meelega parandustegusid, siis on tal eestkostja. Ei – ta ütleb hoopis, et kui keegi teeb pattu, siis on meil eestkostja Isa juures. Ta on juba seal, enne kui me isegi jõuame teda appi paluda. Ta on juba kandnud meie patud ristile, sellepärast saab ta meid ka kaitsta, kui saatan süüdistab.

Muidugi ei saa ka kristlane alati arugi, kui ta on tegutsenud valesti. Kui hoidume Jumala lähedusse ja õpime taevariigi kombeid, siis Püha Vaim aitab meil üha sügavamalt näha endas elavat kurjust. Siis me mõistame ka tunnistada taevasse Isale oma patud. Eelmise peatüki lõppu uurides juba ütlesingi, et tunnistamine tähendab astuda Jumalaga samale poolele, öelda sedasama, mida ütleb temagi. Siis näeme oma patte tema vaatevinklist ja mõõname oma üleastumisi. Siis tohime ka uskuda nende andeksandmist, sest Jumal on „ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust.”

Kas kõlab selline jutt sinu jaoks ahistavalt? Kas kogu aeg iseenda ja oma pattude kallal tuhnimine pole lihtsalt masendav? – Tõesti, nii võib juhtuda, kui unustada kõige tähtsam. Tegelikult ei taha Jumal meid üldse masendada sellega, kui patused me oleme. Vastupidi – ta tahab meid patu võimusest vabastada, et võiksime elada tema lastena julgelt ja rõõmsalt, toetudes temale. Kui Püha Vaim annab patu pärast märku, siis ei tee ta seda kunagi süüdistades või masendades. Süüdistajaks on alati kurat või ka meie oma südametunnistus, mitte Jumal. Ja kui tunnistame oma pattu või eksimust, siis Jumal mitte ainult ei andesta seda, vaid võtab ära ka süütunde. Selle asemele tuleb vabanemise rõõm.

Kui peame oma elus kõige tähtsamaks seda, et saada ise ka vaimulikus mõttes esinduslikuks, siis võib oma patuse alaline nägemine tõesti muutuda ahistavaks. Aga kui me õigel viisil unustame enese ja uurime end Jumala vaatenurgast, siis näeme endas hoopis Jeesuse Kristuse antud täiuslikkust. Siis pole mitte mingeid puudusi. Seepärast on Jeesusesse Kristusesse uskuja kogu aeg taevasse täiesti sobiv. Aga see sobivus ei põhine mitte mingil viisil sellel, mida ma ise suudan. Ilma selle taevasse vaatevinklita on oma patuse nägemine tõesti ahistav, sest me ise ju tahaksime väga hea meelega saada ka oma silmis edukateks.

Meil tasub tähele panna sedagi, et Jeesus Kristus ei ole mitte ainult kristlaste, vaid terve maailma pattude lepitaja. Sellepärast võis Ristija Johannes Jeesust nähes öelda Jh 1:29: „Vaata, see on Jumala Tall, kes kannab ära maailma patu.” Sellel põhinebki see, et me tohime kutsuda inimesi Jeesuse Kristuse juurde ja kinnitada, et ta võtab vastu igaühe, kes tema juurde tuleb. Terve maailm on lepitatud, aga kahjuks terve maailm ei tea seda veel. Ja paljud, kes on sellest küll kuulnud, ei usu seda või ei pea seda enda jaoks oluliseks. Seetõttu kirjutas ka Paulus 2Kr 5:20 – 6:1: „Meie oleme nüüd Kristuse käskjalad, otsekui Jumal ise julgustaks meie kaudu. Me palume Kristuse asemel: Andke endid lepitada Jumalaga! Ta on teinud patuks meie asemel selle, kes patust midagi ei teadnud, et meie saaksime Jumala õiguseks tema sees. Aga olles kaasabilised me manitsemegi teid, et te Jumala armu ilmaasjata vastu ei võtaks.”

Jumala arm on seega juba olemas. Me ei kutsu seda esile oma meeleparandusetegudega. Meil palutakse see ainult uskudes vastu võtta. Lepitus õigupoolest võrdub Jeesuse Kristusega. Kui tuleme Jeesuse juurde, siis on meil elu.

2:3 Ja sellest me tunneme ära, et oleme teda mõistnud, kui me peame tema kärke.

Juba 1:6 ütles Johannes, et kui me ütleme: „Meil on osadus temaga”, kuid käime pimeduses, siis me elame vales. Siin toob ta välja selle vastandolukorra: kui me elame tões, siis ilmneb see selleski, et me peame Jeesuse kärke ehk teeme tema tahtmist. Ehk teisiti öeldes: kui meie usk on õige, siis näitab seda ka tegelik elu.

Võib nimelt kergesti juhtuda, et meil on küll omateada õiged põhimõtted, aga tegelikus elus need ei toimi. See on üks põhiline kristluse hädasid – teoorias oleme tugevad, praktikas aga nõrgad. Sel juhul pole me Jeesust õigesti mõistnud. Siis on usk umbes nagu rikkis auto, mis küll peaks sõitma, aga ometi ei sõida. Mis viga on, seda ka ei tea, sest pole nii head asjatundjad. Me võime seda autot isegi tagant lükata, ja kui tee juhtub olema allamäge, siis paistab, et näe, isegi sõidab. Nii on siis, kui ei ole mingeid raskusi. Tasub aga teel pöörduda märke, st tulla raskustel, ja kohe on selline liikumine väga vaevaline. Teisisõnu – usk, kus puudub Jumala ligiolu ja vägi ja kus inimene ponnistab omast jõust, ei kannu, vaid on lisakoormaks.

Johannes ütleb, et kindlus, et oleme Jeesust õigesti mõistnud, tuleb sellest, et tema tahe ka tegelikult meie elus teostub. Sedasama ütles ka Jeesus ise Jh 14:23-24: „Kui keegi armastab mind, küll ta peab minu sõna, ja minu Isa armastab teda ja me tuleme ja teeme eluaseme tema juurde. Kes mind ei armasta, ei pea mu sõnu.” Õieti tähendab see, et kui me Jeesust armastame, siis tehakse meid võimeliseks tegema tema tahtmist. Jumala käskude pidamine nimelt ei õnnestu kunagi inimlikust jõust. Aga probleemiks on see, kuidas sellise armastuse võib saada. Vastus on, et inimese süda on algsest langemisest peale olnud rikutud, nii et see ei või armastada, enne kui ta on saanud kogeda Jumala headust. Niisiis annab Jumal ise selle armastuse, mis toob kaasa ka Jeesuse käskude pidamise ehk tema tahte tegemise.

Selle armastuse osutamise puhul on tegemist väga praktiliste asjadega. Näiteks Gl 6:2 ütleb Paulus: „Kandke üksteise koormaid, nõnda te täidate Kristuse seadust.” Usupuhastaja sõnastas selle järgmiselt: „Kristlane ei jäta oma kohustusi hooletusse. Kui keegi on haige, siis ta käib haiget tervitamas; kui keegi on kurb, lohutab ta teda. Paljas elaminegi teisele kasuks on tunnistus, et Kristust tuntakse. Kui sa ei vihka oma vihameest ja armastad oma venda, siis tunnistab see, et sa tunnend Kristust, ja see tundmine on õndsus. Ja kui sa langed mõnda paha mõtet mõtlema, siis tõused sellest jälle. Kui usun, et Kristus seisab minu poolel Isa ees, ei mõisteta mind hukka. Iseenesest sünnib siis armastus: meeled on armsad ja kõigile avatud ning taluvad nõrku.”

Johannes räägib siis samast asjast nagu Jaakobus, kes kirjutab Jk 2:15-17: „Kui mõni vend või õde oleks alasti ja neil oleks puudu igapäevasest toidusest ning keegi teist ütleks neile: „Minge rahuga! Soojendage end ja sööge kõhud täis!”, aga te ei annaks neile ihu jaoks hädavajalikku – mis oleks sellest kasu? Nõnda on ka usuga: kui sel ei ole tegusid, siis on see iseenesest surnud.”

Johannese kiri on perekiri, kus räägitakse, kuidas Jumala perekonnas elatakse. Eespool tuletas ta meelde, et kristlase ellu kuulub käimine valguses ja andeksandmises. Nüüd ta ütleb, et Jumala armastuse osaliseks saamine saadab korda selle, et saadud armastus hakkab voolama ka edasi, teistele. Meie ligimesed kogeavad seda seeläbi, et me kanname nende eest vajalikul viisil hoolt. Selles teenimisülesandes tuleb meil omakorda üha uuesti näha oma puudulikkust. Seepärast on meil ikka ja jälle asja ka Andeksandja juurde.

Kristuse lähedal elades me tahame pidada ta käske, sest ta on esimesena armastanud meid.

Eespoolöeldu juhatab loogiliselt ka järgmise mõtteni, mis aga viib meid päris kitsasse kohta.

2:4 Kes ütleb: "Mina tunnen teda", aga ei pea tema käske, see on valetaja ja temas ei ole tõde.

Tasub meeles pidada, et Johannes vastab oma kirjas kogu aeg ka gnostikute väidetele, et neil on kõrgem teadmine kui kellelgi teisel. Tegelikult oli see arvatud teadmine eksiõpetus. Nad olid küll üle võtnud kristluse fraasid, nagu näiteks seegi: „Mina tunnen teda”, aga kui sellega ei kaasne Jeesuse tahte tegemine, siis on tegu valega. Johannes on otsekohese ütlemisega. Sõnakuulmatus Kristuse suhtes on tunnistuseks, et teda tegelikult ei tunta. See on väga sirgjooneline ja karm jutt. Kui usk seisneb ainult sõnades, siis inimene käib alles pimeduses. Inimene oma loomulikus olukorras ei taha teha Jumala tahet, ehkki ta võib suuga rääkida sõnu, mis kõlavad õigesti.

Kristlasele ei ole Kristuse tundmine mingi aade või põhimõte, vaid selle puhul on tegemist kahe isiku vahelise suhtega. Võime siis öelda, et tunneme Kristust, kogemuse põhjal, mis on täielik vastand teadmisele, mida rõhutasid gnostikud.

Johannes võitleb siin jõuliste relvadega eksiõpetuse vastu, mis oli pugunud kogudusse. Sel ajal elati juba olukorras, kus inimesed teadsid põhitõdesid Kristusest – et ta on tulnud maailma surema meie eest ristil ja et uskudes temasse me leiame Jumala, saame temaga osadusse. Kuna see iseenesest õige õpetus oli kõigile tuntud, siis ei saanud valeõpetajad sel ajal neid tõdesid vaidlustada. Nii nad siis tunnistasid ka ise, et usuvad seda kõike. Aga tegelikult nad ometi ei uskunud. Kui kristlane ei ole Kristusele kuulekas, siis sellega ta näitab, et ta ka ei usu, kuigi ise võib ta väita end uskuvat.

Johannes ütleb meile, kuidas selles omamoodi uues olukorras valeõpetajaid õigetest eristada. Ta ütleb, et tõeliseks mõõdupuuks saavad praktilised teod. Kui siis keegi väidab, et ta tunneb Kristust, aga ta tegevus näitab vastupidist, siis Johannese kirja järgi tuleb teha järeldus, et antud inimene valetab. Seejuures ta väga tõenäoliselt ei saa sellest ise arugi, sest ta on pimestatud oma nn. „kõrgemast teadmisest”, mis ta arvab endal olevat.

Nii sirgjooneliselt räägib siis Johannes, keda sageli kutsutakse armastuse apostliks. Ja tõesti, see ongi armastus. Pettuse paljastamine on armastusele kohane. Johannes selgitab, et üks asi on öelda, et sa oled Jumala laps, aga hoopis teine asi on saada osa uuest loodust, mis igatseb osadust Isaga ja tahab olla talle kuulekas. Sellist armastust Jumala tahte suhtes ei saa keegi endale ise võtta. See on Jumala kingitus kristlasele.

Edasi hakkab Johannes rääkima sellest, et Jumal on armastus. Senini on ta rääkinud valguses käimisest, edasi räägib ta armastuses käimisest. Armastust võibki pidada terve selle kirja südameks, sest algtekstis esineb nimisõna

„armastus”, kreeka keeles *agape*, tervelt 18 korda. Peale selle kasutab Johannes veel samast kreekakeelsest sõnast tuletatud teisi sõnu, nagu ‚armastama’ ja ‚armsad’ mitmes vormis, nii et armastusele viitavaid sõnu on selles kirjas kokku üle neljakümne.

2:5 Kuid kes peab tema sõna, selles on tõesti Jumala armastus saanud täiuslikuks. Sellest me tunneme ära, et oleme temas.

Eelmistes salmides rääkis Johannes valeusust, mis tegelikult ei toimi, siin aga näitab, milline on õige ja toimiv usk – Jumala armastus on inimese vallanud, nii et ta teeb tema tahtmist. Siin tasub paralleeliks tuua seegi, mis Johannes ütleb tagapool, Jh 5:3: „See ongi Jumala armastamine, et me peame tema käske, ja tema käsud ei ole rasked.” Armastus on asi, mis teeb kõik kergeks, nagu me teame igapäevaelustki.

Tasub tähele panna, et Jumala sõna ei ole seesama, mis Jumala käsud. Käsud on küll Jumala sõna, aga Jumala sõnas on peale käskude palju muudki. Sõna on Jumala ilmutus nii käskude läbi kui ka muidu. Jumala sõnas on Jumala täiuslik ilmutus inimestele tema tahtest meie elu suhtes.

Paulus kirjutab Rm13:9: „Sest käsk: „Sa ei tohi rikkuda abielu, sa ei tohi tappa, sa ei tohi varastada, sa ei tohi himustada”, ja mis tahes muu käsk on kokku võetud selles sõnas: „Armasta oma ligimest nagu iseennast!” Armastus seega täidab Seaduse nõuded, aga teeb veel rohkemgi. Jh 14:15 ütles meie Issand: „Kui te armastate mind, siis pidage mu käske!” Jh 14:23 aga ütles ta: „Kui keegi armastab mind, küll ta peab minu sõna ...” Mis vahe neil lausetel on?

Võtame näite maaelust. Isa räägib pojale, et alati, kui ta põllult tuleb, lüpsab ta lehmad. Poja ülesandeks aga on pärast koolist koju tulemist puid lõhkuda, et ema saaks toitu teha. Ühel päeval ütleb isa hommikul, et tal on halb olla, aga ta läheb siiski põllule. Kui poiss tuleb koolist, tuleb tal meelde, et isal oli hommikul halb olla. Nii ta läheb ja lõhub puid, aga peale selle lüpsab ka lehmad. Ta lõhub puid, sest tal on kästud seda teha. Aga sel päeval lüpsab ta ka lehmad, kuigi tal pole kästud seda teha, sest ta armastab oma isa.

Samamoodi tahab ka Jumala laps pidada nii Jumala käske kui ka Jumala sõna üldse. Ta tahab olla oma isale meele järgi kõiges, mis ta teeb. Mõned, eriti noored küsivad vahel, kas kristlane võib teha seda või toda ja olla ikkagi kristlane. Mu meelest on see valesti seatud küsimus. Õige küsimus peaks olema: „Mida ma võin teha, et valmistada rõõmu oma taevasele Isale?” Jumala laps tahab oma tegudega Jumalale meele järgi olla ja talle rõõmu valmistada. Seepärast ta ei püüa leida võimalikke kassiauke, et ilma südametunnistuse süüdistusteta teha asju, mille õigsuses ta pole kindel. Jumala armastamine ei tähenda siis mitte ainult pidada ta käske, vaid seda, et me teeme enamgi, kui käsud nõuavad, kuna ta on meile armas.

Tasub meeles pidada sedagi, et ülekoos ei seisne mitte ainult teatavates kahtlase väärtusega tegudes, vaid ka selles, kui jätame tegemata hea, mida oleksime võinud teha. Tegematajätmised on samuti patud. Piibel ei tee vahet tehtud pattude ja tegematajätmistega vahel. Mõlemad on ühtviisi halvad. Selles veendumiseks tasub ainult meelde tuletada, kuidas Jeesus ise kirjeldab rahvaste kohut Mt 25 lõpuosas – seal on hukkamineku põhjuseks ainult tegematajätmised: „Mul oli nälg ja te ei andnud mulle süüa, mul oli janu ja te ei andnud mulle juua” jne, ütleb Jeesus. Armastus aga näeb võimalusi teha midagi ka seal, kus otsest käsku ei ole.

Viiendat salmi on tähtis meeles pidada: „Kuid kes peab tema sõna, selles on tõesti Jumala armastus saanud täiuslikuks. Sellest me tunneme ära, et oleme temas.” Jumala armastus hakkab inimeses nähtavaks muutuma õieti alles siis, kui ta on jõudnud paljast käskude täitmisest soovini olla Jumalale kõiges meelepärane. Ja seda mitte

hirmust võimaliku karistuse ees, vaid armastusest selle vastu, kes teda on enne armastanud. On tohutu vahe, kas midagi tehakse lihtsalt sellepärast, et peab, või sellepärast, et tahetakse armsamale rõõmu valmistada.

See on koht, kus tuleb tõsiselt järele mõelda ja ennast läbi katsuda. Missugune on minu hoiak patu suhtes? Kas see vaevab mind? Kas see paneb mind hüüdma Jumala poole: „Issand, ma olen eksinud ja tunnistan, et ma tegin valesti”?

2:6 Kes ütleb enese püsivat temas, see on ka ise kohustatud käima nõnda, nagu tema on käinud.

Kuidas võib Johannes öelda midagi niisugust? Ta võtab ju võrdluseks Issanda Jeesuse enda, kes oli täiesti patutu. Ei või ju keegi inimene elada nii, nagu Kristus elas! Kuidas seda salmi mõista?

Kõigepealt tasub meeles pidada, et selle salmi seostab Johannes oma õpetusega armastusest ja seab selle valekristlaste vastu. Nood ütlesid end elavat koos Kristusega ja Kristuses, aga nad ei käinud nii, nagu käis Kristus. Johannes kasutab elamise kohta algtekstis sellist tegusõna aegvormi, mis tähendab jätkuvalt elamist ehk siis jätkuvalt käimist nõnda, nagu Jeesus on käinud. Muidugi on selle „käimise” all mõeldud kogu elu koos kõigi selle tegemistega. Niisiis, kristlasena ei tule elada mitte ainult teatud olukordades, vaid see on pidev ja kõikehõlmav.

Teiseks võib Jeesuse kombel käimist mõista muidugi ka patutu eluna, millisel juhul Johannese nõue muutub meile võimatuks. Meie patuste inimestena ei saa olla ega teha seda, mida Jeesus Kristus oli ja tegi. Me jääme patusteks. Seda kinnitas ka apostel ise veenvalt juba eespool. Järelilikult ta ei räägigi siin patutusest, vaid kristlase kutsumusest elada nii, nagu Jeesus eeskuju andis. Kuidas Jeesus siis elas? – Lühidalt öeldes tegi ta igas olukorras oma taevase Isa tahet, ja just seda tehes ta nägi ka inimeste häda ja vajadusi. Nii tulebki Johannese juttu mõista siin armastuses käimisena. See tähendab teenida kaasinimesi ja kanda nende koormaid.

Luther räägib sellega seoses isegi sellest, et kristlasel tuleb olla mitte ainult lembe, vaid ka valmis kannatama ja isegi surema oma ligimese eest, nii nagu Kristus tegi. Ta teeb aga kristlase ja Kristuse surmal selgelt vahet. Tsiteerin ta teksti Johannese Esimese kirja seletusest: „Ühe Kristuse surm päästab meid igavesest surmast ja patu karistusest. Aga meie surmal, mida me kannatame usu ja sõna tunnistamise tõttu, on teine, palju madalam tähendus, et nimelt, meie läbi pühad usklikud saaksid kinnitust ja lohutust, et meie eeskuju kaudu usuksid sõna ja meeleldi kannataksid kõik sõna tõttu. Kogu selle peamõte on see, et heade tegudega tunnistaksime oma usku.” Edasi nimetab ta veel seda tähtsat asjaolu, et Johannes õpetab, et armastuse teod on usu tagajärg ja seega mitte usu sündimise eeldus, nii nagu ta ütleb evangeeliumi vaenlasi õpetavat.

On tõesti hea, et me ei pea Jumala soosingut välja teenima või üritama oma puuduliku jõuga tema tahet täita. Kui oleme Kristuse vastu võtnud, siis oleme tänu temale Jumala armsad lapsed. Seepärast pakutakse meile ka taevast kõike, mida me maa peal Jumala lapsena elamiseks vajame. Oleks meil ainult tahtmist ja taipu seda vastu võtta ning selles käia!

PKK1246 1Jh 2:7-11

Paljastav uus vana käsk

Eelmises saates võtsime läbi salme, kus Johannes väga jõuliselt tuletas oma lugejatele meelde, et usk saab ilmsiks ka tegelikus elus. See ei ole kunagi ainult paljad sõnad. Sõnu võib ju kasutada ka inimeste petmiseks. Just sõnadega olid valeõpetajadki inimesi eksitanud. Sama teemaga on seotud ka edasine.

2:7 Armsad, käsk, millest ma teile kirjutan, ei ole uus, vaid on vana käsk, mis on teil olnud algusest peale. See vana käsk on sõna, mida te olete kuulnud.

Johannes pöördub oma adressaatide poole sõnaga „armsad”. See näitab ta sooja suhtumist neisse. Kui ta kasutab ka karme sõnu, siis on ikkagi tegemist armastusega. Johannes ei taha, et keegi eksiks tõest ära. Tões püsimiseks aga on tarvis selgeid juhtnöore, mis mõne jaoks võivad kõlada isegi ahistavalt. Aga kui eksiõpetus on tungimas kristlikku kogudusse, siis peasilmitamine ei aita. Kogudusele tuleb anda võtmed, mille abil saab ehtsa ja väära vahel vahet teha.

Johannes räägib vanast käsust, mis on olnud algusest peale. Millisest algusest ta siin räägib? Ka juba kirja esimeses salmis rääkis Johannes algusest, alustades sõnadega: „Mis algusest peale on olnud ...” Seal on selge, et ta mõtleb „alguse” all Jeesust Kristust. Arutledes seal, millisele algusele Johannes viitab, ütlesin, et ühe algusena võib käsitleda ka Jeesuse Kristuse sündimist inimesena siia maailma. Teisest küljest aga on ta Jumala igavese Pojana olnud olemas juba ammu – isegi enne meie universumi loomist. Üks võimalus on seega, et Johannes peab silmas kristlikku sõnumit, mida ta lugejad algusest peale on kuulnud – sellest peale, kui nad said kristlasteks ja enne, kui tulid valeõpetajad oma „tarkusega”. Teiseks võib ta mõelda Jumala sõna, mis on antud juba Moosese läbi. Aga seegi on ju antud Issanda poolt. Seega nii või teisiti, jutt on Jeesuse Kristuse käsust, mis ei ole Johannese lugejatele uus.

Käsk, millest Johannes räägib, on Jeesuse poolt jüngritele antud käsk, mida ta kordas mitmel korral. Näiteks Jh 15:10, 12 ütles ta: „Kui teie peate minu käske, siis te jääte minu armastusse, nõnda nagu mina olen pidanud oma Isa käske ja jään tema armastusse. --- Minu käsk on see: armastage üksteist, nagu mina olen armastanud teid!” „Vana käsk”, mida Johannes oma kirjas nimetab, tähendab siis seda, mida Jeesus õpetas maa peal.

Aga teisalt seostas Jeesus selle käsu juba VT-i õpetusega. Seda kuuleme näiteks Mt 22:35-39, kus Jeesusele esitati küsimus, milline käsk Seaduses on suurim. Jeesus vastas: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kogu oma südamega ja kogu oma hingega ja kogu oma mõistusega! See ongi suurim ja esimene käsk. Teine on selle sarnane: Armasta oma ligimest nagu iseennast!” Seda öeldes tsiteeris Päästja 5Ms 6:5, mis kõlab järgmiselt: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest! Ja need sõnad, mis ma täna sulle annan, jäägu su südamesse!”

Siinkohal pole ehk liigne märkida, et see tekst on osa juutide usutunnistusest, mis algab juba eelmise, 4. salmiga: „Kuule, Iisrael! Issand, meie Jumal Issand, on ainus.” See on juutidele väga tähtis ja tuntud tekst. Nende sõnadega huulil on surnud ka nende märtrid. Vagad juudid retsiteerivad seda hommiku- ja õhtupalvena praegugi. Käsk „Armasta oma ligimest nagu iseennast!” pärineb aga juba 3Ms19:18, kus on kirjutatud: „Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast! Mina olen Issand!”

Niisiis on Jumala armastamine ja tema käskude pidamine ning ligimese armastamine omavahel tihedalt soetud juba Moosese raamatute õpetuse järgi ja samuti ka juutide jumalakartusepraktika järgi. Seega ei toonud Jeesus seda öeldes tõesti esile midagi uut või üllatavat. Samuti ei tee seda nüüd Johannes, tuletades meelde Jumala käskude

pidamise ja Jumala armastamise vahelist seost. Käsk armastada on tõesti olnud juba algusest peale. Jeesuse Kristuse õpetuses oli uus muidugi see, et ta ütles end olevat inimeseks saanud Jumal, kelle käsku armastada tuli täita niisamuti nagu Moosese raamatus antud vastavaid käske. Need tähendasid ju tegelikult üht ja sama.

2:8 Kuid taas - käsk, millest ma teile kirjutan, on uus ning on õige tema sees ja teie sees, sest pimedus möödub ja tõeline valgus paistab juba.

Ehkki käsk armastada on ühest küljest vana ning antud juba Moosese läbi, on see teisest küljest siiski ka uus. Selles on midagi uut. Seda väljendas ka Jeesus, öeldes oma jüngritele Jh 13:34-35: „Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist! Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist! Sellest tunnevad kõik, et te olete minu jüngrid, kui te üksteist armastate.” Nagu näeme, Jeesus nimetas seda käsku uueks. Mis siin siis uus oli?

Tuletame veel kord meelde 3Ms19:18: „Ära tasu kätte ja ära pea viha oma rahva laste vastu, vaid armasta oma ligimest nagu iseennast! Mina olen Issand!” Nagu siit kuuleme, ligimese armastamine tähendas selle käsu järgi hoiduda kättemaksust ja vihapidamisest. See tähendab seega – hoiduda halvast, negatiivsest. Jeesuse uus käsk seevastu oli hoopis teistsugune. See oli positiivne ja hoopis sügavam, nagu on Jeesuse käsud üldse. See kõlas: „Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist!” See vajab vist kordamist, selleks et asja sisu õieti päralt jõuaks: „Nõnda nagu mina teid olen armastanud ...” Eks ole, see on kaugelt midagi muud kui ainult hoiduda kättemaksust ja vihapidamisest?

Armastus sai oma täiusliku kuju Jeesuse Kristuse ristisurmas. Jumal suri selleks, et inimene võiks elada. See oli midagi tõeliselt uut. Nii lisandus ka armastusekäsule midagi oluliselt uut, mida sellega varem ei kaasnud. Kui Issand Jeesus ise annab ennast inimeste eest, siis ka seeläbi Kristusesse liidetud inimeste vahel sünnib täiesti uut moodi suhe, mida varem olemas ei olnud. Niiviisi sündinud omavaheline armastus on siin maailmas nii võõras, et seda panevad tähele ka väljaspoololijad. Sellepärast võiski Jeesus öelda: „Sellest tunnevad kõik, et te olete minu jüngrid, kui te üksteist armastate.”

Kui Jeesus nüüd käskis oma jüngritel üksteist mitte lihtsalt armastada, vaid armastada samamoodi, nagu tema neid on armastanud, siis oli see tõesti midagi täiesti uut. Selle kohta ongi kohane öelda just nii, nagu Johannes ütleski: „Pimedus möödub ja tõeline valgus paistab juba.” Ja see paistab nimelt ühest küljest „tema sees”, st Jeesuse sees, kes ise ongi see valgus, teisest küljest aga ka „teie sees”, st kristlaste sees, kes on hakanud seda märkama ja taipama.

Kui Johannes võib-olla 50-60 aastat pärast Jeesuse ristisurma ja ülestõusmist seda kirja kirjutas, siis võis ta oma kogemuste põhjalgi öelda, et see käsk, millest Jeesus rääkis, oli hakanud teostuma. Tõeline valgus oli hakanud paistma keset pimedust. Sellest samast rääkis ka Paulus 1Ts 5:5: „Teie kõik olete ju valguse lapsed ja päeva lapsed. Meie ei ole öö ega pimeduse lapsed.”

Mõne aastakümne jooksul oli evangeelium Kristusest selleaegses tuntud maailmas plahvatuslikult levinud. Midagi tõesti uut oli maailma tulnud ja Johannes oli olnud selle tunnustajaks algusest peale. Sedasama olid muidugi näinud omalt poolt ka need, kellele Johannes oma kirja kirjutas. Pimedus ehk saatana võim oli tõesti järele andmas.

Teisest küljest aga – lahing ei olnud möödas. Selle üheks näiteks olid eksiõpetused. Seepärast tuli kinni pidada sellest, mida juba algusest peale oli õpitud tundma. Eksiõpetuse üheks tundemärgiks oli see, et see oli hiljem sündinud. Seepärast tähendas esialgselt kinni pidamine kaitset ja kindlust.

Seesama kehtib muidugi ikka veel. Meidki, kes praegu usume Kristusesse, on kutsutud tegutsema Jumala tahte kohaselt. Sõnad „sest pimedus möödub ja tõeline valgus paistab juba”, saavad meie elus tõeks alati, kui õpime Jumalat paremini tundma ja ta tahet paremini mõistma.

2:9 Kes ütleb enese olevat valguses, ja vihkab oma venda, on siiani pimeduses.

Uue käsu täitmise tundemärgiks on omavaheline armastus. Seepärast viha venna vastu kõneleb sellest, et tegemist ei ole ehtsa usuga. Nagu juba nägime, selle puhul pole tegemist isegi VT tasemel käsu täitmisega. Kes venda vihkab, see täiesti ilmselt elab alles selle vihkamise pimeduses. Tegelikult on ta olukord võrreldav Kaini omaga, nagu ka Johannes järgmises peatükis esile tõstab. Seepärast ütleb Johannes täiesti üheselt, et Jumala lapsel on võimatu käia valguses ja samal ajal vihata oma venda.

See sõna sunnib küll meidki, kes kasutame enda kohta kristlase aunimetust, ennast läbi uurima. Kas elab mu südames äkki viha teise inimese ja isegi kristlase vastu? Ja kui see seal elab, kas see siis tähendab, et ma polegi kristlane? – Kindlasti tähendab see küll seda, et Jumala armastus pole minus veel ruumi leidnud ja vihkamist välja ajanud.

Nõnda küsides tuleb esmalt muidugi meeles pidada, et Johannes sõdib siin valeõpetajate, eriti gnostikute vastu. Gnostikud väitsid, et nende valduses on erilised teadmised. Sellepärast nad ütlesid, et nad pole enam pimeduses nagu teised. Jutud eriliste teadmiste valdamisest olid viinud ka selleni, et nende omajad olid hakanud põlgama teisi, kes pidasid kinni traditsioonilisest kristlikust õpetusest. Seega need, kes väitsid end olevat valguses, näitasid oma tegevuse ja suhtumistega, et nad vihkavad kristlasi, kes peavad kinni ehtsast evangeeliumist. Nad rakendasid nende vastu ka oma tarmukust. Nii aitab Johannes sellegi salmiga kristlastel ära tunda endi hulgas elavaid valeõpetajaid.

Aga muidugi tuleb meilgi igaühel endale aru anda, kas me ei kannu äkki ligimese vastu viha. Ja kui me seda märkame, siis on küll tarvis tunnistada see Issandale Jeesusele kui patt ja sellest loobuda. Kui me seda ei tee, siis näitame sellega, et me põlgame selle riigi või õigemini kuningriigi kombeid, mida Jumal valitseb. Kui ta annab meile heldelt ja rohkelt patud andeks, siis ta tahab, et meiegi annaksime andeks neile, kes on – ka päris tegelikult – meile ülekohtu teinud.

Seejuures tasub meeles pidada ka asja teist külge – vihkamise keeld ei tähenda seda, et Kristusesse uskujal inimesel ei tohikski teiste käitumise, hoiakute või kommete vastu kunagi midagi olla. Loomulikult ei tohi ülekohtu või kõlvatust aktsepteerida ka teises kristlases. Ja mõnikord võib olla raske lihtsalt taluda teise inimese kummalisi kombeid, ehkki nende näol polekski tegemist patuga. On selge, et on selliseid usklikke, kelle kombeid meil on raske taluda. Võib-olla ei meeldi meile kellegi kõneviis. Võib-olla ka lihtsalt meie loomus ei sobi kokku mõne teise loomusega. Aga selliste asjade puhul on tegemist millegi muuga, mitte vihkamisega. Vihkamine tähendab pahatahtlikkust teise suhtes.

Samuti tuleb endale aru anda, et vihapidamine ja vihastumine on kaks eri asja. Vihastumine on täiesti õige ja terve reaktsioon, kui märkame midagi väga ebakohast. Ehtne vihastumine toob sageli kaasa ka positiivseid muutusi. Jeesus isegi vihastus, nähes templis rahavahetajaid ja kauplajaid, kelle tegevus oli templi eesmärgiga rääges vastuolus. Aga Jeesus ei hakanud hoopiski nende kauplajate vastu viha pidama.

Kui sina, hea sõber, tunned, et sa kannad oma südames kellegi inimese vastu viha või vimma, siis tuleb sul sellega midagi ette võtta. Võib-olla on sul tarvis usaldusväärset hingehoidjat, kelle abiga asja lahendada, kui sa pole valmis kohtuma ülesehitavas meelsuses silmast silma sellega, keda vihkad. Lõppude lõpuks patu tunnistamine ja tööle silma vaatamine iseenda suhtes on neis asjus ainus viis edasi pääseda. Sugugi alati see üksinda ei õnnestu.

Veel tuleb tähele panna, et Johannes ei räägi siin mingitest ebamäärastest tunnetest selliste inimeste vastu, kellega meil on olnud lahkhelisid. Selles elus me puudulike inimestena ei suuda nii täiuslikult andeks anda, et kõik armidki kaoksid jäljetult, nagu poleks mingit haava kunagi olnudki. Aga see, et me pole võimelised samasuguseks tingimusteta andestuseks nagu Jumal, on siiski oluliselt teistsugune asi kui teise inimese vihkamine. Kui me ütleme südamest Jumala ja vajaduse korral ka inimeste ees, et anname oma ligimesele andeks, siis sellega me ka väljendame, millises suunas me soovime suhet selle inimesega arenevat. Südamest välja öeldud otsus kehtib, sõltumata meie tunnetest ja sellestki, et valus sündmus ise ei tarvitse veel niipea ununeda. See, et meie tunded alati kohe otsusega kaasa ei tule, ei tähenda hoopiski, et andustus ei oleks tõeline ja kehtiv. Sellel teemal võiks rääkida pikemaltki, aga loodetavasti sellest eritlemisest siinkohal piisab. Rõhutan veel kord, et otsus andestada ongi määrav, sõltumata tunnetest, mis sellega kaasnevad või ei kaasne. Sellega on umbes nagu allkirjaga, mis sa oled andnud mingile dokumendile – see dokument kehtib, sõltumata sinu edasistest tunnetest. Positiivsete tunnete puudumine ei tähenda andeksandmatust. Kui tahame anda andeks ja seda ka otsustame, siis näitame, et tahame viha pidamisest lahti öelda. Muidugi, meie vana loomus võib selle vastu mässata, aga las ta mässab – see on loomulik. Ka kurat võib tulla kiusama ja küsima, kas sa ikka oled tõesti andeks andnud, kui tunned veel niiviisi ja niiviisi. Temale võid vastata, et oled asja otsustanud ja sellega on ühel pool. Ja siis keeldu seda asja edasi heietamast või enesehaletsuses püherdamast ja mõtlemast, mida kõike sulle ikka tehti.

Johannes räägib oma kirjas korduvalt ja korduvalt valguses käimisest. Kui inimene käib valguses, siis valgus peletab pimeduse. Ära pöördu ära valguse paljastavate kiirte eest, vaid lase valgusel oma südant läbi uurida. Ja kui see paljastab su elus valesid asju, siis tunnista seda Jumalale tema tõe valguses. Siis tohid ka uskuda kõige selle halva andeksandmist, sest sellegi eest on Jeesus Kristus kannatanud rasket surma sinu eest.

2:10-11 Kes armastab oma venda, see püsib valguses ja ta ei ole pahanduseks. ¹¹Kes aga vihkab oma venda, see on pimeduses ja kõnnib pimeduses ega tea, kuhu ta läheb, sest pimedus on sõgestanud tema silmad.

Kui Jeesus kõndis maa peal, ütles ta: „Mina olen maailma valgus. Kes järgneb mulle, ei käi pimeduses, vaid tal on elu valgus.“ (Jh 8:12) Niisama selgelt tõmbab Johannes ka siin valguse ja pimeduse vahele piiri. Ta ei räägi midagi nn hallist või hämarast piirkonnast nende kahe vahel, nagu tänapäeval sageli räägitakse. Ta ütleb selgelt, et me oleme kas pimeduses või valguses – me kas järgneme Jeesusele Kristusele või ei järgne. Selles asjas ei ole vahevorme – et natuke järgnen ja natuke ei järgne ka. Selline asi ei ole järgnemine.

Juba eespool ütles Johannes, et armastus ja valgus kuuluvad kokku. Samuti kuuluvad kokku ka pimedus ja vihkamine. See, kes armastab, käib valguses. Ja see, kes püsib valguses ehk siis Jeesuses Kristuses, ei ole kellelegi pahanduseks. Ta ei juhi kedagi langemisele ega päästest eemale. Küll aga viis sinna gnostitsistlik õpetus, mis kõigist oma vastupidistest väidetest hoolimata juhtis inimese Jeesusest Kristusest eemale. Oma vale õpetusega nad näitasid, et nad vihkavad teisi inimesi, sest nad juhtisid neid surma. Jeesusest Kristusest eemale juhtimine nimelt võrdub alati surma juhtimisega, olgu kavatsused ja jutud seejuures ükskõik kui ilusad.

Teine asi on see, et viha alati moonutab ka nägemisvõimet. See, kes vihkab, on võimetu nägema maailma nii, nagu Jumal soovib, et inimesed seda näeks. Viha põhjus täidab inimese kogu mõttemaailma ega võimalda tal enam asju

adekvaatselt hinnata. Ta sõna otseses mõttes sõgestab. Ainult Jumala sõna võib tõeliselt murda pimeduse ahelad. Kui Jeesus andis Paulusele ülesande kuulutada tema sõna, ütles ta ise, et see tähendab inimeste silmade avamist ja nende juhtimist pimedusest valgusse. Paulus, selgitades kuningas Agrippale oma vangistamise põhjust, tsiteeris sõnu, mis Jeesus oli talle öelnud, Ap 26:17-18: „Ma kusun su välja juutide ja paganate käest, kelle juurde ma nüüd su läkitan avama nende silmi, et nad pöörduksid pimedusest valguse poole ja saatana meelevaldalt Jumala poole ...” Niisiis, Paulus ei pidanud pakkuma inimestele uut maailmavaadet või religiooni, vaid avama Jumala sõna abil nende silmad ja juhtima nad pimedusest valgusse ning saatana võimu alt Jumala juurde. Kas meil, kaasaja kristlastel ikka on alati meeles, et Jumala sõna kuulutamine tähendab nimelt seda? Kristlus ei ole mingi klubiline tegevus või meelepärane harrastus, vaid see tähendab inimeste päästmist pimeduse võimusest.

Terve usuelu tähendab elada valguses ja jagada seda valgust keset pimedust. Kristlikku elu võiks võrrelda kolmnurgaga, kus Jumal on ülemises tipus ja ta valgus voolab kolmnurga külgi mööda alla, inimeste ellu. Inimese armastus aga tõuseb Jumalale vastu mööda kolmnurga külgede sisekülgi, sest inimese armastus Jumala vastu on õigupoolest ainult selle armastuse tagasiandmine, millega ta meid on esimesena armastanud. Kolmnurga ühes alumises nurgas on „mina”, teises aga „teised inimesed”. Kui Jumala inimene käib oma teed valguses, siis tähendab see, et ta armastab ka teisi Jumala lapsi. Nad on ju sellesama Kristuse liikmed, mistõttu oleks arutu kujutleda, et ühe ja sama ihu liikmed üksteist vihkaks. Seepärast Johannes ütlebki, et ei ole võimalik, et Jumala inimene ühtaegu armastab Jumalat ja vihkab oma venda. Seega on ka kristlaste vihkamine tundemärk, mille põhjal saab valeõpetajaid ehtsatest Jumala lastest eristada.

Johannes annab väga praktilisi näpunäiteid: vihkamine näitab elamist pimeduses, vendade armastamine aga – elu valguses. Tänu Jumala armule on meil võimalik valida, kummas keskkonnas tahame olla.

PKK1247 1Jh 2:12-15

Isad, noored ja lapsed

Olles andnud juhtnööre selle kohta, kuidas eristada pimedust valgusest, hakkab Johannes rääkima kolmesugustest usklikest. Ta räägib lastest, isadest ja noortest.

2:12 Ma kirjutan teile, lapsed, sest patud on teile andeks antud tema nime pärast.

Lapsed on siin kreeka keeles *teknia*. See on tuletatud sõnast *tikto*, mis tähendab sünnitamist. Seega on rõhk ehk mõnevõrra sellele, et lapsed on sündinud, ja seda võikski tõlkida ka „sündinud”. See lapsi tähendav sõna on UT-s tavaline ja seda kasutatakse seal sadakond korda.

Paar salmi edasi kasutab Johannes laste kohta teist kreekakeelset sõna. Seal ma käsitlen ka nende sõnade erinevusi. Siinkohal võib Johannes laste all mõelda kas neid, kes on alles suhteliselt hiljuti kristlaseks saanud, või siis kõiki Jeesusesse Kristusesse uskujaid, sõltumata nende east või usulisest küpsusest – nad kõik olid ju Jumala lapsed. Ta räägib igal juhul neist, kes on ülevalt uuesti sündinud ja saanud Jumala perekonna liikmeteks.

Jumala lastele, eriti alles hiljuti sündinud lastele on kõige tähtsam ja iseloomulikum see, et nende patud on andeks antud. Saatan oli pidanud nad oma haardest vabastama, kui nad võtsid uskudes vastu evangeeliumi Jeesusest Kristusest. Nad olid tulnud pimedusest valgusse, surmast ellu. Kõik kristlased toetuvad sellele, et ühest küljest on patud Kristuse nime tõttu andeks antud, ja teisest küljest, et need antakse edaspidigi andeks. Nimelt tasub teada, et sõna, mida Johannes kasutab andeksandmise kohta, on siin kreeka keeles perfektis. See grammatiline vorm

tähendab, et andeksandmine on alanud minevikus, aga jätkub veel praegugi. Sama mõte on ka siis, kui ütleme eesti keeles näiteks: „Ma olen elanud siin 14 aastat.“ Kuulaja mõistab kohe, et see elamine algas minevikus, aga jätkub ka praegu.

Et patud on andeks antud Kristuse nime pärast, see viitab nii Kristuse isikule kui ka tema tehtud päästetööle. Samamoodi rääkis Peetrus Jeesuse nimest Ap 4:12, kuulutades oma aja religioossetele juhtidele: „Ja kellegi muu läbi ei ole päästet, sest taeva all ei ole antud inimestele ühtegi teist nime, kelle läbi meid päästetaks.“

Kõik kristlased on samas olukorras selles suhtes, et nad on sündinud Jumala perekonda ja saavad patud andeks ilma omapoolsete teeneteta, ainult Kristuse ristisurma tõttu. Aga samas Johannes ka eritleb perekonda sündinud lapsi. Ta käsitleb neid kolme rühmana. Edasi nimetab ta isasid ja siis noori.

2:13 Ma kirjutan teile, isad, sest teie olete mõistnud teda, kes on olnud algusest. Ma kirjutan teile, noored, sest te olete ära võitnud kurja.

Sõna „isad“ viitab küpsusele ja juhtimisele. Johannes iseloomustab isasid sõnadega: „sest teie olete mõistnud teda, kes on olnud algusest.“ See tähendab, neil on Jumala suhtes juba sügavamaid kogemusi ja arusaamu, mis saavad tulla ainult aja jooksul ja mis algajatel alles puuduvad. Sellest, kui nad esimest korda kohtusid Jeesuse Kristusega, oli kulunud juba võib-olla aastakümneid. Nad olid aja jooksul õppinud usaldama tema väge, abi ja ustavust nii päri- kui ka vastutuule puhul. Aga tuleb muidugi meeles pidada, et mitte alati ei tee pikk iga inimest vaimulikus mõttes küpseks. Ja teisest küljest võib Jumal mõnel aastate poolest nooremal lasta kohtuda elus nii paljude raskete asjadega, et nad küpsevad kiiremini vastutusekandjateks. Isad on igal juhul need, kes tuulevihurite ega isegi tormide peale ei kohku. Nad on õppinud seisma kindlal kaljul – Kristusel, teades, et see alus ei kõigu.

Kui sa mõtled, milline see isade usk võiks olla, siis võib-olla Ps 23 annab selle kohta hea pildi. See psalm algab sõnadega: „Issand on mu karjane, mul pole millestki puudust.“ Võib nimelt oletada, et Taavet kirjutas selle psalmi alles oma vanas eas. Ta ei oleks võinud seda kirjutada noore karjapoisina, sest see psalm on kasvanud välja elusaatusest. Taavet oli üle elanud igasuguseid probleeme ja raskusi. Ta oli neis kõigis säilitanud osaduse Jumalaga. Ta oli küps Jumala laps ja sobiks igal juhul Johannese kategooriasse „isad“. Taavet võis selle kirjutada kuningana, kes vaatas elule tagasi. Ta tuletas meelde noort karjapoissi, kes viis oma karja Petlemma mägedele karjamaale ja kaitses neid karude ja lõvide eest. Juba sel ajal sai ta tunda Jumala imelist abi.

Edasi võis ta mõelda kogu oma kirjule elukäigule, kus oli hulganisti imelisi kordaminekuid, võidukaid lahinguid ja pääsemisi kriitilistest olukordadest. Siis tuli kuningaks saamine ja Jumala armu läbi võidukas valitsemine. Aga samuti oli seal ka muserdavaid langemisi, nagu näiteks patustamine Batsegaga. Samuti raskeid kaotusi, nagu ta kõige armsama poja Absalomi mäss ja surm, mis murdis ta südame. Kõigele sellele mõeldes ütles vana kuningas: „Issand on mu karjane, mul pole millestki puudust.“ (Ps 23:1) Küpse Jumala lapsena mõtleb ta sellele, kuidas Jumal on teda juhtinud kõigest sellest läbi, talutanud ta haljale aasale ja kosutava vee äärde. Taaveti taolisi inimesi nimetab Johannes isadeks.

Johannes pöördus ka noorte poole, iseloomustades neid sõnadega: „... te olete ära võitnud kurja.“ Noori iseloomustab õppimine ja avastamine, pealehakkamine, jõud ja innukus. Noored ei ole niisama küpsed nagu isad. Neil pole veel kõiki neid kogemusi, mis isadel, aga nad on juba õppinud, et kuri ehk saatan võidetakse Kristuse vere läbi, samuti Jumala sõna läbi. Nad teavad, mida tähendavad Jaakobuse sõnad: „Seiske vastu kuradile, siis ta põgeneb teie juurest.“ (Jk 4:7). Tasub meelde tuletada, et Jeesus saatis oma jüngrid juba üsna alguses

kuulutuspraktikale, käskides kurjad vaimud välja ajada ja haiged terveks teha, ehkki hiljem oli neil veel paljugi olulist õppida. Ka kiusatustesse sattudes või isegi neis langedes ei tarvitse noored toetuda endale. Nad on õppinud neis asjus juba pöörduma ainuüksi Issanda Jeesuse poole ja toetuma ainult temale.

Peab märkima veel sedagi, et noorte saavutatud võitudest rääkides kasutab Johannes perfekt. See tähendab, et võitlus on alanud ja jätkub. Võite on saadud ja neid tuleb veel. Noored on siis sõjas. Saatan käib ringi nagu möirgav lõvi, aga noored on Johannese sõnul igatahes kurja, st saatana juba võitnud.

Edasi pöördub Johannes uuesti laste poole.

2:14a **Ma olen kirjutanud teile, lapsed, sest teie olete ära tundnud Isa.**

Lapsi iseloomustab ennekõike see, et nad tunnevad ja usaldavad oma vanemaid. Siinkohal kasutab Johannes lastest rääkides kreeka keeles sõna *paidia*. Kui mõelda, mille poolest see erineb sõnast *teknia*, mida ta kasutas eespool, salmis 12, siis suurim vahe on selles, et *paidia* ei viita sündimisele, vaid alistatud positsioonile. Sõna *paidia* on lähedane tegusõnale *paideuo*, mis tähendab kasvatamist. Seega võiksime arvata, et Johannes räägib siin väikelastest, kes pole veel suureks kasvanud. Nad teavad, et nad on Jumala lapsed, ja see ongi üldjoontes kõik, mida nad teavad vaimulikust elust ja kristlasena kasvamisest. Vahel tekib mulje, et osa kristlasi tahab sellele astmele jääda.

Millised need pisikesed siis võiksid olla? Usupuhastaja kirjeldab, kuidas tugevad peavad kandma koguduses nõrkade puudulikkust. Sellest kirjutisest saab ka hea pildi, millised on need lapsed, kellest Johanneski räägib. Luther ütleb, et tuleb teha vahet kahesuguste inimeste – nõrkade ja tugevate, lammaste ja lammaste vahel. Ja siis ta jätkab: „Kui hunt on lammast kiskunud, nii et tal vaevalt hing sees on, ja sina selle lamba peale vihastad ja ütled, et see on vale, et ta on haavatud, käsid tal olla terve ja nõuad, et ta järgneks teistele, tervetele lammastele karjamaale ja lammaste aedikusse, kes siis ei ütleks, et sa oled arutu!

Kristus ja tema evangeelium ei tee nõnda. Ta ei hülga sind, kuigi sa kohe ei võigi mõista evangeeliumi ja saada tugevaks. Ta võtab arvesse, et sa oled haavadest nõrgestatud. Ta võtab sind sõbralikult oma hoole alla, õpetab õiget tõe ja vabastab sind kõigist inimeste tehtud reeglitest. Ta sallib sind, kuigi sa ei suudagi neist reeglitest ruttu loobuda. Ta kannatab ja talub sind ja annab õppimiseks aega. Esialgu laseb ta sul teha nii nagu oskad ja oled harjunud, kuni sa saad terveks ja mõistad kogu tõe. Samuti tuleb meilgi teha üksteisele.” (Mannaa Jumalan lapsille. Martti Lutherin kirjoista koottuja mietelmiä vuoden jokaiselle päivälle. Juva 1994.)

Järgnevalt pöördub Johannes veel kord ka isade ja noorte poole, kõnetades neid lühidalt ja põhiliselt korrates juba öeldut natuke teise nurga alt.

2:14bcdef **Ma olen kirjutanud teile, isad, sest teie olete mõistnud teda, kes on olnud algusest. Ma olen kirjutanud teile, noored, sest te olete tugevad ja Jumala sõna püsib teis ning te olete ära võitnud kurja.**

Isadele ei lisa Johannes midagi. Selleks polnud vajadust, sest isad juba kandsid vastutust, mis neile kuuluski. Nad teadsid, kellele nad on võinud algusest peale igas olukorras loota. Johannes ütleb, et isad on mõistnud teda kes on olnud algusest – st Jeesust Kristust.

Kuidas me inimestena kedagi tundma ja mõistma õpime? – Eks ikka temaga läbi käies, mida tihedamalt, seda rohkem. Aga kuidas me õpime tundma Jeesust Kristust? – Samuti temaga suheldes, ja seda ennekõike tema sõna läbi, seda tundma õppides. Samuti kogemuste läbi, mida aja jooksul usuteed käies saab omandatud ja mis tulevad

koos selle sõna ellurakendamisega. Ellurakendamine ehk sõna järgi tegutsemine on tähtis, sest muidu jääme ainult teoretikuteks.

Piibli sõna ilmutab meile Jeesust Kristust. Õigemini – ta ise kõneleb meile selle sõna läbi, kui me ainult laseme. Tema sõnad on Vaim ja elu, nagu ta ise ütles Jh 6:63. Piibel on seega justnagu toit meie vaimule ja osadusele Jumalaga. Ei piisa sellest, et inimene käib kord nädalas sõna kuulamas, nagu ei piisa sellestki, kui inimene sööb üksainus kord nädalas. Sel juhul jääb ta küll väga viletsaks. Nii ka siis, kui tahame Jeesust Kristust tundma õppida, tuleb meil elada koos tema sõnaga iga päev, nii rõõmudes kui kurbuses.

Siis ütleb Johannes noortele: „te olete tugevad ja Jumala sõna püsib teis ning te olete ära võitnud kurja.” Juba eelmises salmis ütles Johannes, et noored on ära võitnud kurja, nüüd aga paljastab ta selle võidu saladuse: „Jumala sõna püsib teis.” Karta on, et enamasti me kristlastena ei ole veel avastanud Jumala sõna tõelist väge ega õppinud seda usaldama. Küllap see on ka kristluse üldise kehva olukorra põhjuseks.

Ka Jeesus ise andis oma järgijatele suurepärase töötuse: „Kui te jääte minusse ja minu sõnad jäävad teisse, siis paluge, mida te iganes tahate, ning see sünnib teile.” (Jh 15:7) Pidagem seda kuuldes meeles, et Jeesus ei teinud tühje sõnu ega liialdanud – see ei kuulu Jumala kommete hulka. Järelikult, kui meie kogemused selle sõnaga kokku ei lähe, siis ootab midagi olulist alles avastamist või ellurakendamist.

Efesose kirja 6. peatükis loetletakse kristlase vaimulikku relvastust. Ründerelvaks on seal „vaimumõök, see on Jumala sõna.” (Ef 6:17) Me teame, et selle mõõgaga võitis Jeesus isegi saatana, kui see teda kiusama tuli. Kui sina ja mina tahame olla võimelised end saatana rünnakute eest kaitsma, siis tuleb meil tunda Jumala sõna, st Piiblit. Meil on tarvis Jumala sõna toitu, et seda lahingut pidada. Ilma seda tundmata oleme kerge saak kõikvõimalikele õpetusetuultele. Ka kiusatustesse langeb kergemini, kui unustame, mida Jumal on öelnud. Me vajame vaimulikku toitu, et olla tugevad.

Edasi tuleb midagi väga olulist.

2:15 Ärge armastage maailma ega seda, mis on maailmas! Kui keegi armastab maailma, siis ei ole temas Isa armastust.

See on siis asi, mida Johannes paneb südamele nii isadele, lastele kui ka noortele, kellele ta eespool tunnustavaid sõnu ütles. Miks ta seda teeb? – Ilmselt sellepärast, et ta nägi ohtu, mis ohustas neid kõiki. Ja selleks ohuks polnud mitte niivõrd otsesed kuradi rünnakud, vaid näiliselt palju süütum asi – hakata armastama seda maailma, milles kristlane elab tegelikult võõrana.

Johannes muidugi ei mõtle siin nähtavat, füüsilist maailma ja loodut. Kevadel hakkavad lilled õitsema ja puud lähevad lehte. Sügisel lehed langevad maha ja tuleb talv. Ei hoiatata meid siin armastamast seda maailma, kus see kõik toimub. Ei keelata meil armastada mägesid ja orgusid, vulisevaid ojasid ja peegelsiledat järve, päikesetõuse ja loojanguid ning säravat tähistaevast. Seda kõike võime täiesti rahulikult imetleda ja nautida.

Samuti ei tähenda sõna „maailm” siin inimkonda, nagu ta tähendab seda näiteks tuttavas miniatuurses evangeeliumis: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.” (Jh 3:16) Selles salmis tähendab sõna „maailm” inimkonda.

Oma esimeses kirjas mõtleb Johannes maailma all Jumala vastu mässavat maailmakorda, mille eesotsas on saatana. „Maailm” tähendab siinkohal midagi sellist, mis paneb kõiges Jumalale vastu. Tähelepanuväärne on aga see, et

mingis mõttes tähendavad need kaks maailma ühte ja sama. Inimkond on ju tõusnud Jumala vastu mässama ja liitunud saatanaga. See, et Inimkond Jumalale vastu paneb, muudab ka maailma kurjaks.

Ka Jeesus rääkis maailmast kui jumalavastasest keskkonnast Jh 14:30: „Ma ei räägi enam teiega palju, sest maailma vürst tuleb ja tal ei ole mingit voli mu üle.” Jeesus peab silmas muidugi saatanat, nimetades teda selle maailma vürstiks. Tõepoolest, tema ideedest me laseme end inimestena üldiselt hea meelega juhtida. See ongi maailma armastamine, mille eest Johannes hoiatab.

Mida sõna „maailm” õieti tähendab jumalavastase süsteemi ja eluviisina, seda valgustab ehk kõige paremini Paulus Ef 2:1b-3: „te olite surnud oma üleastumistes ja pattudes, milles te varem käisite selle maailma ajastu viisil, vürsti viisil, kellel on meelevald õhus, vaimu viisil, kes nüüdki on tegev sõnakuulmatute laste seas; kelle seas ka meie kõik varem käisime oma lihalikes himudes, tehes liha ja mõtete tahtmist mööda, ning me olime loomu poolest viha lapsed nagu teisedki.” Niisiis, jumalatu maailm on täis ahnust, isekust ja auahnust, keelatud naudingute tagaajamist, oma himudest aetud elu, pettust, valet ja kõiksuguseid ohte. Sellises maailmas me elame, ja nüüd ütleb Johannes, et kristlased ei tohi seda kõike armastada.

Me elame jumalatus maailmas, mis mässab Jumala vastu. On muidugi loogilinegi, et kristlane ei või armastada süsteemi, mis püüab tühjaks teha kõike, mis on Jumala tahte kohane. Kristlane elab küll maailmas, aga ta ei ole maailmast, ta ei kuulu siia.

Paulus ütleb Gl 6:14: „Aga mulle olgu olemata, et ma kiitleksin muu kui meie Issanda Jeesuse Kristuse risti üle, mille läbi maailm on minule risti löödud ja mina maailmale.” Kristlase ja Jumala vastu mässava maailma vahel seisab rist. Mõlemad pooled tõmbavad teda küll oma poole, aga Paulus vastab kristlaste eest, et Jumalale kuuleka lapsena kristlane valib Kristuse risti. Selles me võime olla kindlad, et maailm ei kiitle Kristuse ristist.

Ka 2Pt 2:20 räägitakse maailmast kui ohtlikust ja räpasest keskkonnast, mis kristlasi ohustab: „Kui nad on kord ära põgenenud maailma saastast meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse tunnetuse kaudu, pärast aga jälle vajuvad sellesse saasta ja jäävad alla, siis on ju nende viimane lugu halvem kui esimene.” Eespool rääkis Peetrus rikutusest ja hukatusest. Me elame rikutud ja saastatud maailmas – ennekõike vaimulikus mõttes rikutud ja saastatud.

Uudistes räägitakse järjest õhu, vee ja üldse keskkonna saastumisest, aga harva tuleb jutuks, et see jumalavastane maailm saastab paljudel muudelgi viisidel ja veel hullemini. See on täis vägivalda, kurje sõnu, nõidust, kõlvatust, pettust ja inimeste ülendamist. Miks taolised asjad võetakse jutuks tavaliselt alles siis, kui kusagil on toime pandud midagi väga äärmuslikku ja räiget? Sest muidu ju arvatakse nende asjade kohta enamasti, et mingil määral ikka võib. Natuke vägivalda, natuke kurje sõnu, natuke nõidust, kõlvatust, pettust jne peab inimene üldjuhul vist aktsepteeritavaks või isegi vajalikuks.

Kõige tähtsam aga on põhjus, *miks* Johannes jumalavastase maailma armastamise eest hoiatab. Põhjus on tegelikult äärmiselt tõsine: „Kui keegi armastab maailma, siis ei ole temas Isa armastust.” Niisiis, küsimus on selles, mida või keda me armastame, ehk teisisõnu – kus on meie süda. Ka Jeesus ütles, ehkki natuke teises kontekstis, Mt 6:24: „Keegi ei saa teenida kahte isandat, ikka on nii, et ta vihkab üht ja armastab teist või et ta pooldab üht ja põlgab teist.” Tasub tähele panna, et Jeesus siin ei keela meil teenida kahte isandat, vaid lihtsalt tõdeb, et see pole võimalik.

Häda on selles, et meile on loomumane tegutseda nii, nagu siin maailmas tegutsetakse. Seevastu Jeesuse risti häbi on meile täiesti võõras ja arusaamatu. Seepärast on tõesti tarvis suurt imet, et me hakkaksime selle maailma

asemel armastama Jumalat. Jumal tahab seda imet ka teha, aga mitte ilma meie nõusolekuta. Ta ei tule maailmaarmastust meie südamest välja rebima ilma meie käest küsimata. Johannese üleskutse: „Ärge armastage maailma” tähendab, et inimene peab ka omalt poolt otsustama seda mitte armastada. Jumal tuleb appi siis, kui inimene kõigest hoolimata ikkagi võtab Jeesuse Kristuse vastu, toetub talle usus ja palub tema abi selleks, milleks ta ise pole suuteline.

PKK 1248 1Jh 2:16-19

Kas pääsen kindlasti?

Eelmisel korral hakkasime uurima, mida Johannes õpetab maailmast. Saime teada, et Johannes mõtleb maailma all Jumala vastu mässavat suhtumist ja korraldust, mistõttu Jumala inimene ei või seda armastada. On nimelt võimatu armastada ühtaegu Jumalat ja jumalavastast. Edasi määratlebki Johannes täpsemalt, mida ta sõna „maailm” all mõtleb. Ta tõstab esile asjad, millest igaüks võib näha, kui suur lõhe eraldab maailma Jumala tahtest.

2:16 Sest kõik, mis on maailmas - lihamimu ja silmahimu ja elukõrkus -, ei ole Isast, vaid maailmast.

Johannes toob välja kolm põhilist valdkonda, milles väljendub meie maailma jumalavastatus. Kui oleme tähelepanelikud, siis märkame neid ka iseendas alatas. Aga need ei ole ainult meie kiusatused, vaid saatan ahvatles nendega juba Eevat (vt 1Ms 3:6). Eeva langeski neisse, ja sealtpeale on need asjad olnud kogu inimkonna kiusatuseks. Samuti ahvatles saatan nendega ka Jeesust Kristust ennast (vt Mt 4:1-11), aga siin jäi ta kaotajaks. Ja sealtpeale on olemas väljapääs nende kiusatuste võimusest ka Jeesuse järgijate jaoks.

Esimese kiusatuste valdkonnana nimetab Johannes lihamimu. Need on himud, mis on seotud meie ihu vajaduste ja ihaldustega. Esimesest kiusamisloost kuuleme, et Eeva nägi, et puust oli hea süüa. Ka Jeesust ahvatles saatan kõige esmalt sama kiusatusega – söömisega, kui Jeesus oli paastunud 40 päeva. Ta soovitas: "Kui sa oled Jumala Poeg, siis ütle, et need kivid saaksid leibadeks!" (Mt 4:3) Jeesus oleks võinud küll seda teha. Vahe tema ja minu vahel on selles, et kui mina suudaksin muuta kive leivaks, siis tõenäoliselt ma just seda ka teeksin, taipamata küsidagi, mida Jumal sellest arvab.

Kui mõelda inimlikult, siis võiks tõesti küsida, mida söömisel halba on? Ega see ometi patt pole? Ja vastuseks on, et kui Jumal on sul keelanud midagi süüa või kui sul on parajasti aeg paastuda, siis on see patt. Täpsemalt – see on hetk, kus inimene unustab Jumala tahte ja lähtub sellest, mis ta leiab ise kasuliku ja vajaliku olevat. Rohkem polegi eksimiseks tarvis. Kõige tähelepanuväärsem on siin minu meelest see, et tõsine kiusatus võib olla pealtnäha nii süütu.

Seejuures tuleb taibata, milles on asja tuum – loomulikult mitte selles, et söömine oleks patt. Ihul on oma loomulikud vajadused (millest üheks on ka toit), aga need ei tohi hakata inimese elu üle valitsema ja selle suunda määrama – eriti selle vastaselt, mida on öelnud Jumal. Eriti käib see näiteks seksuaalvaldkonna ja mõnuainete tarvitamise kohta.

Teise suure valdkonnana, kus meid kiusatakse, nimetab Johannes silmahimu. Puu tegi Eeva silmadele himu. Ilmselt oli see ilusa välimusega. See näinud üldse välja kuri ega ohtlik. Ja jälle võiksime küsida, kas ilu on midagi patust? Vastus on endine: kui ilu juhib sind tegutsema Jumala tahte vastu, siis tähendab see juhtimist patuteele. Saatan ahvatles Jeesust sama kiusatusega, aga panus oli kõvasti suurem – ta pakkus talle kõiki maailma kuningriike koos kogu nende hiilguse ehk iluga. See on tõesti ahvatlev pakkumine võrreldes kasvõi ilusate muinasjuttudega, kus

saadakse tihti pool kuningriiki ja ilus kuningatütar naiseks. Maailma kuningriigid on saatana võimu all inimeste läbi, kes temale alluvad. Ja kurat tegi Jeesusele ettepaneku, et ta oleks üks isik selliste valitsejate reas. Tuleb päev, mil tõuseb Antikristus, kellele saatan annabki võimu ja kes hakkab maailma valitsema tema asemel tema võtetega.

Kolmas suur kiusatuste valdkond on elukõrkus ehk soov olla suur, tähtis ja muljetavaldav. Eeva nägi, et puu pakkus võimalust saada targaks, isegi Jumala sarnaseks. Suurustamine on meile väga tuntud. Paljud suurustavad hea meelega ükskõik millega – kes auväärse suguvõsaga, kes oma edukusega, kes jõukusega. Mõni võib uhkustada isegi sellega, et kuulub teatud rassi. Üheks suurustamise vormiks on praaliv ja laiutav eluviis. Elukõrkuse peamiseks teravikuks on soov tunda end teistest inimestest parema ja ülemana. Saatan viis Jeesuse templimüüri harjale ja ütles: „Hüppa alla!”, võrtsitades seda isegi Jumala sõnaga. Mõte oli, et Jeesus demonstreeriks oma üleolekut kõigist teistest. Võis olla isegi pühade aeg ja paljud oleks näinud seda imelist *show'd*. Ja me ju teame, kuidas sellised asjad rahvast hullutavad. Jeesus aga ei teinud ühtegi imetegu selleks, et avaldada inimestele muljet või näidata oma üleolekut. Sellest saame teada, milline on Jumala loomus ja suhtumine selles küsimuses.

Neis kolmes valdkonnas ahvatleb jumalavastane maailm – või ütleme täpsemalt: Jumala *meelsuse* vastane maailm – inimesi kõigil aegadel. Sellepärast võibki Johannes kokkuvõtlikult öelda, et need kolm valdkonda on „kõik, mis on maailmas”. Kui meile saab elus kõige tähtsamaks kõht või ilu või isegi religioosne isetegevus, siis on selle tulemuseks täiesti väärastunud ellusuhtumine. Kui hakkame kummardama mida tahes muud peale elava Jumala, siis me isegi väärastume ja igal juhul läheme valele teele.

Kui Jeesus jutustas tähendamissõnu Jumala riigist, siis ta rääkis ka kaupmehest, kes otsis kalleid pärleid. Kui ta leidis ühe eriti kalli pärli, siis müüs ta kõik, mis tal oli ja ostis selle (Mt 13:45-46). Selles tähendamissõnas võib näha ka laiemalt inimkonna soovi leida tõeline elu mõtte selle väärastumuse ja tühisuse asemele, mis siin maailmas valitseb. Kui siis kaupmees leidis midagi tõeliselt väärtuslikku, siis oli ta valmis loobuma kõigest, mis seni oli tundunud väärtuslik. Kusagil sügaval oma südames me teame, et varanduse või kõrge positsiooni saavutamine lõppude lõpuks ei too loodetud õnne. See kõik on nagu möödaminev joovastus, mis võib tuua vaid hetkelist kergendust.

Sellel teemal mõtiskledes ütleb Oxfordi teoloog Alister McGrath: „Nähes seda pärlit ta mõistis, et kõik ta varem hangitud varandus on sellega võrreldes odav ja väheväärtuslik. Just nagu päikese valgus ületab tähtede kirkuse, nii et need paistavad ainult öösel, nii ka selle suurepärase pärli mõjul nägi kaupmees kogu oma senist varandust hoopis uues valguses. See, mille ta oli arvanud toovat rahulduse, tegi ilmsiks hoopis ta rahulolematuse ja pani ta igatsema midagi, mida ta sel hetkel ei suutnud saavutada. Siis nägi ta seda imeilusat pärlit. Ja ta teadis, et peab selle saama.” (MCGRATH, Alister, *Tuntematon Jumala. Kohti hengellistä täyttymystä*. 2000 Espanja.)

Meie probleemiks on aga see, et me ei suuda omal jõul leida seda tõeliselt hinnalist pärlit – Jeesust Kristust. Seepärast pidi Jumal saama inimeseks ja purustama saatana võimu, et meil oleks tõeline võimalus saada selle suurepärase aarde omanikuks – aarde, mille kõrval kõik see, mida saatan on püüdnud meile pakkuda, osutub täiesti tühiseks.

Aga võitlus kestab. Meie vaenlasteks on maailm, oma rikutud loomus ja saatan, kes kõik on omavahel liidus. Nendega seotud kiusatused esitas paradiisi madu ehk saatan nii Eevale kui ka Jeesusele. Ta ei ole oma taktikat muutnud, sest nagu näha, on see päris tõhus. Ta ahvatleb meid samade kiusatustega ja kahjuks me järjest ka langeme neisse.

Kui Johannes hoiatas armastamast maailma, siis ta ütles ka põhjuse – kes armastab jumalavastast maailma, selle südames ei saa samal ajal olla Isa armastust. Ja see on väga tõsine asi. Järgmises salmis toob ta veel ühe põhjuse, miks ei tasu seda maailma armastada.

2:17 Ja maailm kaob ja tema himu, aga kes teeb Jumala tahtmist, püsib igavesti.

Selle maailma üheks omaduseks on kaduvus. Tõesti – „maailm kaob ja tema himu”. Kui me siin maailmas teenime oma himusid ja teeme nende täitmise oma elu eesmärgiks, siis me tegelikult ehitame oma elu tühisusele ja täidame selle kaduvusega. Aga miks mitte ehitada seda parem alusele, mis jääb püsima ja täita seda tõeliselt väärtuslikuga? Johannes kinnitab meile: „... aga kes teeb Jumala tahtmist, püsib igavesti.” Jumal ei kao kunagi ega tee midagi mõttetut. Seepärast ka see, kes ehitab oma elu Jumala tahet tehes, püsib igavesti.

2:18 Lapsed, käes on viimne aeg! Nagu te olete kuulnud, et antikristus tuleb, nii ongi nüüd tulnud palju antikristusi. Sellest me tunneme ära, et käes on viimne aeg.

Johannes ütles, et viimne aeg on käes. Ta ütles seda juba ehk umbes 90 aastat pärast Jeesuse sündimist. Meie kohta käib see siis ilmselt veelgi enam. Siin võib õigusega küsida, kuidas on see võimalik või kuidas seda mõista?

Inimliku mõõdupuu järgi on viimne aeg tõesti juba kaua kestnud. Seda võib aidata paremini mõista järgmine pilt. Kujutleme, et Johannes nägi tulevikule mõeldes Antikristuse aega suure kuristikuna, kuhu maailm oli täie hooga sööstmas. Võime kujutleda inimkonda kasvõi suure bussitäie inimestena, kes sellele lähenevad. Buss jõudis Johannese ajal juba päris kuristiku lähedale. Siis aga muutis see buss Jumala armust mõnevõrra suunda ja on sõitnud kuristikuga paralleelselt meie ajani. Igaüks, kes bussiaknast välja vaatab, võib näha, et haigutav kuristik on päris sealsamas. Kristluse ajaloo jooksul on tõusnud korduvalt isikuid, kes on mitmes suhtes vastanud Piibli Antikristuse kirjeldusele. Kõike seda arvestades ja kasvõi maailma arengusuunda vaadates on jutt viimastest aegadest üha ajakohane.

Viimane aeg, nagu Piiblis seda nimetatakse, on siis käes juba päris kaua. Selle aja jooksul valmistab Jumal omale siit maailmast rahvast. Sel ajal võib alati öelda: „Nüüd on soodus aeg. Nüüd on päästepäev. Täna, kui te kuulete Jumala häält, ärge paadutage oma südant.” Meil on ainult tänane päev. Homsest ei tea keegi midagi kindlat. Seepärast on täna ka päästepäev.

Johannes isegi viitab ka tulevatele süngetele aegadele, rääkides Antikristusest. Juba Johannese ajal oli palju väiksemaid antikristusi, aga tulemas on veel tõeline Antikristus. Mida tähendab see jutt Antikristusest? Kreekakeelne eesliide *anti-* tähendab vastandit. See võib tähendada ka kellegi või millegi asemel olemist või kellegi jäljendit. Seega võib selle sõnaga mõelda ka asemikku.

Niisi võib küsida, kas Antikristus on vale Kristus, Kristuse vastane või ühtaegu mõlemad? Mida Piibel rõhutab? Millest võis kõigepealt Johannese ajalgi esinenud antikristused ära tunda? – Lühidalt võib öelda, et enne Johannese kirja kirjutamise aega oli kõige tavalisem eksiõpetus selline, et salati ära Jeesuse Kristuse jumalikkus. Johannese ajal aga oli populaarne eksiõpetus, kus püüti eitada Jeesuse Kristuse tõelist inimlikkust. Need kaks viisi rünnata Jeesust Kristust on ka hiljem elanud kõrvuti kristluse ääremadel. Mõlemad need eksitused aga viivad välja sama tulemuseni. Kui Jeesus ei oleks olnud nii inimene kui ka Jumal ehk teisisõnu Jumalinimene, siis ei saaks ta olla Jumala ja inimeste vahel vahemeheks. Seega on antikristlik rünnak suunatud Jeesuse Kristuse isiku ja päästetöö vastu.

Jeesus ise ütles Mt 24:5: „Sest paljud tulevad minu nime all, öeldes: "Mina olen Kristus!" ja eksitavad paljusid.” Seega püüavad antikristused tegutseda ka Jeesuse asemel, väites end olevat Kristuse. Piiblist näeb selgesti, et millalgi saavutab antikristlik eksitus ennenägematu ulatuse. Siis on selle eksituse võimusesse sattunud inimkond valmis hakkama kummardamagi Antikristust ehk Kristusevastast, kes on saanud oma meelevalda saatanalt. Antikristus tahab olla Kristuse asemik, aga samal ajal ta muidugi seisab vastu kõigele sellele, milline on tõeline Jeesus Kristus ja mida ta esindab. Seega ei maksa üllatuda, kui selgub, et Antikristus on väga religioosne, ainult et ta religioosus on teistsugune. Seepärast kiusab Antikristus ka taga neid, kes tõesti usuvad Jeesusesse Kristusesse ja elavad tema tahte kohaselt. See selgub muuhulgas ka Ilm 13-st, kus räägitakse, kuidas metsaline ehk Antikristus mitte ainult ei saavuta valitsust kogu maailma üle, nii et inimesed teda kummardavad, vaid ka vaenab kristlasi, kes loomulikult ei tunnista teda oma Päästjaks.

Võpatamapanev on ka see, mida Johannes edasi ütleb.

2:19 Nad on küll välja läinud meie seast, kuid nad pole olnud meie hulgast. Kui nad oleksid olnud meie hulgast, siis nad oleksid jäänud meie sekka. Kuid nad läksid ära, et teha avalikuks: ükski neist ei olnud meie hulgast.

See on vägagi tõsine jutt. Johannes ütleb, et oli mõningaid, kes esinesid kristlastena ja kellel olid kõik kristlaste välised tundemärgid. Nad olid mõne kristliku koguduse liikmed. Nad olid ristitud Isa, Poja ja Püha Vaimu nimesse. Nad võtsid armulaual vastu leiba ja veini. Johannes aga ütleb, et lõpuks sai siiski tõde ilmsiks ja nad lahkusid Jumala kogudusest ja kristlaste osadusest ning pöördusid tagasi maailma. Või nad hakkasid arendama mingit teistsugust religioosust, leides, et kristlik kogudus on vaene ega rahulda neid. „Nad on küll välja läinud meie seast, kuid nad pole olnud meie hulgast”, ütleb Johannes. See on kõva ja karm tõdemus, aga see vastab tõele. Johannes räägib inimestest, kes esinevad kristlastena, aga kes seda tegelikult ei ole.

Issand ütles Juuda kohta Lk 22:21: „Siiski, vaata, minu äraandja käsi on minuga lauas.” Juba seal, esimesel Jeesuse surma mälestamisel, nagu ta selle seal seadis, oli kohal ka reetur Juudas Iskariot, kes samal ajal oli üks ustavatest Jeesuse jüngritest. Jh 6:70 räägitakse sellest samast: „Jeesus vastas neile: "Eks ma ole teid kahtteistkümmend välja valinud, ent üks teie seast on kurat.”

Juudas nägi välja nagu apostel, käitus nagu apostel. Ilmselt oli tal ka vägi teha imesid. Ta käis koos teistega ja keegi ei märganud ta valelikkust, aga ometi ta oli seda.

Inimesed, kellest Johannes oma kirjas siin räägib, nägid välja nagu tõelised Jumala lapsed, aga tegelikult nad seda ei olnud. Millalgi sai selgeks, et nad on petturid ja nad lahkusid kogudusest.

Ei kirjuta Pauluski ilmaaegu 2Kr 13:5: „Katsuge iseendid läbi, kas te olete usus! Pange end proovile!” Meie usk saab ikka proovile pandud. See kuulub usu elu seaduspärasuste hulka. Seepärast tasub päris tõeliselt uurida oma usu alust. Meil igaühel, mina kaasa arvatud, tuleb küsida endalt, millele on meie elu rajatud. Kas mu patud on tänu Jeesusele Kristusele tõesti andeks antud või ma püüan end veenda, et need polegi nii suured ja tähtsad? Kas Jeesus Kristus on mu ainus lootus või arvan ma, et pole tähtis, millist teed mööda inimene taevasse läheb? Kas ma ei kuulu äkki nende hulka, kes ütlevad, et neil on oma usk?

Aga mida tähendab mulle Jumala sõna? Kas toetun kindlalt sellele või on mul selle suhtes eriarvamusi? Kas ma armastan seda? Kas elan sellest? Ja mida ma mõtlen teistest kristlastest? Kas ma armastan neid? Kas armastan nende hulgas neidki, kes oma lihtsameelsuse või kummaliste kommetega panevad mind pead raputama? Kas elan

vestlusosaduses Issanda Jeesusega? Kas räägin talle oma tunnetest ja mõtetest? Kas kohkun, kui märkan, et soosin oma elus asju, mida tema jälestab? Kas armastan nõnda Issandat Jeesust?

Nende asjade üle tuleb meil igaühel enda osas järele mõelda, sest keegi teine ei saa seda meie eest teha. Keegi teine meie südamesse ei näe. Seepärast tuleb meil lasta Jumala sõnal end läbi uurida, palvetades Taaveti kombel Ps 139 sõnadega: „Oh Jumal, uuri mind ja tunne ära mu süda! Katsu mind läbi ja tunne ära mu mõtted! Vaata, kas ma olen valuteel ja juhata mind igavesele teele!”

Johannes ütleb siin oma kirja 2. peatükis selgelt, et Kristusesse uskujad inimesed võivad teada, et nad on Jumala lapsed ning et kui me Jeesusesse Kristusesse usume, siis on meil temaga ka osadus. Ehkki me oleksime ükskõik kui nõrgad, halvad ja langevad Jumala lapsed, on meil Johannese sõnade järgi ometi osadus Jumalaga, sest Jeesuse Kristuse, Jumala Poja veri puhastab meid kogu aeg kõigest patust. Meil on eestkostja Isa juures. Ta on meie poolel.

Jeesuse Kristuse veri tõesti katab kinni pattude hulga. Selles on ka päästekindluse alus. See ei sõltu inimese võimekusest, vaid Jumala töotuste vankumatuses. Kui kristlane rajab oma päästekindluse Jumala enda töotustele, siis pole see ülemeelsus, väär julgus ega jultumus või häbematus, samuti mitte alusetu oletus, enesepettus, kiitlemine ega enesevõimendus. See on hoopis Jumala sõnale alistumine ehk tõeline alandlikkus.

Kristlasele on teadmine, et ta on päästetud, alaliseks rõõmuks ja troostiks. Seepärast tahaks saatan meilt riisuda sedagi.

Päästekindluse üle arutledes kirjutas usupuhastaja oma kaasaja noortele: „Need on siis endast palju arvajate skolaastikute taruja legendid, kui nad arvavad, et inimesel ei ole mingit kindlust, kas ta on päästmise olukorras või ei. Hoia ainult olemast mõnikordki selles asjas ebakindel! Ole, vastupidi, kindel, et iseeneses oled sa hukas, aga tegutse hoolikalt, et oled kindel ja kindlalt põhjendatud oma usus sinu pattude pärast ära antud Kristusele!” --- „Meil tuleb siis iga päev otsustavalt ponnistada kindlusest kindlusesse, et hävitada juurteni see hävitav valearvamus, mis on seestanud terve maailma: „Ei seda inimene tea, kas ta on armus.” Kui me nimelt kahtleme, et oleme armus ja et oleme Kristuse tõttu Jumalale meelepärased, siis salgame, et Kristus on meid lunastanud, salgame otse kõik ta head teod. Te, noored, võite ilma vaevata võtta omaks puhta evangeeliumi õpetuse ja vältida seda hävitavat mõtet, kuna see pole veel teisse kinni hakanud.”

Päästekindlus on kindlus selles, et Jumal ei valeta. Ei ole inimesel asja kahtlustada Jumalat valetamises. Kui Jumal ütleb, et see, kes usub Kristusesse Jeesusesse, on läinud surmast ellu ja saanud oma patud andeks, siis see kindlalt nii ka on.

PKK1249 1Jh 2:20-26

Kas mu hinges roostetab?

Meie eelmine saade lõppes arutlusega päästekindluse teemal. Selle teema juurde juhtis meid Johannese tõdemus, et kristlikus koguduses oli ka inimesi, kes tegelikult polnud uskunudki – vähemalt mitte nii, nagu õpetas uskuma Jumal oma sõna läbi. Ilmselt olid neil tekkinud mingid oma arusaamad ja oma usk. Järelikult polnud neil ka Püha Vaimu, sest Püha Vaim õpetab alati Kristust tundma vastavalt Jumala ilmutusele tema sõnas ja mitte mingil muul kombel. Millalgi olid need inimesed kogudusest lahkunud ja hakanud survet avaldama ka teistele koguduse

liikmetele. Sellega olid nad tegelikult seisnud vastu Kristuselegi, mistõttu Johannes võis neid nimetada isegi antikristusteks.

Olles rääkinud valekristlastest, pöördub Johannes jälle nende poole, kes tegelikult usuvad Jeesusesse Kristusesse.

2:20 Teil on ju võidmine sellelt, kes on Püha, ja teil kõigil on teadmine!

Johannes nimetab siin Jumalat selleks, kes on Püha. See on tüüpiline juutlik kõneviis – Jumalat ei nimetatud otse, vaid kaudselt. Võidmine, mida ta nimetab, on seotud VT-i maailmaga. Näiteks Saamuel võidis õliga Iisraeli kuningaks esmalt Sauli ja hiljem ka Taaveti. Õliga võiti ka ülempreester ametisse. Õli sümboliseerib Püha Vaimu ja sellise õliga võidmisega koos anti ka Jumala Vaimu and.

UT-i ajal elab Püha Vaim igas Kristusesse uskuvas inimeses. Peetrus ütles nelipühapäeval: „Parandage meelt ja igaüks teist lasku ennast ristida Jeesuse Kristuse nimesse oma pattude andekssaamiseks, ning siis te saate Püha Vaimu anni. Sest see töö on antud teile ja teie lastele ning kõikidele, kes on eemal, keda iganes Jumal, meie Issand, enese juurde kutsub.” (Ap 2:38-39) Siit näeb muide, et Püha Vaimu saamise eelduseks on peale ristimise ka meelearandus – tulemine selle Kristuse juurde ja alistumine temale, kelle suhtes varem oldi ükskõikne või koguni vaenulik.

Kõigil kristlastel on seega selline võidmine, mis VT-i ajal oli ainult üksikutele inimestele. Võidmine tähendab Püha Vaimu saamist, Püha Vaim aga on võimeline juhtima kristlased kõigesse tõe. Seepärast võis Jeesus öelda Jh 14:26: „Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud.” Siit selgub muuhulgas väga oluline tõde: Püha Vaim on meile Piiblis ja üldse Jumala tundmises justnagu giidiks või juhendajaks. Teda võib võrrelda kooliõpetajaga, kes õpilasele ainet kannatlikult seletab ja juhendab, kuni õppetükk selgeks saab.

Johannes ütleb veel, et kõigil kristlastel on teadmine. Seda ta ütleb, tuletamaks oma lugejatele meelde, et neil ei ole teadmisest puudus. Peame meeles, et Johannese kiri on võitluskiri gnostitsistliku eksiõpetuse vastu, kus rõhutati just erilist teadmist. Gnostikud väitsid end valdavalt Jumala saladusi, mis olid paljastatud ainult neile. Nüüd Jumala poolt volitatud apostel rahustab kristlasi, öeldes, et neil on kõik see teadmine, mis inimese ja Jumala vahelise suhte jaoks on oluline. Nad tunnevad Jumala sõna ja neis elab Jumala enda Vaim. Enam sügavam teadmist pole kusagilt võimalik saada. Püha Vaimu abiga võib inimene uurida Jumala sõna sellisel viisil, et see tõesti teda ka valgustab, mitte ei osutu ainult surnud kirjatäheks. Ka Jumala antud kogemuste kaudu on inimesel muidugi võimalik kasvada Jumala tundmises, aga see kasv ei põhine mingil erilisel teadmisel, vaid Jumala tahte tundmises süvenemisel. Seevastu sellised õpetused, kus väidetakse, et teatakse hoopis rohkem ja sügavamaid saladusi, võrreldes tavalise kristlusega, on tegelikult eksiõpetused. Seda tuleb rõhutada ka tänapäeval, kus taolistest õpetustest pole puudust.

Juba igavikku lahkunud Vernon McGee, kes on Ameerikas kaua aega raadios Piiblit õpetanud, on jutustanud kohtumisest oma õpingute ajal ühe vanamemmega maal. See naine oli kirjaoskamatu. Oli suure seltskonnaga einestatud ja keegi palus, et noor jutlustaja Vernon, kes neil külas oli, loeks vanamemmele Piiblit, kuna ta ise seda lugeda ei saanud. Nii avas McGee oma Piibli Jh 14-st ja hakkas seda seletama. Hetke pärast hakkas vanamemm küsimusi esitama: „Kas oled tähele pannud seda või seda, kas oled näinud, et seal öeldakse nii ja nii?” Lõpuks vanaema seletas ja tulevane pastor kuulas. Koduteel küsis noor jutlustaja oma õpingukaaslaselt, kuidas küll see

vana ema võis Jh 14-st nii palju teada, kui ta ei osanud isegi lugeda. Ta sai targa vastuse: „Kas sulle on pähe tulnud, et Püha Vaim ise on võinud teda õpetada? Võib-olla me kuulame täiesti valesid õpetajaid.””

Midagi sellist ütleb Johanneski oma kirjas. Meil on õpetajaks Jumala poolt antud Püha Vaim. Tema on parim võimalik õpetaja. Häda võib olla ainult selles, et isegi teoloogias võidakse kergemini juhinduda inimlikust tarkusest ja kaalutlustest kui sellest, mida püüab ilmutada Püha Vaim. Ja siis minnakse eksiteele. Selle tulemuseks on, et Jumala sõna kaotab inimeste silmis usaldusväarsuse ja sellele toetutakse üha vähem. Mida enam seda juhtub, seda enam on ilmselt kuulatud valesid õpetajaid.

Muide, see ei ole sugugi ainult tänapäevane häda. Juba Jr 8:8 küsib Jumal oma rahvalt: „Kuidas te võite öelda: "Me oleme targad ja meil on Issanda Seadus"? Tõesti, vaata, kirjatundjate valesulg on teinud selle valeks.” Paneme tähele, et seal ei teinud Jumala sõna valeks selle vastased, vaid selle asjatundjad. Sedasama juhtub tänapäevalgi, ja mitte vähe. Seetõttu tuleb meilgi ette vaadata ja mitte uskuda pimesi igaüht, kes Piibli asjatundjana esineb.

2:21 Ma ei kirjutanud teile sellepärast, et te tõde ei tea, vaid et te teate seda ning et ühtegi valet ei tule tõe seest.

Teisisõnu – Jumala sõna on usaldusväärne ega sisalda valet. Ps 18:31 on öeldud: „Issanda kõne on sulatatud puhtaks; tema on kilbiks kõigile, kes tema juures pelgupaika otsivad.” Et sõna on „sulatatud puhtaks”, see tähendab, et sealt on välja jäetud kõrvaline, aga esile tõstetud just see, mis ilmutuseks vajalik ja mis on inimese suhtes Jumalaga tähtis. Seda näeme väga hästi kasvõi Jeesuse Kristuse puhul: ei räägita midagi tema tavalisest elust, nagu näiteks lapsepõlvest, kasvamisest, õppimisest või igapäevasest tööst. Seetõttu mõned isegi ütlevad, et me ei teadvatki, milline Jeesus Kristus tegelikult oli. Küll aga räägitakse üksikasjalikult tema sündimisest ja vaimulikust tööst, eriti aga kannatustest, surmast ja ülestõusmisest, sest just selles kõiges on lunastuslugu. See sõna on tõesti kilbiks neile, kes sellele toetuvad, nagu Jumala sõna üldse.

Sealsamas eespool, Ps 18:26-27 on öeldud: „Heldele sa osutad heldust, laitmatu mehe vastu sa oled laitmatu; puhta vastu sa oled puhas ja kõvera vastu sa osutud keeruliseks.” Niisiis, kui kellegi jaoks tundub Jumala sõna väga keeruline ja arusaamatu, siis tõenäoliselt on probleem temas endas, mitte sõnas. Loomulikult on Jumala sõnas ka raskestimõistetavaid kohti, aga põhiosas on see siiski täiesti mõistetav sõna. Näiteks kümnes käsus ei ole midagi mõistusevastast. Ka see, mida räägitakse Jeesusest Kristusest, on täiesti arusaadav, ehkki paljugi sellest võib esialgu tunduda uskumatu.

Johannes tunnistab otsesõnu, et tal pole tuua neile kristlastele mingit uut teadmist. Ta üksnes tuletab meelde seda, mida need uskujad juba ennegi teadsid. Ta tahtis, et nad kasutaksid teadmisi, mis neil juba olid, et uut eksiõpetust ära tunda. Selle näol oli selgelt tegemist valega, nii et seda ei olnud tarvis ka järgida.

Johannes kirjutas seda kirja õieti kahel põhjusel. Ühest küljest ta julgustada usklikke pidama kinni sellest, mis neil juba oli, teisest küljest aga hoiatada ka valeõpetajate eest. Sel ajal oli gnostitsism pead tõstmas ja mitmesuguseid valekristlasi ilmus välja.

2:22 Kes on valetaja? Eks ju see, kes salgab, et Jeesus on Kristus. Antikristus on see, kes salgab Isa ja Poega.

See on karm ütlemine. Kõik valed on saanud alguse vale vürstist satanast. Johannes annab siin ka Antikristuse määratluse. Johannese ajalgi oli mitmesuguseid antikristusi; samuti on neid olnud läbi sajandite kuni meie päevini välja. Kes need on? Nad on need, kes salgavad Jeesuse jumalikkust. Nad salgavad, et inimene Jeesus on ühtlasi ka

Kristus, Messias, Jumal, kelle nimi on Imeline Nõuandja, Vägev Jumal, keda on kirjeldatud VT-s. Selle põhitõe eitamine on üks antikristuse tunnuseid.

Kirikuisa Irenaeus määratles omal ajal gnostitsismi järgmiselt: „Nad ütlevad, et Jeesus oli Joosepi poeg ja sündis samamoodi nagu muudki inimesed.” Seesama eksiõpetus Issandast Jeesusest tõuseb esile üha uuesti järjest tugevama jõuga. Ja see eksitus ei hoidu ka kristlikest kogudustest hoopiski eemale. Paraku leidub sellel ka uskujaid ja järgijaid.

Johannes määratles antikristusena selle, kes salgab Isa ja Poega. Salmis 23 ta ütleb, et ei ole võimalik salata Poega, ilma et sellega saaks salatud ka Isa. Kristuse jumalikkus on oluline inimese päästmises. Kui ta ei ole Jumal, siis see mees, kes suri Kolgata ristil 2000 aastat tagasi, ei või olla meie Päästja. Ta ei saaks siis olla isegi mitte iseenda Päästja. Ükski patune inimene ei või surra teise patuse eest ega lepitada sellega tema patte. Jumal ise pidi saama inimeseks, et sinul ja minul oleks lunastus patu, surma ja saatana võimust.

2:23 Kes iganes salgab Poja, sellel pole ka Isa; kes tunnistab Poega, sellel on ka Isa.

Kui sa ütled, et usud Jumalasse, aga salgad Kristuse jumalikkust, siis sa ei usu ka Jumalat, vähemalt mitte Piibli Jumalat. Piibli Jumal on see, kes saatis oma Poja maailma surema meie pattude pärast. Ja kuna Poeg on Jumal, siis ainult tema suutis anda Jumalale vastuvõetava ohvri meie pattude eest. Kui ta oleks olnud mida tahes muud kui Jumal, siis oleks ta isegi olnud patune ja suutmatu meid päästma.

2:24 Mida te algusest peale olete kuulnud, see püsigu teis. Kui teis püsib see, mida te algusest peale olete kuulnud, siis püsige teiegi Pojas ja Isas.

Sissejuhatavas osas ütlesin, et 1Jh-e üheks keskseks teemaks on püsimine Kristuses. Kirja saajad olid saanud Jeesuses Kristuses päästetud. Seepärast tuli neil ka temas püsida ja mitte kuulata valeõpetusi, mis püüdsid neid temast lahutada. Kui Johannes siin ütleb, et kirja lugejates püsigu see, mida nad juba alguses olid kuulnud, siis viitab ta sellega evangeeliumile Jeesusest Kristusest. Ta räägib tema inimeseks ehk lihaks saamisest, ta elust, õpetusest, surmast ja ülestõusmisest. Johannes räägib kõigest sellest, mis teeb ristiusust ristiusu – ta räägib päästmise alustest. Gnostitsistlik õpetus tahtis seda alust õõnestada. Seepärast tuli kirja lugejatel pöörduda tagasi selle juurde, mis nad juba alguses olid kuulnud, ja jääda selsesse. Siis nad jäävad ka Pojasse ja Isasse ehk päästvasse osadusse Issanda Jeesusega. Just sellest osadusest tahtis saatana neid oma sepitsuste ja ahvatlevalt kõlava õpetusega lahutada.

On oluline, et meil on elav usk, mis on rajatud temale, kes tuli maa peale 2000 aastat tagasi ja sündis neitsi Maarjast. Johannes kirjutab oma evangeeliumis: „Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõe.” (Jh 1:14) Samuti ta ütleb Jh 1:18: „Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat.” Ja ta jätkab: „Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, tema on meile teate toonud.”

Johannes ütleb niisiis, et ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, on meile teate toonud ehk meid teda tundma õpetanud, nagu seda samuti on tõlgitud. Algkeelne tegusõna on siin *exegeomai*, mis eesti keeles on tõlgitud teate toomiseks, aga mis tegelikult tähendab ära seletamist. Sellest on eesti keelde tulnud ka võõrsõna „eksegeetika”, mis tähendab piibliseletusõpetust. Johannes ütleb siis, et inimeseks saanud Jumal on tegutsenud Jumala eksegeedina ehk seletajana. Temas on Jumal tulnud meie hulka – nii võime temast teada ja õppida teda tundma. Temas sai Jumal inimeseks. Ainult seetõttu ja tänu sellele me saame teda tundma õppida ja ülepea üldse midagi temast teada.

Johannes rõhutab oma kirjas osadust Jumala Isaga ja Pojaga. Siinkohal ta ei rõhuta niivõrd elu Kristuses usu läbi temasse, vaid nimelt osadust temaga. Tõsi muidugi, et ilma usuta ei saagi seda osadust olla, aga rõhutades Kristusesse jäämist tahab ta selgeks teha, mida eksiõpetuste järgimine endaga kaasa toob. Kes neid järgib, see kaotab osaduse Isa ja Pojaga, ehkki ta enda arvates võib ta usk olla muutunud palju targemaks.

2:25 **Ja see ongi töötus, mille tema meile on töötanud - igavene elu.**

Jumal tahab anda meile igavese elu. Seda on ta töötanud igaühele, kes tuleb oma pattudega Jeesuse Kristuse juurde. Seepärast ei tähenda Kristusest taganemine mitte ainult Jumalaga osaduse katkemist, vaid ka igavese elu kaotamist. Siin pole raske näha seost pattulangemisjutustusega, kus tegelikult võib näha ka valeõpetuse tulemist maailma. Saatan ründas Jumala sõna selget ilmutust, väites, et tegelikult on asjad hoopis teisiti. Inimesed, kes seda kuulama ja uskuma jäid, kaotasid osaduse Jumalaga ja said surma osaliseks.

Vastavalt sellele Johannes ka jätkab.

2:26 **Ma kirjutasin seda teile nendest, kes püüavad teid eksitada.**

Siin ütleb Johannes otsesõnu, miks ta kõike eelnevat kirjutas. Juba tema päevil oli neid, kes salgasid Isa ja Poega ning hakkasid õpetama, et Jeesus Kristus ei olnud see, kelle ta ütles end olevat. Nad viisid oma õpetusega eksitusse ka mõningaid kristlasi. Johannes ütleb, et meil tuleb pidada kinni sellest, et Jumal on töötanud igavest elu, kui me usume Kristusesse, ja sellele ei tohi lisada midagi. Igasugused lisad tähendavad lõppude lõpuks ainult algupärase nõrgendamist.

Kui sa oled leidnud tõelise pärli, siis parimadki üritused seda veelgi paremaks muuta ainult rikuvad seda. Tuleb ikka meeles pidada, mis kord usupuhastaja ütles: „Mina omalt poolt siiski tunnistan, et nii sageli kui olen Piiblist leidnud vähem kui Kristuse, ei ole mu hing saanud rahuldatud. Nii sageli jälle, kui olen leidnud sealt rohkem kui Kristuse, ei ole ma kunagi olnud vaesem.” (LUTHER, Martti, Mannaa Jumalan lapsille. Martti Lutherin kirjoista koottuja mietelmiä vuoden jokaiselle päivälle. Juva 1994.)

Johannes ütles oma kaasaegsetele, et nad ei vaja seda, mida gnostikud õpetasid. Gnostikud väitsid end omavat kõrgemat tõde, aga tegelikult teadsid nad väga vähe. Seesama eneseülendamise kiusatus saab muidugi osaks igale kristlasele. Me võime mõnes olukorras kasutada löögirelvana sedagi, et oleme õppinud Piiblit paremini tundma kui mõni teine. Aga kui inimene on saanud tundma Jeesust ja hakkab kasvama armus ning tema tundmises, siis hakkab teda iseloomustama üha enam sama kogemus, mille Ristija Johannes sõnastas järgmiselt: „Tema peab kasvama, aga mina pean kahanema.” (Jh 3:30)

Paljudegi Piiblit kaua aega uurinud ja õpetanud inimeste kogemus on olnud, et mida enam ta seda on uurinud, seda väiksemateks on ta hakanud pidama oma teadmisi. Selles suhtes õpetab Piibli ääres viibimine meile kasulikku alandlikkust. Piibel on Jumala ilmutus meile ja Jumal on teinud selle selliseks, et seda pole võimalik ammendada. Näiteks Helsingi Piiblikooli rajaja Kerttu Vainikainen, kes õpetas Piiblit kõrge eani, ütles ühes kõnes, mida ta pidas juba pensionieas, et alles nüüd on ta hakanud tajuma midagi Piibli suurusest. Aga ometi õpilased, kes olid teda aastakümnete jooksul kuulanud, olid juba sel ajal saanud ta õpetustest suurt rõõmu ja julgustust.

Alandust me vajame igal elualal. Alandlikkus on ka see, kui võtame Piibli kätte ja õpime selle lehekülgedelt üha enam tundma oma Issandat ja Päästjat. Sest kas pole nii, et head sõpra tahad õppida tundma üha paremini ja

lähemalt? Ja teisest küljest, kui arvame, et tunneme oma sõpra juba liigagi hästi, kas me siis tegelikult ei upita end temast kõrgemale?

Sedasama teeme ka siis, kui arvame, et tunneme oma Piiblit juba küllalt hästi. See on ammendamatu aardeait, mida me selle maise elu jooksul suudame imetleda ja avastada ainult pisut. Igatahes selle ääres viibides meie suhe Jeesuse Kristusega süveneb – kui muidugi laseme tal end õpetada.

Lõpetan seekord jutlustajate kuningaks kutsutud inglise kuulutaja Spurgeon'i sõnadega Piibli kohta: „Tolm su Piiblit tähendab roostet su hinges! – Keegi ei või kunagi Piiblist välja kasvada. See raamat laieneb ja süveneb, kui aastad lisanduvad. See on ammendamatu. Pikast elust piisab ainult jalutuskäiguks selle suure valgusemandri rannal. Sõna on, nagu selle kirjutajagi, piiramatu, ääretu, lõputu.”

PKK1250 1Jh 2:27 – 3:3

Kelleks me kord saame?

Johannes võitleb oma esimeses kirjas gnostitsistlike eksiõpetajate õpetuse vastu. Ta kinnitab oma kirja lugejaid, et tõde, mida nad juba ammu on Jeesusest Kristusest õppinud, on täiesti usaldusväärne ja igati piisav. Neil on juba kõik, mida igaveseks eluks tarvis on. Seepärast peaks nad aru saama, et gnostikud, kes räägivad uuest ja salapärasest kõrgemast teadmistest, püüavad neid tegelikult Päästjast ja igavesest elust lahutada, ehkki nad ise väidavad loomulikult vastupidist. Ka järgmises salmis rõhutab Johannes, et ta lugejad võivad julgesti pidada kinni sellest, mis neil juba on.

2:27 Aga võidmine, mille te olete saanud temalt, püsib ju teis ning teil pole vaja, et keegi teid õpetaks; vaid nii nagu tema võidmine teid kõiges õpetab - see on tõde, mitte vale - ja nii nagu tema teid on õpetanud, nõnda püsige Kristuses.

Võidmisest rääkis Johannes ka juba eespool, 20. salmis: „Teil on ju võidmine sellel, kes on Püha, ja teil kõigil on teadmine!” Nüüd tuleb ta selle teema juurde tagasi, et kinnitada oma lugejaid püsima evangeeliumi lihtsas tões. „Võidmine” on kreeka keeles sõna *charisma*. Klassikalisel kreeka keeles tähendab see lihtsalt võidega määrimist. Näiteks kui nahalöövet määriti raviva salviga, siis kasutati seda sõna.

Aga mida see tähendab meile, tänapäeva kristlastele? Kui eelmisel korral uurisime salmi 20, siis ütlesin muuhulgas, et VT-i ajal preestrid, kes esindasid Iisraeli rahvast, seati Jumala käsu kohaselt ametisse võidmise teel. See oli füüsiline märk selle kohta, et nad on varustatud Püha Vaimuga antud ameti pidamiseks ja sellega seotud ülesannete täitmiseks. Põhimiselt sedasama tähendab võidmine ka tänapäeval. Kristusesse uskujad inimesed on saanud Jumalalt Vaimu võidmise. Kui inimene saab Püha Vaimu, siis on see võidmine ta peal. Püha Vaim võib inimest mõistma Jumala tõde, mida ta ilma selleta ei suudaks käsitada. Samuti on võidmine asendamatu vaimulikus töös. Püha Vaimu ligiolu ja võidmine tähendab lihtsalt, et inimene ja Jumal töötavad koos. Sel juhul inimene küll tegutseb, aga selles on kaasas Jumala vägi ja tarkus.

Aga kuidas mõista Johannese sõnu, et ta kirja lugejad ei vaja, et keegi neid õpetaks? Kas Johannes isegi parajasti neid ei õpetanud? Ja kui meil poleks õpetajaid tarvis, kas siis Pauluski ei öelnud ekslikult Efesose kirjas, et Jumal seadis koguduses mõned õpetajateks, teised evangeeliumi kuulutajateks, kolmandad karjasteks ja hingehoidjateks jne, andes igaühele ta tööks vajalikud annid? Mida Johannes õieti tahab öelda? Ilmselt tuleb selle küsimuse juures siin peatuda.

Vaatame kõigepealt, mis Paulus õpetab 1Kr 2:9-10: „Kuid nõnda nagu on kirjutatud: "Mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud - selle on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad." Aga meile on Jumal selle ilmutanud Vaimu kaudu, kuna Vaim uurib läbi kõik, ka Jumala sügavused.”

Jumala Vaim juhib kristlasi kõigesse tõtte. Enam paremat õpetajat loomulikult ei ole olemas. Aga Jumala Vaim muidugi ei juhi neid, kes ei usu Jeesusesse Kristusesse. Jumala Vaimu võidmine on seega tõeline ainult koguduse keskel... Nüüd aga valeõpetuse levitajad, kes olid millalgi isegi elanud koguduses, olid hakanud nõudma endale õpetajate õigusi. Nad ütlesid, et nad toovad Jumalalt erilisi teadmisi. Ja nimelt neid silmas pidades Johannes nüüd ütleb, et kristlased ei vaja mingeid selliseid õpetajaid, kes ise on endast väga heal arvamusel, aga kes tegelikult Kristust ei tunnegi. Koguduses on juba olemas kõik, mida on tarvis. Väljaspoololijatel pole neile midagi anda, vähemalt mitte vaimulikus mõttes.

Selles mõttes ütleb Johannes siis, et kristlastel pole tarvis õpetajaid. Aga muidugi me vajame ka koguduses kogu aeg üksteiselt juhtimist ja tuge. Sellepärast Johanneski oma kirja kirjutab, ja samal põhjusel saatis ka Paulus terve rea kirju usklikele mitmel pool Rooma riigis.

2:28 Ja nüüd, lapsed, püsige Kristuses, et kui tema saab avalikuks, oleks meil tema tulemisel julgus ja mitte häbi tema ees.

Miks ei ole Jumal meile teada andnud Jeesuse tagasituleku aega? Üks vastus on, et kristlasel tuleb alati elada nii, nagu Jeesus võiks tulla tagasi millal tahes. Kui meile öeldaks, et ta ei tule tagasi homme, vaid alles kümne või saja aasta pärast, siis me võiksime muutada oma elu suhtes hooletuks. Kui ta tuleks kohe praegu, siis leiaks ta mind valmistamas seda raadiosaadet, aga ma ei tea, millal ta tuleb. Elus tuleb näiteks ette olukordi, kasvõi perekonnaski, kus saab öeldud teravaid, süüdistavaid või isegi halvustavaid sõnu. Kui Jeesus tuleks sel hetkel, on võimalik, et nende pärast tuleks häbeneda. Tegelikult muidugi tuleks sel juhul häbeneda ka sellest hoolimata, et ta sel hetkel ei tulnud. Kristlane on kutsutud elama kogu aeg Kristuse tagasituleku ootuses, nagu see oleks juba lähedal.

Johannes ja Peetrus räägivad samast asjast: valeõpetus ja vale elu käivad käsikäes. Õige õpetus ja õige elu samuti – juhul, kui õpetus ikka tõesti õige on. Meil on kasulik elada teadmises, et ühel päeval tuleb meil seista Kristuse kohtujärje ees ja oma tegudest aru anda.

Teadlikkus Jeesuse Kristuse tagasitulekust on ka üheks põhjuseks, miks Johannes kutsub meid üles jääma Kristusesse ja püsima temas. Ta tunneb omi ja tuleb neid kord enda juurde viima. Miks peaks keegi sellise osa vahetama eksiõpetajate hullutuste vastu?

2:29 Kui teie teate, et tema on õige, siis te mõistate, et igaüks, kes teeb õigust, on temast sündinud.

Nagu Jeesuski õpetas - iga puu kannab oma vilja. Jumala lapsed lähevad oma isasse. Teisisõnu – nad hakkavad oma elus taotlema asju, mis on Jumalale omased ja mida Jumal peab õigeks, sest nad on saanud osa jumalikust loomusest. Ja vastupidi – need, kes ei taha Jumalaga tegemist teha ega temale meelepäraseid lahendusi otsida, näitavad sellega, et nad pole Jumalast sündinud. Nad ei ole siis taevase Isa lapsed, ehkki nad võivad mingil kombel Jumalasse uskuda.

Nii on Johannes jätkuvalt kompromissitul liinil. Kui on tegemist valeõpetustega, siis peab täpselt teadma, kust lähevad piirid. Hämarat ala valguse ja pimeduse vahel ta ei tunne, sest seda pole tegelikult olemaski. Lõppeks on nii, et me kas usume Jeesusesse või siis ei usu. Kui usume „omamoodi”, nagu mõned ütlevad, mitte seda, mis

Jeesus ise enda kohta ütleb ja mida Piibel tunnistab, siis on see mingi muu usk, mitte Jeesuse Kristuse usk. Selline „usk” tähendab ju uskmatus, et Jeesus Kristus on see, kelle ta ise end ütles olevat ja kelleks teda tunnistasid nii taevane Isa kui ka inimesed, kes teda tundsid. Taevast kostis kahel korral hääl: „See on minu armas Poeg, kellest mul on hea meel!” – esimest korda Jeesuse ristimisel, teist korda muutmise mäel. Kui seda ei usuta, siis tähendabki see uskmatus, mitte mingit teist, samaväärset usku. Mingit eikellegimaad pimeduse ja valguse vahel pole olemas. Samuti pole ka usu ja uskmatuse vahel olemas mingit nn. „kuldset keskteed”. Ka saatana ja Jumala vahel pole olemas mingit sellist erapooletut ala, kus ei kehtiks kummagi võim. Oma loomu poolest me oleme kõik saatana järgijad ja selles leeris me oleme nii kaua, kui Jeesus Kristus oma armus selle puuri riivid purustab ja võtab meid enda juurde.

Selle teemaga jätkab Johannes ka järgmises peatükis.

3:1 Vaadake, kui suure armastuse Isa on meile andnud: meid hüütakse Jumala lasteks ja need me olemegi. Maailm ei tunne meid, sest ta ei tunne teda.

Kristlastena me oleme ilmselt harjunud rääkima, et me oleme Jumala lapsed, aga kas oleme ka taibanud, milline tohutu eesõigus see on ja samuti, millist Jumala armastust meie vastu see väljendab? Johannes juhib sellele siin tähelepanu. Ta ütleb, et Kristusesse uskujad inimesed mitte ainult ei looda või arva end olevat Jumala lapsed, vaid nad ongi seda. Jumala laps võib öelda usaldavalt: „Mina olen Jumala laps usu läbi Jeesusesse Kristusesse.” Me ei looda seda olla, me ei oota, et saame selleks, vaid oleme seda – päriselt. See peaks tegelikult olema midagi üle mõistuse käivat, et endine pimeduse armastaja on Jumala armu läbi saanud Jumala lapseks. Seda on tõesti suurepärase teada ning selle eest rõõmustada ja tänada. Meil on tõesti põhjust kiidelda imelise Hea karjase üle, kelleks Jeesus Kristus meile on. Ta on andnud meie eest isegi oma elu.

Johannes räägibki siin täiesti erilisest armastusest – sellisest, mida me pole siin maailmas kogunudki. Jumal tõesti armastab meid. Ta on seda tõestanud, saates oma ainsa Poja meie eest surema. Ja selle armastuse osaliseks saamine teeb kristlase ka sellele maailmale võõraks. Selle võõristuse tagajärjeks on ikka ja jälle olnud ka tagakius. Seda kirjeldab John Bunyan tabavalt oma raamatus „Ristiinimese teekond taevalinna poole.” Selle raamatu 1997. aasta väljaande pealkiri on „Palveränduri teekond”.

Ristiinimene jõuab oma teekonnal *Tühisuse* linna laadale. Seda kirjeldab Bunyan järgmiselt: „Selle nimi on *Tühisuse laad*, sest linn, kus seda peetakse, on kergekaalulisem kui tühisus, ja kõik, mida seal müüakse või mis sealt tuleb, on tühine. – Sellelt laadalt võib osta igasugust kaupa: maju, maad, ameteid, lugupidamist, au, ametikõrgendust, tiitleid, rahvaid, kuningriike, lõbusid, naudinguid, rõõme, lõbunaisi, kupeldajaid, abikaasasid, lapsi, isandaid, orje, elu, verd, keha, hinge, hõbedat, kulda, pärleid, kalliskive – mida hing iganes ihkab.”

Pärastpoole, kui teekäijad sellelt laadalt ehk sellest maailmast läbi läksid, hakkas laad kihama, kui Kristlane ja Ustav ei olnudki kaupmeeste kaubast huvitatud. Lõpuks neilt küsiti: „Mida te osta tahate?” Kui teekäijad vastasid: „Me ostame tätt”, siis hakkas kogu laadarahvas neid põlastama. Käärimine kasvas Bunyani raamatus isegi nii suureks, et Ustavale tuli seal märtrina surra.

See sügav kirjeldus Jumala inimese teekonnast läbi selle maailma väljendab hästi seda võõristust, mida kristlased on läbi aegade selle maailma keskel tundnud. Neile on see kohaks, kuhu ei taheta elama jääda, ja just see hoiak äratav ikka ja jälle viha neis, kellele see maailm on kõige keskus.

Kristlane aga on saanud Jumala armastuses kogeda midagi nii suurt ja võimast, et ta suudab näha selle kõrval käesoleva maailma õõnsust ja tühisust. Johannes hüüdis: „Vaadake, kui suure armastuse Isa on meile andnud!” Kristlane teab, et suurim maailmas tegutsev jõud on Jumala armastus. Armastus on ka perekonnas kandev jõud. Mees ja naine armuvad, ja kui armastus on ehtne ja tõeline, siis on see igati ilus ja õilis ning paneb liikuma palju asju. Ent kõige võimsamgi inimlik armastus on ainult nõrk kuma Jumala armastusest, mis ületab kõik selle, mida inimene armastusest võib kogeda.

Alati on põhjust tänada, et Jumal osutab oma lastele jätkuvalt oma armastust. Esialgu me oleme justkui adopteeritud lapsed, kes on sündinud teistsugustele vanematele, aga ime on selles, et Jumal võtab meid Kristuse tõttu omaks. Ja me saame nii täielikult tema omaks, et saame osa isegi samast loomusest, mis on temalgi. Ja siis me ei ole enam kellegi võõraste lapsed, vaid päriselt Jumala enda lapsed.

Sellist asja võib korda saata ainult Jumala käsitamatu armastus. Seda peab Johannes silmas, öeldes, et meid hüütakse Jumala lasteks ja seda me olemegi. See tähendab, meid hüütakse Jumala nime järgi. Ja nimi ei ole heebrea mõtteviisi kohaselt mitte ainult teatud häälikute kombinatsioon, vaid see kõneleb sellest, milline nime omanik on. Seepärast ei saa nime tema kandjast lahutada. See tõde võtab tummaks. Mingid sõnad ei suuda edasi anda, kui võimsa asjaga on siin tegemist.

Jumala laps on siis Jumalast sündinud. See vaimulik sündimine ilmneb selles, et ta elus on tekkinud soov küsida Jumala tahte järele ja olla sellele kuulekas. Jumala tohutu armastus meie vastu aga ajab meid edasi, kohtama mitmesuguseid inimesi.

Jukka Norvanto räägib Soome misjonärist Jouko Kokkonenist, kes töötas Jeruusalemmas ja kes on juba igavikku lahkunud. Jouko ütles intervjuud andes: „Mu enda armastus on siin elades juba ammu lõppenud.” See tähendas, et oma innukus kaob kiiresti, kui pead jätkuvalt tegema tegemist keeruliste asjade ja raskete inimestega. Kui Jumal ei annaks inimeste vastu oma armastust, siis ei suudakski neid armastada. Ja küllap on mõnigi meist kogunud sedasama palju lähemalgi.

3:2 Armsad, me oleme nüüd Jumala lapsed, ja veel ei ole saanud avalikuks, kes me ükskord oleme. Me teame, et kui tema saab avalikuks, siis me oleme tema sarnased, sest siis me näeme teda, nii nagu ta on.

Nii et mitte homme, vaid just nüüd, juba praegu me oleme Jumala lapsed. Maailm ei suuda seda mõista, sest ta ei mõista Jumalatki. Ta ei mõistnud teda siis, kui Jumal sündis inimesena siia maailma. Sellepärast ta hüljati ja sellepärast on ka kristlased olnud läbi aegade siin maailmas taga kiusatud.

Aga Johannes ei rääkinud ainult sellest, kes kristlased praegu on. Ta rääkis ka tulevikust. Veel ei ole saanud ilmsiks, kes me tulevikus oleme, aga kui tuleb aeg ja me saame näha Jeesust Kristust, siis saab see avalikuks. Kuni selle ajani on kristlane justkui valeriites, nii et ta isegi õieti ei tea, milline ta lõpuks välja näeb. Mida see võiks tähendada, sellest kõneleb omal kombel Michelangelo, kui talle toodi suur marmorimürakas. Kunstnik vaatas seda, käis selle ümber ja ütles lõpuks: „Ennäe imet, kui ilus!” Keegi abiline, kes juures seisis, ütles seepeale: „Vähemalt mina ei näe siin muud kui vaid suurt marmorimürakat.” Seepeale ütles Michelangelo: „Ah jah, ma päris unustasin. Sina ei näe seda, mida mina näen. Mina näen siin hiilgavat Taaveti kuju.” Abiline aga tõdes: „Mina näen ainult marmorikamakad.” Meister vastas: „See tuleb sellest, et minul on mõttes täpne kuju, mis marmorist välja tuleb. Sellele vastavalt ma kavatsen seda ka töödelda.”

Midagi sellist toimub ka kristlasega Jumala töölaual. Me näeme üksteises ja ka iseendas ainult tahumata pindu, aga Jumal näeb juba nüüd, mis meist kord saab. Umbes seda peab Johannes silmas, öeldes: „Veel ei ole saanud avalikuks, kes me ükskord oleme.” Me saame Issanda Jeesuse sarnasteks, patututeks olenditeks, kelles saab ilmsiks Jumala esialgne plaan, mis pattulangemises kaduma läks. Patu tõttu me ei suuda mõista, mida tähendab olla patutu. Me masendume kergesti, vaadates iseennast ja üksteist sellisena, nagu oleme praegu, aga Jumal näeb meid juba nüüd sellisena, millisteks me muutume, kui ta ilmub ja me saame tema sarnaseks.

Me saame näha kirgastatud Kristust. Me ei saa muidugi täpselt samasugusteks nagu tema, aga omal viisil igaüks meist, kes temasse usume, saame tema sarnaseks. Seejuures me säilime ikka oma isiksusena, jääme iseendaks. Ta ei hävita seda isiksust, mille ta loomises on mulle ja sulle andnud, aga ta teeb meid täiemõõdulisteks – selliseks, milliseks ta meid on mõelnud.

On trööstiv teada, et taevas me, praegu alles nii puudulikud kristlased, armastame igaüht täie südamega. Aga peab tunnistama, et veelgi suurepärasem tundub see, et taevas kõik armastavad ka mind! Praegusel ajal on mu puudulikkuse tõttu seda kogeda veel võimatu. Küll aga pakuvad maised olukorrad meile hulganisti võimalusi seda harjutada. Mõttele sellele, kui järgmine kord keegi sulle närvidele käib.

Mõte, et millalgi saan ka mina Kristuse sarnaseks, tundub õigupoolest liiga hea ja liiga raske käsitada. Patusel inimesel on lõpuks võimatu kujutleda patutust. Seepärast tasub meil rõõmustada, et Jumal on arvanud heaks ilmutada seda ette. Ilma Jumala ilmutuseta ei oleks midagi nii võimast osanud arvatagi.

3:3 Igaüks, kellel on selline lootus tema peale, puhastab ennast, just nagu tema on puhas.

Igaüks meist on vahel läinud peole või pidulikule vastuvõtule. Mis me siis tegime? – Pesime end puhtaks ja panime vastavalt riidesse. Just samamoodi tuleb toimida ka ootuses, et kunagi kohtume Kristusega – selleks on juba praegu õige aeg valmistuda. See tähendab, et kristlasel pole tarvis vaadata, millised arengud valitsevad jumalatus maailmas, et üritada sellega sammu pidada. Selle asemel tuleb hoopis vaadata, milline on Jeesus Kristus, ja võtta temast malli. Johannes tahab öelda, et kui sa usud Jeesusesse Kristusesse ja usaldad, et ta tuleb tagasi ning et ühel päeval oled sa tema sarnane, siis paneb see sind igatsema puhtust oma elus juba praegu. Sa tahad seetõttu võidelda igasuguse jumalavastasuse vastu oma elus, ja alati, kui seda märkad, see tekitab jäledust. Seepärast igatsed ka pidevalt pattudest puhastust. Puhastusvahenditeks on muidugi Jumala sõna, mis paljastab meile meie mustust, ja Jeesuse Kristuse lunastusveri, mis teeb patust puhtaks, kui me patud tunnistame. Mingeid muid vahendeid, millega saaks ennast Jumala jaoks puhastada, pole siin maailmas olemas. Puhtuse võib meile anda üksnes Jeesus Kristus, kui usume temasse. Puhtus on arm, mida ei teenita välja.

Samal ajal toimub seegi, et Jeesuse Kristuse tõttu puhtaks saanud inimene saab ka soovi endas olevale ülekohtule vastu seista. Ent ta ei tee seda orjalikult ponnistades, vaid rõõmsana selle üle, et ta on juba Jumala poolt täielikult aktsepteeritud, taevasse sobiv laps.

Johannes kinnitab, et me jõuame kord eesmärgile. Uus Jeruusalemm, kus me siis elame, on koht, kus Jumal pühib meie silmist kõik pisarad. Seal ei ole leina ega kannatusi. See kõik on tore, aga ehk kõige suurepärasem on see, kui ta ütleb Ilm 21:5: „Vaata, ma teen kõik uueks.” See tähendab, et kõik see puudulikkus, ülekohus ja isekus, mis minus praegu veel elab, on seal kadunud. Praegu me oleme alles teel, aga joonistades meie silme ette selliseid tulevikupilte, annab Johannes meile ka võtmed selleks, kuidas juba praegusel eluajal masendumata vaadata

iseennast ja oma ligimesi. Veel ei ole viimane sõna öeldud. Tõesti, veel ei ole saanud avalikuks, kes me ükskord oleme. Ärgem siis sattugem iseenda või teiste pärast masendusse!

PKK1251 1Jh 3:4-8

Skylla ja Kharybdis

Täna jõuame 1Jh-s salmideni, mis on läbi aegade piibliuurijatele palju mõtteainet andnud ja küsimusi tekitanud. Vaatame siis, millega siin on tegemist.

3:4-6 Igaüks, kes teeb pattu, rikub ka seadust, ning patt on seaduserikkumine. ⁵Te teate, et tema on ilmunud patte ära kandma ning temas endas ei ole pattu. ⁶Ükski, kes püsib temas, ei tee pattu; ükski, kes teeb pattu, ei ole näinud ega mõistnud teda.

Kõigepealt tasub siin tähele panna patu definitsiooni – patt on seaduserikkumine. See tähendab, et kõik, mis on Jumala sõna ja korraldustega vastuolus, on patt. Seda tasub arvestada selleks, et me ei hakkaks ise püüdma määrata, mis kellegi meelest on patt ja mis mitte. Näiteks Piiblis oli esimene patt see, kui inimene sõi puust, millest Jumal oli keelanud süüa – ükskõik, kas võtta seda sõna-sõnalt või mingi sümbolina. Loomulikult olid tal selle juures kõige paremad kavatsused ja lootused, aga see ei muuda vähimatki. Patu tagajärg on surm ka sel juhul, kui inimene usub, et see on maailma kõige parem ja kasulik asi.

Edasi tuleb pidada meeles, millisesse tervikusse need salmid kuuluvad. Johannes võitleb selles kirjas gnostitsistliku eksiõpetuse vastu. Kristlaste jaoks tegi selle eriti problemaatiliseks see, et selles kasutati isegi samu sõnu nagu ka õiges kristlikus kuulutuses. Nad rääkisid Jeesuse Kristuse kohtagi asju, mis sageli kõlasid päris õigesti. Nad võisid ka õpetada, et Jeesus on Kristus. Aga midagi olulist oli nende õpetuses siiski viltu. Paraku ei olnud seda aga lihtne määratleda.

Johannes, ilmselt selleks, et mitte õpetuslike peensuste üle arutledes segadust suurendada, annab oma kirja algusosas nii ilmse rusikareegli õige eristamiseks vales, et see otse hämmastab. Ta räägib argielust. Ta soovib lihtsalt vaadata, kuidas need inimesed elavad. Kui nad teevad pattu – st asju, mis Jumal on keelanud, siis näitab see, et nad ei või olla Jumalast sündinud. Apostel ütleb otse, et pattu ei tee keegi, kes elab Jumalaga osaduses. Seda peaks küll mõistma juba sellestki, et Jeesus tuli maailma pattu ära võtma, hoopiski mitte seda soosima.

Johannes ütleb, et ükski, kes püsib Kristuses, ei tee pattu; ükski, kes teeb pattu, ei ole näinud ega mõistnud teda. Pangem tähele, et siin on ühelt poolt jutt püsimisest Kristuses, teiselt poolt aga olukorrast, kus Kristust pole nähtud ega mõistetudki. See tähendab, otsustav on küsimus, kas inimene on Kristusega kohtunud ja tema olemust taibanud või mitte.

See kõlab minu jaoks täiesti loogiliselt ja mõistetavalt. Loomulikult ei ole Jumala tahe, et me teeks pattu. Aga siit edasi algavad raskused. Ma tean iseenesegi kohta, et minus on isekust, armastamatust ja palju teisigi kahtlase väärtusega hoiakuid, mis pühale Jumalale ei meeldi. Kas see siis tähendab, et ma isegi ei tunne Jumalat? Kui minus on ülekohut, kas see näitab siis, et ma polegi Jumalast sündinud, nagu Johannes oma kirjas eespool ütles? Ja pealegi, eks öelnud koguni Paulus ise enda kohta Rm 7:18: „Ma tean ju, et minus - see tähendab minu loomuses - ei ole head. Tahet mul on, aga head teha ma ei suuda.” Kuidas seda kõike mõista?

Need on tõsised küsimused, isegi elu ja surma küsimused. Ei ole siis mingi ime, et paljud kristlased on neid salme lugedes ahistusse sattunud.

Vaatame siis täpsemalt, mida Johannes silmas peab ja ütleb. Siin tasub meil meeles pidada, mis ta ütles juba oma kirja esimese peatüki lõpus ja teise alguses, 1Jh 1:8 – 2:1: „Kui me ütleme: "Meil ei ole pattu", siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis. Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust. Kui me ütleme: "Meie ei ole patustanud", siis me teeme tema valetajaks ja tema sõna ei ole meis. Mu lapsed, seda ma kirjutan teile, et te ei teeks pattu. Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige.”

Neis salmides Johannes ütleb täiesti üheselt, et kui keegi väidab end olevat patutu, siis on ta sügavas eksituses. Esiteks ta petab siis ennast, teiseks näitab ta sellega, et temas pole tõde ja kolmandaks teeb ta isegi Jumala valetajaks. Kas selline inimene võib olla Jumala laps?

Nüüd, kolmandas peatükis, kuuleme aga Johannest ütlevat, et ükski, kes püsib temas, st Jeesuses Kristuses, ei tee pattu, ja et keegi, kes teeb pattu, ei ole näinud ega mõistnud teda. Siin on muide hea koht nende jaoks, kellele meeldib rääkida, et Piiblis on palju vastuolusid. Kas isegi Johannes räägib siin iseendale vastu? Või kuidas neid nii vastuoluliselt kõlavaid väiteid kokku sobitada ja mõista?

Kõigepealt, see probleem, mille kallal me nüüd juurdleme, ei olnud ilmselt üldse probleemiks neile, kellele Johannes esialgselt kirjutas. Nimelt kasutab ta algtekstis siin, kolmandas peatükis, täiesti teistsugust sõnastust kui esimese peatüki lõpus. Neist sõnastustest selgub ka Johannese mõte. Kui lugeda hoolikalt, siis võib ka eestikeelsest tõlkest seda algteksti erinevust mingil määral märgata. Johannes nimelt räägib kahest erinevast suhtumisviisist patusse. Järgnevalt püüan neid selgitada.

Võiksime öelda, et Johannes võitleb siin kahe ohu vahel, nagu Odysseus kord merd sõites Skylla ja Charybdise vahel. Siin peetakse siis võitlust inimlikust tarkusest tõusvate järelduste vastu.

Skylla ja Charybdis olid kaks koletist antiikmütoloogias Odysseuse teel, kes valvasid sissepääsu teise merre, merekitsuse kahel pool, Messina väinas. Kitsas Messina väin eraldab Sitsiiliat Apenniini poolsaarest. Loodete faas väina otstes on vastupidine. Seetõttu on väinas tugevad hoovused ja veekeerised, mis on väinast läbi sõitvatele laevadele tõsiseks ohuks. Seda ohtu kujutasidki need kaks koletist. Hoidumine eemale Charybdisest tähendas liiga ligi sattumist Skyllale ja vastupidi. Sellest ka Skylla ja Charybdise kasutamine väljendina ülekantud tähenduses.

Eksiõpetuse levitajate üheks iseloomulikuks tunnuseks on läbi aegade olnud see, et nad väidavad end omavat erilisi teadmisi, mis on suuremad ja sügavamad, kui võib pakkuda lihtne usk Jeesusesse Kristusesse. Odysseusel tuli purjetada läbi väina, mis oli kahe surmatoova koletise vahel. Johannese koguduses oli ohuks see, mida õpetati patust. Ühel pool on oht hakata arvama, et patt polegi tõelise kristlase jaoks tõeline – et ta on patu kiusatuste poolt tabamatu. Teisel pool aga on ohuks arvamus, et kuna Kristus on lepitanud kõik patud, siis pole mingit tähtsust sellel, kuidas kristlane elab. Eks ole tänapäevalgi kuulnud arvamust, et kristlane võib pattu teha, sest Jumal annab andeks.

Need kaks ohtu on olnud alati ligi nii kristlaskonnas üldse kui ka iga kristlase elus. Hea näite sellisest hämardumisest võib saada juba 19. sajandil elanud ameerika evangelisti Charles Finney teoloogilisest inimesekäsitusest, mida rootslane Agne Nordlander esitleb oma raamatus „Pyhyiden paluu” („Pühaduse tagasitulek”) järgnevalt:

„Pelagiuslikust põhimõttest lähtudes, nimelt et see, mida Jumal nõuab, on ka võimalik täita, Finney ehitab teatava vormiliselt loogilise tõestusahela, näitamaks, et kristlane on patutu.

1. eeldus: Kas Jumal tahab tekitada siin elus täieliku pühaduse?

Vastus: tahab.

2. eeldus: Kas Jumal on võimeline tekitama siin elus täielikku pühadust?

Vastus: On võimeline.

Järeldus: Järelikult kristlane võib saada juba siin elus täiesti pühaks.”

Samuti räägib Nordlander oma raamatus Erik Janssonist, kes sündis 19. sajandil Rootsis ja kolis Ameerikasse ning rajas seal Bishop Hill'i nimelise Jumala riigi. Tema kasutas samalaadset tõestusahelat:

*„Kas Jumal tahab täna elada koos patuga inimese südames?” küsis Erik Jansson, ja vastus kõlab loomulikult: „Ei.”
Kas Jumal on võimeline täna juurima patu inimese südamest välja?”*

Janssonus vastab sellele küsimusele jaatavalt ja teeb järelduse, et patutus on võimalik.

Nordlander räägib, et samamoodi otsustatakse aeg-ajalt praegugi. Siis on küsimused formuleeritud näiteks järgmiselt:

Kas Jumal tahab tervendada kõik inimesed siin ja praegu?

Vastus: Tahab.

Kas Jumal suudab tervendada kõik inimesed siin ja praegu?

Vastus: Suudab. Järelikult kõik inimesed võivad ja usklikud inimesed peavad saama terveks siin ja praegu.

Arvatavasti me lükkame sellised mõttekäigud juba vaistlikult tagasi kui väärad. Aga kuskohas on need vigased?

Vastus on lihtsalt selles, mis UT-st ikka ja jälle välja tuleb: Jumal on mingil põhjusel otsustanud teostada oma riigi tulemise järk-järgult. Esimeses järgus ta kõrvaldab haigust, patu poolt rikutust ja surma, aga ainult aeg-ajalt ja ajutiselt. Inimese ja terve maailmakõiksuse täielik uuendamine toimub alles pärast Jeesuse Kristuse teist tulemist, kui Issanda Jeesuse kirkus ilmutatakse vastuvaidlematult.

Kuni selle ajani tuleb meil rahulduda eluga võitlustes, kannatustes, kiusatustes ja usus. Me ei saa veel näha ega kogeda täiuslikkust. Ja nii kaua, kui me elame selle puudulikkuse all, tuleb meil Johannese kombel ausalt tunnistada, et meis on pattu, me oleme patused. Ja kui me seda ei mööna, siis me teeme Jumala valelikuks.

Aga oht on ka väina teises küljes. Kui meile öeldakse, et me oleme patused, ja pealegi möödapääsmatult ja parandamatult, siis võib kergesti teha järelduse, et sellel, kuidas inimene elab, polegi siis mingit tähtsust. Kui juba kord kõik patud on andeks antud ja kui me teistpidi nagunii oleme lõpuni patused, kas pole siis ükskõik, kuidas me elame?

See mõttekäik ei ole sugugi uus. Juba Paulust süüdistati selles, et evangeeliumi kuulutamine (*ilma käsuta*) teeb inimesed muretuks ja ahvatleb neid tegema üha enam pattu. Selle kriitika kohta kirjutab ta Rm 3:8: „Ja miks siis ei ole nõnda, nagu mõned mind teotades räägivad, et mina ütlevat: "Tehkem kurja, et sellest tuleks head!" Niisuguste nuhtlus on õige.”

Igaks juhuks nimetangi siin veel ühte ohtu, millega me mõnigi kord ei oska arvestada – nimelt väärnimõistmist. Pauluse õpetust mõisteti valesti – sellele anti tõlgendus, mida Paulus sellega hoopiski öelda ei tahtnud. See võib puudutada ka eespool toodud näiteid Charles Finney ütluste kohta või üldse igasuguseid hinnanguid, mida kergekäeliselt antakse Jumala riigi töötajate kohta. Asi on selles, et kui me kuuleme mingeid väiteid või väljendeid, siis võime kergesti omistada nendele omaenda tähenduse ja siis mõista teise inimese hukka – et näe, mida ta õpetab. See võib juhtuda ka saadetes „Piibel kaanest kaaneni”. Näiteks olen siin korduvalt öelnud, et Jumal ei näe Kristusesse uskujas mitte mingit pattu ega puudust, vaid ainult Kristuse täiuslikkust. Sellisestki lausest võib väga kergesti teha samasugused valejärelused.

Teisest küljest aga on oht täpselt vastupidine – lastakse end petta ilusatest sõnadest, süvenemata nendesse ja taipamata, et ilus jutt ei tarvitse veel sugugi tingimata olla õige jutt. Ehk lühidalt – iga tee ääres on kaks kraavi, mis mõlemad ühtviisi ohustavad. Või nagu ütleme selles saates – meid ohustab ühelt poolt Skylla ja teiselt poolt Kharybdis.

Johannes igatahes ütleb, et kes patuga hästi läbi saab, see pole Kristust näinud ega mõistnud. Edasi ta jätkab:

3:7-8 Lapsed, ärgu keegi eksitagu teid! Kes teeb õigust, on õige, nii nagu tema on õige. ⁸Kes teeb pattu, on kuradist, sest kurat teeb pattu algusest peale. Selleks ongi Jumala Poeg saanud avalikuks, et ta tühistaks kuradi teod.

Siin teeb Johannes selgelt vahet ühest küljest inimese patususel ja teisest küljest patu tegemisel. Algtekstis kasutab ta siin sõnastust, mis tähendab jätkuvat patu tegemist ehk nagu patus püherdamist ja sellesse jäämist. Kogujagi teab öelda Kg 7:20: „Sest ükski inimene ei ole maa peal nii õige, et ta teeks ainult head, aga mitte kunagi pattu.” Niisiis, küsimus pole selles, et kõik inimesed ei langeks pattu. Küsimus on, mis tehakse pärast seda, kui pattu on langetud või eksitud. Johannes ütleb, et keegi, kes on Kristuse oma, ei jää patusse, millesse ta on langenud, rahulikult püherdama ja seda õigustama. Seevastu see, kes ei ole sündinud Jumalast, võib seda rahulikult teha, ilma et näeks selles mingit probleemi.

Johannes selgitab, et patu ehk igasuguse ülekohtu soosimine oma elus tähendab alati saatana nõuannetega soostumist. Seepärast kuulub kristlase ellu patu hülgamine, ja see tähendab pidevat võitlust selle vastu. Ta ei aktsepteeri ega õigusta seda enda juures, vaid palvetab pidevalt, et sellest vabaneda. Ja just võitlus endas elava kurjuse vastu on läbi aegade hoidnud Jumala inimesi alandlikena. Nad on aru saanud, et neis elavad eeldused kõigiks võimalikeks pattudeks.

Patu vastu võitlemist võiks võrrelda puuri pandud metsiku kiskjaga seltsimisega. Kui natukegi puuri ust paotada, on ta kohe valmis välja tormama ja hävingut külvama. Temaga mängimine on keelatud. Kahjuks me aga märkame seda sageli liiga hilja, kui kahju on juba sündinud millal väiksemale, millal suuremale hulgale inimestele. Kristlasel tasub ikka palvetada, nagu ühes soomekeelses kirikulaulus abiellumise puhuks: „Hea Taevasa, anna oma Vaimu. Kaitse mu armsamaid mu kurjuse eest.”

Kuna kristlane siis teab, et temas endas elab kiskja, kes alati on valmis tapma, siis ei tohi ta mingil juhul seda lahti päästa. Kui ta aga siiski seda teeb, andes endale loa teadlikult ja tahtlikult Jumala käskudest üle astuda, siis on ta Johannese sõnul Kristusest irdunud. Johannese järgi on eksiõpetus väita midagi muud. Oma kirja lõpus, 1Jh 5:16 ütleb ta isegi nii jõuliselt: „Kui keegi näeb oma venda tegevat pattu, mis ei ole surmaks, siis ta palugu, ja Jumal

annab talle elu, neile, kes ei tee pattu surmaks. On pattu, mis on surmaks: selle kohta ma ei ütle, et tal tuleks paluda.”

Johannes teeb siis selgelt vahet kahesugusel patul – on pattu, mis ei ole surmaks, ja on pattu, mille puhul ei ole mõtet paludagi.

Samamoodi tegi vahet ka Jeesus ise. Kui ta risti löödi, siis ta ei palunud ühiselt kõigi inimeste eest, vaid tegi selge vahe: „Isa! Anna neile andeks, sest nad ei tea, mis nad teevad.” Ta palus seega andeksandmist neile, kes tegelikult ei teadnudki, mis nad tegid, kui nad teda risti löid. Aga oli ka neid, kes teadsid täpselt, mis nad tegid. Mõned teadsid päris kindlalt, et nad tegid ülekohtu, ja tegid seda siiski kõhklematult. Võiks öelda, et nad toimisid niiviisi, nagu Luther selle kohta ütleb: „selgest kurjusest ja kadedusest, teatud jumaliku tõe vastu.” Ja ta ütleb 1Jh 5:16-ga seoses, kus räägitakse patust, mis on surmaks, nii: „See on patt surmaks ja patt Püha Vaimu vastu, kui elatakse sellises teatud patus, ei tunnista seda ega taheta järele jätta, ei paluta seda andeks ...”

Sellised sõnad vapustavad. Johannes, rääkides oma kirja lõpus inimestest, kelle eest ei tasu isegi palvetada, ei pea silmas neid, kes pole Kristusest kuulnudki. Ta mõtleb neid, kes eksiõpetuse mõjul on hakanud oma elus pattu soosima ja jõudnud välja täieliku paadumuseni. Siis on ka ilmaaegu nende eest palvetada.

On seega selge, et see Johannese kiri räägib siin ka kristlase ja patu vahekorra. Kristlane võitleb selle vastu lakkamatult, aga on kogu aeg valmis ka tunnistama end patuseks. Ometi ei anna ta endale luba ainsakski patuks, vaid võitleb alatasa endas elava Jumala vastasuse vastu. Selles võitluses ta vajab jõuks ja troostiks üha uuesti evangeeliumisõna, mis kinnitab, et Kristus, kes on patutu, tuli patte ära võtma.

Õpetus, mille järgi kristlane võib, kui talle nii tundub, täiesti rahulikult tegutseda Jumala tahte vastaselt, ei ole ristiusu õpetuse kohane, vaid selle puhul on tegemist just sellise eksitusega, mille vastu Johannes selle kirja esialgselt kirjutaski.

Aga mida sellest kõigest siis nüüd lõpuks arvata? Kas Johannes tahtis öelda, et meil tuleb hakata nüüd sellise pilguga oma ligimesi jälgima, püüdes igaühe suhtes selgusele jõuda, kas tasub tema eest enam isegi palvetada või mitte? – Muidugi ei ole küsimus selles. Kui mõtleme kellelegi lähedasele, kes ilmselt komberdab rohkem kui ühes asjas oma elus, siis just selliste eest ongi tarvis paluda. Johannes ei räägi siin kadunud poegade eest ega tütardest. Nende eest tuleb ikka paluda.

Kui jõuame viienda peatükini, siis käsitlem lähemalt küsimust, keda Johannes silmas pidas inimeste all, kelle eest ei tasu paluda. Aga juba siin võin öelda, et ta ei mõelnud nii-öelda põhjakäinud inimesi või näiteks neid, kes polegi kunagi korralikult oma elus jalule tõusnud. Selle asemel ta mõtleb inimesi, keda vabalt võiks nimetada antikristusteks väikese algustähega. Need on inimesed, kes on elanud koguduse osaduses, aga hüljanud siis Jumala valmistatud pääste ja arendanud välja mingi uue eksiõpetuse. Seda nad siis topivad ebakindlatele kristlastele, keda nad isegi taga kiusavad. Tuntumate näidetena võib nimetada Jeesuse aja ülempreestrid, kes sellest hoolimata, et nad olid kindlad Jeesuse ülestõusmises, isegi andsid rooma sõduritele rohkesti raha, et nad levitaksid valet haua rüüstamisest. Niiviisi püüdsid nad ristiusku tühjaks teha.

Sellisest hoiakust Johannes räägibki. Kes niiviisi tegutseb, nende eest palvetamine on Johannese järgi ajaraiskamine. See on kasutu. Aga sugugi kasutu ei ole palvetada nende kaasinimeste eest, kes praegugi patu poolt petetuna on sattunud mitmesugusesse orjusse. Just selliste jaoks Jeesus Kristus maailma tuligi.

PKK1252 1Jh 3:9-10

Kuidas vili maitseb?

Eelmisel korral uurisime 1Jh-st salme, kus seletati õige ja vale õpetuse vahet. Johannes selgitas, et eksiõpetuse loomuse juurde kuulub Jumala Seaduse ehk laiemalt Jumala tahte halvustamine. Muidugi ei tarvitse see olla otsene halvustamine. Hoopis peenem ja viisakam näeb välja meetod, mida kasutatakse usinasti ka tänapäeval – Jumala tahe seletatakse ümber, antakse talle teistsugune tõlgendus. Siis kaob ka võitlus iseendas elava kurjuse vastu ja inimene hakkab oma tegemisi hindama oma isiklike arusaamade põhjal. See eksitus ei ole muidugi midagi uut. Sisuliselt oli sellega tegemist juba siis, kui madu ahvatles esimest inimest tegema vastupidiselt sellele, mis Jumal oli öelnud. Ja pakutud võimalus – saada samasuguseks nagu Jumal – tundus liiga ahvatlev.

Johannes ütles salmides, mida eelmisel korral uurisime, et Jumala Poeg tuli maailma just selleks, et teha tühjaks saatana teod. Jeesus Kristus tuli vabastama meid tühisest ja valest pürgimusest leida õnn omal käel ja Jumala tahtest mööda minnes. Ta tuli kutsuma meid tagasi tema juurde, kes meid on loonud. Tema ja ainult tema juures me võime leida oma hingele rahu.

Järgnevalt Johannes jätkab selgitamist, miks ehtsat ja moonutatud kristlust võib eristada selle põhjal, kuidas inimesed elavad.

3:9 Ükski, kes on sündinud Jumalast, ei tee pattu, sest Jumala seeme püsib temas ja ta ei saa teha pattu, sest ta on sündinud Jumalast.

Siin on väga hästi esile tõstetud põhiline vahe, mis eristab usklikku inimest uskmatust ja Jumala last kõigist teistest – Jumala laps on sündinud Jumalast ja temas on Jumala seeme- st Jumala enda elu ja loomus. See on kvalitatiivne, olemuslik vahe, mitte lihtsalt maailmavaateline või töökspidamise vahe. Seda tähendab uuesti ehk ülevalt sündimine, millest Johannes räägib ka oma evangeeliumis. Seal on ära toodud vestlus Jeesuse ja Nikodeemuse vahel, kus Jeesus ütles sellele eeskujulikule usulisele juhile: „Tõesti, tõesti, ma ütlen sulle, kes ei sünni veest ja Vaimust, ei saa minna Jumala riiki. Lihast sündinu on liha, ja Vaimust sündinu on vaim. Ära imesta, et ma sulle ütlen: Te peate sündima ülalt!” (Jh 3:5-7) Selle uuestisündimise võib teostada ainult Jumal. Ükski inimene seda ise enda juures korda saata ei saa. Selle ime teostab Jumal sõna läbi, mis jutustab Kristusest Jeesusest ja millest inimene omakorda uskudes kinni haarab. Selle ime – ülevalt sündimise – tulemuseks aga on, et kui sa oled Jumala laps, siis on sul jumalik loomus.

See uus loomus ei taha kunagi Jumala tahtest üle astuda. Vastupidi – ta rõõmustab selle üle. Samuti ta rõõmustab Jumala läheduse üle ja tunneb end hästi teiste kristlaste seltsis, kus valitseb osadus nii omavahel kui ka Jumalaga. Seevastu sellele, keda Jumala Poeg ei ole saanud vabastada ehk viia pimedusest valgusse, ei ole Jumala käsud rõõmuks, vaid ta tahaks neist vabaneda. Ta tahab seada end nendest kõrgemale ning otsustada ise, millised neist talle sobivad ja millised mitte. See soov on Johannese järgi iseloomulik ka valeõpetajatele, kes olid tunginud kogudusse, kellele ta selle kirja kirjutas.

Eespool selles kirjas ütles Johannes selgelt sedagi, et kristlane ei ole siiski patutu. Kui inimeses sünnib evangeeliumi jõul uus loomus, mis rõõmustab Jumala käskude üle, siis samal ajal ta ikkagi ei kaota veel ka oma vana loomust. Seepärast Johannes ütleski 1Jh 1:7-9: „Aga kui me käime valguses, nõnda nagu tema on valguses, siis on meil osadus omavahel ning Jeesuse, tema Poja veri puhastab meid kogu patust. Kui me ütleme: "Meil ei ole pattu", siis

me petame iseendid ja tõde ei ole meis. Kui me oma patud tunnistame, on tema ustav ja õige, nõnda et ta annab andeks meie patud ja puhastab meid kogu ülekohtust.”

See tähendab, et kui kristlane hakkab väitma, et temas enam pattu ei ole, siis teeb ta Jumala valetajaks. Oma patuse tajumine on ka läbi aegade hoidnud kristlasi alandlikuna. Seepärast hüüatas ka Paulus Rm 7:24: „Oh mind õnnetut inimest! Kes ostab mu lahti sellest surma ihust?” Selles valus võib aidata inimest ainult evangeelium Jeesusest Kristusest. Aga see abi on ka piisav. Jätkuv võitlus oma patuse vastu on seega üks selgemaid kristlase tundemärke, selle võitluse lõppemine aga näitab, et saatana sepitsustega on kaasa mindud. Sellest Johannes meile järgnevalt räägibki.

3:10 Sellest on näha, kes on Jumala lapsed ja kes kuradi lapsed: ükski, kes ei tee õigust, ei ole Jumalast, nagu ka mitte see, kes ei armasta oma venda.

Siin teeb Johannes midagi, mida praegusel ajal kuigi paljud ei julge teha – ta ütleb, et osa inimesi on Jumala lapsed, osa aga kuradi lapsed. Praegu on ju kombeks rõhutada, et kõik inimesed – isegi sõltumata sellest, mida nad usuvad – on lõppeks kõik sama Isa lapsed. Johannes aga sellise jutuga ei ühine. Ta ütleb sedasama, mida ütles Jeesuski oma vastastele otse Jh 8:44: „Teie olete oma isast kuradist ning tahate teha oma isa himude järgi. Tema on mõrtsukas algusest peale, ta ei püsinud tões, sest temas ei ole tõde. Kui ta räägib valet, siis ta räägib enda oma, sest ta on valetaja ja vale isa.” Muide, pidagem silmas, et Jeesuse vastasteks ei olnud seal mingid ateistid või muidu õige Jumala vastased, vaid kõige õigeusklikum religioosne eliit. See näitab selgemini kui miski muu, et ka väga religioossed inimesed võivad osutada hoopis kuradi, mitte Jumala lasteks. See on vapustav, aga Jeesus ei teinud tühje sõnu ega liialdanud, nagu teeme sageli meie inimestena. Niisiis tuleb neid sõnu võtta äärmiselt tõsiselt. Ja kindlasti ei maksa suhtuda asjasse nii, et see võib ohustada kedagi teist, aga mitte meid.

Johannes ütleb niisiis, et praktilised teod on parim näitaja selle kohta, kes on meie isa. See, kes austab Jumala tahet ja otsib seda oma elus, tõestab sellega, et ta kuulub Jumalale.

Jumal muidugi tunneb meie südant ja teab, kas me oleme sündinud ülevalt ja tema lapsed. Aga teised inimesed seda ei tea. Nad ei näe meie südamesse. Nad suudavad vaadelda ainult seda, mis meie elust välja paistab, ja siis ongi tähtis küsimus: kas meie elu näeb välja Jumala tahte kohane?

Mida see väljanägemine võiks tähendada, eriti, kui pidada meeles, mida Pauluski ütles vaevanägemise kohta oma vana loomusega? Ehk võiks meil selle mõistmisel olla abi avokaadopuudest. Vernon McGee rääkis kord viljast, mida Jumala Vaim inimeses kannab, kasutades huvitaval kombel pilti halvatest avokaadopuudest, mis tal aias kasvasid. Need puud olid iseenesest halvad, aga neile oli poogitud paremast puust ülaosa. Aeg-ajalt hakkas pookekohast altpoolt kasvama mõni uus võsu, ja kui seda õigel ajal ära ei lõigatud, siis hakkas see õitsema ja vilja kandma. Aga selle vili oli halb ja kasutuskõlbmatu. Seevastu „uue loomusega” puu ülemise osa vili oli maitsev. Üks ja sama puu oli siis võimeline kasvatama nii head kui ka halba vilja.

Meilgi, ehkki me pole võib-olla kunagi avokaadopuid näinudki, pole raske mõista, miks just sellised puud sobivad hästi ka kristlase võrdkujundiks. Jumalast sündinud inimene on just selline, nagu see puu. See tähendab, et usklikul inimesel on kaks loomust. Ta võib olla väga kuri ja õel. Sellest loomusest ei saa ta siin elus kunagi lahti. Aga Jumala armust on kristlane saanud ka uue loomuse, mis toob esile maitsvat vilja. Paulus kirjeldab seda vilja sõnadega: armastus, rõõm, rahu, pikkmeel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus (Gl 5:22-23). Kristlase usuvõitluses on küsimus, kumb loomus pääseb millalgi valitsema. Ja kui halva loomuse metsikuid võsusi õigel ajal maha ei

lõigata, siis hakkavad nad varsti lautama, õitsema ja vilja kandma. See juhtub siis, kui inimene ütleb, et ta on selline nagu on ja teistel tuleb sellega leppida, ilma et temal oleks vaja ennast parandada.

Sellest võitlusest rääkides kirjutab Paulus sealsamas Galaatia kirjas nõnda: „Jeesuse Kristuse omad on lihaliku loomuse risti lõõnud koos kirgedega ja himudega. Kui me elame Vaimus, siis käigem ka Vaimus! Ärgem olgem auahned, üksteise ärritajad, üksteise kadestajad!” Meie ligimesed näevad ainult seda, kuidas me nende suhtes käitume. Meie südamesse nad ei näe. Küll aga väljendab meie käitumine seda, mis on südameski. Seepärast ütleb Johanneski, et see, kuidas me käitume oma ligimestega argielus, näitab kõige paremini, kes on meie isa. Raske küsimus ongi: kas me oma tegevuse ja praktiliste valikutega tunnustame oma kuulumisest Jumalale või oleme selle teise isa lapsed?

Aga kas ei ole Johannese jutt ahistav? Kas ta üldse ei mõtle sellele, et on aegu, mil vähemalt kristlasele endale tundub, et ta ei kanna mitte mingisugust vilja? Kas sellistel aegadel ei või juhtuda, et keegi, kes tõesti usub, saab tembeldatud kuradi lapseks, mitte kristlaseks? Kuidas võis Johannes sellest nii kindlalt rääkida? Kas ta ei kartnud, et kedagi võidakse hinnata väärilt?

See küsimus on ka minu meelest põhjendatud, seepärast tuleb meil selle salmi juures veel viibida. Ilmselt pidi Johannes rääkima sellisest asjast, mis ei jäta ruumi vääritimõistmisele. Aga vaatame kõigepealt veel lähemalt, mida Piibel viljakandmisest õpetab.

Kirjas galaatlastele kutsub Paulus kristlasi üles käima Vaimus. Keegi kristlane ei või head vilja kanda omast jõust. Inimene ise selleks võimeline ei ole. Rooma kirja 7. peatükis õpetab Paulus kahte tõde, mis kehtivad samaaegselt: vanas loomuses ei ole midagi head ja uues loomuses eneses jõudu ei ole. Ta kirjutab Rm 7:18-19: „Ma tean ju, et minus - see tähendab minu loomuses - ei ole head. Tahet mul on, aga head teha ma ei suuda. Sest head, mida ma tahan, ma ei tee, vaid paha, mida ma ei taha, ma teen.” See tähendab, et me vajame abi. Ole sa kes tahes, sa ei suuda elada kristlase elu omast jõust, ja seda ei suuda ka keegi teine. Ainult meis tegutseva Püha Vaimu läbi me võime kanda head vilja, ja Jumal tahab, et me seda kannaksime.

Nii võibki Paulus kirjutada Rm 8:3-4 järgmist: „Sest seda, milleks Seadus oli võimetu, kuna see oli jõuetu inimloomuse tõttu, on teinud Jumal, kes mõistis patu inimeses surma, läkitades oma Poja patuse loomuse sarnasuses ja patu pärast, et Seaduse nõuded oleksid täidetud meis, kes me ei käi oma loomuse, vaid Vaimu järgi.”

Paulus ütleb, et Seadus ei suutnud sünnitada inimeses õigust ehk teha teda Jumalale vastuvõetavaks. Ükski käsk ei pane meid head vilja kandma, nagu ka ükski aedniku käsk ei pane metsikut puud sordivilja kandma. Sellest tõsiasjast räägibki peaaegu terve Rm 7. peatükk. Patt ei hakka meile külge meie kaasinimestest või ümbritsevatest oludest, vaid elab juba meis endis – nii sinus kui ka minus. Seepärast ei või Seadus ühtegi inimest Jumalale vastuvõetavaks teha.

Ehk aitab näide mõista selle küsimuse olemust. Oletame, et sa lähed rauapoodi ja ostad sealt uhiuue vintsi. Siis lähed krundile, kuhu kavatsed ehitada maja. Kõigepealt tuleb valada vundament. Selleks on krundile toodud liiva ja killustikku. Tsemendikotid ootavad seal kõrval, samuti segumasin. Sa võtad oma uue vintsi, pistad liivahunnikusse ja hakkad vedama. Mis juhtub? Ei midagi. Ükskõik kui agarasti sa oma uue tööriistaga jäändad, liivahunnik ei liigu paigast. Ometi ei ole tööriistal midagi viga. Häda on ainult selles, et see on mõeldud hoopis teistsuguseks tööks.

Pauluse mõte on umbes sama. Ükskõik kuidas sa Seadusest lähtudes või ise endale käsklusi andes üritaksid ennast muuta, see ei õnnestu. Seadus on küll hea tööriist, aga mitte selleks otstarbeks. Selle abiga ei saa vaimulik ehitus iial

valmis. Me võime küll teha häid otsuseid ja uusi algusi, aga see rabelemine ei anna suurt midagi. Tõsi küll, tugeva tahtejõuga võib ka mõnestki halvast harjumusest lahti saada, aga mitte ialgi anda endale Jumala elu.

Ainus võimalus head vilja kanda on see, et kristlane elab Jumala Vaimu järgi või õigemini – Vaimus, nagu ütleb Paulus. Jeesus ise ütles seda natuke teisiti, aga mõte on täpselt sama: „Mina olen viinapuu, teie olete oksad. Kes jääb minusse ja mina temasse, see kannab palju vilja, sest minust lahus ei suuda te midagi teha.” (Jh 15:5) See tähendab seda, et sama Jeesus Kristus, kes elas patutu elu ja suri meie eest ristil, elab nüüd iga uskliku südames. Ta elab seal usu läbi, kui vaadata inimese seisukohalt, ehk oma Vaimu läbi, kui vaadata Jumala seisukohalt.

Paulus ütles loetud salmides veel: „... et Seaduse nõuded oleksid täidetud meis, kes me ei käi oma loomuse, vaid Vaimu järgi.” Neid salme ei maksa lugeda valesti. Neis ei ole käsku või üleskutset, vaid nad lihtsalt kirjeldavad, milline on sellise inimese elu, kes elab Kristuses. Nüüd, kui Issand Jeesus elab enda omades, saavad Seaduse nõuded täidetud igas usklikus. Siin on tegemist suure, täiesti käsitamatu armuga. Me ei saa tänu Jeesusele Kristusele mitte ainult Jumala lapse positsiooni, vaid ka kõik selle, mida on tarvis Jumalale vastuvõetavaks ehk pühaks eluks.

Jeesuse võrdlus viinapuuga on äärmiselt tabav ja kujukas. Ta alustas seda Jh 15:1-2 sõnadega: „Mina olen tõeline viinapuu ja mu Isa on aednik. Iga oksa minu küljes, mis ei kanna vilja, lõikab ta ära, ja igaühte, mis kannab vilja, ta puhastab, et see kannaks rohkem vilja.”

Oks ei või vilja kanda, kui ta ei ole tüve küljes kinni. Aga kui oksad on tüve küljes ja kui on tegemist ikka elavate, mitte kuivanud okstega, siis tüves voolav mahl jõuab ka okstesse, need õitsevad ja kannavad vilja. Viljakandmise saladus ei ole seega üldse mitte inimese üritamises, vaid Kristuses püsimises. Sel põhjusel võis Johannes nii kindlalt öelda: „Sellest on näha, kes on Jumala lapsed ja kes kuradi lapsed: ükski, kes ei tee õigust, ei ole Jumalast, nagu ka mitte see, kes ei armasta oma venda.”

Nii viisi sünnib siis kristlases Vaimu vili – Jumala elust, mis voolab temasse. Selle arutluseni viis mind küsimus, kuidas võis Johannes olla nii kindel, et Jumalast sündinud inimene tõesti kannab ehtsat vilja ja et teda võib sellest ära tunda. Ka Jeesus ütles, et valeprohvetid tunneb ära nende viljast – Mt 7:(15-)20: Hoiduge valeprohvetite eest, kes tulevad teie juurde lambanahas, seestpidi aga on kiskjad hundid! Te tunnete nad ära nende viljast. Ega viinamarju korjata kibuvitstelt ega viigimarju ohakailt? Nõnda siis kannab iga hea puu head vilja, aga halb puu halba vilja. Hea puu ei või kanda halba vilja ega halb puu kanda head vilja. Iga puu, mis ei kanna head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle. Küllap te tunnete nad ära nende viljast!” – Kas pole see täpselt seesama, mida kirjutab Johanneski oma kirjas?

Nagu näeme, viljakandmise saladus on selles, et Jumala inimene püsib lahutamatu kinni Kristuses. Siis voolab tema ellu Jumala elu, mis sünnitab ka Jumalale meelepärast vilja. Kellel aga osadus Jumalaga puudub, selle ellu ei voola ka Jumala elu ega jõud. Kellel see osadus on nõrk, selle ellu voolab see ainult väga vaevaliselt. Samasugune lugu on puu oksaga, mis pole veel päris kuivanud, aga on hakanud kuivama. Sellisel oksal võib leida veel viletsaid lehti või isegi mõne õie, aga viljakandmise jõud puudub, sest eluandev ühendus puu tüvega on väga nõrk ja puudulik. Sellepärast hoiataski Jeesus: „Jääge minusse ja mina jään teisse.” Tähendab, usklik inimene võib osaduse Jeesusega ka kaotada ja see oht varitseb iga kristlast. Ja ta jätkas: „Nii nagu oks ei suuda kanda vilja omaette, kui ta ei jää viinapuu külge, nõnda ka teie, kui te ei jää minu külge.” (Jh 15:4)

Kogu see arutlus viljakandmisest ei olnud siiski täiesti piisav vastama küsimusele, kuidas võis Johannes ikkagi nii kindel olla, et mõnda inimest ei võida niiviisi siiski valesti hinnata. On ju võimalik, et inimese patususe tõttu teatud aegadel pääsevad kõigest hoolimata õitsele õied, millest kasvavad kibedad viljad. Kas ei ole vähemalt sellistel aegadel väärtõlgenduste oht?

See küsimus on nii lai, et sellele vastamine tuleb jätta järgmiseks korra, mil ühtlasi järgmiste salmide abil saame sellele lisavalgust.

PKK1253 1Jh 3:11-15

Armastus või kadedus?

Eelmisel korral peatusime pikemalt Vaimu vilja küsimusel. Selle teema juurde juhtis Johannese õpetus, et „ükski, kes ei tee õigust, ei ole Jumalast, nagu ka mitte see, kes ei armasta oma venda.” Johannese mõtteks oli ilmselt, et Jumalast sündinud inimese tunneb ära sellest, et ta teeb Jumala tahet. Ka Jeesus ise õpetas Mt 7:15-20, et valeprohvetid tunneb ära nende viljast. Sellest järeldub loogiliselt, et siis peavad teod olema nii selged, et vääritimõistmisele või väärtõlgendustele ei jää ruumi. See panigi pikemalt arutlema Vaimu vilja küsimuse üle – see peab olema midagi niisugust, mida ka kõrvalseisjad võivad näha. Aga kas vähemalt ajuti ei ole olukordi, kus Vaimu vilja ilmumine ei ole sugugi kindel? Küsimuseks jääb, miks Johannes ei näinud selles asjas mingit probleemi. Kuidas ta võis nii kindlalt öelda oma lugejatele, et nad võivad tegude põhjal vahet teha, kes on Jumalast sündinud ja kes mitte?

Vaatame, mis apostel edasi kirjutab – ehk toob see asjasse selgust. Viimati lugesime salmi õiguse tegemisest ja vendade armastamisest. Johannes kirjutab selle kohta rohkemgi.

3:11-12 ¹¹Jah, see ongi sõnum, mida te olete kuulnud algusest peale, et me peame üksteist armastama. ¹²Mitte nii nagu Kain, kes oli kurjast ja lõi maha oma venna. Ja mispärast ta lõi tema maha? Sellepärast, et tema teod olid kurjad, aga ta venna omad õiged.

Vanast ja uuest käsust ning vendade armastamisest kirjutab Johannes juba eespool, 1Jh 2:7-11. Seal ütles ta salmis 7, et käsk, millest ta kirjutab, on olnud „algusest peale”. Siin kasutab ta samu sõnu ja ütleb juba otsesõnu, et jutt on käsust, „et me peame üksteist armastama”. Kontrastiks tuletab ta meelde Kaini, keda kihutas takka ta oma kurjus ja kes selle võimuses olles lõi oma venna maha.

Kristlased seevastu tunneb ära sellest, et nad üksteist armastavad. See on nende tundemärk. Seda sõnumit on nad kuulnud algusest peale – sellest ajast, kui evangeelium nendeni jõudis. Seda seika Johannes rõhutab. Üleskutses, et kristlased üksteist armastaksid, ei ole midagi uut. See on alati kuulunud kristliku koguduse kutsumuse juurde.

Sõna „armastus” esineb Johannese kirjades sageli. Ent armastus ei tähenda siin siiski mingit teatud positiivset tunnetetormi, mis meie meeled valdab ja mis ilmselt on üks levinud arusaam armastusest. Kreeka keeles on armastuse jaoks mitu eri sõna. Näiteks *eros*, mida UT-s ei esine kordagi. Sellest tulenevad sõnad erootika ja erootiline. See viitab erootilisele armastusele. Kreeklastel oli isegi *Erose*-nimeline jumal.

Küll aga kasutatakse UT-s armastuse kohta teist kreekakeelset sõna *fileo*, mis tähendab õdede-vendade vahelist kiindumust ehk vennaarmastust. Ent Johannes ei kasuta oma kirjas sedagi sõna. Ta kasutab sõna *agapao*, mida väljaspool UT-i kreekakeelsetes tekstides harva kohtub. Sellega mõeldakse Jumala omakasupüüdmatut armastust inimeste vastu. See ei otsi armastatust midagi armastamise vääriks, head, meeldivat või veetlevat, vaid see

armastus teeb ise väärtuslikuks selle, keda ta armastab. Ja just sellist armastust kutsub Johannes korduvalt üles kristlasi üksteisele osutama. See on teeniv armastus, mis rõõmustab selle üle, et võib teha teistele head.

Siinkohal tasub meenutada ka Jeesuse sõnu Lk 6:27 ja 32: „Kuid ma ütlen teile, kes kuulete: Armastage oma vaenlasi, tehke head neile, kes teid vihkavad --- Kui te armastate neid, kes teid armastavad, mis lahkust te selle eest ootate? Isegi patused armastavad neid, kes neid armastavad.”

Kui juba vaenlasi tuleb armastada, siis loomulikult veelgi enam vendi-õdesid, teisi kristlasi, ja seda hoolimata nende puudustest ja vigadest. Pole raske mõista, et selle armastuse puhul ei ole küsimus tunnetes või nende otsimises. Selle asemel väljendub see armastus hoolekandmises teiste usklike eest ja neile abiks olemises. See ei tähenda, et meile peavad kindlasti meeldima teiste kombes või rääkimisviisid või et oleme huvitatud samadest asjadest. See ei tähenda ka seda, et me peaksime tõttama iga usklikku kallistama. Pigem tähendab see seda, et see, mis teistega juhtub, see liigutab ja puudutab ka meid, läheb meile korda. Siis me muidugi ei saa ka usuvenna või -õe vastu oma südames viha haududa. See armastus ei tähenda ka seda, et me peame laskma igaühel meid ära kasutada. Armastamine ei tähenda rumalust, aga see on küll praktiline ligimese kõrvale astumine ja oma mugavusest loobumine. See armastus on tegutsev ja see teeb ligimesele midagi kasulikku. See on seega kõike muud kui pilvedes elamine.

Sellise kristlastevahelise armastuse vastandiks on siis Kain, kes „oli kurjust ja lõi maha oma venna”. Johannes toob ära ka selle mõrtsukatöö motiivi: viga polnud mitte Abelis, vaid Kainis endas – tema teod olid kurjad, aga ta venna teod õiged. See tähendab muide minu meelest sedagi, et põhimõttelist viga ei maksa otsida kummagi venna ohvrilt, mis nad töid. Ammugi mitte Jumalast, kes võttis ühe ohvri vastu, teise oma aga mitte. See ei sünnitanud Kainis kurjust, vaid tõi selle ainult esile. Nii on see kurjusega ikka. Viga pole teistes inimestes ega olukordades, vaid kurjategijates endis – kurjus on haaranud nad enda võimusesse ja nad pimestanud ning sunnib neid tegema meeletusi ja sõgedusi. Õieti peaks see olema täiesti endastmõistetav, aga kahjuks kurjategijad ise sellest aru ei saa.

See on ainus salm terves 1Jh-s, kus otseselt viidatakse VT-le. Johannes valis näiteks juhtumi, mille tegelased olid kõigile tuntud. Kõik teadsid ka, kes olid Kaini ja Aabeli bioloogilised vanemad. Ometi ütleb Johannes, et Kain „oli kurjust”, st saatanast. Pojad olid bioloogilises mõttes küll mõlemad sama isa lapsed, aga oma tegudega nad näitasid, kes oli tegelikult see, keda nad järgisid. See, kelle lapsed me vaimses mõttes oleme, ei sõltu niisiis loomisest ehk sünnipärast, vaid sellest, kellele me oleme kuulekad, kelle inspiratsiooni me vastu võtame. Kain allus saatanale kihutusele ja inspiratsioonile.

Ei ole raske näha, kuidas see 1Ms-st võetud tõde on seotud esimeste kristlaste eluga. Eespool, 1Jh 2:18-19 ütles Johannes valeõpetajate kohta: „Lapsed, käes on viimne aeg! Nagu te olete kuulnud, et antikristus tuleb, nii ongi nüüd tulnud palju antikristusi. Sellest me tunneme ära, et käes on viimne aeg. Nad on küll välja läinud meie seast, kuid nad pole olnud meie hulgast. Kui nad oleksid olnud meie hulgast, siis nad oleksid jäänud meie sekka. Kuid nad läksid ära, et teha avalikuks: ükski neist ei olnud meie hulgast.”

Sellest järeldub, et valeõpetuse levitajad olid Johannese lugejatele tuttavad. Küllap nad tundsid ka nende vendi, õdesid ja vanemaidki. Seepärast oli nende õpetust inimlikult raske tõrjuda. Seepärast tõstab Johannes esile Kaini ja Aabeli, kes mõlemad olid Aadama ja Eeva lapsed ning üles kasvanud samas perekonnas. Aga sellest hoolimata sai üks teisele mõrtsukaks.

Ka eksiõpetuse levitamise näol ei olnud tegemist sugugi vähem tähtsa asjaga. Lõppude lõpuks viis Kaini tegevus ainult Abeli enneaegse bioloogilise surmani, aga eksiõpetajate õnnestustöö eesmärgiks on lahutada inimene Jumalast ning juhtida ta igavesse surma ehk hukatusse. Kui me kohkume Kaini tooruse peale ja mõistame mõttes hukka ta teguviisi, siis palju enam peaksime olema vapustatud valeõpetajate tööst. Aga eks häda ole selles, et ehkki igavene hukatus on ajalikust surmast võrratult hullem, seda me samal kombel praegu ei näe. Sellepärast võime sellesse suhtuda ka üsna ükskõikselt.

Ehk on selles valguses kergem mõista ka Johannese käitumist Efesose kümbeluskohas või saunas, kui ta nägi seal gnostitsistlikku eksiõpetajat Kerinthost. Apostel oli siis sealt kohe välja tormanud, hüüdes: „Põgenegem, et hoone meile peale ei langeks, sest Kerinthos, tõe vaenlane, on seal!”

Meie, kes peame end väga kultuurseteks inimesteks, võime sellise reaktsiooni peale naerda, aga Johannesel oli tõsi taga. Ta teadis, millise pimedate reaalsusega oli eksiõpetuse näol tegemist. Kaini tegu kahvatub selle kõrval. Samuti kahvatub Kaini tegu tänapäevase ateismi kõrval. Aga tänapäeval ollakse harjunud, et igaühel on õigus oma arvamusele ja tõe ning võrdne õigus seda levitada, sest tõelist tõe pole olemaski. Muidugi näitab selline arusaam tegelikult ainult seda, et ollakse lootusetult eksinud ega usutagi enam, et on olemas ka mingi õige suund ja väljapääs.

Ühtlasi on ehk juba ka kergem mõista, miks Johannese meelest ei olnud lõppeks kuigi raske teha vahet õigel ja valel Vaimu viljal. Kes püüavad oma õpetusega tühjaks teha evangeeliumi ja juhtida kristlasi või ka inimesi üldse eksitusse, need lihtsalt ongi kuradi lapsed – kuradi poolt pimestatud inimesed. Tõeline vennaarmastus tähendab õpetada õigesti Jumala sõna, et inimesed võiksid selle läbi leida pääste ja elu. Kuradist inspireeritud inimesed seevastu püüavad hävitada tõelist elu. Seda tõesti ei tee keegi, kes on Jumalast sündinud.

Kaini hirmuteo meenutamine on viinud apostli mõtted ka laiemalt maailmas valitsevale vaenule ja kristlaste tagakiusamisele.

3:13 Ärge imestage, vennad, kui maailm teid vihkab.

Siin ütleb Johannes sedasama, mida Jeesus isegi oli öelnud Jh 15:18-21: „Kui maailm teid vihkab, siis teadke, et ta on mind vihanud enne teid. Kui te oleksite maailmast, siis maailm armastaks teid kui omi, aga et teie ei ole maailmast, vaid mina olen teid maailmast ära valinud, seepärast maailm vihkab teid. Pidage meeles sõna, mis mina teile olen öelnud: "Ei ole teener suurem kui ta isand!" Kui nad on taga kiusanud mind, kiusavad nad taga teidki. Kui nad on pidanud minu sõna, peavad nad teiegi sõna. Kuid seda kõike nad teevad teile minu nime pärast, sest nad ei tunne teda, kes minu on saatnud.”

Keda sõna „maailm” siin tähendab? Ilmselt kõiki neid jõude, kes Jeesust Kristust ei tunne ja kes seetõttu ka tema järgijaid vihkavad, esindagu nad siis ükskõik millist religioossust või ka mistahes muud ideoloogiat. Tegelikult jaguneb inimkond kahte ossa – ühed on saanud osa Jumala valgusest Jeesus Kristuses, teised mitte. Need, kes vihkavad valgust, elavad alles pimeduses, ükskõik milline maailmavaade või usk neil ka ei oleks. Ma tean, see kõlab meie moodsas maailmas väga kitsarinnaliselt, aga nii see tegelikult on.

Kuna Jeesus oli need sõnad öelnud juba aastakümneid varem, kui Johannes selle kirja kirjutas, siis polnud ta lugejatel mingit põhjust imeks panna, et nad said pimeduses elavate inimeste viha tunda. See viha võis tulla seejuures ka inimeste poolt, kes igasuguse loogika järgi oleks pidanud olema nende kõrval ja neile toeks. Seda on

ajaloo jooksul ikka juhtunud. Ka meie peame arvestama sellega, et maailm vihkab Jumala lapsi. Rist on sellele maailmale pahanduseks.

Samal ajal ei tohi muidugi unustada sedagi, mis on tegelikult veel tähtsamgi – kaugeltki kõik pilge ja halvaks panu, mis tänapäeval kristlastele osaks saab, ei tulene sellest, et usutakse Jeesusesse ja teenitakse teda. Osa tuleneb ka sellest, kui kristlane käitub rumalasti või kaasinimeste suhtes halvasti. Suurt kõlapinda leiavad ka kirikute ja vaimulikega seotud skandaalid. See kõik on ka täiesti mõistetav, sest on ju loomulik, et kristlastelt oodatakse kõrgemat elukvaliteeti kui teistelt. Milleks muidu ütles Jeesus: „Teie olete maailma valgus”?

Kui kristlane käitub häbiväärselt, siis loomulikult on vastav ka teiste suhtumine sellesse. See suhtumine oleks umbes samasugune ka siis, kui ta poleks kristlane.

Teisest küljest on siiski ka selge, et praeguselgi ajal on mitmel pool maailmas ka kristlaste tagakiusu, mis tuleneb ainult sellest, et nad tunnistavad end Jeesuse Kristuse omaks. Sellel tagakiusul pole mingit arukat seletust peale selle, et Jumala vastane, kes üle kõige vihkab Jeesust Kristust, loomulikult vihkab samamoodi ka tema järgijaid. Ja see pole midagi muud kui pimeduse viha valguse vastu, kes on ta võitnud. Ja nagu Jumala valgus paistab ja tegutseb siin maailmas nende läbi, kes on sellest osa saanud, nii ka pimedus kasutab oma tegude tegemiseks inimesi, kes on alles pimeduse võimuses.

3:14 Me teame, et oleme tulnud surmast ellu, sest me armastame vendi. Kes ei armasta, see jääb surma.

Johannes rääkis eespool tundemärkidest, millest tunneb ära kuradi lapsed. Nad vihkavad, nagu nende vaimulik isagi, Jeesust Kristust ja kõike, mis teda esindab. Sellepärast kristlasi taga kiusataksegi. Oma loomu poolest me seisame kõik nõnda Jumalale vastu ja tahame hoida eemale nii temast kui ka inimestest, kes teda esindavad.

Jukka Norvanto jutustab, kuidas sel ajal, kui ta oli alles teismeline, tuli tema kodukanti rühm noori aktiivseid kristlasi, kes jagasid traktaate ja tahtsid vestelda noortega, kes tänaval liikusid. Üks neist tuli ka Jukka juurde ja püüdis vestlust alustada. Jukka aga polnud sellest huvitatud ja üsna varsti pöördus tulija pettunult ära. Hiljem aga, kui Jukka sai usu anni, nagu ta ise seda väljendab, on ta korduvalt mõelnud sellele noorele, kelle nime ega kodukohtagi ta ei tea, õnnistades teda. Jukka ütleb, et temas on sündinud armastus selle tundmatu inimese vastu, ehkki teda kohates oli ta rõõmus, et temast pääses.

Johannes ütleb selles salmis, et on tõesti võimalik *teada*, et sa oled Jumala laps ja oled tulnud surmast ellu. Seda tõesti Jumala sõna meile siin kinnitab. Seda ei ole tarvis kuidagi umbmääraselt uskuda või loota. Ja mis kõige tähelepanuväärsem – Johannes ütleb, et just see, et meil on sündinud armastus teiste Jumala laste vastu, on tõendiks, et oleme läinud surmast ellu. Sellise armastuse sündimine on Jumala tegu meis. Seepärast on ka vastupidi – kellel alles puudub armastus nende vastu, kes on Kristuse päralt, need on alles surnute hulgas.

Nagu näeme, Johannes ei näe mingit probleemi, rääkides sellest, kuidas Jumala ja kuradi lastel vahet teha. Viimased püüavad esimesi taga kiusata ja isegi hävitada.

3:15 Igaüks, kes vihkab oma venda, on mõrvar, ja te teate, et ühelgi mõrvaril ei ole igavest elu, mis temasse jääks.

Siingi tsiteerib Johannes Issanda Jeesuse sõnu. Mt 5:21-22 ütles ta: „Te olete kuulnud, et muistsele põlvele on öeldud: Sa ei tohi tappa! ja igaüks, kes tapab, peab minema kohtu alla. Aga mina ütlen teile: Igaüks, kes oma venna

peale vihastab, peab minema kohtu alla, kes aga oma vennale ütleb: "Tola!", peab minema ülemkohtu alla, kes aga ütleb: "Sina jäle!", peab minema tulepõrgusse."

Kadedus ja armukadedus sünnitavad viha, viha aga viib mõrvamiseni. Selle Jumala sõna määratluse kohaselt on mõrvareid väljaspool vanglaid hoopis rohkem kui vanglates.

Kindlasti sa mõistad, et siin ei õpetata, et selline inimene, kes on võtnud teise elu, ei võigi pääseda. Kristus kandis karistuse kõigi pattude eest, kaasa arvatud mõrvamine. Seepärast on päästesõnum mõeldud ka mõrvaritele. Tegelikult nii Taavet kui ka Paulus olid mõrvarid. Aga nad said oma teod andeks ja seepärast võisid nad oma sõnumiga teenida teisigi.

Johannes aga räägib siin sellest, et kui inimene on saanud päästetud, siis ta enam ei taha elada viha võimuses. See inimene aga, kes on täis viha Kristuse omade vastu, tunnistab sellega, et ta ise pole saanud osa igavesest elust, mida Jumal pakub meile oma Pojas Jeesuses Kristuses. Niisiis jätkab Johannes ka neis salmides tundemärkide esiletoomist, mille abil ta kirja lugejad saavad valeõpetuse kuulutajaid õigetest Jumala sõna saadikutest eristada. Tõelise Jumala inimese tunneb ära sellest, et ta tahab kogudust üles ehitada, mitte seda lammutada.

Siin tuleb siiski meeles pidada sedagi, et kristlased ei ole vabad ka kadeduse patust. Seepärast tuleb sellegi vastu alaliselt võidelda. Kadedus Jeesusesse Kristusesse uskujate seas kahjustab evangeeliumi edasiminekut arvatavasti rohkem kui miski muu. See on salajane patt, mida paljud usklikud varjavad. Kui paljud lauljad on kadedad teisele lauljale? Kui paljud kuulutajad kadestavad teist kuulutajat? Kadedusest tappis ka Kain oma venna Abeli, sest Jumal oli näidanud, et ta võtab vastu Aabeli ohvri, aga mitte tema ohvrit. 1Ms-s räägitakse, et Kain oli toonud ohvriks maa vilja, kuna Aabel ohverdas süütu looma oma karjast. Selles nähakse sageli vihjet, mis iseenesest ei ole ka alusetu: et ainult süütu ohver võib lepitada patud, mitte inimese suurimadki pingutused või saavutused. Seda sõnumit oli Kainil raske vastu võtta ja niisama raske on seda vastu võtta ka paljudel tänapäeva inimestel – isegi paljudel kristlastel. Ikka kiputakse arvama, et kristlus pole põhiliselt muud midagi kui õpetus, et sa pead olema hea inimene, siis saad taevasse. Ja muidugi on õpetust, et peab olema hea inimene, maailmas mujalgi, mitte ainult kristluses. Sellest järeldataksegi, et hea inimene saab lõpuks Jumala juurde, sõltumata isegi sellest, millesse ta usub. Paljud ei pane tähelegi, et sellise arusaama puhul on kristluse tegelik sisu alles üldse taipamata.

Ei ole juhus, et järgmiseks tuleb ka Johannes meelde Jeesuse Kristuse ohvrit. Seda vaatlemegi järgmisel korral.

PKK1254 1Jh 3:16-20

Suurem kui meie süda

Eelmisel korral pühendusime salmidele, kus Johannes rõhutas kristlaste omavahelise armastuse tähtsust. Ta isegi ütles, et see armastus on tunnistuseks, et me oleme tulnud surmast ellu. Selle vastukaaluks tuletas ta meelde Kaini, kes tappis oma venna. Nende jõuliste sõnade peale, mis kutsuvad tungivalt üles ligimest armastama, kirjutab Johannes alusest, millest kristlase armastus teiste inimeste, aga eriti teiste kristlaste vastu välja kasvab.

3:16 Armastuse me oleme ära tundnud sellest, et Kristus on jätnud oma elu meie eest; ning meie oleme kohustatud jätma oma elu vendade eest.

Väga sarnast mõtet väljendab ka Paulus Ef 5:1-2: „Võtke nüüd Jumal eeskujuks nagu armastatud lapsed, ja käige armastuses, nõnda nagu Kristus meid on armastanud ja on iseene loovutanud meie eest anniks ja ohvriks, magusaks lõhnaks Jumalale.”

Seega nii Johannes kui ka Paulus seavad kristlase armastuse mõõdupuuks Kristuse enda armastuse. Et ei tekiks mingit arusaamatust, siis mõlemad ka täpsustavad: see on nii suur armastus, mis on valmis isegi andma oma elu teise inimese eest. See on väga kõrgele seatud latt ja kutsumus, mis käib kindlasti üle inimliku jõu ja võimete. Tuletame kontrastiks meelde, et paljudel on suuri raskusi isegi sellega, et armastada maailma kõige armsamat inimest – oma abikaasat. Seda häda on ka kristlastel. Selle tulemuseks on abielulahutused. Nii suur on patu sünnitatud rikutus inimeses. Mida siis rääkida veel kaugemal olijate armastamisest, koguni oma elu andmisest nende eest? Ometi ütleb Johannes, et me oleme selleks kohustatud.

Siin on ilmselt koht peatuda ja taibata, miks kristlane vajab Kristust ennast, mitte ainult tema õpetust. Õpetus ainult ütleb, mida sa pead tegema, Jeesus ise aga, elades oma Vaimu läbi selles, kes temasse usub, annab õpetuse täitmiseks vajaliku jõu. Selles on tohutu vahe ja selles tegelikult kristluse sisu üldse seisnebki. Jeesus Kristus, kes juba on maailma nõnda armastanud, et andis oma elu meiesuguste eest, suudab sellise armastuse kinkida ka neile, kes teda järgivad. Teisiti selline armastamine võimalik ei ole.

Kui seada latt mõnevõrra madalamale, siis Johannes ütleb siin, et kristlane – Jeesuse Kristuse tõttu Jumala poolt vastu võetud ja täiuslikuks saanud inimene – on kutsutud vabatahtlikult loobuma kõigest, et teha elu oma kaasinimestele kergemaks. Martin Luther õpetas sellega seoses: „Minagi tahan siis omalt poolt vabalt, rõõmsalt ja tasuta teha kõike, mis meeldib sellele Isale, kes on nii ülirikkalikult puistanud mulle oma rikkusi. Minagi tahan saada oma ligimesele kristlaseks (lad. Kristuseks), nagu Kristus on saanud minule, nii et ma enam ei tee midagi muud kui seda, mis näen olevat temale vajaliku, kasuliku ja õnnistava, kuna minul usu läbi on kõike küllalt.” (Luther, Martti, *Kristityn vapaudesta*. Vaasa 1981.)

Mõte on siis selles, et kuna me oleme Jumala lapsed ja saanud osa Kristuse armastusest, siis tuleb meil olla sellised, nagu on Isagi. Muidugi on siin mõte: Kuna meid on esmalt armastatud, siis võime ka meie armastada teisi. Need Johannese sõnad ja samuti eespool tsiteeritud sõnad Efesose kirjast panevad meid, nagu öeldakse, kitsasse kohta. Jumal, kes on armastus, kutsub meid olema tema järgijad ka armastuse osutamisel.

Jumala armastus sai ilmsiks enese ohverdamises inimeste eest. Seepärast on ka iga Jumala laps kutsutud end ohverdama teiste eest. Kitsasse kohta need sõnad tõesti viivad, kui tead ja tunned oma soovimatust näha teiste heaks vaeva isegi väikestes asjades.

Armastus, millest Johannes räägib, ei ole siis tugevad tunded, vaid midagi sellist, mille mõju ulatub kõigile elualadele. Seega, kui Johannes räägib kristlaste omavahelisest armastusest, siis võtab ta eeskujuks Jeesuse Kristuse enda, kes meie eest surma läks. Jeesus on siis esimesena armastanud meid, et me võiksime omakorda armastada ka üksteist. Selle salmi üle arutledes kirjutab F.F. Bruce: „Ükski kristlane ei peaks rääkima innukalt armastusest teiste vastu, kui ta pole valmis osutama oma armastust nii, nagu Kristus tegi ja andma vajaduse korral oma elu nende eest, pidades seda kõigest talle kuuluvaks kohustuseks.” See lause kõlab ilmselt karmilt, aga ta juhib tähelepanu tähtsale tõsiasjale: armastada tuleb mitte sõnade ja keelega, vaid teoga ja tööga. Nii ütleb ka Johannes natuke edasi, 1Jh 3:18.

Selle salmi ääres tuleb vait jääda, panna käsi suu peale ja küsida endalt, kas ma tõesti oleksin valmis surema teiste eest, kui selline olukord tekiks? Ja kui ei, milles siis on viga?

Võib-olla ei ole just sageli tarvis kellegi eest elu anda, aga oleks tarvis teha midagi vähemat. Järgmises salmis toobki Johannes eelnevaga võrreldes vähem nõudliku, kuid väga praktilise näite, kuidas osutada armastust.

3:17 Kui nüüd kellegi on selle maailma vara ja ta näeb oma venna olevat puuduses, ent lukustab oma südame tema eest - kuidas saab Jumala armastus jääda temasse?

Ehk tõi Johannes sellise näite sellegipärast, et kui hakata mõtlema, kas oleme valmis andma oma elu kellegi eest mingis eriolukorras, siis võib eksida enesepettusse. Võime oletada, et kui selline olukord kunagi tekib, siis oleksime selleks valmis küll. Kangelastegudest on kerge unistada siis, kui puudub vajadus või ka reaalne võimalus neid teha. Samal ajal aga võib juhtuda, et kukume läbi juba mitu suurusjärku väiksemates asjades – jätame tähele panemata palju praktilisemad olukorrad, millega võime kohtuda iga päev, kus keegi meie abi vajab. Lõppude lõpuks on tavalises argielus võib-olla kõige suurem oht unustada hoolitseda asjade eest, mida meie kaasinimesed hädasti vajavad – kasvõi oma perekonna liikmedki. Suure armastuse tuhinas lubatakse kasvõi tähed taevast alla tuua. Seda lubada on väga lihtne ja õilis, aga tähtedest unistades võivad kergesti ununeda asjad, mis on otse käeulatuses ja mis tõesti vajaksid tegemist.

Johannes räägib seega ühest küljest sellest, kui suure armastusega me oleme kutsutud üksteist armastama, aga teisest küljest toob meid täiesti praktilise elu tasandile, kus me tegelik armastus proovile pannakse. Niisiis, Johannes rõhutab, et armastus väljendub tegutsemises. Samast asjast kõneleb ka Jaakobus oma kirjas: „Kui mõni vend või õde oleks alasti ja neil oleks puudu igapäevasest toidusest ning keegi teist ütleks neile: "Minge rahuga! Soojendage end ja sööge kõhud täis!", aga te ei annaks neile ihu jaoks hädavajalikku - mis oleks sellest kasu?" (Jk 2:15-16) Ei aita sellest, et ütleme vennale või õele, kes abi vajab: „Ma palvetan su eest.“ Armastus väljendub tegudes. Meile on usaldatud maist omandit ja varandust selleks, et kasutada seda ka kaasinimeste heaks nii materiaalses mõttes kui ka selleks, et evangeeliumisõnum võiks jõuda üha uute inimesteni.

Ka kodus väljendub armastus paljuski tegutsemisena. Kui see jääb pelgalt sõnadeks ja headeks kavatsusteks, siis tuleb kiiresti välja, kui õõnes see on. Seepärast on kodu armastuse osutamise kõige tähtsam ja ka kõige raskem proovikivi. Kui armastus ei väljendu tegudes, siis on see tegelikult kõige hullemat liiki teesklemine. Me väljendame oma armastust teiste vastu sellega, mida me nende heaks teeme, mitte niivõrd sellega, mis me ütleme. Tõeline kristlus on südame, mitte pea või keele asi.

Sedasama rõhutab järgnevalt ka Johannes.

3:18 Lapsed, ärgem armastagem sõnaga ja keelega, vaid teoga ja tõega!

Selle salmi üle arutledes läheb usupuhastaja oma lakoonilisel viisil otse asja tuuma juurde, öeldes: „Kerge on armastada Paulust ja teisi apostleid, kes teenivad sind veel pärast surmaga. Aga armastada nõrku, tõredaid, õppimatuid – see alles on armastamine. Muidu ei ole armastus vennalikkus, vaid lihalik meel. Lühidalt, kristlaste asi ei ole teenida oma, vaid vendade kasu.“ (LUTHER, Martti, Johanneksen ensimmäisen kirjeen selitys. Helsinki 1902.).

Mõnikord küll on ka aeg rääkida, aga palju sagedamini on aeg kuulata ja tegutseda. Kristusesse uskujalt küsitakse ennastohverdavat armastust. On väga võimalik, et me ei kohtugi olukorraga, kus meil tõesti tuleks kellegi eest

surra. Küll aga on päris kindel, et kohtume olukordadega, kus on tarvis ennast teiste huvides mängu panna ja endast midagi anda.

3:19-20 Sellest me tunneme, et oleme pärit tõest. Ja me võime kinnitada tema ees oma südant,²⁰ et olgu mis tahes, milles meie süda meid süüdistab, Jumal on siiski meie südamest suurem ja tema teab kõik.

Johannes ütleb: „Sellest me tunneme, et oleme pärit tõest.” See väljend sunnib meid küsima: millest „sellest”? Millest me tunneme, et oleme pärit tõest? Vastuse leidmiseks tuleb meenutada, mis öeldi eespool. Eelmises salmis kutsuti meid üles armastama teoga ja tõega. Veelgi eespool rääkis Johannes pikemalt vendade armastamisest. Ta koguni ütles 1Jh 3:14: „Me teame, et oleme tulnud surmast ellu, sest me armastame vendi. Kes ei armasta, see jääb surma.” Armastus, mida kristlased teiste kristlaste vastu tunnevad, on märgiks, et nad on Jumalast sündinud. Ilmselt sedasama peab Johannes silmas ka siin, 19. salmis, öeldes, et nad on „pärit tõest” .

Aga mis sellest järeldeb, et inimene on pärit tõest? Johannes vastab sellele siinsamas: „Ja me võime kinnitada tema ees oma südant, et olgu mis tahes, milles meie süda meid süüdistab, Jumal on siiski meie südamest suurem ja tema teab kõik.” See tõdemus juhib meid tagasi kirja 1. peatükki, kus 7. salmis öeldakse: „Aga kui me käime valguses, nõnda nagu tema on valguses, siis on meil osadus omavahel ning Jeesuse, tema Poja veri puhastab meid kogu patust.”

Kui inimene käib tões ehk valguses, siis tohib ta ka uskuda oma pattude andeksandmist. Nüüd siin, kolmandas peatükis, räägib Johannes sellest, et siin elus juhtub kõigist headest kavatsustest hoolimata sageli, et süda hakkab meile meelde tuletama kõike seda ebatäiuslikku, mis meie tegevustes ja hoiakutes väljendub. Mida siis teha, kui tundlik südametunnistus näeb vigu kõiges, mis me oleme teinud, ja jätkab süüdistamist, ükskõik kuidas me ka ei kinnitaks, et tegime oma parima?

Johannes ütleb, et meil pole tarvis hakata oma südamele vastu vaidlema. See saagu täiesti rahulikult mõista meie teod puudulikuks, sest seda need tõesti ongi. Tal pole tarvis midagi välja mõelda. On täiesti tõi, et meie teod on ka tegelikult väga mitmes suhtes puudulikud. Aga tähtis pole mitte see, mida ütleb meie süda, vaid see, mida ütleb Jumal. Muide, kumb on suurem – kas Jumal või meie süda? Vastust pole ilmselt raske leida – loomulikult ja igal juhul Jumal. Just sellepärast ongi tähtsam, mida Jumal ütleb. Seda tuletab Johannes siin nüüd meelde meilegi, kes täna oleme Jumala lapsed.

Küllap me teame, et kristlase ellu kuulub alaliselt ka võitlus oma südame süüdistuste vastu, millega peale selle ühineb innukalt ka kurat – vendade süüdistaja, nagu teda nimetatakse Ilmutusraamatus. Kui kristlane tahab südamest toimida õigesti ja teenida oma kaasinimesi, siis – kui ta on vähegi aus – märkab ta selle kõige juures endas ei tea milliseid motive ja isekust. Siis tungib saatan meile kallale nagu mõirgav lõvi ja väidab, et kõik on kadunud. Terve su kristlus on paljas teesklemine, kinnitab ta tõsise häälega. Sa ei kõlba kuhugi!

Neile süüdistustele on raske vastu seista, kui ka oma süda nendega ühineb. Asi võib muidugi olla ka selles, et me pole tunnistanud oma pattu. Sel juhul pole neile süüdistustele ka millegagi vastu astuda. Alles siis, kui oleme järele andnud ja tunnistanud oma süüd, võib Püha Vaim rõõmustada. Pärast seda võib ta anda rõõmu meilegi, kirgastades Jeesuse Kristuse ristiohvrit ja meie eest toimunud lepitussurma. Kui me oma patud tunnistame, siis annab Jumal need andeks ja teeb meid ülekohtust puhtaks, nagu Johannes ütles juba 1:9.

Mõnikord aga võib siiski juhtuda, et süüdistaja hoiab meid oma haardes, ehkki oleme tunnistanud oma patud Jumalale. Eriti sellises olukorras me vajame Kaitsjat ja Trööstijat, ja just selle kohta ütlebki Johannes 1Jh 3:19-20: „Sellest me tunneme, et oleme pärit tõest. Ja me võime kinnitada tema ees oma südant, et olgu mis tahes, milles meie süda meid süüdistab, Jumal on siiski meie südamest suurem ja tema teab kõik.”

Andeksandmise kinnitus, mida Püha Vaim vahendab, põhineb Jumala töotustele Piiblis. Seepärast on see tõesti suurem kui mingid oma südamest või saatana suust lähtuvad süüdistused. Kui me oleme tões teinud oma olukorra Jumalale teatavaks ja toetume Jeesuse Kristuse nimes pakutavale andeksandmisele, siis võime tõesti öelda, et Jumal on suurem kui meie süda ja teab kõik. Selle sõnaga võime oma südant rahustada ja haarata kinni nii andeksandmisest kui ka igavesest elust.

Nende sõnadega hea Jumal siis trööstib meid Johannese vahendusel. Ta kinnitab meile, kellele Jeesus Kristus on armas: „Sa oled Jumala laps. Ära siis anna voli isegi omaenda südame süüdistustele, sest Jumala sõna on nendestki suurem. Ta on ka suurem kui kõik saatana valed. Seepärast tuleb sul otsida kaitset sellest, mida ütleb Jumal, mitte oma südame tundmustest.”

Kui Jumala inimene langeb kiusatusse, siis pole tal tarvis jääda selle üle kurtma, vaid tunnista seda Jumalale, paluda Jeesuse Kristuse ristitöö ja ülestõusmise pärast andeks ja jätkata rõõmsalt teed. Nii tohid teha sinagi, hea sõber.

Kristlasena elamine ei tähenda, et inimene peaks muutuma mingiks kummaliseks robotiks, kes suudab kõiki oma mõtteid, sõnu ja tegusid patu eest hoida. Selle asemel kristlane rõõmustab selle üle, mis Jeesus Kristus on tema eest teinud. Ta on purustanud kõikide kurjuse jõudude võimu. Need jõud kardavad ja kohkuvad, kuuldes juttu Jeesusest Kristusest, kes on patu võitnud. Ära siis sinagi otsi kindlust sellest, mida sa ise millalgi suudad, vaid lase end julgustada sellest, et sul on nii võimas Kaitsja – Jeesus Kristus.

Jumal on suurem kui meie süda. Ta on ka suurem kui meie ebakindlus. Ta kuuleb meie palveid. Kas pole meil imeline Jumal! Kuigi meie osutume ikka ja jälle puudulikkudeks ja nõrkadeks ning pettume iseendaski, siis tema ei vea meid alt. Ta jääb ustavaks lõpuni.

Per-Olof Malk tsiteerib oma raamatus *Hänen armonsä riittä* (Tema armust on küllalt) 19. sajandil elanud saksa pastorit Krummacheri. Lõpetan seekord nende juba rohkem kui sada aastat tagasi kirjutatud rõõmsate ridadega: „Ma vaikin, kui mu südametunnistus ütleb, et ma olen patune, sest ma olen seda. Aga kui ta tahab mind hukka mõista, siis ma räägin ja ütlen: Jumal on suurem kui sina, minu süda, suurem Kristuse tõttu.

Ma vaikin, kui Seadus ütleb, et ma väärin needust, sest ma väärin seda. Aga kui Seadus tahab ähvardada, et needus tababki mind, siis ma seisan vastu ja ütlen: Kristus sai neetuks.

Ma vaikin, kui saatan mulle mu patte meelde tuletab. Ma kummardan pea ja möönan, et tal on õigus. Aga kui ta püüab mind hirmutada kohtu ja põrguga, siis ma ütlen koos Miikaeliga: Issand kukutab su, saatan.

Ja kui ma kord astun Kõikvõimsa kohtujärje ette ning olen tema palge valguses, siis ma vaikin, kui ta küsib minult mu voorusi, sest neid mul pole. Ma vaikin, kui ta ütleb mulle: sa oled tegude tõttu ära teeninud surma ja põrgu. Ma vaikin põrmus, kui ta mulle ütleb, et minus pole midagi, mis päästaks mind hukatusest, sest ma tean, et nii asi ongi.

Aga kui hakkab tunduma, et karistav kohtuotsus mind tõesti tababki, siis ma enam ei vaiki, vaid viitan oma vahemehe verele, kuulekusele ja tööle toetudes, alandlikult ja austusega, aga ka julgesti Jumala enda õigusele, et see avaks taeva pärlivärvad, ja tõesti, seda mulle ei keelata.”

PKK1255 1Jh 3:21 – 4:1

Ligine Jumalale julgesti!

Eelmisel korral uurisime salme, kus apostel Johannes andis tõhusat rohtu südame süüdistuste vastu. Ta kinnitas meile, et Jumal on meie südamestki suurem. Seepärast pole meil tarvis oma südame süüdistuste pärast masenduda, vaid võime trööstida end sellega, mida Jumal on töötanud. Aga südame teemal Johannes veel jätkab.

3:21-22 Armsad, kui meie süda ei süüdistata, siis on meil julgus Jumala ees²² ja mida me iganes palume, seda me saame temalt, sest me peame tema käske ja teeme, mis on tema silmis meelepärane.

Kui südame süüdistused on Jumala sõnaga vaigistatud, siis võime ka julgelt ja usaldavalt tulla palves Jumala ette. Me võime siis rõõmustada puhta südametunnistuse üle ja teada, et kui toome oma asjad palves Jumala ette, siis meid ka kuulatakse. Seda pidas ilmselt silmas ka Jaakobus, kui ta kirjutas Jk 5:16: „Tunnistage siis üksteisele patud üles ja palvetage üksteise eest, et te saaksite terveks! Õige inimese mõjuvõimas eestpalve saadab palju korda.” Jaakobus ei pannud siia salmi sõnu „kui” või „ehk”. Ta mõtleb seda, mida ütleb.

Seega, kui me palvetame, siis pole meil tarvis hakata kaaluma oma võimeid, andumust või muid selliseid omadusi. Selle asemel võime toetuda sellele lihtsale töötusele, mis Jumal siin meile annab. Õige inimese palve saadab palju korda. Ei ole meie asi teha seda töötust tühjaks, kui Jumal ise on selle meile andnud. Kuid ei maksa tähelepanuta jätta ka seda, mis selles salmis eespool öeldakse pattude tunnistamise ja terveks saamise kohta. See ongi õiguse eelduseks. Niisiis, Jumal ei oota, et me oleksime patutud, vaid et me oma patud tunnistame ja andeks saame. Jumal on see, kes õigeks teeb, nagu Paulus ütleb Rm 8:33. Ja kui Jumal juba õigeks teeb, kes siis võib veel süüdistada? Seepärast võime kõigis asjus pöörduda usaldavalt oma hea Jumala poole.

Johannes ütles veel, et me peame tema käske ja teeme, mis on tema silmis meelepärane. See on tähelepanuväärne väide. Mida ta sellega täpsemalt silmas peab? See selgub järgnevalt.

3:23-24 Ja see on tema käsk, et me usuksime tema Poja Jeesuse Kristuse nimesse ja armastaksime üksteist, nii nagu tema meile on käsu andnud.²⁴ Ja kes peab tema käske, püsib Jumalas ja Jumal temas. Ja sellest me tunneme ära, et tema püsib meis - Vaimust, kelle ta meile on andnud.

Neis salmides tasub kõigepealt pöörata tähelepanu sellele, milline on Jumala käsk. See on kaheosaline – esiteks uskuda tema Poja Jeesuse Kristuse nimesse, ja teiseks, armastada üksteist. Jeesusesse uskudes me saame oma patud andeks. Sellist kinki pole sellel maailmal kunagi anda. Ja teisalt, see maailm ei või saada ka Jumala Vaimu, kellest Johannes räägib, enne kui hakatakse uskuma Jeesuse nimesse.

Juba Jeesus ise ütles Jh 14:17, et maailm ei või Tõe Vaimu vastu võtta, sest ta ei näe ega tunne teda. Siin maailmas tegutsetakse mõistuse ja loomulike meelte abil. Need aga ei võimalda Jumala Vaimu avastada ega tunnetada, sest nad tegutsevad hoopis teisel tasandil. Võrdluseks: samamoodi ei või ka elektripliit kinni püüda raadiolaineid, ehkki see töötab samuti elektriga nagu radioaparaat või televiisorgi. Pliidil puudub raadiolainetele tundlik aparatuur. Nii ka Püha Vaim jääb jumalatule maailmale alati tundmatuks, ehkki füüsilises mõttes elavad jumalatud inimesed samamoodi, nagu usklikudki. Küll aga tunnevad Püha Vaimu Jeesuse jüngrid, usklikud inimesed. Sellelgi on väga

lihtne põhjus, nagu Jeesus ütleb sealsamas: „Teie tunnete tema ära, sest ta jääb teie juurde ja on teie sees.” Seega, Püha Vaimu osadus on asi, millest jumalatud inimesed ei tea midagi, aga mis on väga reaalne neile, kes on Kristuses. Ka Johannes ütleb siin, et Püha Vaimu osadus on midagi täiesti kogetavat: „Ja sellest me *tunneme ära*, et tema püsib meis – Vaimust, kelle ta meile on andnud.”

Samas seoses rääkis Jeesus ka palvete kuulmisest väga konkreetset: „Ja mida te iganes palute minu nimel, seda ma teen, et Isa saaks kirkastatud Pojas. Kui te midagi minult palute minu nimel, siis ma teen seda.” (Jh 14:13-14) Niisama konkreetne on ka Johannes oma kirjas: „Ja mida me iganes palume, seda me saame temalt ...” Pangem tähele, et mitte võib-olla või tõenäoliselt saame, vaid „seda me saame”. Ta ütleb ka, millest selline kindlus tuleb: „sest me peame tema käske ja teeme, mis on tema silmis meelepärane.”

Sellised kindlad töötused palvete kuulmise kohta võivad tekitada isegi hämmeldust. Seepärast tuleb nende salvide ääres natuke pikemalt peatuda.

Kõigepealt tasub tähele panna, et loetud Johannese evangeeliumi kohtades ei öelda, et Jeesuse järgijad äratavad surnuid, tervendavad haigeid või sünnitavad inimestes usku. Selle asemel öeldakse, et selliste imede tegijaks on taevasse läinud Jeesus Kristus, kellel on meelevald kasutada oma järgijaid tunnustähtede vahendajatena.

Ehk on sul meeles, mida Peetrus ütles imestavatele inimestele, kui jalutu, kes oli templi värava juures kerjamas, oli tema ja Johannese vahendusel terveks saanud. Need sõnad on ära toodud Ap 3: 12-16: „Iisraeli mehed, miks te imestate selle üle või miks te ainiti vahite meid, otsekui meie oleksime oma erilise väe või jumalakartlikkusega selle mehe pannud kõndima? Aabrahami Jumal ja Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal, meie isade Jumal, on kirkastanud oma sulase Jeesuse, kelle teie olete reetnud ja ära salanud Pilaatuse palge ees, kui see oli otsustanud tema vabaks lasta. Teie salgasite ära Püha ja Õige ning palusite, et teile kingitaks mees, kes oli mõrtsukas. Teie tapsite Elu Juhi, aga Jumal on ta surnuist üles äratanud; selle tunnistajad oleme meie. Ja kuna tema siin, keda te näete ja tunnete, on uskunud Jeesuse nimesse, siis on see nimi teinud ta tugevaks, ja usk, mis tuleb Jeesuse läbi, on talle andnud täie tervise teie kõikide silma all.”

Peetrus tegi väga selgeks, et imeteo tegi võimalikuks see, et Jeesus Kristus oli läinud taevasse. Seda tunnustähte ei kutsunud esile ühegi inimese mingi hea omadus – isegi mitte Peetruse ja Johannese jumalakartlikkus, vaid „usk, mis tuleb Jeesuse läbi”. Teisisõnu – Jeesuse enda kingitud usk.

Ka Johannese evangeeliumis ütles Jeesus, et ta järgijad saavad *tema nimele* toetudes seda, mida paluvad. Neid sõnu on vahel mõistetud päris kummaliselt. Inimesed on palunud Jumalalt, mis pähe on tulnud, ja siis imestanud, et ei saanudki palutut. Probleem on siis selles, et antud töötus on rebitud välja selle esialgsest kontekstist ja antud sellele sisu, mida Jeesus ei andnud. Jeesus ei ole töötanud olla võluriks, kes täidab kõik meile pähe tulnud soovid.

Vaatame siis, millises seoses Jeesus selle võimsa töötuse andis. Ta ütles Jh 14:15: „Kui te armastate mind, siis pidage mu käske!” Niisiis, kõik algab armastusest Jeesuse vastu ja Tema tahte tegemisest, mis sellest tuleneb. Jeesuse nimel palvetamine tähendab palvet, mis on kooskõlas Jeesuse olemusega. See tähendab, et palvetaja ainsaks kindluseks on Jeesus Kristus. Tema nimel palvetamine ei tähenda, et me lõpetame oma soovinimekirja sõnadega: „Jeesuse nimel. Aamen.”

Kui palvetatakse Jeesuse Kristuse nimel, siis eeldab see kõigepealt, et inimene on Jeesusega nõ „ühel lainel”, et ta taotlused langevad Jumala omadega kokku. Palvetaja soovib, et Jumal saaks selle maailma keskel kirkastatud Jeesuses Kristuses. Kes seda taotleb, see ei palu oma isekate soovide teostumise pärast, vaid et Jumala eesmärgid võiksid täituda. Sel juhul on palve ka Jumalale meelepärane ja seda kuuldakse.

Tasub tähele panna, et Jeesus, nagu siin ka Johannes, seostas oma õpetuse palvete kuulmisest armastamisega ja tema käskude pidamisega. See tähendab, et Jumala tahte otsimine on tihedalt seotud Jeesuse armastamisega. Ja tema armastamist näitab see, et tahetakse pidada ta käske ehk teha tema tahtmist. Kui inimese palve motiiviks on armastus Jeesuse vastu – nimelt armastus, mille Jumal ise inimesele on andnud – siis on ta palved Jumala tahtega kooskõlas.

Seega Johannes peab loomulikuks, et kui uskliku inimese vahetõttu Jumalaga on korras ja normaalne, siis ka palvete kuulmisele ja vastamisele pole takistusi. Täpselt sedasama ütles ka Jeesus ise Jh 15:7: „Kui te jääte minusse ja minu sõnad jäävad teisse, siis paluge, mida te iganes tahate, ning see sünnib teile.” Jällegi: mitte „võib-olla”, vaid „see sünnib teile.” Aga pangem ka tähele, et see töötab algalg tingimusega „Kui”: „Kui te jääte minusse ja minu sõnad jäävad teisse, siis ...”

Tuletan sellega seoses meelde, mis Johannes ütles 1Jh 2:15: „Ärge armastage maailma ega seda, mis on maailmas! Kui keegi armastab maailma, siis ei ole temas Isa armastust.” See tähendab, et kui kristlane armastab maailma, siis on ta sisemiselt Jumalast kaugel. Isiklikult usun, et viletsa usuelu ja kuulmata palvete üheks olulisemaks põhjuseks ongi see, et me oleme enamasti palju rohkem kiindunud maailma, selle lõbudesse ja tegemistesse, kui Kristusesse. Siis me muidugi ei saa oodata ka sellist palvete kuulmist, millest räägivad nii Jeesus ise kui ka siin Johannes. Siis ka Püha Vaimu osadus on nõrk või üldse tundmatu. Sel juhul jäävad meile ka arusaamatuks Johannese sõnad salmis 24: „Ja sellest me tunneme ära, et tema püsib meis – Vaimust, kelle ta meile on andnud.” Kes on sisemiselt Jumalast kaugel, sellele on Püha Vaim heal juhul ainult üks lause usutunnistuses. Ta ei tea, mida tähendab Püha Vaimu osadus praktikas.

Johannese kirja kolmas peatükk lõpebki Jumala käskude ja Jumalas püsimise teemaga. Viitasin eespool Peetrusele seoses imeteoga. Tema aitab meil mõista ka üht teist Jumala tahtega seonduvat asja.

Mis sa arvad, miks Peetrus soovis jääda muutmise mäele? Meie Isa-palves on palve: „Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal.” See kõneleb, miks on taevas hea olla – nimelt sellepärast, et seal on juba teostunud ja teostub edaspidigi täielikult Jumala tahe. Sellepärast me tahamegi taevasse saada ja paremat kohta pole olemas. Muutmise mäel näeme, kuidas see inimesele mõjub, kui ta taevast maitse suhu saab. Selle kohta on Franz Pieper öelnud hästi oma kristlikus dogmaatikas: „Inimene on loodud osaduseks Jumalaga, teisiti öeldes, veetma oma olemasolu koos Jumalaga. Seepärast --- elamine koos Jumalaga on inimese suurim rõõm ja õndsus.”

Matteuse evangeeliumis räägitakse, et Peetrus oli mõned päevad varem sattunud saatana püünisesse ja tahtnud takistada Jeesuse teed ristile. Nüüd, muutmise mäel, ei tahtnud ta enam lahkuda hetkest, kus ta sai pisut tunda taevast ja kirkastatud Jeesuse lähedust ning kuninglust. Ta tahtis ehitada sinna lehtonid, et võiks sinna jääda. Usun, et ka sina ja mina ei oleks tahtnud sellest hetkest lahkuda.

Praeguses ajas elades on kristlastelgi vahel suur soov, et võiks vaadata armu riigist kirkuse riiki. Sageli on sellesse kiusatusse ka langetud. Selle tulemuseks on olnud kõige mitmekesisemaid eksiõpetusi. Ent Jumal ei ole tahtnud seda piiri veel avada. See eesriie tõmmatakse kõrvale alles siis, kui Jeesus enda omadele järele tuleb. Meie osaks on

rahulduda selle ebatäiuslikkusega, mis puudutab kõike, mis maa peal on. Aga meie õnneks on selles ebatäiuslikkuses meie päralt taevast tulnud Jumala töötused. Nende varal ja nende abiga me võime juba nüüd ususilmaga vaadata ka lõplikku eesmärki. Seepärast see eriline kogemus, mis Jumal muutmise mäel kolmele jüngrile andis, on mõeldud ka meile julgustuseks ja kindluseks lõppeesmärgi osas.

Johannes ütles: „Ja kes peab tema kāske, püsib Jumalas ja Jumal temas. Ja sellest me tunneme āra, et tema püsib meis - Vaimust, kelle ta meile on andnud.” Pūha Vaim antakse igāuhele, kes Jeesuse juurde tuleb ja temasse usub. Seepärast ūheks tunnuseks, et inimene on Jumala laps, on see, et temas elab Pūha Vaim. Pūha Vaim aga tuletab meile jātkuvalt meelde, mida Kristus meie eest teinud on. Ta kīrgastab meile Kristust – st teeb meile selgeks, kes ja milline Kristus ōieti on. Aga Pūha Vaim on ka taeva eelmaitse. Paulus ūtleb sellega seoses Ef 1:13-14: „Temas olete ka teie sellest ajast peale, mil te saite kuulda tōe sõna, oma pāaste evangeeliumi; ja kelles teiegi, saanud usklikuks, olete kinnitatud tōtatud Pūha Vaimu pitseriga; selle Vaimu, kes on meie pārandi tagatis omandi lunastamiseni - tema kīrkuse kiituseks.” Pūha Vaim on seega jātkuvalt meeldetuletuseks, et taeva tāiuslikkuski saab kord kristlasele osaks.

Siirdume nüüd Esimese Johannese kirja neljandasse peatūkki. Sellega algab selle kirja pareneetiline osa, mis hōlmab neljanda ja viienda peatūki. Senini oli Johannese kiri pōhiliselt ōpetuslik, edasi aga annab ta antud ōpetuse pōhjal ka praktilisi juhtnōore ja ūleskutseid. Pāris rangelt kūll ei saa seda kirja nōnda liigendada, sest ka juba eespool oli manitsusi ja ūleskutseid; samuti on tagapool veel ka ōpetust. Aga siiski nāeb siin selget rōhuasetuse muutust.

Siin tasub mārkdida ka seda, et kirja neljas peatūkk on raske. Seda peamiselt sel pōhjusel, et see kāsitleb vaimumaailma, millest me keegi ei tea kuigi palju. Teiseks on see peatūkk raske ka sellepārast, et siin rāāgitakse saatana tegevusest selles maailmas. See on kūll tāhtis teema, aga seda kāsitledes vōib kergesti kalduda āärmustesse. C.S. Lewis on osanud formuleerida selle ohu suurepāraselt oma raamatus „Pahareti kirjapaun”: „On kaks samasugust ja vastandlikku eksitust, mille vōimusesse meie sugupōlv vōib paharettide suhtes langeda. Ūks on see, et ei usuta nende olemasolu. Teine on see, et usutakse ja tuntakse ūlemāārast ja ebatervet huvi nende vastu. Neile endale meeldivad ūhtviisi mōlemad eksitused ja nad tervitavad ūhtviisi vaimustatult nii materialisti kui ka posijat.” On ka kristlasi, kes on hakanud ilmutama ebatervet huvi kurjade vaimolendite tegevuse suhtes. Sellest tuleb alati hoiduda. Aga samal ajal meil on tarvis teada, mida Piibel sellest reaalsusest ōpetab.

Peatūki alguses hoiatab Johannes vālevaimude ja vāleprohvetite eest. Ta annab need hoiatused kohe pārast seda, kui ta on ōelnud, et meile on antud Jumala Vaim. Selle Vaimu abiga vōime mōista ka Jumala sõna.

4:1 Armsad, ārge usaldage iga vaimu, vaid katsuge vaimud lābi, kas nad on Jumalast, sest palju vāleprohveteid on lāinud vālja maailma.

See tāhendab, et vāleprohvetluse ja ka vāleōpetuste taga ei ole lihtsalt inimesed, vaid vaimud, kes ei ole Jumalast. Need on nāhtamatu maailma olevused, kes teatud inimestes vāleōpetusi inspireerivad. Seega, kui tegemist on vāleōpetusega, siis pole asi lihtsalt selles, et inimene eksis, vaid selles, et ta on saanud inspiratsiooni mitte Jumalalt, vaid jumalavastastelt jõududelt. Seetōttu on selliseid inimesi reeglina ka vōimatu ūmber veenda. Meenutame lugu 1Kn 22. ptk-st, kus Issand andis vālevaimule loa minna kōigi kuningas Ahabi prohvetite suhu (s 23). Nii kuulutasidki nad kōik Ahabile vōitu. Ainult prohvet Miikale, kes oli āraostmatu, anti vōime seda nāha.

Piibel rāāgib vaimude maailmast paljugi. On olemas Jumala inglid – teenijad vaimud, kellest rāāgitakse nāiteks Hb 1. ptk-s. Samuti on olemas langenud inglid. Neidki kutsutakse Piiblis vaimudeks. Evangeeliumides nimetatakse

mitmel korral „rüvedaid vaime”. Neid kutsutakse kreekakeelse algteksti põhjal ka demoniteks, eesti keeles aga ka kurjadeks vaimudeks. Sellised vaimud võivad teatud tingimustel minna ka inimeste sisse. Siis muutus inimene kurjaks või rüvedaks. Kui Jeesus selliste inimestega kokku puutus, siis ajas ta kurjad vaimud välja. Nii näiteks Mt 8:31: „Kurjad vaimud palusid siis teda: "Kui sa meid välja ajad, siis läkita meid seakarja sisse!" Jeesus andis selleks loa, ja seepeale läksid seadki arust ära, tormasid järsakust alla ja uppusid järves. Aga kõik vaimud ei ole sugugi kurjad või rüvedad, vaid osa on ka eksitajad. Just nende eest Johannes siin hoiatabki.

Efesose kirjas kutsutakse usklikke üles relvastuma Jumala kogu sõjavarustusega, sest me osaleme hiigelsuures vaimulikus sõjas. Paulus kirjutab seal efeslastele: „Meil ei tule ju võidelda inimestega, vaid meelevaldade ja võimudega, selle pimeduse maailma valitsejatega, kurjade taevaaluste vaimudega.” Selle põhjal võime järeldada, et saatana väed on hästi organiseeritud. Usun, et ka Jumala inglitel on üsna samasugune hierarhia.

Mõned aastakümned tagasi kõlas selline jutt saatanast ja demonitest üsna kummaliselt. Kõige üleloomulikku pilgati ja väideti väga kindlalt, et seda pole olemaski. Nüüd elame ajal, kus saatanat isegi juba avalikult teenitakse ja kumardatakse. Ennekõike toimub see noorsoo hulgas. Eriti tähelepanuväärne on, et see toimub ajal, mis muidu on päris materialistlik ja mis alles võrdlemisi hiljuti tundus püsivat visalt lahus kõigest, mis viitab üleloomulikule. On tõesti selgelt näha, kuidas kurjuse vaimsed väed, Lewise sõnu kasutades, „tervitavad ühtviisi vaimustatult nii materialisti kui ka posijat.”

Maailm on praegu tulvil valeprohveteid. Seepärast tuleb alati kõigepealt uurida, mida ühe või teise prohveti kuulutus esindab. Tasub tõesti enne vaadata, kui uisapäisa ahvatlevate uudsuste keerisesse tormata ja pärast kahetseda.

Aga millest valevaimud ära tunneb? Sellest räägib Johannes järgnevalt ja seda vaatame meiegi järgmisel korral.

PKK1256 1Jh 4:2-6

Tõde ja eksitus

Johannese Esimese kirja neljanda peatükiga algab kirja pareneetiline osa. Selles on praktilised juhtnöörid, mille eesmärk on aidata kirja lugejatel püsida selgetel vetel, kui mitmesugused eksiõpetused on maad võtmas. Valeõpetuse õpetaja on ohtlikum kui rästik. Tal võib isegi avatud Piibel ees olla, aga ikka õpetab ta midagi muud kui Jumala sõna. Johannes manitseb mitte uskuma kõiksuguseid vaime, kelle õpetusi valeprohvetid levitavad. Aga kuidas teha vahet, mis on õige õpetus ja mis väär? Senini on Johannes oma kirjas vastanud sellele küsimusele, et kristlased tunneb ära sellest, et nad armastavad teisi kristlasi. Edasi räägib ta, et valeprohvetite äratundmiseks on veel muidki võimalusi. Tuleb nimelt jõuda selgusele, kas õpetuse taga on Jumala Vaim või mitte.

4:2 Te tunnete Jumala Vaimu sellest: iga vaim, kes tunnistab Jeesust Kristust lihasse tulnuna, see on Jumalast

Sellest salmist tuleb esile tõsta mitut asjaolu. Kõigepealt võib jutt vaimudest tunduda kummaline, sest meie pole tänapäeval sellega harjunud. Piiblist aga leiame, et prohvetid ja karismaatilised õpetajad tegutsevad ikka mingi vaimu juhtimisel või inspiratsioonil. See tähendab, et tegemist pole ainult inimese andekuse või arusaamadega, vaid selle tagamaa on sügavam. Kui tegemist on Jumala prohveti või käskjalaga, siis juhib teda Püha Vaim; kui aga räägib valeprohvet, siis inspireerivad ta kuulutust kurjad, eksitavad vaimud ehk lõppude lõpuks saatan. Inimene

muidugi ei näe neid vaime, aga ta kuuleb, mida räägitakse, ja see paljastabki, millise vaimu juhtimisel kõneleja räägib.

Teine asi, mis on selles salmis Piibli lugejaid häirinud, on see, et siin Johannes ei annagi ehtsa kristliku usu tundemärgiks lauset „Jeesus Kristus on Issand”. See lause oli algkoguduse usutunnistus. Miks Johannes seda ei kasuta?

Sel ajal, kui ristiusk hakkas levima, oli tõeline uudis, et Naatsaretis üles kasvanud Jeesus on VT-s töötatud Messias ehk Kristus. Seda sõnumit rünnati esimestel kristlikel aastakümnetel raevukalt. Seepärast võisid kristlased sel ajal valeõpetusele vastu seista selle põhjal, kas näiteks kogudusse tulnud külalisõpetajad tunnistasid Naatsareti Jeesuse Kristuseks ja Issandaks. Loomulikult on Jeesuse tunnistamine Kristuseks oluline õige kristliku õpetuse tunnus tänagi.

Siin Johannese kirjas aga üllatuslikult ei kasutatagi valeõpetuse paljastamiseks seda traditsioonilist kristlikku usutunnistust, vaid Johannes ütleb hoopis, et kogudusse tulnud valed vaimud tunneb ära sellest, et nad ei tunnista, et Jeesus Kristus on tulnud lihasse ehk saanud inimeseks. Sellise võtme annab Johannes siin valeõpetuse äratundmiseks. Aga miks sellise?

Selle põhjus on konkreetne – selleks ajaks oli tekkinud valeõpetus, mis nimelt seda tõde salgas. Ajal, kui Johannes seda kirja kirjutas, oli ristiusk juba suurelt osalt stabiliseerunud, nii et tavalised koguduse liikmedki teadsid, et Jeesus on tõesti VT-s töötatud Kristus. Nii ei saanud saatan enam kuigivõrd inimesi eksitada väitega, et Jeesus ei ole Kristus. Seega arendas ta välja uue eksituse, mis oleks ristiusu tõdedele näiliselt lähemal, ja selle uue eksituse vastu Johannes siin võitlebki. Selles eksiõpetuses tunnistati lahkesti, et Jeesus on Kristus. Aga peale selle õpetati, et tõeline Kristus ei võinud kuidagi saada tavaliseks inimeseks.

Seega nad tegelikult salgasid Petlemma sündmusi. Johannes räägib oma evangeeliumis Sõnast. Kes oli Sõna? Ta oli Jumal, ta lõi kõik ja ta sai lihaks ehk sündis inimeseks. Kus? – Petlemmas. Seal sündis Jumal inimeseks. Kui siis salatakse jumala lihaks saamine, siis salatakse ka see, mis Jeesus tegi ristil, sest ainult täiuslik võis lepitada meie patud.

Selles kirjas ründab Johannes kõhklematult eksiõpetust, mida millalgi hakati kutsuma gnostitsismiks. Üks selle õpetuse vormidest oli, et Kristus tuli Jeesusesse siis, kui ta sai Jordanis ristitud, ja lahkus temast ristil. Just sellele eksiõpetusele astub Johannes siin vastu, öeldes, et õpetuse, mis on kantud Jumala Vaimust, tunneb ära sellest, et see tunnistab, et Kristus on saanud inimeseks ja ka surnud inimeste surma. Kui Jumal ei oleks saanud inimeseks, siis poleks ta ka saanud surra inimeste eest ja inimkonna esindajana ristil.

Johannese kiri näitab, miks me vajame tervet Piiblit relvaks eksiõpetuste vastu. Kui meile oleks õpetatud ainult seda, et õige õpetuse tunneb ära sellest, et Jeesus tunnistatakse Kristuseks, siis me oleksime selle gnostitsistliku eksituse vastu relvitud. Seepärast on Jumal oma tarkuses andnud meile ka selle Johannese kirja, näitamaks, et valeõpetus võib olla ka mitmekesisem. See võib isegi tunnistada Jeesuse Kristuseks. Aga eksiõpetus ei aktsepteeri seda, et sama Jeesus, kes on Kristus, on ka sündinud maailma inimesena ja on samaaegselt ka Jumal. Eksiõpetus ei või nõustuda, et inimeseks saanud Jumal kannatas verist surma ristipuul, et meile, patustele inimestele, oleks taevas avatud.

Võib öelda ka lihtsamalt: valeõpetus püüab ükskõik milliste võtetega ikka mööda hiilida lunastusest. See on päris kasulik rusikareegel, mis tasub meelde jätta. Üheks kaasaegseks trikiks on, et Jeesust küll tunnistatakse ja tunnistatakse isegi Kristusena, aga teda kujutatakse eeskujuna, õpetajana või tarkuse meistrina, mitte aga

lunastajana, kes on maksnud meie eest lunahinna ning päästnud meid patu ja surma võimusest. Selle õpetuse üheks tulemuseks on, et Jeesus seatakse ühte ritta teiste religioossete juhtide ja vaimsete õpetajatega ega anta talle nende hulgas isegi kõrgemat kohta. See ei ole enam kristlus, vaid *New Age*. Hoolikamalt vaadates selgub, et seal ei ole inimese lunastajaks mitte enam Jeesus Kristus, vaid inimene ise, järgides häid õpetusi.

Jumala sõna ei õpeta, et Jeesus oleks mingil hetkel muutunud Kristuseks, vaid et Petlemmas sündinud laps oli rohkem kui lihtsalt mõni tähelepanuväärne inimene või õpetaja. Samuti ta surm ristil oli rohkem kui lihtsalt ühe armsa või silmapaistva inimese surm. Selles surmas Jumal ise kandis meie patud ja võitis surmaga meie eest, kui ta ülestõusmishommikul tõusis ihulikult surnuist üles. See sõnum on nii uskumatu, et valeprohvetid ründavad seda ikka ja jälle – muidugi eksitajate vaimude poolt innustatuna.

Seda sõnumit on meil inimestena raske vastu võtta ka sel põhjusel, et see tähendab, et keegi teine on päästmise küsimuses meie eest kõik ära teinud. See on meie uhkusele raske, sest me tahaks ikka midagi ise ka teha – siis võiks oma saavutuste üle uhkustki tunda. Näiteks selle üle, kui hea inimene sa ikka oled, kui palju oled maailmas korda saatnud või kui pühendunud sa oled vaimulikele asjadele. Seepärast oleme ka vastuvõtlikud eksiõpetustele, mis nii või teisiti rõhutavad inimese osa ja väidavad, et kui ikka väga püüda ja ennast arendada ning kasutada selleks õigeid vaimulikke tehnikaid ja meetodeid, siis võibki saada lõpuks selliseks nagu Jumal. See on ju väga tugev ahvatlus, mis juba paradiisis veatud inimesed ära pettis. Seda enam teeb see seda nüüd, kus oleme juba kõrvõimaliku patu poolt eksitatud ja küllastatud. Pealegi, paneme tähele, et selles pole pealtnäha jälgegi millestki kurjast. Vastupidi – see näib olevat väga hea ja õilis nii eesmärgi kui ka selle saavutamise vahendite osas. Just sellepärast on sellega nii kerge kaasa minna ja just sellepärast on see eksitus nii tõhus.

4:3 ning ükski vaim, kes seda Jeesust ei tunnista, ei ole Jumalast, vaid see on antikristuse oma, kellest te olete kuulnud, et ta tuleb, ja nüüd ta juba ongi maailmas.

Johannes jätkab vaimude teemal. Ta rõhutab oma lugejatele, et pole mõtet vaadata, milline nende juurde tulnud kuulutaja välja näeb või kuidas ta käitub. Pole tarvis pöörata tähelepanu ta kaunile naeratusele või vallutavale olemusele. Samuti pole tähtsust sellel, kui hea kõnemees ta on ja kui veenev ta jutt tundub. Selle asemel tuleb jõuda selgusele, millise vaimu juhtimisel see inimene tegutseb. Sedasama ütleb ka Paulus Ef 6:11-12: „Pange üle Jumala sõjavarustus, et te suudaksite seista kuradi salanõude vastu! Meil ei tule ju võidelda inimestega, vaid meelevaldade ja võimudega, selle pimeduse maailma valitsejatega, kurjade taevaaluste vaimudega.” Seega ei ole tõelisteks vastasteks teised inimesed, sest nemadki on võinud sattuda petiste vaimude võrku. Seepärast tuleb otsekui näha seda nähtamatut tõelisust, mis tegutseb inimese taustal.

Johannes annab siin kogudusele tööriistad, mille abiga saab paljastada, millise vaimuga on millalgi tegemist. Siin ütles ta välja kõige tähtsama tundemärgi: Jeesuse salgamine lähtub alati kuradist. Eespool juba nägime, et Jeesuse salgamine võib tähendada kas tema jumalikkuse või ka tema inimikkuse salgamist. Mõlemad õpetused tähendavad Jeesuse tõelise olemuse salgamist, sest ta on ühtaegu nii inimene kui ka Jumal.

Johannes on ainus UT-i autor, kes räägib Antikristusest, ja seda ainult oma kirjades. Sõnal *anti* on kaks tähendust – kas „vastu” või „asemel”. Viimasel juhul on tegemist imitatsiooniga, mis näeb aga välja originaaliga üsna sarnane. Näiteks Jeesus ise hoiatas Mt 24:4-5: „Vaadake, et keegi teid ei eksitaks! Sest paljud tulevad minu nime all, öeldes: "Mina olen Kristus!" ja eksitavad paljusid.” Järelikult need valeprohvetid siis matkivad ehk jäljendavad teda, tulevad tema asemel. Selle sõna teine tähendus aga on, et ta on Kristusevastane.

Muide, mõlemad need tähendused võivad vabalt kehastuda ka samas isikus. Füüsikas nimelt on antiosakesed või antiaine midu täpselt samasugused nagu pärisaine, ainult vastasmärgilised. Nad on tõepoolest teineteise täielikud vastandid. Antikristus võib seega olla väliselt kõiges samasugune nagu Kristus ise, ainult vaimulikult vastupidise jõu ja mõjuga, pärinedes kuradist.

Selle paremaks mõistmiseks toon näiteks kasvõi geniaalsuse. Kui õiglane valitseja on geniaalne, siis saadab ta oma valitsuspiirkonnas korda palju head, aga kui samal kohal on näiteks geniaalne maffiamees, siis on väga paha lugu. Ta näeb välja ja käitub avalikkuse ees nagu eeskujulik inimene kunagi, aga tegelikult teeb ta hoopis kurja tööd. Kuna ta seejuures rakendab oma kurjust geniaalselt, siis on raske teda isegi milleltki seadusevastaselt üldse tabada. Samasugune lugu võib olla ka Antikristusega.

Ilmutusraamatu 13. peatükis kirjeldatakse kahte lõpuaja metsalist. Esimene paistab olevat poliitiline valitseja, kes saavutab endale maailma toetuse. Teine on ilmselt religioosne juht ja teda kutsutakse valeprohvetiks. Tema hoolitseb selle eest, et maailm hakkaks kummardama esimest metsalist. Ta tuleb lamba või õigemini talle kujul, aga sisemiselt on ta hunt. Ilm 13:11 öeldakse: „Ma nägin maast üles tulevat teist metsalist, sel oli kaks sarve otseku tallel ning ta rääkis nagu lohe.” Ta jäljendab seega Kristust, aga tegelikult on tema lepitamatu vastane nagu esimene metsalinegi. Need kaks metsalist teevad Jumala kogudust taga kiusates palju kurja.

Praegune maailm läheb vastu Antikristuse tulekule. Ilmutusraamatut lugedes võib järeldada, et kõik religioonid ühinevad selle religioosse juhi alluvuses ja sünnib üks maailmareligioon, mis teenib Antikristust. Suur osa maailma rahvast võib seejuures pidada seda kõike väga heaks.

1Jh 2:18 ütleb Johannes: „Nagu te olete kuulnud, et Antikristus tuleb, nii ongi nüüd tulnud palju antikristusi.” Seega on antikristusi ehk kristusevastaseid ka meie päevil, aga need ei ole veel tõeline Antikristus. Neid võib märgata tegelikult igal pool, kus religioossed taotlused on justkui päris sarnased kristluse omadele, aga põhimõtted, kuidas neid taotletakse ja tahetakse saavutada, on hoopis teistsugused. Seal võib ka vabalt kõlada isegi Kristuse nimi, aga asja sisu on kristlusest kaugel. Kindlasti ei ole neis õpetustes kohta ristil, see-eest aga on kõrges kursis kõikvõimalikud enesearendustehnikad. Ei ole üleaarne veel kord rõhutada, et Kristust ei serveerita seal Lunastajana ja Jumalaga lepitajana, vaid mingi tarkuse õpetajana, meistrina või ideaaleeskujuna. Sellised õpetused on täiesti olemas. Nende õpetajad ei näe kindlasti üldse välja kurjad. Ka nad ise ei arva mingil juhul, et nad on kurja teenistuses, aga ometi on nad valeõpetajad, kes valmistavad maailma vähehaaval ette selle jaoks, kes lõpuks ilmub ja kelles kõik need kristusevastased jooned saavutavad maksimumi.

Siin, 1. Johannese kirja neljanda peatüki kuues esimeses salmis on justnagu süüdatud punane hoiatustuli. Ei maksa uisapäisa edasi tormata, uskudes, et kui kõik maailma inimesed saavad mingi uue tõe läbi valgustatud, siis ongi siinsamas paradiis käes. Tasub hoolega vaadata, milline on mingi õpetuse tegelik sisu, ja mõõdupuuks, mille järgi seda vaadata, saab olla ainult Piibel. Ainult selle tervikliku õpetuse valguses saab vaimud läbi katsuda, sest liikvel on ka väärdõpetajad.

Johannes hoiatab tõsiselt väärdõpetajate eest, kes salgavad Kristuse lihakssaamise. Meie ajal käib näiteks tugev rünnak Jeesuse Kristuse neitsistsündimise vastu. Aga on võimatu olla kristlane, uskumata seda, et Jeesus on sündinud neitsist. Kui salata neitsistsündimine, siis saab Jeesus olla ainult tavaline inimene nagu iga teinegi. Sellega saab saladud ka tema suremine ristil maailma pattude eest ja samuti ta ülestõusmine. Sellega oleks hävitatud terve kristliku usu sisu. Seega pole raske näha, et rünnakus Jeesuse neitsistsündimise vastu on sügavamalt tegemist kuradi sepitsustega, mille eesmärgiks on hävitada ristiusk – või vähemalt selle tegelik sisu. Ristiusu nimeline asi

iseenesest võiks küll alles jääda, aga siis jääks selle sisuks ainult moraaliõpetus – et sa pead olema võimalust mööda korralik inimene. Ja küllap moraalgi tehakse siis ümber vastavalt sellele, kuidas inimestele endile õigem tundub. Vastav jõuline töö käib juba täie hooga näiteks homoseksuaalsuse osas.

4:4 Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas.

See on väga tähtis julgustus: kristlasel pole tarvis karta kõiki neid koledaid asju, mis maailma ootavad, vaid ta on võitja poolel. Kas pole suurepärane uudis! Kristlases – kui ta ikka tegelikult ka on kristlane ehk Kristuse järgija – elab Püha Vaim. Tema aitab paljastada ka eksituse vaimust lähtunud õpetused. Meile on antud Piibel, et leida selle abil õige ja turvaline tee, mis päralt viib. Meil on luba paluda, et Püha Vaim meid juhiks ja õpetaks ning avaks meile Piibli sõna, nii et me kuradi sepitsused ära tunneks. Sest ehkki kuri muutub kogu aeg kurjemaks ja ta kavalus petab ära üha enam inimesi, on ikkagi oluline teada, et Jumala Vaim on kõigist eksitustest suurem. Ta on tugev küllalt, et hoida meid õigel teel. Aga ta saab hoida ainult neid, kes armastavad tõde rohkem kui midagi muud. Seejuures ei maksa unustada, et vale näeb tihtipeale ilusam välja kui tõde. Nii oli juba Eedeni aias – mao jutt kõlas hoopis meeldivamalt kui Jumala hoiatus.

Püha Vaim, kes on suurem kui mingid maailmas tegutsevad eksitajad vaimud, elab igas kristlases. Ta õpetab praegugi Jeesusesse Kristusesse uskujaid Piibli sõna läbi püsima tões. Aga kuidas Ta saab õpetada neid, kes küll peavad end kristlaseks, aga kellele Piibli sõna ei ole autoriteediks ja kellel see ehk ainult riulis tolmu kogub? See on nagu kompass laeval, millele tüürimees kunagi pilkugi ei heida.

Toon võrdluseks tähendamissõna: oletame, et sa oled võõras riigis reisimas. Sul on ka korralik kaart olemas, aga sa ei kasuta seda, sest milleks? Sa näed ju niigi, kuhu teed ja tänavad viivad ning valid kõige ilusamad või muidu meelepärased! Lähed lihtsalt sinnapoole, kus paistab kõige meeldivam või huvitavam. Oma silm on kuningas ja vahetult vaadates saab hoopis parema pildi kui mingit kaarti jälgides. Saab ju nii ka reisida, eks ole?

Just niiviisi enamik inimesi maailmas elavadki – liikudes selles suunas, kus paistab kõige meeldivam või huvitavam, aga tundmata kaarti, mis tahaks juhendada või hoiatada. Kristlane aga ei tohi endale sellist luksust lubada. Ka siis, kui oodatakse Vaimu juhtimist, on tähtis viibida Piibli ääres, sest just seda kasutab Püha Vaim sageli inimesele tee näitamiseks.

Meil kästakse igasugused õpetused läbi katsuda. Heaks proovikiviks on küsimus: kas selles õpetuses esitatakse Kristust samamoodi, nagu esitab Piibelgi? Kui mitte, siis sellist õpetust ei tohi järgida. See on Kristuse vastane, ehkki see võib teda jäljendada. Tavaliselt on valeõpetajad ka väga mõjuvad isiksused. Paljudel on kaasasündinud karisma ja nad veavad rahvast enda poole. Kui nad sellised ei oleks, siis neile ka ei järgnetaks.

4:5 Nemad on maailmast, seepärast nad räägivad nagu maailmgi, ja maailm kuulab neid.

See on pörutav tõde. Valeõpetuse tundemärkide hulka kuulub seegi, et need saavutavad siin maailmas palju poolehoidu. See salm tähendab, et teatud võtteid kasutades on lihtne saada kokku suuri rahvasse. See on suureks kiusatuseks ka kristlikele kogudustele. Ei ole nimelt ükskõik, milliste võtetega me püüame rahvast kokku saada. Kõik vahendid ei too sugugi kaasa Jumala õnnistust. Seepärast ei ole kirikuski tähtis see, kas koos on kümme, sada või tuhat kuulajat, vaid see, kas seal kuulutatakse Jeesust Kristust nii, nagu teda ilmutatakse Jumala sõnas. Ainuüksi sellest oleneb lõpuks, kas kuulutus kannab ka tõelist vilja.

4:6 Meie oleme Jumalast; kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid. Sellest me tunneme ära tõe vaimu ja eksituse vaimu.

Teisisõnu – ühe vaimu lapsed tunnevad ja mõistavad üksteist. See käib nii Jumala laste kohta kui ka jumalavastaste kohta. Tõde tunneb tõe ja elab sellest. Jumala Vaim, kes on Piibli inspireerinud, inspireerib ja valgustab ka neid, kes on Jumalast sündinud. Need, kes on tõest, võtavad selle sõna vastu. See maailm aga solvub selle peale, nagu ta solvus ka Naatsaretist tulnud Messia peale, kes ei vastanud nende arusaamadele ja ootustele.

Johannes oli kindel selles, kes Jeesus Kristus oli. Seepärast võis ta öelda täiesti kõhklemata: „kes on Jumala ära tundnud, see kuulab meid. Kes ei ole Jumalast, ei kuula meid.” Meilgi tuleb otsustada, keda me kuulame ja usume.

PKK1257 1Jh 4:7-11

Armastus on Jumalast

4:7 Armsad, armastagem üksteist, sest armastus on Jumalast ja igaüks, kes armastab, on sündinud Jumalast ja tunneb Jumalat.

Johannes kasutab selles salmis kreeka keeles neli korda sõna *agape* või selle tuletisi. Siit ka mõistame, mida Johannes selle sõnaga mõtleb. Ta seostab selle otse Jumalaga ja räägib seega jumalikust armastusest. Sellepärast ta võibki öelda, et igaüks, kes armastab selle jumaliku armastusega teisi Jeesusesse Kristusesse uskujaid inimesi, on sündinud Jumalast ja seepärast ka tunneb Jumalat. Johannes võib nii julgelt kirjutada, sest kelleski inimeses loomu poolest sellist armastust ei ole.

Me tunneme sageli küll armastust selliste inimeste vastu, kes mõjuvad meeldivalt või on osutanud meile teeneid, aga Johannes ei pea nüüd silmas sellist armastust või kiindumust. Rääkides jumalikust armastusest, mõtleb ta armastust, mis ei vaata kõigepealt, kas armastatus on ka midagi armastusväärset, sest Jumala armastus ei sõltu kuidagi sellest, milline inimene on. Seda armastust ei ole võimalik välja teenida. See on ühesugune nii heade kui ka halbade inimeste suhtes. See ei otsi omakasu ega sea tingimusi. Ükski inimene ei või sellist armastust endast välja pigistada. Selle võib saada ainult väljastpoolt – Jumalalt endalt.

Kui kristlasel on midagigi sellisest armastusest, siis peegeldab ta selle läbi seda, milline Jumal on. Muidugi saab kristlasel olla selline armastus ainult Püha Vaimu annina ja sel juhul, kui ta elab sisemiselt Jumala lähedal, temaga lähedases osaduses. Kes armastab rohkem maailma, selles niisugust armastust ei ole. Seda ütles Johannes eespool, 2:15. Tuletame seda meelde: „Ärge armastage maailma ega seda, mis on maailmas! Kui keegi armastab maailma, siis ei ole temas Isa armastust.” Tuletame samuti meelde, mida Johannes maailma all mõtleb, lugedes järgmistki salmi: „Sest kõik, mis on maailmas - lihamimu ja silmahimu ja elukõrkus -, ei ole Isast, vaid maailmast.” Kõike seda võiks väljendada ka niiviisi, et kes elab maailmameelsuses, selles ei ole niisugust Jumala armastust, millest Johannes siin räägib.

4:8 Kes ei armasta, see ei ole tundnud Jumalat, sest Jumal on armastus.

See salm on loogiline järeldus eelnevast. Kui inimeses pole sellist omakasupüüdmatut armastust, siis ta ka ei tunne Jumalat, kes on armastus. Neid salme lugedes tuleb kogu aeg meeles pidada, et Johannes võitleb selles kirjas gnostitsistliku eksiõpetuse vastu. Selle osalised rõhutasid väga, et neil oli erilist teadmist ehk kreekapäraselt *gnosis*t Jumalast. Nende jutud sellest erilisest teadmisesest oli vähemalt osas kristlastes ebakindlust tekitanud ja

neid segadusse ajanud. Nüüd aga ütleb Johannes neile, et tähtis ei olegi teadmine, vaid armastamine. Ehkki inimene oleks täis ükskõik kui kõrgeid teadmisi Jumala kohta, ei kõnele see veel midagi sellest, kas ta ka Jumalat tunneb. See kehtib muide ka teoloogias. Seepärast on armastus Jumala omade vastu tõeliseks näitajaks, et Jumalat ka tuntakse.

Nii aitab Johannes oma lugejaid, sealhulgas ka meid, pääseda selgetele vetele. Meilgi pole tarvis hakata järgnema ühtedele või teistele õpetajatele, kes väidavad, et neil on erilisi ja hoopis sügavamaid teadmisi või mõistmist päästmise, inglite, vaimumaailma või koguni Jumala enda kohta. Ristiusus on tegemist isikliku suhtega Jumalaga, tema tundmisega või õigemini taipamisega. See ei ole teadmiste kogumine tema kohta, vaid temaga läbikäimine, ja selle läbikäimise tulemuseks on ,et kristlane armastab ka teisi, kes on saanud Jumala omaks.

Siin, kaheksandas salmis on Jumala kohta öeldud ka midagi, mida meie ajal sageli korratakse ja kasutatakse isegi kurjuse katteks. Ei ole nimelt sugugi haruldane kohtuda arvamusega, et kui Jumal juba kord on armastus, siis ta ei või lasta kellelgi hukatusse sattuda. Teised jälle arvavad, et kuna Jumal on armastus, siis peab ta inimesi kõige kurja eest kaitsma juba siin maailmas. Kui nõnda võetakse Piiblist eraldi üks salm või salmi osa ja hakatakse sellega põhjendama oma õpetust ja arvamusi Jumalast, siis minnakse varsti libedale pinnale ja libisetakse Jumala sõna kindlalt aluselt üle ääre oma kujutluste maailma.

Tasub kõigepealt silmas pidada, et sõnad „Jumal on armastus” ei ole Johannesel ainus Jumala määratlus selles kirjas, vaid üks kolmest. Kirja alguses ta ütles, et Jumal on valgus, viendas peatükis aga räägib ta sellest, et Jumal on elu. Jumal on üheaegselt kõike seda ja muidugi veel palju muudki. Seepärast on ohtlik tõsta esile ainult üks tahk Jumalast.

Mu meelest on meie aja mõtteviisile üsna iseloomulik juba igavikku lahkunud piibliõpetaja Harry Ironside näide naisest, keda ta oli kord kohanud. Naine oli talle öelnud, et ta ei vaja üldse Piiblit, kristlikku ebausku ega kristlikku õpetust. „Piisab sellest, et ma tean, et Jumal on armastus,” oli see naine öelnud.

Harry Ironside oli vastanud: „Kas sa tead seda?”

- Muidugi, seda teavad ju kõik”, oli naine väitnud.

Ironside jätkas küsitlemist: „Kas seda teab ka vaene india ema, kes ohverdab oma beebi Gangese jõe oma pattude pärast?”

- „Tema on harimatu.”

- „Kas seda teavad aafriklasted, kes kummardavad jumalatena puid ja kive?”

- „Ei, aga kultuurmaailmas teavad seda kõik”, väitis naine.

- „Kust meie seda teame? Kes meile seda ütles?” jätkas Ironside.

- „Ma ei saa aru, olen seda alati teadnud.”

Seepeale oli see sügav piibliõpetaja öelnud: „Keegi ei teadnud seda enne, kui Jumal ilmutas seda Piiblis ja ainult selles. Sellest ei ole räägitud kusagil mujal antiikkirjanduses.”

Me ei teaks Jumalast midagi, kui ta ise poleks meile endast rääkinud. Seepärast ainus viis teda tundma õppida on uurida Piibli lehekülgedelt, milline ta on. Kui siis eelmises salmis saime kuulda, et Jumal on armastus, siis järgmises salmis öeldakse meile, mil viisil on Jumala armastus ilmsiks saanud.

4:9 Jumala armastus meie vastu on saanud avalikuks selles, et Jumal oma ainusündinud Poja on läkitanud maailma, et me tema läbi elaksime.

Kuidas siis Jumal armastab inimest? – Seda armastust võime näha Kolgatal. Jumal on osutanud ja tõestanud oma armastust, andes oma elu meie eest. Paulus kirjutab Rm 5:7: „Vaevalt, et keegi läheb surma isegi õige eest, kuigi hea sõbra eest mõni ehk julgeks surra.” Mis sa arvad, kas nende hulgas, keda sa tunnend, võiks olla kedagi, kes oleks valmis andma oma elu sinu eest? Võib-olla mõni väga lähedane inimene võikski seda mingis eriolukorras teha, aga päris kindel ei või olla. Aga vaevalt küll keegi annaks oma elu teise eest, kes ei paista silma millegi hea poolest. Jumal aga tõendas oma armastust, saates oma Poja surma inimeste eest, kes olid kõike muud kui armastusväärset. Ta ei teinud seda sellepärast, et me oleks olnud toredad, ustavad ja tema au taotlejad.

Tasub kuulata, mida Jumal meist arvas, kui ta saatis oma Poja maailma. Rm 5:6 öeldakse meie kohta: „Sest juba siis, kui me alles nõrgad olime, on Kristus surnud nende eest, kes tollal veel jumalakartmatud olid.” Me olime jumalakartmatud. Elasime temast lahus ega hoolinudki temast. Selle jumaliku armastuse seletus ja põhjus ei ole seega meis, vaid temas endas. Meis pole midagi armastusväärset. Seepärast võiski Paulus kirjutada Rm5:8: „Ent Jumal teeb nähtavaks oma armastuse meie vastu sellega, et Kristus suri meie eest, kui me olime alles patused.” Jumal seega andis oma Poja surma meie eest juba ajal, kus me alles vihkasime teda kogu südamest. Seda tahab Paulus öelda.

Jeesus Kristus on andnud meile elu oma surma läbi. Jumala armastus ei väljendu seega selles, et ta vaataks patule läbi sõrmede, vaid selles, et ta tuli meid patust päästma. Selleks läks ta meie pattude eest surma. Sellest ohvrismast räägib Johannes lähemalt järgmises salmis.

4:10 Selles on armastus - ei, mitte selles, et meie oleme armastanud Jumalat, vaid et tema on armastanud meid ja on läkitanud oma Poja lepitushvriks meie pattude eest.

Siin on see eriti selgelt esile tõstetud: mitte meie pole Jumalat armastanud, vaid tema on meid armastanud.

Seda tõde tasub üha korrata. Päästmises ei ole kunagi küsimus selles, et meie oleks võinud anda Jumalale midagi sellist, mis oleks talle meelepärane. Meis endis ei ole ka armastust Jumala vastu. See, et Jumala inimesed võivad teda nüüd armastada, tuleb ainuüksi sellest, et ta on esmalt armastanud meid. Seda armastust me võime nüüd omalt poolt anda talle tagasi.

Johannes räägib selles salmis ka lepitusest, lepitushvrist. Sama algkeelset sõna *hilasmos* ta kasutas ka eespool, 1Jh 2:2: „ning tema on lepitushver meie pattude eest, kuid mitte üksnes meie, vaid ka terve maailma pattude eest.”

Sama sõna ühte vormi, *hilasteerion*, kasutas ka Paulus Rm 3:25: „kelle Jumal on seadnud tema veres lepitushvriks usu kaudu, et näidata üles oma õigust sellega, et ta kustutas varem tehtud patud”. Mõnes tõlkes on see sõna tõlgitud lepitushvri asemel armutsooniks. Sama sõna kasutatakse mõnikord ka tähenduses „lepitusvahend”.

Nii Johannes kui ka Paulus kasutavad siis selles seoses sama sõna, mida VT-i kreeka keelses tõlkes Septuagintas kasutatakse kogudusetelgi kõige pühamas paigas oleva seaduselaeka kaane kohta. 2Ms 25 võime lugeda, kuidas Moosesel tuli see valmistada: „Tee puhtast kullast lepituskaas, kaks ja pool küünart pikk ja poolteist küünart lai! Tee kullast kaks keerubit; tee need sepisena lepituskaane kumbagi otsa! Pane üks keerub ühte otsa ja teine keerub teise otsa --- Keerubid sirutagu oma tiivad ülespoole, et nad tiivadega kataksid lepituskaant, ja nende palged olgu vastamisi; keerubite palged olgu lepituskaane poole! Aseta lepituskaas laekale peale ja pane laekasse tunnistus, mille ma sulle annan!”

Laegas ise oli tehtud akaatsiapuust ja kaetud kullaga nii seest kui ka väljast. Laeka kuldset kaant nimetatigi kreeka keeles *hilasterion*, mis eesti keeles on tõlgitud lepitushvriks. Selle kaane peal israeli rahvas kohtus Jumalaga ülempreestri isikus ühel päeval aastas. Rohkem ei tohtinud isegi ülempreester sinna minna. Siis oli tal kaasas verd, mida ta piserdas seaduselaeka kaanele ehk armutroonile. See oli armutroon, sest rahvas võis kohata Jumalat ainult seal.

Jumal armastas iisraellasi, aga see ei tähendanud, et nad oleks tohtinud tulla tema ette ükskõik kuidas. Suurel lepituspäeval läks ülempreester kõige pühamaesse ja piserdas verd lepituskohale. Kui ülempreester vastavalt Jumala juhtnõrile nõnda toimis, siis tohtis rahvas uskuda, et Jumal annab ta patud andeks.

Johannes nimetas eespool loetud salmis Jeesust „lepitushvriks meie pattude eest”. See tähendab, et ta on meie pattude armutroon. Ta on seda sellepärast, et ta suri meie eest. Paulus kirjutab Rm 4:25, et Jeesus „loovutati meie üleastumiste pärast ja äratati üles meie õigekssaamise pärast.”

Jeesus Kristus on lepitanud meie patud, et sina ja mina võiksime julgesti Jumala ette minna. Nii osutas Jumal meile oma armastust.

Johannes ütleb siin kirjas neljandas peatükis kaks korda, et Jumal on armastus – salmides 8 ja 16. Jumala kohta ei või öelda, et ta on arm või et ta on õiglus, ehkki ta on nii armuline kui ka õiglane. Aga võib küll öelda, et ta on püha ja tõde. Sellele viitavad ka sõnad „Jumal on valgus.”

Eespoolöeldust on juba selgunud, et Jumal päästab meid oma armastuse läbi. Aga see armastus ei ole lihtsalt positiivne ja heatahtlik suhtumine, vaid see on maksnud ränka hinda. Jumal ei või piltlikult öeldes teha lahti taeva tagaust ja lasta meid salamahti sisse, sellepärast et ta meid armastab. Ta on püha ja õiglane Jumal. Jumal ei võinud isegi päästa meid ainult armastusega kui hea suhtumisega. Kuna ta on püha Jumal, siis tuli tal patu küsimusega midagi ette võtta. Nii ta saatis oma Poja meie asemel surma. Tema peale pandi meie kõigi patud. Ja kuna ta kannatas karistussurma meie pattude tõttu, siis võib Jumal meid nüüd päästa. Seda tähendab ka väike evangeelium: „Sest nõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu.” Sealgi ei öelda, et Jumal päästis meid armastades. Küll aga öeldakse, kuidas ta meid armastas – lastes oma Pojal meie eest surra.

Jumal ei andnud oma Poega mitte sellepärast, et me oleksime olnud head või meeldivad või et me töötasime midagi teha. Jumal armastas meid, kui me olime alles patused (Rm 5:8). Ta on valmistanud meile tee päästele ja meil on luba sellele teele astuda. Aga muidugi me võime nõnda valmistatud pääste peale ka pahandada ja sellest keelduda. Jumala valmistatud pääste ei ole midagi automaatset.

Jeesus ütles Jh 14:6: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.” Sellesama tõe ütles ka Peetrus välja Ap 4:12: „Ja kellegi muu läbi ei ole päästet, sest taeva all ei ole antud inimestele ühtegi teist nime, kelle läbi meid päästetaks.” Jumala juurde minnakse kas mööda teed, kelleks on Jeesus Kristus, või sinna ei minda üldse. On meeletu väita, et kuna Jumal on armastus, siis kõik pöördub lõpuks heaks ja viimaks pääsevad kõik taevasse. Sellisele õpetusele võib leida alust küll inimlikust loogikast, aga mitte Jumala enda ilmutusest – Piiblist. Kui inimene arvab, et kõik see, mis Jumal tema eest ja tema heaks on teinud, pole talle vajalik, siis on see ikka väga suur jultumus.

Aga Jumala armastus ei ole meile antud niisama, vaid sellest tuleb teha ka praktilised järeldused. Millised?

4:11 Mu armsad, kui Jumal meid nõnda on armastanud, siis oleme ka meie kohustatud armastama üksteist.

Jumal on osutanud oma armastust meie vastu. Seepärast meie, kes oleme võetud tema omaks, oleme kohustatud ka üksteist armastama. Johannes võib seda öelda, sest lõppeks see armastus, millest ta räägib, ei ole tunnetega seotud asi. Meid ei saa käskida tunda üht või teist tunnet. Tunded on spontaanne reaktsioon asjadele, mida me kogeme, seetõttu võivad need juba ühe päeva jooksul väga tugevasti vahelduda. Aga armastus, millest Johannes räägib, on seevastu midagi püsivat ja tunnetest sõltumatut.

Sellega seoses tasub meeles pidada ka seda, mis Jeesus ütles Jh 14:15 ja 23: „Kui te armastate mind, siis te peate mu käske.” Armastus väljendub siis Issanda Jeesuse käskude pidamises. Ja käsu kohta ütles Johannes oma kirjas eespool järgmist: „Ja see on tema käsk, et me usuksime tema Poja Jeesuse Kristuse nimesse ja armastaksime üksteist, nii nagu tema meile on käsu andnud.”

Aga kuidas on selline armastamine patusele inimesele võimalik? Apostel Paulus vastab sellele küsimusele Rm 5:5 järgmiselt: „Jumala armastus on välja valatud meie südamesse Püha Vaimu läbi, kes meile on antud.” Selles on saladus, mis teeb võimalikuks Jumala tahte tegemise juba siin maa peal – Jumal ise annab oma lapsele selleks jõu ja eeldused. Teisiti see võimalik ei ole. Kui tõesti oleks küsimus selles, mida suudame meie inimestena, siis oleks selline armastus täiesti võimatu. Tuletagem meelde, et oma inimliku armastusega ei suuda me tihti armastada isegi oma kõige lähedasemaid ja armsamaid inimesi – oma abikaasat ja teisi sugulasi, rääkimata teistest. Sellest kõnelevad selget keelt abielulahutused, kodune vägivald ja tülid, truudusetus jne. Selline on meie inimlik armastus.

Aga nüüd ei tulegi käsk armastada kristlasele enam välise sundusena, vaid seest tõusva vajadusena, mille tekitab Jumala Püha Vaim ise. Ehk ei ole siinkohal liigne meelde tuletada sedagi, kuidas sellest ennustatakse juba VT-s, Hs 36:26-27: „Ja ma annan teile uue südame ja panen teie sisse uue vaimu. Ma kõrvaldan teie ihust kivise südame ja annan teile lihase südame. Ma panen teie sisse oma Vaimu ja teen, et te käite mu määruste järgi ja peate mu seadusi ning täidate neid.”

Ühe sõnaga – kui inimene teeb Jumala tahtmist, siis tuleb see sellest, et ta on Jumala endale ligi lasknud ja Jumal saab tema sees selle ime teostada. Siis sünnivad asjad, mis inimlikult võimalikud ei ole, kaasa arvatud armastamine niiviisi, nagu Jumal seda mõtleb. Selline ongi kristlus originaalis. Ainult nõnda on võimalik armastada ka neid, kes meile meele järgi ei ole, ja isegi vaenlasi, nagu Jeesus käsib teha Mäejutluses. Sellepärast võibki Johannes öelda: „Igaüks, kes armastab, on sündinud Jumalast ja tunneb Jumalat. Kes ei armasta see ei ole tundnud Jumalat.”

Nii tuletab Johannes jälle kord meelde, et armastus teiste kristlaste vastu on tundemärk, millest kristlased ära tunneb. Aga see on muudki. Järgmises salmis ütleb Johannes isegi nii, et see armastus aitab meil näha nähtamatut Jumalat. Seda vaatleme lähemalt järgmisel korral.

PKK1258 1Jh 4:12-14

Armastuse eesmärk

Lõpetasin eelmisel korral tõdemusega, et kristlaste omavaheline armastus teeb võimalikuks isegi selle, et nähtamatut Jumalat saab näha. Nüüd selgitan lähemalt, mida ma sellega mõtlesin. Nimelt räägib Johannes järgnevalt nähtamatust Jumalast.

4:12 Jumalat ei ole keegi iial näinud. Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis ja tema armastus on saanud meis täiuslikuks.

Niisiis, Jumalat pole keegi iial näinud. Aga kohe edasi tuleb selle tõdemuse täielik vastand: Jumal püsib meis – sel juhul, kui me üksteist armastame. See on tõsiasi, mida tuleb võtta arvesse, kui räägime sellest, et Jumal on nähtamatu.

Võib ju küsida ka näiteks, kas armastust võib näha? Milline armastus välja näeb? Mis värvi ta on? Vastuseks peab tõdema, et armastust iseenesest ei või näha, küll aga võib näha asju, milles ta ilmneb. Ja kui neid näeme, siis võime ka öelda, et näeme armastust. Midagi sellist ehk ajas ka Johannes taga, kui ta ütleb esmalt, et Jumalat pole keegi iial näinud, samas aga on Jumal kristlastes. Väljendub see selles, et kristlased üksteist armastavad. Niisiis on kristlaste omavahelises armastuses teatud mõttes ka Jumal nähtavaks saanud.

See on võimas mõte, kui pidada silmas, millised puudulikud, vigased ja isekad inimesed me kristlastenagi oleme. Püha, patutu ja igavene Jumal muutub nähtavaks meis, nii ebatäiuslikes inimestes. Siin on tegemist suure imega, millele mõtleminegi paneb pea ringi käima.

Aga mida Johannes mõtleb sellega, et Jumala armastus on saanud meis täiuslikuks? – Kõigepealt sai Jumala armastus ilmsiks selles, et ta saatis oma Poja maailma meie eest surema ja sellega lepitama meie patud. Kui inimene on kuulnud evangeeliumi Jeesusest Kristusest ja võtnud ta uskudes vastu, siis on Jeesus ise tulnud patuse inimese südamesse elama ja sünnitab seal ka oma armastuse teiste kristlaste vastu. Ja kui kristlased hakkavad üksteist selle jumaliku *agape*-armastusega armastama, siis on Jumala armastus tõesti saanud meis täiuslikuks. Kui siis kristlased osutavad üksteisele seda praktilist ja teenivat armastust, siis seeläbi muutub nähtamatu Jumalgi nende hulgas nähtavaks.

Siin ütleb Johannes meile küll asju, mis paneb üsna hämmelduma, peaaegu õhku ahmima. See, mida ta ütleb, sunnib ka küsima, kas mina osutan ligimestele sellist omakasupüüdmatut armastust, mida Jeesus Kristus tahaks minus sünnitada? Johannes tõesti ütleb: „Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis ja tema armastus on saanud meis täiuslikuks.”

Siin tasub siiski pöörata tähelepanu ka sõnale „Kui”. See näitab, et on ka võimalik, et me tegelikult ei armastagi üksteist – vähemalt mitte nii, nagu Kristus meid on armastanud. Pole sugugi välistatud, et meil on küll mingil määral kristlik maailmavaade, et oleme omaks võtnud teatud kristlikud tõed ja ehk saanud isegi kristliku koguduse liikmeks, aga asja sisu pole tegelikult päralt jõudnud. Pole ka välistatud, et me küll räägime Jumala armastusest, laulame sellest ja võib-olla loeme ka luuletusi, aga pole seda tegelikult kogenud. Või siis oleme küll kogenud, aga sarnaneme Surnumerele – Jordanist voolab sellesse küll kogu aeg magedat vett, aga meri jääb ikka üsna muutumatult soolaseks. Samamoodi võib ka kristlane jääda elama ikka vastavalt oma vanale loomusele, kuigi ta teoorias teab Jumalast ja Jumala armastusest paljugi.

Sarnases olukorras oli ju terve VT-i Jumala kogudus – neil olid Jumala käsud ja jumalateenistus, nad käisid suurte hulkadena suuri pühi pidamas, aga jumalakartus jäi neile võõraks ja kaugeks. Mida tähendab tegelikult Jumalat armastada, ei osanud enamik neist vist üldse ette kujutada, sest nad armastasid hoopis kõikvõimalikke muid asju, mida see maailm ja naaberrahvad pakkusid, kaasa arvatud teiste jumalate ehk väärtuste teenimine. Sellepärast pidigi Jumal ütleva Js 29:13-14: „Kuna see rahvas ligineb mulle suuga ja austab mind huultega, aga ta süda on minust kaugel ja nende kartus minu ees on ainult päritud inimlik käsk, siis vaata, ma teen sellele rahvale veel imet - imelikul ja kummalisel viisil: tema tarkade tarkus kaob ja tema arukate arukus peidetakse.”

Kas võime olla kindlad, et kristluse kohta sellised sõnad küll ei käi – et meie armastame nii Jumalat kui ka kaaskristlasi sellisel viisil, et nähtamatu Jumal muutub selles maailmale nähtavaks?

Niisiis, ehkki me oleme kristlased, ei ole sugugi endastmõistetav, et me oleksime siiski valmis loobuma oma mugavusest ja astuma üksteise kõrvale, nagu Jumal seda ootab. Seepärast on see Johannese kirja salm ka väljakutseks. Johannes sõnastas selle väljakutse 1Jh 3:18 järgmiselt: „Lapsed, ärge armastagem sõnaga ja keelega, vaid teoga ja tööga!”

Sisuliselt samast asjast rääkides ütles Paulus Gl 5:24-26: „Jeesuse Kristuse omad on lihaliku loomuse risti lõõnud koos kirgedega ja himudega. Kui me elame Vaimus, siis käigem ka Vaimus! Ärge olgem auahned, üksteise ärritajad, üksteise kadestajad!”

Ristilöödu ei saa kasutada oma käsi ja jalgu nii, nagu ta ise tahaks. Tal on küll endiselt olemas kõik soovid ja himud tegutseda Jumala tahte vastaselt, aga ta keeldub nende järgi toimimast. Ta on küll täiesti teadlik oma isekatest kalduvustest, aga ta keeldub neid järgimast. Selle asemel ta teenib kaasinimesi.

Aga miks Paulus väljendab seda mõtet nii karmi pildiga nagu ristilöömine? Seda oleks ju võinud sõnastada ka teisiti? – Ristilöömise pilt seob kristlase Kristuse surmaga. Näiteks Kl 3:3 öeldakse: „sest te olete surnud ja teie elu on koos Kristusega Jumalas.” Paulus ütles Gl 2:19-20 ka enda kohta: „Ma olen ühes Kristusega risti lõõnud; nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minus. Ja mida ma nüüd elan ihus, seda ma elan usus Jumala Pojasse, kes mind on armastanud ja on iseene loovutanud minu eest.”

Inimene võib Issanda Jeesuse juurde tulla sügavamas mõttes ainult siis, kui ta on alistunud Jumala Seaduse kohtuotsusele enda kohta. Seadus on mõistnud talle surmaotsuse ja inimene on seda aktsepteerinud. Teisiti väljendades – inimene on tunnetanud ja ka tunnistab oma patte. Ta nõustub, et on oma pattudega surma ära teeninud. Aga kui ta Seaduse poolt surmatuna on tulnud Kristuse juurde ja toetub temale, siis saab Kristuse surm ka kristlase surmaks, Kristuse elu aga kristlase eluks. Nii võib öelda, et meie vana loomus lõõdi koos Jeesusega risti. Uus loomus aga, mis kristlases uuestisündimises sündis, ei taha enam järgida surmamõistetud taotlusi. Selle tagajärjeks oleks ju vaid surm. Kristlase elu siin maailmas on seega võitlus surma mõistetud vana loomuse vastu. Aga nagu Johannese kirjast näeme, ei ole sugugi endastmõistetav, et meie uus loomus saavutab võidu. Kui me ikka veel teeme oma vanale loomusele meelepäraseid valikuid, siis ei saa ka ilmned armastus, mis muudab nähtamatu Jumala nähtavaks.

Need, kes elavad selle maailma kombel ja suhtumistega, ei näe reeglina Jeesust Kristust Piiblis ilmutatuna, sest nad ei süvene sellesse. Nii on nende inimeste elu, kes esindavad Jeesust, lõppeks ainus viis, kuidas nad saavad õppida nägema Jumala armastust. Keegi meist ei teadnud midagi Jumala armastusest, enne kui Jumal seda meile osutas

Jeesuse Kristuse surma läbi ristil. Armastus sai lihaks, nii et me võisime seda vaadata. Paulus kirjutab Rm 5:8: „Ent Jumal teeb nähtavaks oma armastuse meie vastu sellega, et Kristus suri meie eest, kui me olime alles patused.”

Ka praegu ei otsi keegi Jumalat omal algatusel, seepärast tuli Jumal otsima inimest. Me ei tea Jumala sisimast lõpuks muud kui seda, mida võime näha Jeesuses Kristuses. Me ei tea, kuidas Jumal kogeb kõikvõimalikke asju. Aga kui vaatlen Jeesuse elu ja kuulan teda, siis saan teada, mida Jumal mõtleb. Tean, mida ta tundis matustel, sest Piibel ütleb: „Jeesus nuttis.” (Jh 11:35) Tean, mida ta mõtleb väikestest lastest, sest ta võttis nad sülle ja õnnistas neid. Ma tean neid asju sellepärast, et Jumal ilmus meile Jeesuses Kristuses.

Ent keegi ei või sündida Jumala lapseks ainuüksi vaadates kristlaste elu. Kui aga kristlaste omavahelises elus on näha Jumala armastust, siis võivad selle maailma paeltes olijad siiski hakata huvi tundma, kust selline armastus on alguse saanud. Ja pole olemas muud vastust kui evangeelium. Kas äkki pole nii, et me, praeguse aja kristlased, püüame olla maailmale meele järgi, selle asemel et kuulutada talle evangeeliumi, millel on vägi viia inimesed surmast ellu? Lõppude lõpuks suurim armastus, mida inimesele saab osutada, on rääkida, et ta tohib uskuda oma pattude andeksandmist Jeesuse Kristuse nimes ja veres ehk Jeesuse päästetöö tõttu.

Midagi räägib sellisest armastusest Ruti raamat. Ehkki Rutt oli vööra rahva liige, ei tahtnud ta lahkuda Noomist, kuigi igasuguse inimliku loogika järgi polnud Noomiga kaasa minemisest mingit kasu. Noomiga koos elades oli Rutt kuulnud Iisraeli Jumalast ja näinud ka praktikas, kuidas Noomi usk argielus välja näeb.

Noomi mõlemad pojad olid surnud Moabimaal, jätmata järeltulijaid. Siis otsustas Noomi Petlemma tagasi minna. Üks ta miniatest, Orpa, soostus Noomi pealekäimisel minema tagasi oma suguvõsa juurde Moabimaal. Ruti ja Noomi vahel aga toimus otsustav vestlus, millest jutustatakse Rt 1:15-17: „Noomi ütles: "Vaata, su kälis pöördus tagasi oma rahva ja jumalate juurde. Pöördu ka sina oma käliksele järele!" Kuid Rutt vastas: "Ära käi mulle peale, et ma sind maha jätaaksin ja pöörduksin tagasi su juurest, sest kuhu sina lähed, sinna lähen ka mina, ja kuhu sina jääd, sinna jään minagi! Sinu rahvas on minu rahvas ja sinu Jumal on minu Jumal. Kus sina sured, seal tahan ka mina surra ja sinna maetagu mindki! Issand tehku minuga ükskõik mida, ainult surm lahutagu mind ja sind!"

Rutt ei nõustunud Noomist lahkuma, ehkki temaga koos minna ei olnud üheski mõttes arukas. Ometi Rutt järgnes Noomile – ilmselt sellepärast, et ta tundis, et tema juures on ta armastatud. Ja sellest armastusest ei tahtnud ta lahkuda. Nii läks ka Rutt koos Noomiga Petlemma ja edasi sai temast, surnud mehe lasteta naisest, lõpuks kuningas Taaveti ja samuti meie Päästja esiema.

Armastus, mida Rutt Noomi läheduses oli kogunud, oli lõpuks põhjus, mis viis selleni, et terve maailm sai tema läbi õnnistatud. Samasuguse armastuse osutajateks on kutsutud ka kõik, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse, et üha enam inimesi võiks saada osa päästvast evangeeliumist.

Maailm igatseb ja januneb armastust, aga selles maailmas seda ehtsal kujul ei tunta. Seepärast otsitakse seda valedest kohtadest. Seepärast on Jumala lapsed lõpuks ainsad inimesed siin maailmas, kelle vahendusel Jumala armastus võib nähtavaks saada. Uurijad on algkoguduse kiire levimise põhjuseid analüüsides jõudnud ikka ja jälle järeldusele, et kristlaste omavaheline hoolekanne tõmbas inimesi enda poole nagu mesi mesilasi. See erines nii järsult kõigest ümbritsevast. Diognetosele saadetud kirjas, mis on kirjutatud millalgi teisel sajandil ja kus kirjeldatakse esimeste kristlaste elu, öeldakse muuhulgas järgmist: „Nad abielluvad ja sünnitavad lapsi, aga ei jäta oma järeltulijaid saatuse hooleks. Nende laud on avatud kõigile, aga mitte nende voodi. Nad elavad lihas, aga mitte liha järgi. Nad olesklevad maa peal, aga on taeva kodanikud. Nad peavad kehtestatud seadustest kinni, aga

ületavad nende nõudeid oma eluga. Nad armastavad kõiki, aga kõik kiusavad neid taga." Ehkki esimestel kristlikel sajanditel kristlastega ühinemine tõi kaasa tagakiusu, ei takistanud see üha uusi inimesi nendega ühinemast. Nad kogesid, et neid armastati, ja tahtsid ka ise sellise armastuse lätest osa saada.

Jumalast sündinud armastus ei jää märkamata. Sellest kõneleb ka Anthony De Mello lugu mungast: „Kord leidis üks munk oma teekonnal kalliskivi ja võttis selle endale. Ühel päeval kohtas ta teelist ja avas oma koti, et anda talle osa oma toidust. Siis märkas teeline kalliskivi ja palus, et munk selle talle annaks. Munk nõustus sellega heameelega. Teeline läks edasi, rõõmust segane nii ootamatu kingi üle. See kalliskivi kindlustas talle rikkuse ja äraelamise kogu ülejäänud eluks. Aga mõne päeva pärast tuli mees uuesti munka otsima, leidis ta, andis kalliskivi tagasi ja ütles anuvalt: „Nüüd ma palun sinult midagi veel väärtuslikumat kui see kivi, nii kallihinnaline kui see ongi. Anna mulle see, mis tegi sulle võimalikuks sellest loobuda.” (Lähde: McGrath, Alister, Tunte maton Jumala. Kohti hengellistä täyttymystä. Espanja 2000.)

4:13 Sellest me tunneme, et me püsime temas ja tema meis, et ta on andnud meile osa oma Vaimust.

Peaaegu samu sõnu kasutades ütles Johannes juba eelmise peatüki 24. salmis: „Ja kes peab tema kärke, püsib Jumalas ja Jumal temas. Ja sellest me tunneme ära, et tema püsib meis - Vaimust, kelle ta meile on andnud.” Nagu siit näeme, Johannese jaoks, ja ilmselt mitte ainult tema, vaid ka ta lugejate jaoks, on Jumala Vaim midagi reaalselt ja kogetavat – midagi sellist, mille olemasolu põhjal inimene teab, et ta on Jumalas – st, temaga lähedases osaduses.

See pole liialdus, sest ka Jeesus ise ütles oma jüngritele, et kui tema lahkub, siis tuleb ta asemele teine Lohutaja – tõe Vaim, keda maailm isegi ei näe ega tunne. Ja Jeesus jätkas: „Teie tunnete tema ära, sest ta jääb teie juurde ja on teie sees.” (Jh 14:17) Ja veel paar salmi edasi (s 20): „Sel päeval te tunnete ära, et mina olen oma Isas ja teie minus ja mina teis.” Eks ole, see on täpselt seesama, mida Johanneski siin ütleb!

Edasi ütles ta sama teemaga seoses 1Jh 4:4: „Teie, lapsed, olete Jumalast ja olete nad ära võitnud, sest see, kes on teis, on suurem sellest, kes on maailmas.” Seal Johannes rõhutas, et kuna Jumal elab kristlastes, siis nad tunnevad ära ka valeprohvetid ja püsivad tões. Nüüd on Johannes jälle sama Jumalas püsimise teema juures. Üheaegselt kehtib see, et Jumal püsib kristlastes ja kristlased Jumalas. Selle kinnituseks on Püha Vaim, kelle Jumal on kristlastele andnud.

Kui Johannes eespool ütles, et kristlased püsivad Jumalas ja neil on Jumala poolt antud Püha Vaim, siis ütles ta seda julgustuseks võitluses valeõpetajate vastu, samuti õhutamaks omavahelisele armastusele. Seega rääkis ta eespool usust ja armastusest kui vahenditest õige õpetuse ära tundmiseks.

Nüüd on vaatenurk teine. Enam ta justkui ei sea küsimärgi alla, et ta kirja lugejad kuuluvad tõesti Jumalale, vaid lähtub sellest, et nad tõesti on saanud osa Jumala Vaimust ja seega ka Jeesuse Kristuse päästest. Võiks isegi öelda, et kirja toon muutub siin testimise asemel kinnitavaks ja lohutavaks, aga ka järeltuste tegemiseks. Teisisõnu – kuna kirja lugejad juba usuvad Jeesusesse Kristusesse, siis sellel on vältimatult palju tagajärgi ka elule.

4:14 Ja me oleme näinud ja tunnistame, et Isa on läkitanud Poja maailma Päästjaks.

Eelmises salmis ütles Johannes, et Jumal on andnud kristlastele osa oma Vaimust. Nüüd ta ütleb, et Isa on läkitanud Poja maailma Päästjaks. Nii kõneleb ta neis kahes salmis kogudusele Jumala kolmainsusest. Evangeeliumi

kuulutamine siin maailmas on alati kolmaina Jumala töö. Kui inimene usub Kristusesse, siis tahab ta teha seda sõnumit kättesaadavaks teha ka üha uutele inimestele.

Kristlased on kutsutud kuulutama Jumala rõõmusõnumit. Jumala poolt sünnitatud armastuse eesmärk on, et me viime Kristuse hukkamineva maailma keskele. Sel viisil osutame armastust, millega meid endidki on armastatud. Aga Johannese sõnades peitub muudki kui ainult üldine viide koguduse ülesandele viia edasi häid uudiseid Jeesusest Kristusest.

Kui Johannes ütleb: „Me oleme näinud ja tunnustame, et Isa on läkitanud Poja maailma Päästjaks”, siis räägib ta seda kui oma silmaga nägija. Johannes veetis tihedalt aega koos Jeesusega, kui ta rändas Galilea ja Juuda aladel. Umbes kolme aasta jooksul jõudis ta tema juures palju tähele panna, ja kõik, mida ta nägi, kuulis ja koges, tunnistas ühest ja samast: Jumal oli saanud inimeseks ja tulnud maailma Päästjaks.

Sellest apostlite tunnistusest olid osa saanud ka selle kirja lugejad. Ent selle sõnumi tõepärasuse kinnitajaks ei olnud ainult Johannese sõna, vaid ka Püha Vaim, kelle Jumal oli neile andnud.

Nii on see ikka veel. Me võime inimestena küll rääkida teistele sellest, mida Jumal oma Pojas Jeesuses Kristuses on teinud, aga usu ime sünnitajaid meist ei ole. Seda võib teostada üksi Jumala Vaim Jeesusest Kristusest tunnistava sõna kaudu.

PKK1259 1Jh 4:15-21

Armastuses ei ole kartust

Püsimine – nimelt Jumalas püsimine – on üks 1Jh-e kõige tähtsamaid teemasid. Eelmisel korralgi kuulsime, et Jeesusesse Kristusesse uskujad püsivad Jumalas ja Jumal püsib neis, sest nad on saanud Püha Vaimu. Aga seegi kinnitus ja julgustus ei olnud Johannese meelest nähtavasti küllaldane, sest edasi esitab ta Jumalas püsimise kohta veel teise vaatevinkli.

4:15 Kes iganes tunnistab, et Jeesus on Jumala Poeg, selles püsib Jumal ning tema püsib Jumalas.

Natuke eespool, salmis 12, ütles Johannes: „Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis”. Nüüd ta ütleb, et Jumal püsib meis, kui me tunnustame Jeesuse Jumala Pojaks. Pangem tähele, et siinkohal ei räägi Johannes uskumisest, vaid tunnistamisest. Loomulikult põhineb tunnistamine uskumisel, aga tunnistamine on rohkem kui uskumine – see on oma usu väljendamine sõnadega. Selle sõna juures tasub korraks peatuda.

Algkeeles on sõna „tunnistama” *homologeō*. Kohtusime selle sõnaga juba esimeses peatükis, kus oli juttu pattude tunnistamisest. *Homologeō* tähendab õigupoolest „öelda sedasama”, „olla sama meelt”. Tavakeeles väljendatakse sellega nõustumist, möönmist, soostumist. See tähendab, et kui keegi midagi ütleb või esitab näiteks võlakirja, siis teine nõustub sellega, ütleb sedasama ehk tunnustab seda. Religioosses keeles tähendab see tunnustada oma usku mingisse Jumalasse – kristluse puhul loomulikult Piibli Jumalasse ja Jeesusesse Kristusesse. Edasi aga läheb asi veelgi huvitavamaks – see tähendab veel alistuda selle Jumala tahtele, öelda Jumalale oma tunnustus, väljendada ühtekuuluvust kas Jumalaga või ka inimesega. Samuti tähendab see Jumala nõ „tunnustamist” – austust, ülistust ja tänu.

Niisiis, tegemist on rikka tähendusega sõnaga. Kui tunnistame, et Jeesus Kristus on Jumala Poeg, siis kõigepealt me ühineme sellega, mida tunnistab ka Jumal ise. Peale selle väljendame sellega oma ühtekuuluvust temaga, oma alistumist tema tahtele, aga ka austust, ülistust ja tänu. Kas pole suurepärane!

Tuletagem meelde ka Jeesuse enda sõnu Mt 10:32-33: „Igaüht nüüd, kes mind tunnistab inimeste ees, teda tunnistan ka mina oma Isa ees, kes on taevas. Aga igaühe, kes iganes minu ära salgab inimeste ees, tema salgan ära ka mina oma Isa ees, kes on taevas.” See näitab, kui tähtis on kristlase tunnistus – sellega arvestatakse isegi taevas. Seepärast pole ime, et Johannes siin ütleb: „Kes iganes tunnistab, et Jeesus on Jumala Poeg, selles püsib Jumal ning tema püsib Jumalas.”

Usku väljendatakse tunnistades. Usk ise on ju nähtamatu – seni, kui sa ei ütle, keda või mida sa usud, ei tea seda keegi. Kui sa aga suu lahti teed ja seda ütled, siis on usk saanud avalikuks. Kui nüüd sa usud ja tunnistad sedasama, mida ütleb ja tunnistab Jumalgi, siis oled sa Jumalaga ühel liinil. Muidugi tuleb veel arvestada, et tunnistus peab vastama sellele, mida inimene ka tegelikult mõtleb, muidu on tegemist valetamisega. Sedagi tuleb paraku ette. Näiteks võidakse kirikus usutunnistus ära lugeda, endamisi aga mõelda, et tegelikult on ikka mõni asi teisiti. Või siis tunnistatakse küll oma usku, aga see jääb ainult sõnadeks, mis inimest ennast suuremat ei liiguta.

4:16 Ja me oleme tunnetanud ja uskunud armastust, mis Jumalal on meie vastu.

Armastus ja usk on lahutamatult teineteisega seotud. See on ka arusaadav. Mõlemad on Jumala Püha Vaimu töö tulemus inimeses. Inimene ei või omal algatusel ja oma mõistusest uskuda, et Jeesus on Jumala Poeg, vaid Jumala Püha Vaim peab talle selle usu andma. Või ütleme parem: Püha Vaim peab talle selle selgeks tegema, seda ilmutama. Ja samamoodi ei või keegi endast välja pigistada armastust teiste kristlaste vastu, kui Jumala Vaim seda ei sünnita. Seega nii kristlaste omavaheline armastus kui ka uskumine ja tunnistamine, et Jeesus on Jumala Poeg, näitavad, et nad kuuluvad Jumalale ja et Jumal püsib neis. Neid kahte asja ei saa teineteisest lahutada.

Kui me ei usu, et Jeesus on Jumala Poeg, siis ei saa meil ka olla Jumala Vaimu poolt sünnitatud armastust kristlaste vastu. Parimal juhul saab siis olla ainult inimlik poolehoid või sallimine.

Et Jumal saatis oma ainsa Poja maailma, see tunnistab tema armastusest meie vastu, aga ka Jeesuse jumalikkusest. Johannes seob need kaks asja lahutamatult teineteisega. Ja kui Jumal, kes on armastus, on esmalt armastanud meid oma Pojas Jeesuses, siis võime meie tema poolt sünnitatud armastusega armastada ka üksteist. Armastus, millest Johannes räägib, on praktiline ja nähtav. See ei seisne kaastundlikes mõtetes, vaid teise kõrvale astumises, teenimises ja oma mugavusest loobumises. Seda kõike võime näha, vaadates eeskujuna Issandat Jeesust, kes jättis taeva kirkuse ja tuli meie hulka elama inimese elu.

Maailma tulemine tähendas inimeseks saanud Jumalale astuda väga madalale – saada inimeste pilke, raevu ja mõrvahimu objektiks. See tähendas kohtuda meie puudustega ja kanda neid. See tähendas, et ta ikka ja jälle asus ta kaitsma inimesi, kes ta juurde tulid, vastaste süüdistuste ja raevu ning isegi loodusjõudude eest. Lühidalt – kui vaatame evangeeliumidest Jeesust Kristust, siis näeme igal leheküljel armastust aktiivselt tegutsemas. Ta ei hoidunud oma kohustustest kõrvale ega läinud kompromissidele. Ta ei öelnud ühel hetkel, nagu vahel ütlevad inimesed: „See läheb juba liiale, sellega ma ei nõustu.” Selle asemel täitis ta kõiges täpisealt oma taevase Isa tahte.

Samasuguse armastuse sünnitab Jumala Vaim igaühes, kes usub Kristusesse ja elab ka tegelikult temaga osaduses. Seepärast ei ole ka kristlasel võimalik usku ja armastust teineteisest lahutada. Teisiti öeldes – ei ole võimaik öelda, et sa armastad Jumalat ja oled Jumala laps, samal ajal aga vihata oma usuvenda või -õde siin maa peal.

4:17 Selles on Jumala armastus saanud meie juures täiuslikuks, et meil oleks julgust kohtupäeval; sest nii nagu on tema, oleme meiegi selles maailmas.

Juba eespool, 12. salmis rääkis Johannes Jumala armastuse täiuslikuks saamisest meis: „Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis ja tema armastus on saanud meis täiuslikuks.” Nüüd ütleb apostel, et Jumala armastus on saanud meie juures täiuslikuks, lisades, et see annab meile kohtupäeval julgust. Aga mis vahe neil salmidel on?

Johannes räägib kahest erinevast täiuslikuks saamisest. Esimene on see, kui Jumala armastus saab nähtavaks patuste inimeste omavahelistes suhetes. Sellest ongi jutt 12. salmis. Aga lõplik täielikuks saamine toimub muidugi alles siis, kui kristlane võib viimsel kohtupäeval julgesti astuda taeva ja maa Kohtumõistja ette. Siis saavutab kristlase armastus Jumala vastu täiuse. Siis võib ta kindlalt loota, et seesama Jeesus, kes siis istub kohtujärjel ja keda ta on selles elus järginud, võtab ta rõõmuga enda juurde vastu. Seda ütles ka Jeesus ise Jh 5:24: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb minu sõna ja usub teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu.”

Ehk tasub siin eraldi esile tõsta veel sõna *parreesia*, mida Johannes kasutab ja mis on tõlgitud eesti keelde sõnaga „julgus”. Sama sõna kasutas ka Heebrea kirja kirjutaja Hb 4:16: „Läki siis julgusega armu aujärje ette, et me halastust saaksime ja armu abiks leiaksime parajal ajal!” Niisiis, seda sõna kasutades Heebrea kirja autor julgustab meid astuma armutrooni ette, kui meil abi tarvis on, Johannes aga räägib viimsel kohtupäeval kohtujärje ette astumisest. Niisama suure usaldusega, nagu kristlane juba siin elus võib toetuda armule, võib ta kord minna ka viimsesse kohtusse. Meil pole üheski olukorras tarvis karta ligineda oma Issandale ja Päästjale.

Sõna *parreesia*, „julgus”, tähendas esialgselt kõige rääkimist. See tähendab, et midagi pole tarvis endale jätta. Kõik võib julgesti välja öelda. Tänu Jeesuse Kristuse lepitustööle võime ilma kartuseta ligineda pühale Jumalale nii käesoleval ajal kui ka viimses kohtus. Kõik kartus on asjatu. Jeesuse Kristuse poolt saavutatud andeksandmine ületab kõik meie arusaamisvõime ja proportsioonitaju. Teisisõnu – see on liiga suur selleks, et suudaksime seda lõpuni mõista.

Aga mida Johannes mõtles sõnadega „sest nii nagu on tema, oleme meiegi selles maailmas”? – Võib-olla lihtsalt seda, et nii nagu Jeesus elas siin maailmas tõelise inimesena, armastades ja teenides teisi, nii teevad seda tema lapsedki – muidugi tema antud armastusest ja jõust. Seejuures tuleb muidugi arvestada, et käesoleval ajal me peegeldame teda veel puudulikult ja väga poolikult. Viimsel kohtupäeval aga tuleb välja, et kristlased on samasugused nagu Issand Jeesus Kristus. Need, kellele Jeesus Kristus on kõlvanud Päästjaks, leitakse olevat sellised nagu tema – niisama sobivad taevasse. Jeesus Kristus suri meie surma ja tõusis surnuist, võites surma võimu. Seepärast on ka igal Jeesusesse uskujal elu, mis ei lõpe kunagi. Selleski mõttes me oleme siin maailmas samasugused nagu tema – meil on juba igavene elu, ehkki see pole veel nähtav.

4:18 Armastuses ei ole kartust, vaid täiuslik armastus ajab kartuse välja, sest kartuses on karistus, aga kartja ei ole saanud täiuslikuks armastuses.

Armastus – eriti Jumala armastus – on tõesti väga suur jõud. See muudab rasked asjad kergeks ja võimatud võimalikuks. Häda võib olla ainult selles, et meie armastus pole veel täiuslik, vaid alles nõrk ja puudulik. Kartus on samuti suur jõud – sellega nõustub kindlasti igaüks, kes midagi tõsiselt on kartnud. See võib võtta rahu ja ööune ning panna inimese rumalusi tegema. Siin aga ütleb Johannes, et armastus on suurem jõud ja võidab kartuse.

Jumala lapsel pole põhimõtteliselt tarvis karta ei maa peal ette tulevaid raskusi ega ka tulevast kohut. Kuidas aga selleni välja jõuda, kui on asju, mida me kardame? Johannese vastus on, et tuleb armastuses täielikuks saada. See tähendab, et armastus peab saama meie elus sellise koha ja ruumi, nagu talle kuulub, siis ajab ta kartuse välja. Seega, kui kartus võimust püüab võtta, siis pole mõtet üritada end kunstlikult rahustada. Pigem tasub mõelda Jumala suurusele ja lasta tema armastusel end üha enam puudutada ja täita.

Jumal on suurem kõigist võimalikest hirmudest. Jeesus Kristus kannatas ristil surma meie eest. Hea sõber, ta suri ka sinu eest. Kartus ja täiuslik armastus on nagu tuli ja vesi. Need ei saa esineda üheskoos. Täiuslik armastus ajab kartuse välja. Samast asjast kirjutab Johannes juba 1Jh 2:28: „Ja nüüd, lapsed, püsige Kristuses, et kui tema saab avalikuks, oleks meil tema tulemisel julgus ja mitte häbi tema ees.” Selleski salmis kasutab Johannes sõna parreesia ja seostab selle viimse kohtuga. Meil pole tarvis karta, et peame kohtus tema eest häbiga taganema – ka nii on seda tõlgitud. Nii on see muidugi sel juhul, kui oleme juba maa peal olnud tõesti tema järgijad ja sõbrad, mitte niisama eemalt uskujad, elades Jumala sõna asemel oma arvamuste järgi ja temast suuremat hoolimata.

Johannes räägib siis viimsest kohtust ja kasutab sõna „kartus”. Kartus ja häbi on mõlemad asjad, mis saavad viimses kohtus osaks neile, kes Kristust ei tunne. Hiljemalt seal saab inimene aru, kui jultunud ta on olnud, lükates tagasi Päästja kutse, aga hoopis parem ja kasulikum oleks seda mõista juba siin elus. Ühtlasi lisandub sellele häbile ka hirm. Need käivad käsikäes ja mõlemad on ka osa igavesest karistusest.

Kristlane seevastu võib pea püsti täies usujulguses astuda Päästja juurde. Ta võib olla niisama usaldav nagu laps, kes teab, et ta saab soovi korral isa või ema sülle. Jumala lapselgi ei ole mingit asja karta või häbeneda. Ta ju teab, et kõik ta elus on olnud püha Jumala ees paljastatud ja üles tunnistatud ning et ta on kõigest hoolimata Isa koju teretunud. Viimne kohus on talle koht, kus avatakse uks pulmasaali. Seal pole jälgegi kartusest ega häbist, sest Jeesus on ka nagu hea sõber, kes käib kogu aeg kõrval ja esitleb taevase pulmasaali kõiki toredusi.

Jumala Vaim on lasknud Johannesel neist asjust kirjutada, et kristlased võiksid juba praegu rõõmustada kirkusest, kuhu meid kord kutsutakse. See rõõm sünnib lõppeks Päästja nägemisest ja tema ennastohverdava armastuse imetlemisest. Mis Paulus ütleski, rääkides Jumala armastusest Rm 8:31-32: „Mis me siis ütleme selle kohta? Kui Jumal on meie poolt, kes võib olla meie vastu? Tema, kes oma Poegagi ei säästnud, vaid loovutas tema meie kõikide eest, kuidas ta ei peaks siis koos Pojaga meile kõike muud kinkima?”

Selles on küsimus, hea sõber! Kuidas Jumal, kes laskis oma Pojal meie eest surra, ei peaks andma meile kõike muudki, mida tarvis! Seepärast võib taeva üle rõõmustada juba praegu. Ja see rõõm toob julguse ka keset argipäeva, milles me praegu elame. Nägemus taevast aitab meil panna õigesse mõõtkavasse ka oma ajalikud mured.

4:19 **Meie armastame, sest tema on meid enne armastanud.**

See on arusaadav. Kui Jumal poleks meid esmalt armastanud, siis ei võiks meie tedagi kuidagi armastada. Me ei teaski siis, mis ta meist arvab või kuidas meisse suhtub. Aga kui vaatame süvenenult Jeesust Kristust, kes andis meie eest isegi oma elu, siis hakkame tajuma midagi Jumala armastuse sügavusest. Olles sellise armastuse osaliseks saanud, võime hakata seda jagama ka teistega – armastust, mis on tulnud meile väljastpoolt, mitte meist endist.

Jumal armastas meid, ehkki me seda üldse ei väärinud. Selline armastus teeb relvituks. Seepärast on Jumal kõige meie armastuse, kummardamise ja teenimise vääriline.

4:20 Kui keegi ütleb: "Mina armastan Jumalat", ja vihkab oma venda, siis ta on valelik, sest kes ei armasta oma venda, keda ta näeb, ei suuda armastada Jumalat, keda ta ei ole näinud.

Jälle kordab Johannes mõtet, mis ta on siin kirjas juba eespoolgi välja öelnud –kui inimene ütleb, et armastab Jumalat, aga vihkab kristlast, siis on ta valelik. Sama armastus, mis ajab välja kartuse, ajab välja ka viha teiste Jumala laste vastu. Siin tuleb Johannes siis jälle tagasi õige ja vale õpetuse tundemärkide juurde. Eespool ütles ta samas mõttes, et see, kes väidab end tundvat Jumalat, aga salgab, et Jeesus on Kristus, on valetaja: „Kes iganes salgab Poja, sellel ei ole ka Isa.” (1Jh 2:22-23) Samuti ütles ta juba üsna oma kirja alguses: „Kui me ütleme: "Meil on osadus temaga", kuid käime pimeduses, siis me valetame ega tee tõtt.”

Seega räägib Johannes kolmest põhilisest valest, mis on seotud valeõpetusega. Need on seotud õpetuse, eetika ja ühiskondlikkusega. Tegemist on valeõpetusega Issanda Jeesuse Kristuse suhtes, valede moraalsete valikutega ja nende soosimisega ning kristlaste mingil määral taga kiusamisega. Ei ole kuigi raske leida neid märke ka meie ajal. Antikristlikkuse juurde kuulub õpetuse ja eetika lahutamine teineteisest, samuti nagu muidugi ka kristlaste rõhumine.

Jumal on andnud meile selle Johannese kirja kaitseks, et me oskaks ka meie ajal liikuvaid vale ja eksituse vaime eristada Jumala Vaimu tööst.

Öeldes: „kes ei armasta oma venda, keda ta näeb, ei suuda armastada Jumalat, keda ta ei ole näinud”, rõhutab Johannes, et kristlik armastus on praktiline. Siin maailmas me võime näha kõigi ligimeste ja eriti teiste Jumala laste materiaalsel häda. Kui me aga ei astu nende kõrvale ega aita neid, siis me tegelikult ei armasta ka Jumalat, keda me pole isegi näinud. Nii tugevalt rõhutab Johannes siin, et ristiusk ei ole ainult ilusad sõnad, vaid ennekõike enda ligimese kasutusse andmine.

Lugedes neid mõtlemapanevaid kohti kristliku armastuse osutamisest, tuleb meil muidugi kogu aeg meeles pidada, et see armastus on selle tagajärg, et Jumala Poeg sai inimeseks. See armastus ei tee kedagi Jumala lapseks, aga kuna inimene on uuesti sündides saanud Püha Vaimu, kes temas elab, siis võib ta hakata osutama armastust ka oma ligimestele ja ennekõike teistele kristlastele. Kui aga siiski juhtub, et armastusetegusid pole näha, siis tuleb küsida, kas usk on ikka tõeline. Usk päästab üksi, aga ta ei jää üksikuks. Johannes rõhutab siin kirjas üha uuesti, et me ei tohi oma hinnanguid võõraste õpetuste kuulutajate suhtes rajada sellele, mis nad räägivad. Tarvis on ka vaadata, kuidas nad elavad. Ehtsat ja vastupidavat kristlikku armastust nimelt ei saa keegi kaua teeselda.

4:21 Ja see käsk on meil temalt endalt, et kes armastab Jumalat, armastagu ka oma venda!

See on käsk. Jumal ei küsi meilt, kas meile tundub niimoodi või kas me tahame. Selle asemel ta käsib armastada. Ongi hea, et see on nii selgelt väljendatud. Meilgi pole siis tarvis jääda mõtlema, kuidas kasutada oma aega. Praegugi on palju inimesi, kes vajavad kõrvalkõndijat. Mõned vajavad ärakuulajat, mõned kedagi, kes poes käiks või lehte loeks; mõned vajavad ka meie majanduslikku abi, et vähemalt kõht täis saada.

Pidagem meeles, et Jeesus õpetas meid paluma: „Anna meile meie igapäevast leiba tänapäev.” Ta ei õpetanud ütleva: „anna mulle”. Mis sa arvad, miks?

PKK1260 1Jh 5:1-4

Mailma võitja

Avame nüüd Piibli Esimese Johannese kirja viienda peatüki kohalt. Selle peatüki esimeses salmis võtab Johannes kokku selle, mis ta eespool on öelnud.

5:1 Igaüks, kes usub, et Jeesus on Kristus, on Jumalast sündinud. Igaüks, kes armastab seda, kes ta on sünnitanud, armastab ka seda, kes temast on sündinud.

See on määratlus, milline on Jumalast sündinud inimene ehk Jumala laps. Tal on kaks olulist tundemärki – esiteks usk, et Jeesus on Kristus ehk Jumala võitu, ja teiseks armastus nii Jumala vastu kui ka teiste Jumala laste vastu, kes ju samuti on Jumalast sündinud. Kuna selline veendunud usk ja armastus on Jumala Püha Vaimu töö, siis ongi see tunnuseks, et inimene on Jumalast sündinud.

Algkeeles on siin sõnademäng, mis eesti keeles kõlab natuke keeruliselt: „Igaüks, kes armastab seda kes ta on sünnitanud, armastab ka seda, kes temast on sündinud.” Selguse huvides toon selle lause ära ka viimases soomekeelses tõlkes: „Igaüks, kes armastab isa, armastab ka tema last.” Mõeldud on ilmselt seda, et kui sa armastad Jumalat, kes su enda on ülevalt sünnitanud, siis sa armastad ka venda ja õde, kelle Jumal samuti on ülevalt sünnitanud.

Eelmise peatüki lõpus ütles Johannes: „Kui keegi ütleb: "Mina armastan Jumalat", ja vihkab oma venda, siis ta on valelik, sest kes ei armasta oma venda, keda ta näeb, ei suuda armastada Jumalat, keda ta ei ole näinud.” Seejärel ta tuletas veel meelde käsku: „kes armastab Jumalat, armastagu ka oma venda!” Nagu siit näeme, oluline pole mitte ainult usk Jumalasse, vaid ka armastus, sest armastus on usu praktiliseks tunnuseks ja väljundiks.

Seda kirja senini uurides oleme juba tähele pannud, et väljendiga, et Jeesus on Kristus, ei mõtle Johannes ainult seda, et Jeesus on VT-s töötatud Messias, sest osa eksiöpetajatestki võis tunnustada Jeesuse Kristuseks. Aga nende õpetuses oli teatud reservatsioon selles osas, mida nad Kristuse all mõtlesid. Johannes on oma kirjas igatahes selgeks teinud, et usk Jeesusesse Kristusesse ei tähenda ainult teatud õpetuslike tõdede võtmist, vaid isiklikku suhet Issanda Jeesusega. Sellest suhtest räägib ta kui Kristuses püsimisest. See suhe ilmneb Johannese järgi nii armastusena teiste kristlaste vastu kui ka võitlusena patu vastu isiklikus elus. Need asjaolud seostab Johannes oma õpetusega usust Kristusesse ka siin.

Jeesus ütles Jh 14:6: „Mina olen tee ja tõde ja elu. Ükski ei saa minna Isa juurde muidu kui minu kaudu.” Inimeseks saanud Jumal, Jeesus Kristus, on seega ka elu, ja selle elu saab igaüks, kes on Jumalast sündinud ja kes siis usub Issandasse Jeesusesse. Ainult ülevalt uuesti sündinud inimene usub eespool toodud mõttes, et Jeesus on Kristus.

Johannesele on väga selge, et Jumala lapseks saadakse lihtsa usu läbi Jeesusesse Kristusesse. Nii võime lugeda ka Jh 1:12: „Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalda saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad tema nimesse”. Samuti ütleb Johannes üsna oma evangeeliumiraamatu lõpus, mis põhjusel ta selle kirjutas: „... need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu tema nimes.” (Jh 20:31) Niisiis, ka Johannese evangeelium on üldse kirjutatud sel eesmärgil, et seda lugedes või kuulates sünniks Jeesuse ja inimindiviidi vahel selline isiklik suhe, millega usu puhul on tegemist. Meile, inimestele, ei ole antud muud teed osadusse Jumalaga. Seepärast on sõnum Jeesusest Kristusest meie ainus võimalus sündida uuesti ülevalt Jumala lapseks.

Jeesusesse Kristusesse uskuda tähendab muidugi uskuda nii seda, kes Jeesus on kui ka seda, mida ta on teinud. Kui keegi ütleb, et usub Jeesust, aga teistmoodi, mitte nii, nagu Piibel teda esitab, siis ei ole see usk, vaid uskmatust. Jeesuse tegudel ei oleks mingit väärtust, kui ta poleks see, kelle ta ütles end olevat. Tahan rõhutada, et neitsist sündimine on olulise tähtsusega. Kes on tema, kes suri maailma pattude pärast? Ta ei olnud tavaline inimene, sest tavaline inimene on patune ega teeniks oma surmaga välja isegi omaenda päästet, ammugi siis veel teiste. Me oleme inimestena omalt poolt igavesti lahus Jumalast. See käib eranditult meie kõigi kohta.

Kui inimene saab Jeesusesse Kristusesse uskujaks, siis saab ühtlasi Jumal ta taevaseks Isaks. Siis hakkab inimene ka Jumalat armastama. Aga ta ei armasta siis mitte ainult Jumalat, vaid ka teisi, kes on Jumalast sündinud. Sellest räägib Jeesus ka Jh 13:35: „Sellest tunnevad kõik, et te olete minu jüngrid, kui te üksteist armastate.”

Olles nõnda määratlenud, kes on Jumala lapsed, ütleb Johannes edasi, milline vahekord on Jumala lastel Jumala käskudega.

5:2 ²Sellest me tunneme ära, et armastame Jumala lapsi, kui me armastame Jumalat ja teeme tema käskude järgi.

Armastuse ehtsus pannakse proovile tegelikus elus. Kui meie armastus Jumala vastu on ehtne ja väljendub tema tahte aktiivses järgimises, siis teame et ka armastus Jumala laste vastu on tõeline vennalik armastus, mitte ainult inimlik kaastunne ja kiindumus. See tähendab, et antud salm pakub võimalust kontrollida oma usu ehtsust ja vastavust Jumala sõnale.

Neis salmides selgitab Johannes, et armastus Jumala vastu ei saa olla lahus armastusest teiste kristlaste vastu; samuti ei saa armastus Jumala vastu olla lahus Jumala tahte tegemisest ehk ta käskude pidamisest. Need kolm asja kuuluvad lahutamatu kokku. Nad moodustavad jagamatu terviku. Nii ütles ka Jeesus ise: „Kui keegi armastab mind, küll ta peab minu sõna, ja minu Isa armastab teda ja me tuleme ja teeme eluaseme tema juurde. Kes mind ei armasta, ei pea mu sõnu. Ja sõna, mida te kuulete, ei ole minu, vaid Isa sõna, kes minu on saatnud.” (Jh 14:23-24) Tegelikult räägib samasugusest armastusest ka Jeesuse poolvend Jaakobus oma kirjas, öeldes Jk 2:17-18: „Nõnda on ka usuga: kui sel ei ole tegusid, siis on see iseenesest surnud. Aga mõni võib öelda: "Sinul on usk, aga minul on teod." Näita mulle oma usku lahus tegudest ja mina näitan sulle usku oma tegudega.” Usku ja usust sündinud tegusid ei saa üksteisest lahutada. Seda õpetab ka Johannes oma kirjas.

5:3 See ongi Jumala armastamine, et me peame tema käske, ja tema käsud ei ole rasked.

Siin võib tekkida küsimus, kuidas sellesse lausesse suhtuda. Kas see ei tundu kummaline, kuna ristiusu järgi inimene pääseb üksnes usust ja sugugi mitte tegudest? Vastus on, et Johannes ei räägi siin pääsemisest, vaid sellest, milline on normaalne usk ja suhe Jumalaga. Ta ei võitle oma kirjas juutliku käsuõiguse vastu, nagu seda teeb Paulus mitmes oma kirjas. Johannese mureks on kogudusse tulnud valeõpetajad, kes näiliselt õpetavad õigesti, aga kelle elus ei ole näha õige usuga kaasnevat soovi otsida ja teha Jumala tahet. Kui inimeses on sündinud uus inimene, siis sünnib koos sellega ka soov tegutseda Jumala tahte kohaselt. See soov ei ole enam väline käsk, mis sünnitab viha ja vastumeelsust, vaid see tuleb seestpoolt, Jumala Vaimu mõjul. Seepärast ei ole see ka raske, nagu Johannes ütleb. Sellisel juhul ei ole soov Jumala tahte järgi elada inimesele enam koormav. Jumala laps tahab pidada Jumala käske. Väike tüdruk kandis oma väikevenda, kes oli talle armas. Talle tuli vastu tädi, kes küsis murelikult: „Kas see laps ei ole sulle liiga raske?” Tüdruk vastas: „Ei ole ta raske, ta on minu vend.” Kogu asi muutub teiseks, kui kanda tuleb inimest, keda sa armastad.

Armastus on imeline asi – see tiivustab ja annab jõudu, ükskõik kas jutt on teise isiku armastamisest või mõne meeldiva töö või hobiga tegelemisest. Mida inimene armastab, see pole talle kunagi raske. Siin võiks tuua võrdluse kasvõi spordiga. Kui keegi armastab sporti teha, siis on sellel tähtis koht terves ta elus. Ta kalender on koostatud vastavalt sellele ja selle nimel loobub ta mõnestki asjast, mida teised endale lubada saavad. Ta käib nädalas mitu korda trennis ning higistab ja pingutab seal. Kindlasti ei ole see füüsiliselt kerge, eriti nende meelest, kes harrastavad ainult tugitoolisporti. Aga samal ajal on see ometi kerge ja rahuldust pakkuv seetõttu, et inimene teeb seda, mis talle meeldib ja mis ta teab olevat õige.

Nii ka kristlase elu ei tarvitse tunduda sugugi kerge neile, kes vaatavad seda väljastpoolt ega tunne selle tegelikku sisu ja jõuallikat. See nõuab näiteks enese salgamist ja mõnestki asjast loobumist. Aga see on kerge seetõttu, et kristlane on Jumala tahtes, ta armastab seda ja näeb vaeva asja nimel, mis on kõige mõttekam ja tasuvam asi maa peal üldse. Pealegi, kui inimene elab Jumala tahtega kooskõlas, siis ei näe ta vaeva üksinda, vaid Jumal on koos temaga, andes talle vajalikku jõudu, inspiratsiooni, rahu ja kõike muud, mis viljaka kristliku elu juurde kuulub. Sellepärast võis ka Jeesus öelda, et tema ike on hea ja tema koorem on kerge (Mt 11:30).

Samamoodi võib tuua võrdluse ka tugitoolispordiga: kui keegi armastab kasvõi televiisorist jalgpalli vaadata, siis ei kurda ta kunagi, et küll selle peale läheb ikka palju aega, võistlused on liiga tihti vms. Selle asemel elab ta ekraanil toimuvale täiega kaasa. Siit võiks tõmmata otsese paralleeli ka sellega, mida tähendab uskliku jaoks käia kirikus või tegelda Jumala sõnaga muul viisil. See pole ebameeldiv kohustus, vaid jõu ja rõõmu allikas.

Jumala käsud on kristlasele armsad sellepärastki, et ta teab, et ta on Jumala poolt täielikult armastatud ja aktsepteeritud, ehkki ta ei suudaks omalt poolt kunagi täita esimestki käsku. Tema positsioon Jumala ees ei sõltu ta võimekusest. Seepärast võib ta igale päevale minna vastu rahust lähtudes, ja siis on Jumala tahte otsimine talle rõõmuks.

Midagi sellest Jumala käskude sünnitatud rõõmust võib näha ka Piibli kõige pikemas peatükis – Ps 119-s, kus psalmist laulab muuhulgas: „Su määrused on mu kiituslauluks mu võõraspõlve majas. Mulle meenub öösel su nimi, Issand, ja ma hoian su Seadust. See sai mulle osaks sellepärast, et ma pidasin su korraldusi. Issand on mu osa; ma olen öelnud, et ma pean sinu sõnu.”

Kõnekas ja õpetlik võiks selles suhtes olla ka lugu teelistest, kes oma teekonnal ühte külasse jõudsid. Nad küsisid kaupmehelt, kes oma kaupluse ees istus, milline see küla ka on. Kaupmees esitas aga vastuküsimuse: „Rääkige enne, millisest kohast te tulete.” Teekäijad vastasid: „Me tuleme igas suhtes suurepärasest kohast.” Kaupmees vastas: „Seegi koht on just selline.”

Teelised jätkasid oma teed. Mõne aja pärast saabus sama kaupmehe juurde teine seltskond ja küsis sama asja. Jälle esitas kaupmees enne vastamist sama küsimuse. Seekord oli teeliste vastuseks: „Meie kodukoht on täiesti õudne.”

„Teate, see siin on täpselt samasugune,” ütles kaupmees.

Needki teelised jätkasid oma teed.

Kaupmehe kõrval istus kogu see aeg teine mees, kes nüüd imestas ta vastuoluliselt kõlavate vastuste üle.

Kaupmees vastas seepeale: „Olen õppinud, et iga koht on samasugune nagu see, kust inimene on tulnud, sest inimene jääb alati samasuguseks.”

Kui Johannes selles kirjas korduvalt tõstis esile Jumala lapse tundemärke, siis ei andnud ta sellega mitte ainult võtmeid eksiõpetajate äratundmiseks. Ühtlasi aitas ta meil näha, milline on kristlase normaalne elu. Kristlasel pole tarvis oodata, et teised midagi ta eest teeavad, vaid tal tuleb väljendada oma ligimestele armastust praktiliste tegudena ja teiste eest hoolitsemisega. Selle jaoks, kellele Jeesus on saanud armsaks, ei tundu tema tahte otsimine ehk koorma kandmine raske. Sellele, kes Päästjat ei tunne, tundub seevastu kõik raske ja isegi võimatu.

Johannese väide, et Jumala käsud ei ole rasked, nõuab meiltki päris palju järelemõtlemist. Ei ole päris endastmõistetav, et kristlasedki alati leiavad need olevat kerged. Sageli võib tunduda lausa vastupidi. Seepärast peatub Johannes selle teema juures pikemaltki.

5:4 Jah, igäüks, kes on sündinud Jumalast, võidab ära maailma. Ja see ongi võit, mis on võitnud ära maailma - meie usk.

Täpsuse huvides tuleks siin märkida, et algkeeles on õigupoolest öeldud pisut teisiti: „Kõik, mis on pärit Jumalast, võidab ära maailma. Rõhutatud on seega mitte isikut, kes võidab, vaid väge – nimelt Jumalast pärit väge, üldse Jumala tööd, mis võidab ära maailma. Teisisõnu tähendab see siis: „Kõik, mida Jumal teeb, võidab ära maailma.” Silmas on peetud muidugi Jumala tööd inimeses, täpsemalt – usku, mis Jumal kristlasele on andnud.

See on isegi julgustavam, sest praeguse eestikeelse tõlke peale võib mõni nõrk kristlane, kes on oma kiusatustele alla jäänud, sattuda ahistusse ja mõelda, et tema küll ei tea, kuidas maailma võita. Aga kui jutt ei olegi inimesest, vaid hoopis Jumala tööst inimeses, siis on hoopis teine lugu. Ja kuna Jumala töö toimub siiski inimeses, kristlases, siis võibki kirjutada ka nii, nagu ütleb eestikeelne tõlge: „Igäüks, kes on sündinud Jumalast, võidab ära maailma.” Ja kohe järgmine lause selgitab, et jutt on usust. Johannes nimetab seda küll „meie usuks”, aga täpsemalt on see meile *antud* usk. Ja õige usk seisneb teatavasti Jumala usaldamises, mitte enda või isegi oma usu usaldamises. Seega poleks sisuliselt vale öelda isegi nii: „Igäüks, kes tõesti usaldab Jumalat, on maailma ära võitnud. Ja see ongi võit, millega ta on võitnud – usaldus Jumala vastu.”

Johannes selgitab nende sõnadega, miks Jumala käsud ei ole kristlasele rasked. Kristlased on Jumalast sündinud. Neile on Jumal ise andnud uue südame, mis ei taha midagi muud kui täita Jumala tahet. Kristlasel pole seega tarvis sundida end armastama Jumala kärke. Armastus nende vastu on Jumala töö temas, ja see armastus paneb ka inimese liikuma.

Samast asjast rääkis ka Jeesus oma jüngritele oma hüvastijätukõne lõpus, Jh 16:33: „Seda ma olen teile rääkinud, et teil oleks rahu minus. Maailmas ahistatakse teid, aga olge julged: mina olen maailma ära võitnud.” Jeesus Kristus, kes usu läbi elab neis, kes temasse usuvad, on kõigist selle maailma vägedest tugevam. Seepärast usk võidab maailma ja seepärast paneb usk ka patuse inimese armastama Jumala kärke.

Aga mida Johannes õieti mõtleb, rääkides maailma võitmisest? Kas ta ehk viitab tulevale päästele? Ei – algkeelsest tekstist selgub, et Johannes räägib maailma võitmisest mitte tuleviku, vaid oleviku vormis. Ta räägib seega sellest, mis parajasti toimub – kristlane võidab maailma pidevalt, jätkuvalt, käies oma usuteed. Võime seega öelda, et praeguselgi hetkel usk Kristusesse päästab ja hoiab kristlast siin maailmas. Kristlane siis pääseb usu läbi ja käib usus. Me sünnime Jumala lasteks usu läbi Jeesusesse Kristusesse ja usk on ainus asi, millega me võidame ümbritseva maailma.

Aga nagu juba selgus – kui öeldakse, et usk võidab kogu aeg ümbritseva maailma, siis tuleb meeles pidada, et usk ei ole inimese omadus või saavutus, vaid see on midagi, mille inimene on kingituseks saanud, mis on tulnud talle väljastpoolt. Kuna Kristus ise on usus ligi, siis tegelikult on Kristus see, kes igal hetkel on tugevam kui see maailm. Sellel põhineb seegi, et praeguselgi hetkel inimesed mitmel pool maailmas pöörduvad evangeeliumisõna mõjul pimedusest valgusse ehk elava Jumala poole. Kristus on küllalt tugev, et anda vajalikku võitu kõige nõrgemalegi oma lapsele. Ja mitte ainult sellele, kes juba on tema laps, vaid ka sellele, kes alles tahab selleks saada.

Sellisest imest kõneles ka ühe 17-aastase vene poisi kiri kristlikule raadiojaamale: „Leidsin mõne päeva eest teie raadiosaate. See meeldis mulle väga ja hakkasin seda iga päev kuulama. Mul ei ole Piiblit, aga sooviksin seda meelsasti saada, et seda koos teiega õppida. Ei ole kuigi palju aega sellest, kui olin alles ateist. Ma ei uskunud Jumalasse. Nüüd näen ümberringi tuhandete kaupa inimesi, kes ei tea midagi Jumalast, aga ma tahan neid aidata.”

Sellegi kirja ääres pole raske mõista, mida see tähendab, et usk Jeesusesse Kristusesse võidab maailma. Sõna temast paneb endise ateistigi mõtlema, kuidas viia sõnum Issandast Jeesusest teistelegi.

Et Johannes räägib maailma võitmisest usu läbi olevikuvormis, see kõneleb siiski ka sellest, et nii kaua kui kristlane elab maa peal, on ta alati ka lahingus ja sõjas. Me võime olla selles sõjas võitjad ainult siis, kui toetume Jumala sõnale. Täpselt samamoodi nagu Jeesus vastas kord saatana ahvatlustele Jumala sõnaga, nii tuleb teha ka meil. Jumala sõna on vägev lammutama pimeduse kindlustusi. Just sellepärast me vajame seda iga päev.

Lahingule, mida kristlasel tuleb pidada iga päev, viitas Johannes juba eespoolgi. Ta kirjutas 1Jh 2:15-16: „Ärge armastage maailma ega seda, mis on maailmas! Kui keegi armastab maailma, siis ei ole temas Isa armastust. Sest kõik, mis on maailmas - lihamimu ja silmahimu ja elukõrkus -, ei ole Isast, vaid maailmast.” Maailma all mõtleb Johannes seda pimedat reaalsust, mis on liidus saatana ja mis kõiges paneb vastu Jumala tahtele. Kristlase seisukohast on kõige õnnetum lugu see, et ka ta enda rikutud loomus on selle Jumala vastu mässava maailmaga liidus. Seepärast me võimegi nii kergesti sattuda selle maailma võrku. Ehkki kristlane ei ole maailmast, tuleb tal elada selle maailma keskel. Seepärast on lahing vältimatu. Aga just seepärast on see ka nii suurepärase, et kristlane ei pea maailma võitma omast jõust, vaid õigupoolest on võitja Jeesus Kristus, kes temas elab. Tuleb ainult teha talle endas ruumi ja anda võimalusi tegutseda.

PKK1261 1Jh 5:4-8

Kolm ühtset tunnistust

Eelmisel korral jäime uurima 1Jh-e viienda peatüki neljandat salmi: „Jah, igaüks, kes on sündinud Jumalast, võidab ära maailma. Ja see ongi võit, mis on võitnud ära maailma - meie usk.” Ütlesin juba, et võitmise kohta kasutab Johannes algkeeles tegusõna vormi, mis tähendab jätkuvat olevikulist tegevust. See tähendab, et tegemist on pideva võitlusega, kus pidevalt võidetakse – usk Kristusesse võidab maailma. Siin elus tuleb kristlasel lõpuni pidada lahingut nii oma rikutud loomuse, maailma kui ka saatana vastu. Aga kuidas seda lahingut peetakse? Sellele küsimusele annab huvitava vaatenurga Joosua raamat, mida alustuseks natuke meelde tuletame.

Vana testamendi kirjeldus, kuidas israeli rahvas läks Joosua juhtimisel töötatud maale, kõneleb omal viisil ka kristlase võitlusest siin maailmas. Kui lugeda Joosua raamatut, siis näeb varsti, et töötatud maad ei toodud israeli rahvale kuldkaandikul kätte. Selle kättesaamiseks tuli sõdida ja vahel ka kaotusi kanda. Meiegi peame aru saama, et oleme lahingus – vaenlane hoiab maad oma võimuses ega anna meile mingit võitu, kui me ei taha võidelda. Kui

Joosua raamatu sõnumit uurida vaimuliku võitluse vaatenurgast, siis võib selle sõnumi kokku võtta järgmiselt: Joosua ja kogu Iisraeli rahva vastas oli kolm vaenlast, kes tuli võita, enne kui maa endale sai.

Esimeseks vaenlaseks oli Jeeriko, mis esindab maailma. Seda ründas Joosua kõigepealt. Ta tahtis jagada maa pooleks ja vallutada osad ükshaaval. Teine vaenlane oli väike Ai, mis esindab inimese rikunud loomust ehk liha, nagu seda vanemas piiblitõlkes nimetatakse. Joosua saatis sinna väikese sõjaväe, arvates, et see saab kerge saagi, aga paraku sai see haledalt lüüa. Mõnikord on võrdlemisi kerge tulla toime maailma ahvatlustega, aga võitluses iseendaga tulevad kaotused järjest.

Meie hulgas, kes kutsume end kristlasteks, on näiteks selliseid, kes ei lähe küll kaas nn maailma pattudega, aga me võime näiteks koguduse keskelgi levitada igasugust klatši või rääkida ligimestest asju, mis ei tee kellelegi rõõmu. Samuti ei tarvitse me olla vabad ahnuse patust. Just see põhjustas Ai linna all kaotuse. Siis võib meie kohta öelda, et me puhume küll valjusti pasunaid Jeeriko ümber, aga mitte Ai ümber.

Kolmandaks vaenlaseks, kellega Joosua kohtus, olid gibeonlased. Nemad esindavad saatana kavalaid sepitsusi, mis näevad välja väga süütud. Gibeonlased tulid Joosua juurde sõprust vandudes ja heatahtlikkusest tulvil. Aga nad petsid heauskse Joosua ära. Saatan on olnud valetaja algusest peale ja on seda endiselt. Seejuures ei tohi unustada, et ta valed on väga kavalad.

Vaatleme nüüd neljandat salmi Jeeriko vallutamise valguses. Johannes kirjutas (algkeelse sõnastuse järgi): „Jah, kõik, mis on sündinud Jumalast, võidab ära maailma.” Niisiis, Jumala laps võidab maailma, ja seda Jumala antud varustusega, aga kuidas? – Johannes selgitab: „Ja see ongi võit, mis on võitnud ära maailma – meie usk.” Eelmisel korral juba ütlesin, et seda võiks sõnastada ka järgmiselt: „Igaüks, kes tõesti usaldab Jumalat, on maailma ära võitnud. Ja see ongi võit, millega ta on võitnud – usaldus Jumala vastu.” Jeeriko vallutamise lugu on selle kohta heaks näiteks. Kuidas võitis Joosua Jeeriko – kas lahinguga? Ei. Jumal ütles talle, mis tal tuleb teha. Rahvas pidi ainult marssima ümber linna ja lõpuks puhuma sarvi. Joosua sai seega sõna Jumalalt ja selle järgi tuli tal tegutseda. Õige usk ei olegi midagi muud kui selle usaldamine, mis Jumal ütleb, ja selle järgi tegutsemine.

Jeeriko rahvas oli rünnakuks valmis, sest Iisraellased olid ületanud Jordani jõe, mis pealegi sel aastaajal oli tavaliselt üle ujutatud. Jeerikolased oli sulgenud linnavärvad ja ootasid nende taga. Aga kui Iisraeli väed tulid värvate juurde, siis pöördusid nad äkki kõrvale ja tegid ringi ümber linna – ja läksid oma laagrisse tagasi.

Järgmisel päeval andis linna piilur tõenäoliselt jälle teada, et Iisraeli väed lähenevad. Ja jälle tegid nad ainult linna ümber tiiru, kusjuures ainult seitse preestrit puhusid jäärasarvi. Nii kordus see kuus päeva järjest. Linna kaitsjate väed ja nende komandöride närvid hakkasid arvatavasti pingule minema. Seitsmendal päeval sai see kummaline strateegia lisavärvi, sest ühe tiiru asemel tehti seitse tiiru. Siis võeti välja sarved. Preestrid puhusid sarvi ja rahvas samal ajal karjus. Ja äkki müürid langesid. See oli linna kaitsjatele täielik üllatus ja šokk.

Kuidas siis Iisrael Jeeriko vallutas? Kas lahinguga? – Ei, põhiline võit ei tulnud lahinguga. Nad marssisid ümber linna, nagu Jumal Joosuale oli käsu andnud. Miks Joosua taoline kogunud väepealik nõustus selliste võtetega? – Ilmselt oli Joosua õppinud piisavalt Jumalat usaldama. Seda kummalist strateegiat rakendades täitis ta ainult Jumalalt saadud käsku.

Joosua täitis käske. Ta oli seega kuulekas Jumala sõnale. Selline ongi usk praktikas. Jeeriko müürid ei langenud tänu lahingule või targale sõjalisele tegevusele, vaid usu läbi.

Mida me sellest õpime? – Ehkki Joosual oli armee, ei olnud ta ülesandeks võidelda, vaid uskuda. Ta uskus Jumala sõna, tegutses selle põhjal – ja müürid langesid. Meiegi ei võida seda maailma, võideldes selle vastu, vaid toetudes Jumala sõnale, mis on tugev küllalt, et hävitada igasuguseid kindlustusi. Selles ongi meie julgeolek.

Meie vastasteks on maailm, meie oma rikunud loomus ja saatan. Kõigele lisaks on need veel omavahel liidus ja sõdivad kõige selle vastu, mida Jumal on ja teeb. Sel põhjusel ka kristlased on pidevalt lahinguväljal. Johannes ütles oma kirjas, et igaüks, kes on sündinud Jumalast, võidab maailma. Lõppude lõpuks ei või see maailm kõigist oma üritustest hoolimata Jumala tööd tühjaks teha. Selle teemaga jätkab apostel veel järgmiseski salmis.

5:5 Kes on, kes võidab ära maailma? Eks see, kes usub, et Jeesus on Jumala Poeg!

Jumalast sündinud inimese tunnuseks on see, et ta usub, et Jeesus on Jumala Poeg. Usk Kristusesse ühendab kristlase Jumala Pojaga nii tõeliselt, et Jeesuse võit hukatuslike vägede üle saab ka kristlase võiduks. Jeesuse patutus on kristlase patutus, Tema täiuslik elu on kristlase täiuslik elu ja tema tühi haud on kristlase tühi haud. Jeesuse võit saatana ja tema liitlaste üle on ka kristlase võit.

Sama tõde tõuseb väga kõnekalt esile ka Ilmutusraamatust, kus räägitakse kristlasi tabavatest tagakiusudest. Nende kirjelduste keskel aga võime lugeda Ilm 12:10-11 järgmist: „Ja ma kuulsin suurt häält taevast hüüdvat: "Nüüd on käes pääste ja vägi ning meie Jumala kuningriik ning tema Kristuse meelevald, sest välja on heidetud meie vendade süüdistaja, kes süüdistab neid Jumala ees päeval ja ööl. Nemad on ta ära võitnud Talle vere läbi ning oma tunnistuse sõna läbi ega ole oma elu armastanud surmani.” Sama tõde kuulutab ka Paulus Rm 8:36-37: „Nagu on kirjutatud: "Sinu pärast surmatakse meid kogu päeva, meid koheldakse nagu tapalambaid. Kuid selles kõiges me saame täieliku võidu tema läbi, kes meid on armastanud.”

Niiviisi nii Johannes kui ka Paulus trööstivad tagakiusu ja mitmesuguste ahistuste osaliseks saanud kristlasi. Nad tuletavad meelde, et ehkki selle maailma keskel koheldakse kristlasi sageli halvasti ja isegi vägivaldselt, siis Jeesuse Kristuse tõttu on nad ometi tõelised võitjad. Miski, mis siin maailmas on, ei suuda lahutada Jumala armastusest inimest, kes toetub Jeesusele Kristusele. Seepärast see, kes usub Issandasse Jeesusesse, võidab maailma.

5:6 Tema on see, kes tuli vee ja verega - Jeesus Kristus. Ta ei tulnud üksnes veega, vaid vee ja verega, ja Vaim on selle tunnistajaks, sest Vaim on tõde.

Vaevalt sind üllatab, kui ütlen, et need sõnad veest ja verest on sajandite jooksul Piibli lugejates paljugi segadust tekitanud. Vana aja kirikuisadest on selle küsimuse üle arutlenud näiteks Tertullianus ja Augustinus, ja nemadki ei jõudnud kõiges samasugustele järeldustele.

On näiteks olnud lihtne näha neis Johannese sõnades viidet kristlikule ristimisele ja armulauale. Näib aga siiski, et vähemalt esmajoones ei olnud Johannesel mõttes need sakramendid. Seda näeb sellestki, et kui Johannes ütleb, et Jeesus tuli vee ja verega, siis on tegusõna „tuli” kreekakeelseks vormiks aorist. Eesti keele grammatikas tegusõnadel selline vorm puudub, kreeka keeles aga kasutatakse aoristi väljendamaks, et kõne all olev sündmus oli lühikese kestusega. See algas ja lõppes võrdlemisi lühikese aja jooksul. Ehkki õpetuslikult on õige öelda, et me kohtume armulaual Issanda Jeesusega, ei ole armulaud selline ainukordne sündmus, mille kohta võiks öelda, et see toimus ühel korral. Armulauda võib ju korrata iga nädal ja vajaduse korral sagedaminigi. Johannese poolt kasutatud väljend tulemisest vee ja verega kõneleb seevastu minevikus toimunud üksiksündmusest.

Selle teadmisega võime nüüd hakata arutlema, mida võis Johannes selle hämmeldust tekitanud väljendiga mõelda. Mida need sõnad tähendavad? Kõigepealt annab imestuseks põhjust asjaolu, et Johannes kordab samas ütluses kaks korda: „Tema on see, kes tuli vee ja verega – Jeesus Kristus. Ta ei tulnud üksnes veega, vaid vee ja verega”. Selline kordamine näitab selgelt, et Johannes pidas vajalikuks seda eriliselt rõhutada. Aga mis oli selle põhjuseks?

Vaevalt läheme väga viltu, kui tõlgitseme sellegi rõhutuse johtuvat põhjusest, miks see kiri esialgselt sai kirjutatud. See kiri on ju võitluseks eksiõpetuste, eriti aga gnostitsismi vastu.

Kui umbes kolm nädalat tagasi hakkasime selle kirjaga tutvuma, siis rääkisin, et Johannese ajal oli Efesoses gnostitsismi juhtfiguuriks Kerinthos. Tema käsituse järgi olid Jeesus ja Kristus kaks eri isikut. Tema arvates tuli Kristus Jeesusesse, kui Jeesus sai ristitud, ja lahkus temast enne ta surma. Kerinthos oli seega õpetanud, kui kasutada Johannese sõnu, et Jeesus Kristus tuli veega, kuid mitte verega.

Nüüd aga Johannes rõhutab, et Jeesus Kristus ei tulnud mitte ainult veega ehk siis mitte ainult ristimise läbi, vaid ka verega. Jutt verest tähendab, et Jeesus Kristus oli lõpuni, ristisurmani, ühtaegu tõeline inimene ja tõeline Jumal. Mingit jumaluse lahkumist Jeesusest ei toimunud millalgi. Teisisõnu – sama Jeesus Kristus, kes ristiti Jordanis, suri ka Kolgata ristil. Johannes veel rõhutab, et Jumala enda Vaim tunnistab, et nii see toimus, ja Püha Vaim ei räägi kunagi tõe le mittevastavalt.

Samast tõesest räägib Johannes ka oma evangeeliumiraamatus. Kindlasti on sul meeles, et Jeesuse ristisurmaga seoses ta luid ei purustatud. Kui oli tarvis mingil põhjusel ristilöödute surma kiirendada, siis roomlased mõnikord purustasid selleks nende sääreluud. Johannes kõneleb Jh 19:33-35, mis toimus, kui sõdurid tulid keskmise risti juurde: „Aga kui nad tulid Jeesuse juurde ja nägid, et ta oli juba surnud, siis nad ei lõõnud katki tema sääreluid, vaid üks sõdur torkas piigiga tema küljesse ning kohe voolas välja verd ja vett. Ja see, kes seda nägi, tunnistab seda, ning tema tunnistus on tõsi. Ja tema teab, et ta räägib tõtt, et teiegi usuksite.” Johannes oli kohal, kui Jeesus risti löödi ja ilmselt märkas ta midagi sellist, mida teised jüngrid ei märganud. Ta oli nii lähedal, et kui sõdur torkas piigiga Jeesuse külge, siis ta nägi, et haavast voolas verd ja vett.

Uurijad on selle Johannese poolt ära toodud detaili üle arutlenud ja jõudnud järeldusele, et selleks ajaks olid vereplasma ja vereseerum südamekambris üksteisest juba eraldunud. See tähendab, et Jeesus oli olnud juba mõnda aega surnud, enne kui ta külge torgati.

Johannesel võis olla mitu põhjust, miks ta seda detaili oma evangeeliumiraamatus mainis. Üheks neist oli kindlasti see, et keegi ei arvaks, et ristil surnud Jeesus oli mingi vaimolend, vaid et ta oli lõpuni välja täielik inimene, kelle küljest eluvedelikku välja voolas, kui sinna piigiga torgati.

Kuna läbi sajandite on kristlased lugenud Johannese kirjast neid sõnu veest ja verest ja kuna pealegi VT-s oli paljude puhastusrituaalidega seotud nii vere kui ka vee kasutamine, siis on arusaadav, miks neis on nähtud viidet ka kristlikule ristimisele ja armulauale. Nende läbi teenib ju Jumal praegugi oma kogudust. Nii me muidugi tohime küll selle salmi ääres mõelda, sest loomulikult viib jutt veest ja verest mõtted armuvahendite juurde. Aga meil on siiski hea meeles pidada, et Johannes võitles siin kirjas sellise eksiõpetuse vastu, milles salati, et Kristus ristil suri. Seepärast on loomulik mõista selle võitluse osana ka Johannese tõdemust, et Jeesus Kristus tuli mitte ainult veega, vaid ka verega.

5:7-8 Jah, tunnistajaid on kolm: ⁸Vaim, vesi ja veri, ja need kolm on üks.

Eelmises salmis nimetas Johannes vett ja verd, kuid ei nimetanud neid tunnistajateks. Ta ainult ütles, et Jeesus tuli nendega. Tunnistajaks nimetas ta eelmises salmis ainult Vaimu. Siin aga ütleb ta, et tunnistajaid on kolm – Vaim, vesi ja veri, ja lisab veel pealegi, et need kolm on üks. Ilmselt tahab ta öelda, et kõik need kolm tunnistavad täpselt ühte ja sedasama. Mida ta sellega õieti mõtles?

Johannesel võis olla mõttes Jeesuse vastu peetud kohtuprotsess, kus oli ka tunnistajaid. Nendest räägitakse Mk 14:56 järgmist: „paljud tunnistasid küll valet tema peale, aga nende tunnistused ei läinud kokku.” Vale teenistusse valjastatud tunnistajad ei suutnud anda kokkulangevaid tunnistusi. Seevastu Vaim, vesi ja veri tunnistavad kõik Jeesuse Kristuse kohta üht ja sama tõde.

Tasub tähele panna sedagi, et kui eelmises salmis nimetati Vaimu viimasena, siis selles salmis on ta esimesel kohal. See tuleneb ilmselt esmalt sellest, et neist kolmest tunnistajast ainult Vaim on elav, teiseks aga sellest, et ilma Jumala Vaimu tunnistusega ei saaks ka vesi ja veri olla tunnistajateks. Vaim seevastu on sõltumatu tunnistaja.

Eelöeldu on arusaadav ka seetõttu, et kui meil ei oleks Jumala Vaimu poolt inspireeritud Jumala sõna, siis ei teaks me midagi ka vee ja vere tunnistusest. Me ei teaks, et Jeesus samastus patuste inimestega Jordani jõe ääres ega ka seda, et ta ristil suri, kui see poleks meile jäädvustatud Jumala sõnas. Nüüd meil aga on tänu Püha Vaimu tööle kokku kolm tunnistajat, kes kõik täiesti üheselt kõnelevad sellest, kes Jeesus Kristus on. See, et Johannes nimetab just kolme tunnistajat, tuleneb küllap Moosese Seaduse määrusest. Nimelt on 5Ms 19:15 säte: „Ärgu astugu kellegi vastu üles ainult üks tunnistaja mõne süüteo või mõne patu pärast, ükskõik missuguse tehtud patu pärast - alles kahe või kolme tunnistaja sõna põhjal saab asi selgeks.”

Ja milline on siis see ühine tunnistus, mille kõik need kolm üksmeelselt annavad? – Need kõik kõnelevad ühtviisi sellest, et Jeesus Kristus on maailma Päästja, kes valas oma vere Kolgatal ja maksis nõnda meie patuvõla. Seda tõde kirkustab Püha Vaimu patusele inimesele Kristusest kõneleva Piibli sõna läbi. Püha Vaim avab Jumala sõna meie südamele, nii et me õpime tundma Jeesust Kristust oma Päästjana.

Jumala sõna seab meie ette Kristuse, kes valas oma vere nii minu kui ka sinu pattude pärast. Ta suri meie pattude pärast ja ta äratati surnuist üles, et meie õigeks saaksime. Seda tunnistavad koos Vaimuga üksmeelselt ka vesi ja veri.

PKK1262 1Jh 5:9-15

Ära arva, vaid tea!

Meie eelmine saade lõppes salmiga, kus Johannes rääkis kolmest tunnistajast – Jumala Vaimust, veest ja verest. „Ja need kolm on üks”, ütles Johannes. Ta kinnitas oma lugejatele, et kristlane võib täielikult usaldada seda, mis Jumala sõnas meile Jeesusest Kristusest räägitakse. Usaldusväärse tunnistuse teemal ta ka jätkab.

5:9 Kui me võtame vastu inimeste tunnistuse, siis Jumala tunnistus on suurem, sest see on Jumala tunnistus, et ta on andnud tunnistuse oma Poja kohta.

Siin tasub ehk ära tuua ka soomekeelne tõlge, sest selles on mõte sõnastatud selgemini: „Me ju aktsepteerime inimeste tunnistustki, ja Jumala tunnistus on palju kaalukam. See on Jumala tunnistus: ta on tunnistanud oma Pojast.

Johannes tuletab meelde, et igapäevaeluski me üldjuhul usume, mis teised inimesed meile räägivad, ega näe selles midagi kummalist. Teistsugust elu oleks raske üldse kujutledagi. Valetamised ja petmised on siiski rohkem erandiks, mida peetakse ebanormaalseks ja mille peale saadakse vihaseks. Ja Johannes ütleb, et kui me üldjuhul võtame inimeste sõnagi tõena, miks me siis ei peaks usaldama seda, mis Jumal meile räägib?

Milline on siis Jumala tunnistus? Seda võib lugeda näiteks Mk 1:9-11, kus Jumal andis otse taevast tunnistuse Jeesuse ristimise puhul: „Neil päevil sündis, et Jeesus tuli Naatsaretist Galileamaalt ja Johannes ristis ta Jordanis. Ja veest välja tulnud, nägi ta kohe taevast avanevat ning Vaimu kui tuvi laskuvat tema peale. Ja taevast kostis hääl: "Sina oled mu armas Poeg, sinust on mul hea meel!"

Teiseks, Jeesus ütles juutidele, kes nõudsid selget vastust, kas ta on messias või mitte, Jh 10:25: „Ma olen seda teile juba öelnud, aga teie

ei usu. Teod, mida ma teen oma Isa nimel, needsamad tunnistavad minust.” Niisiis, kuna Jeesus tegi oma tegusid Isa nimel ja need teod olid kõigile ilmsed, siis olid needki Jumala tunnistuseks. Sellepärast võis Jeesus öelda ka Jh 8:16-18: „... mina ei ole üks, vaid minuga on Isa, kes minu on saatnud. Ja peale selle on ka teie Seadusesse kirjutatud, et kahe

inimese tunnistus on õige. Mina ise olen tunnistajaks enese kohta ning minu kohta tunnistab Isa, kes minu on saatnud.”

Kolmandaks tasub meelde tuletada, mis Jeesus ütles Jh 5:39: Te uurite pühi kirju, sest te arvate nendest saavat igavese elu - ja just need on, mis tunnistavad minust.” Iga juut teadis, et pühakiri on Jumala poolt antud, seega – pühakirigi on Jumala tunnistus.

Niisiis, küsimus pole selles, kas tunnistusi on või mitte; küsimus on selles, kas osatakse ja kas tahetakse neid tunnistusi näha. Kes on valmis asja ausalt uurima ja tõsiasju tunnistama, sellele saab ka selgeks, kes Jeesus Kristus tegelikult on.

Miks me siis ei peaks võtma vastu Jumala enda tunnistusi ta ainusündinud Pojast? Meile ei ole antud ju ühtegi teist nime ehk isikut, kelle läbi me võiksime saada päästetud. Tihtipeale me inimestena usume igasuguste petturite ilusaid jutte; miks siis mitte toetuda sellele tunnistusele, mille annab püha Jumal, kes ei oskagi valetada? Jumala hea uudis on tänagi tõsi: Ta Poeg suri ristil meie eest, et me temasse uskudes saaks oma patud andeks ja igavese elu.

5:10 Kes usub Jumala Pojasse, sellel on see tunnistus olemas enese sees. Kes ei usu Jumalat, see on teinud tema valelikuks, sest ta pole uskunud tunnistust, mille Jumal on andnud oma Poja kohta.

Siin toob Johannes Jumala tunnistuse kohta välja veel ühe olulise asjaolu: usklikul on see tunnistus mitte ainult välispidine, vaid ka seespidine. Kui sa usud Jeesusesse kui oma Päästjasse, siis Püha Vaim elab sinus ja tunnistab, et see, mis Jumal Piiblis räägib, vastab tõele. Teisisõnu – Püha Vaim annab veenvuse ja kindluse. Jeesus ise ütles Jh 16:14: „Tema kirkastab mind, sest ta võtab minu omast ja kuulutab teile.” Mida see tähendab, seda selgitab Jeesus paremini Jh 14:26: „Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud.”

Niisiis – Püha Vaim ei ole usklikus inimeses lihtsalt niisama, vaid ta tegutseb täiesti konkreetselt – kuulutab, õpetab ja tuletab meelde, mida parajasti vaja. Nagu ütles Jeesus ise – Püha Vaim on teine trööstija. Püha Vaimu ligiolu

tähendab usklikule inimesele sedasama, mida Jeesuse enda ligiolu tähendas tema jüngritele siis, kui ta oli isiklikult maa peal. Nagu Jeesus oma jüngrid õpetas, juhendas ja ka korrigeeris, nii teeb seda nüüd Püha Vaim.

Peale selle tunnistab Jumala Vaim usklikule, et ta on Jumala laps. Nii ütleb Paulus Rm 8:15-16: „Sest te ei ole saanud orjuse vaimu, et peaksite jälle kartma, vaid te olete saanud lapseõiguse Vaimu, kelles me hüüame: "Abba! Isa!" Seesama Vaim tunnistab koos meie vaimuga, et me oleme Jumala lapsed.”

Seesama kehtib ka vastupidi – kui inimene ei usu Jumalat, siis ta lisab oma pattude nimekirjale veel ka vihje, et tema arvates on Jumal valetaja. Tõsi küll, tänapäeva inimene vist ei pea valetajaks niivõrd Jumalat ennast, vaid neid, kes temast tunnistavad – Piiblit ja usklikke inimesi. Piibli kohta arvatakse, et see on täis müüte, uslike inimeste kohta aga, et nad on harimatud või peast põrunud või neile on ajupesu tehtud. Tegelikult aga pole sellisteks väideteks muud alust kui inimese enda uskmatuse, eelarvamused ja soovimatus sügavamalt asju uurida.

Jumala tunnistajate tagasilükkamine tähendab ka Jumala enda tagasilükkamist. Nimelt ütles Jeesus: „Kes teid vastu võtab, võtab vastu minu, ja kes minu vastu võtab, võtab vastu minu Läkitaja.” (Mt 10:40). Seesama kehtib ka vastupidi – kui lükatakse tagasi Jeesus Kristus ja tema tunnistajad, siis lükatakse sellega tagasi ka Jumal.

Uskmatuse on Jumalale vastuhakkamine. See on Jumala ja tema tunnistajate süüdistamine valetamises. Seega, kui Jumal ütleb: „Usu Jeesusesse Kristusesse, siis ma päästan sind,” sina aga vastad: „Ma ei vaja Kristust päästjaks,” siis sa pead Jumalat valetajaks. Ja ilmselt pead sa siis ennast Jumalast targemaks. Hullema aga on see, et niiviisi jääd sa ilma kõige tähtsamast Jumala kingitusest. Seda nimetab Johannes järgmiseks.

5:11 Ja see tunnistus on: Jumal on andnud meile igavese elu ja see elu on tema Pojas.

Jumala tunnistus on siis, et ta on andnud meile igavese elu, ja see on inimese jaoks kättesaadav ainult Jeesuses Kristuses, mitte kusagil mujal ega kelleski teises. See on tähtis tunnistus. Tänapäeval arvatakse sageli, et pole tähtis, mida inimene usub – peaasi, et ta usub siiralt. Samuti arvatakse, et pole tähtis, millise tee keegi valib, sest lõpuks viivad kõik teed Jumala juurde. Selliseid arusaamu ei toeta isegi meie igapäevane elu – näiteks ei ole kellelegi ükskõik, kas ta uskust petist või ausast inimest, sest uskumise tagajärjed on ju erinevad. Kui keegi on tüsata saanud, siis vaevalt küll lohutab teda tagantjärele see, et ta uskust ju ometi täiesti siiralt! Ja kui kõik teed viiks välja ühte kohta, milleks meil siis kaardid ja teeviidad olemas on?

Jumal tunnistab: kui sul on Jeesus Kristus, siis on sul igavene elu. Selline on evangeelium kõige lühemalt kokkuvõetuna. Järgmine salm rõhutab seda veelgi.

5:12 Kellel on Poeg, sellel on elu; kellel ei ole Jumala Poega, sellel pole elu.

Johannes ei ütle: Kui sa oled enda ja ka teiste meelest hea inimene, siis on sul igavene elu. Ta ei ütle: Kui sa oled täitnud korralikult kõik oma kohustused, siis on sul elu. Samuti ta ei ütle, et kui sul on õige kiriku, organisatsiooni või usulise liikumise liikmekaart, siis on sul elu. Mida ta aga ütleb? Millal on inimene päästetud? Vastus kõlab: „Kellel on Poeg, sellel on elu.”

Suhe Jeesuse Kristusega on ainus, mida küsitakse. Paneme tähele, kuidas Johannes seda väljendab – küsimus pole isegi üldises usus, vaid selles, kas meil ka tegelikult on Poeg või mitte. Seepärast tasub kindlaks teha, et meil tõesti ikka on Jeesus – see tähendab, tegelik suhe temaga. On nimelt ka võimalik, et inimene põhimõtteliselt küll usub Jeesust Kristust, aga tegelikult elab temast lahus, ilma osaduseta temaga.

Siinkohal tasub meelde tuletada, mida öeldakse Jeesuse kohta Jh 1:11-12: „Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud teda vastu. Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalla saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad tema nimesse ...” Niisiis, kes on Jeesuse vastu võtnud, see on Jumala laps. Ta võib siis ka öelda, et tal on Jeesus.

Tuletame meelde ka vastupidist võimalust. Jeesuse enda sõnul on kohtupäeval neid, kellele ta ütleb: „Ma ei ole teid kunagi tundnud, minge ära minu juurest, te ülekohtugejad!” (Mt 7:23) Paneme tähele: Jeesus ei ütle, et nad pole teda uskunud, vaid et ta ei tunne neid. Need inimesed nimetavad Jeesust Issandaks ja on tema nimel isegi palju vägevaid asju teinud. Ilmselt olid nad küll õppinud selgeks ja võtnud kasutusele teatud vaimulikud põhimõtted ja tehnikad, aga nad polnud tegelikult Jeesusega lähedaseks saanud, endale tema tegelikku iseloomu ja tahet selgeks teinud. Tegelikult polnud nad isegi oma ülekohtust puhtaks saanud, sest Jeesus ju nimetab neid ülekohtugejateks. Sellest võib järeldada, et nad polnud oma patte ja ülekohtu ära tundnud ega talle tunnistanud, sest muidu ju Jeesus tundnuks neid. Neil puudus temaga selline suhe, mis iseloomustab sõprade vahekorda, kes üksteist lähedaselt ja usalduslikult tunnevad.

Usus elamine tähendab seda, et inimesel on Kristus Päästjaks. Tema on päästepaat, kes viib kindlasse kohta varjule. Ta on meie ainus lootus. Ilma temata oleme kadunud ja hukas, aga kui meil on tema, siis on meil elu. Tuletan siinjuures ka meelde, mida Paulus ütleb Rm 10:13: „Sest igaüks, kes hüüab appi Issanda nime, päästetakse.”

„Kellel ei ole Jumala Poega, sellel pole elu.” Enam selgemalt vaevalt võib seda väljendada. Me võime selles küsimuses unustada religioossed harrastused, kõikvõimalikud töömeetodid ja igapäevased rituaalidki. Ükski selline asi ei või anda inimesele elu. Seepärast on tähtsaim küsimus: Kas sinul ja minul on Kristus? Kas laseme tal olla oma Päästja?

Eespoolöeldust selgus juba ka põhjus, miks Johannes rõhutab, et Jeesus on Jumala Poeg. Ta on meie ainus võimalus leida igavene pääste. Johannes selgitab seda nii selgelt, et igaüks võib sellest aru saada.

Lõppude lõpuks ainuke asi, mis takistab meil võtta vastu Jeesust Kristust, on meie uhkuse patt. Arvame, et teame neid asju isegi Jumalast paremini ja et meile pole lunastust tarvis. Ometi on praegugi kehtiv kutse, mille Paulus sõnastas järgmiselt: „Meie oleme nüüd Kristuse käskjalad, otsekui Jumal ise julgustaks meie kaudu. Me palume Kristuse asemel: Andke endid lepitada Jumalaga! Ta on teinud patuks meie asemel selle, kes patust midagi ei teadnud, et meie saaksime Jumala õiguseks tema sees. Aga olles kaasabilised me manitsemeegi teid, et te Jumala armu ilmaasjata vastu ei võtaks.” (2Kr 5:20 – 6:1)

Kõik on siis valmis. Jumal palub sind, hea sõber, et sa nõustuksid temaga lepitatud saama.

Järgmine salm on eriti hea, valgustav ja julgustav. Jukka Norvanto räägib, et temale isiklikult on see salm eriti armas ja tähtis. Ta usuletulek toimus sõjaväes oleku ajal ja sellega kaasnes suur soov lugeda ja uurida Piiblit. Pärast sõjaväe osales ta üksvahe kolmes piiblingis ja võttis paljudest teistestki koguduse koosolekutest aktiivselt osa. Sündinud innukuse suurust näitab seegi, et kooliteelgi õppis ta piiblisalme pähe. Ta jutustab: „Pärast üht koosolekut jõudsin jälle oma korterisse ja lugesin seal sel õhtul Esimese Johannese kirja viiendat peatükki. Selle kolmeteistkümnese salmi otsekui avas mulle taeva.” Nüüd ongi see salm meie ees.

5:13 Seda ma olen kirjutanud teile, kes te usute Jumala Poja nimesse, et te teaksite: teil on igavene elu.

See Jukka kogemus on heaks näiteks, kuidas Püha Vaim Jumala sõna inimese jaoks elavaks teeb. Annan selle edasi nii, nagu ta ise sellest jutustab: „Tookord sõnad „et te teaksite” hakkasid otsekui särama selle salmi keskel.

Mõtlesin, et kõike seda, mis Johannes selles kirjas senini on öelnud neile, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse, ütles ta ainult selleks, et nad teaksid, et neil on igavene elu. Ja ühtlasi mõistsin, et see Piibli sõna räägib ka minule. Minul, kes ma usun Jumala Poja nimesse, pole siis tarvis ainult loota või kujutleda, et mul on igavene elu, vaid tegemist on asjaga, mida võib teada. Johannes on selle sõnumi kirjutanud minulegi: ma tohin teada, et mul on igavene elu.”

Jukka jätkab: „Tol õhtul veetsin selle salmi ääres taevalise hetke selle individuaalelamu ülemisel korrusel, kus olin endale korteri üürinud. Siis sain südamesse ka nn päästekindluse tunde, mis pole sealst pärast seda kadunud. Selles Piibli sõnas andis siis Jumal mulle kestva hingamise.”

On mõistetav, et kui Jumal on inimest ühe sõna läbi nii isiklikult ja võimsalt puudutanud, siis on see tõesti eriline. Sellist kogemust polegi võimalik sõnadega edasi anda. Aga ehk aitab see Jukka kogemus meilgi mõista, milline on õieti selle salmi sõnade mõte: kui sa usud Jeesusesse Kristusesse, siis sa tohid teada, et sul on igavene elu. Sedasama tõde väljendas ka Jeesus ise Jh 5:24 järgmiselt: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kes kuuleb minu sõna ja usub teda, kes minu on saatnud, sellel on igavene elu, ning ta ei lähe kohtu alla, vaid on läinud surmast ellu.” Küsimus pole seega kujutlemises või soovmõtlemises, vaid teadmises. Sest Jumal ei räägi tühja juttu.

Johannes tahab siis, et meiegi teaksime: kui me usume Jumala Pojasse, siis on meil elu. Seda tõde aktsepteerides patune inimene ka austab Jumalat ega pea teda valetajaks, nagu Johannes eespool ütles. Isegi sellel pole tähtsust, kui palju usku on, vaid et seda on.

5:14 Ja see ongi see julgus, mis meil on tema ees, et kui me midagi tema tahtmist mööda palume, siis tema kuuleb meid.

Päästekindlus annab ka julguse ligineda Jumalale, kes on töötanud kuulda meie palveid. Muidugi peavad need palved olema tema tahte kohased. Kui elame ja käime temaga osaduses, siis hakkame ka paremini mõistma, millal meie palved on tema tahte kohased. Georg Müller on öelnud: „Palve ei ole tõrksa Jumala keelitamine. See on tema valmisolekust kinnihaaramine.” Seega – me ei ürita oma palvetega panna tõrksat Jumalat tegema midagi niisugust, mida ta ei taha. Pigem peavad meile palved olema sellised, et me mõtleme tema mõtteid. Sellest saame julgust, kui läheme palves tema ette.

Keegi isa jutustas kord, kuidas ta õpetas oma lapsele palvetamist ja kinnitas talle, et Jumalalt võib paluda ükskõik mida, sest Jumal kuuleb meie palveid. Ühel päeval siis tuli laps isa juurde ja jutustas, mis ta oli Jumalalt palunud. Isa jutu järgi oli see palve umbes seda tüüpi, nagu paluks keegi taevast kuud endale mänguasjaks. Ta oleks seepeale tahtnud midagi oma sõnadest tagasi võtta, aga otsustas parem vait olla, kuna ei teadnud õieti, kuidas nüüd lapsele asja selgitada.

Paar päeva hiljem tuli poiss joostes isa juurde ja ütles: „Nüüd Jumal vastas!” Hämmastunud isa küsis: „Noh, mis ta ütles?” – „Ei anna.” Seepeale jooksis poiss rahulolevalt välja lumememme tegema.

Johannes kinnitab oma kirjas, et Jumal kuuleb meid. See on tõsi. Jumal kuuleb kõiki oma laste palveid. Aga ta käitub nagu hea ja vastutustundlik lapsevanem ega anna meile alati seda, mis me palume. Kõik meie palved ei ole muidugi Jumala tahte kohasedki. Vahel aga juhtub ka, et ehkki see, mida me palume, on ka Jumala tahe, ei ole selleks veel õige aeg. Aga igal juhul on ka asju, mida meil tuleb paluda, et Jumal võiks meid rõõmustada, andes seda, mis me palume. Meile kinnitatakse siin kirjas selgelt, et me võime usaldada, et ta vastab meie palvetele – kui me palume tema tahte kohaselt.

5:15 Kuna me teame, et ta meid kuuleb, mida tahes me paluksime, siis teame ka, et meil on käes need palved, mis me oleme temalt palunud.

On julgustav teada, et meil on taevane Isa. Kui elame temaga osaduses ega soosi oma elus pattu, siis me ka ei palveta isekalt, ajades oma asju. Kui me sel kombel käime temaga osaduses, siis võime julgesti arvestada, et ta vastab meie palvetele. Meil pole tarvis minna Jumala ette ebakindlalt nagu kerjaja, vaid võime julgelt paluda, et tema tahe teostuks.

See tähendab näiteks seda, et kui sul on kiusatus tegutseda oma himude järgi ja Jumala tahte vastaselt, siis Jumal tahab, et sa selles olukorras palvetaksid, et ta päästaks sind kiusatusest ja sa võiksid tegutseda nii, nagu on õige. Kui sa seda palud, siis see sulle ka antakse. Palve kuulmise kohta on ka usupuhastajal hea nõuanne: „Vormi ja aega palve kuulmisele meil ei tule määrata. Jumala võimuses olgu, mis ajal ta annab ja mis ajal ta ei anna seda, mida oleme palunud, ning kelle kaudu.”

PKK1263 1Jh 5:16-21

Püsi Kristuses, ja sa elad!

Hakkame 1. Johannese kirja uurimisega lõpule jõudma. Oleme seda uurinud umbes kuu aega ja leidnud, et see on praegugi väga ajakohane. Eksiõpetused, mis sundisid Johannest omal ajal seda kirja kirjutama, ei ole ikka veel maailmast kuhugi kadunud. Seepärast võime olla rõõmsad, et see kiri on Piiblis olemas meile juhatuseks ja kaitseks.

Eelmise saate lõpuosas uurisime Johannese õpetust palvest. Ka järgmine salm on selle teemaga seotud, aga üsna hämmeldusttekitaval viisil.

5:16 Kui keegi näeb oma venda tegevat pattu, mis ei ole surmaks, siis ta palugu, ja Jumal annab talle elu, neile, kes ei tee pattu surmaks. On pattu, mis on surmaks: selle kohta ma ei ütle, et tal tuleks paluda.

Nagu võib juba arvata, on seegi salm läbi sajandite kristlastes palju hämmeldust tekitanud. Näiteks on sellest salmist arendatud välja mõte seitsmest surmapatust. Piibel küll ei räägi nendest midagi. Aga kuidas tuleks neid Johannese sõnu mõista?

Esmalt tuleks jõuda selgusele, millisest surmast Johannes siin räägib. Kas ta mõtleb ihulikku või vaimulikku surma ehk igavest hukatust? Oletame kõigepealt, et jutt on ajalikust surmast. Mida Johannes sel juhul öelda tahaks?

Üheks võimalikuks tõlgenduseks on, et sel juhul räägib Johannes kristlasest, kes on teinud sellist pattu, mille tõttu taevane Isa kutsub ta koju. See tähendaks praegusest elust ära viimist – näiteks selleks, et ta ei teeks Jumala kogudusele rohkem häbi. Kas sellisel tõlgendusel võiks olla piibellikku alust?

Israeli kõrberännaku ajast võime näha, et nii Mooses kui ka Aaron tegid pattu, mis oli selles mõttes surmaks. Mooses vihastas iisraellaste peale, kui need mangusid vett. Selle asemel, et vastavalt Jumala käsule *öelda* kaljule, et see vett annaks, Mooses lõi seda kepiga kaks korda. Tal poleks olnud vaja kaljut üldse puudutada. See kalju pidi kujutama, milline Kristus on. Kristus suri ainult ühe korra, Mooses aga rikkus selle eelkujundi, lüües kaljut kaks korda. Seepeale ütles Issand Moosesele ja Aaronile: „Sellepärast et te ei uskunud minusse ega pidanud mind pühaks Iisraeli laste silme ees, ei saa teie viia seda kogudust sellele maale, mille mina neile annan!” (4Ms 20:12)

Mooses võis siiski teatud aeg rahva juhtimist jätkata. Ta palus isegi Jumalalt andestust ja luba pääseda siiski tõotatud maale, aga Issand ei andnud seda luba. Sellest sündmusest jutustatakse 5Ms 3:25-26: „Lase mind ometi minna ja näha seda head maad, mis on teisel pool Jordanit, teisel pool seda ilusat mäestikku ja Liibanoni!” Aga Issand vihastus mu peale teie pärast ega kuulnud mind. Ja Issand ütles mulle: "Küllalt sulle! Ära enam räägi mulle sellest asjast!" Seega võiks siit mingil viisil järeldada, et nii Mooses kui ka Aaron olid teinud pattu, mis viis ihuliku surmani, seepärast oli asjatu paluda, et Jumal veel meelt muudaks.

Minul isiklikult on sellise tõlgendusviisi suhtes siiski tõsised kahtlused. Seda juba sellepärast, et UT-i ajal pole ajalik surm kristlasele mingiks probleemiks. Sageli seda ei nimetata isegi surmaks, vaid magama uinumiseks. Kuna Jeesus on surma võitnud, siis ajalik surm tähendab ju ainult Tema juurde minekut. Sellisel juhul ei saa ka olla tegu patuga, mille puhul pole enam mõtet paluda. Kui aga rääkida VT-i valgel ajalikust surmast sellise patu karistusena, mille puhul pole enam mõtet paluda, siis mu meelest on selleks kohasem teine näide. Selle leiame 4Ms 16-st, kus kirjeldatakse Korahi jõugu vastuhakku Moosesele. Tegemist oli väga tõsise mässuga, aga see lõppes sellega, et maa mässajate all lõhkes ja „neelas ära nemad ja nende kojad ja kõik inimesed, kes kuulusid Korahile, ja kogu varanduse.” (4Ms 16:31-32) Paraku, rahva mässumeelsus oli nii suur, et isegi see sündmus ei pannud neid kokkuma. Selle tagajärjel sai veel järgmiselgi päeval surma rohkem kui 14 000 inimest, enne kui Aaron oma suitsutusohvriga sellele piiri pani. Sellise patu puhul on küll õigustatud öelda, et palvetamine on mõttetu. Aga see on juba andestamatu patt, mis tähendab ka igavest hukatust.

Moosese loost leiame tuge mõttele, et teatud juhtudel ei tasu paluda mõne inimese ajaliku surma edasilükkamise pärast. Aga on ka olukordi, kus tasub seda paluda ja kus Jumal lubab inimesel kauem elada, ehkki ta on Jumala vastu eksinud.

Selline arutluskäik tundub ehk kunstlikult otsitud, aga huvitav on, et midagi sellesarnast kirjutab ka Paulus, rääkides pühal õhtusöömaajal osalemisest, 1Kr 11:28-30: „Inimene katsugu ennast läbi ja alles siis söögu sellest leivast ja joogu sellest karikast! Sest kes sööb ja joob, see sööb ja joob enesele nuhtlust, kui ta ei anna aru sellest ihust. Seepärast ongi teie seas palju nõrku ja põduraid ning paljud on surnud.” Paulus räägib siin sellest, et mõned jõid Issanda laual olles ülearu ega mõistnud selle tähendust üldse. Sellepärast olid mõned isegi surnud. Võiksime siis Johannese sõnastust kasutades öelda, et need inimesed olid langenud pattu, mis oli surmaks.

Sellise tõlgenduse puhul mõistame Johannese sõnu nõnda, et ta ei räägi siin patust, mida ei või saada andeks, vaid ainult patust, mis on (ajalikuks) surmaks. Aga need on keerulised arutluskäigud. Kui Johannes oleks midagi nii keerulist mõelnud, siis oleks ta seda kindlasti ka pikemalt seletanud, sest kuidas muidu oleks ta lugejad pidanud oskama ta mõttekäike ära arvata? Johannes aga nimetab pattu, mis on surmaks, nii endastmõistetavalt, et ta lugejad pidid ilmselt otsekohe mõistma, millest on jutt.

Ainus patt, mille kohta Piiblis öeldakse, et seda ei või andeks saada, on Püha Vaimu teotamine. On ju täiesti võimalik, et Johannes mõtlebki siin seda, sest sellest rääkis selgete sõnadega Jeesus ise. Sellega oleks ka seletatav, miks Johannes ei seleta oma mõtet lähemalt – see on niigi kõigile selge. Pealegi, kas ei tundu üsna loomulik, et patt, mis on surmaks, on seesama, mis andeksandmatu patt?

Püha Vaimu teotamine tähendab lõppude lõpuks Jeesuse Kristuse hülgamist ja tagasi lükkamist, sest Püha Vaimu ülesanne on kirkastada meile Jeesust Kristust kui Päästjat. Kui me selle Püha Vaimu tunnistuse tagasi lükkame, siis ei ole meil ka päästet. Tuletame meelde, et Jeesus ise rääkis Püha Vaimu teotamisest siis, kui ta vastased leiutasid seletuse, et ta ajab kurje vaimu välja kurjade vaimude ülema Peltsebuli abiga (M12:31). Aga siiski, järgmises salmis

ütles ta: „Ja kui keegi ütleb midagi Inimese Poja vastu, võib ta saada andeks, aga kui keegi ütleb midagi Püha Vaimu vastu, ei andestata talle ei sellel ega tulevasel ajastul.” Niisiis, Püha Vaimu teotamine on siiski midagi muud kui Jeesuse vastu rääkimine.

Nii olen arutlenud, kuidas mõista Johannese sõnu juhul, kui ta räägib ajalikust surmast. Nagu öeldud, selle tõlgenduse probleemiks aga on, et Johannes ilmselt eeldab, et surma viiv patt on midagi nii üheselt mõistetavat, et koguduse liikmed võivad seda konstateerida ja isegi loobuda kõnealuse inimese eest palvetamast. Mis patust võiks siis veel olla jutt, juhul kui jätta kõrvale Püha Vaimu teotamine?

Üks võimalus on siis võtta lähtekohaks terve selle kirja tähtsaim sõnum – võitlus gnostitsistliku eksiõpetuse vastu. Üsna terase tähelepaneku tegi omal ajal Martin Luther, arutledes, mis patuga siin võiks olla tegu. Tsiteerin teda: „Surmapatt on siis mu meelest see vale õpetus, mis võitleb pattude andeks andmise vastu ja tahab õiguse ja tõe eest käia ja nõuab, et valet teenitakse ja austatakse. Siis juhtub, et see, keda on kord või kaks noomitud, eriti, kui ta on vale õpetuse autor, ei kahetse.”

Eespool ütles Luther, „et ei kohta kergesti lahkonna rajajat, kes oleks pöördunud. Ma ei tea selle kohta ühtegi näidet, ehkki eksinud küll võivad pöörduda, aga üldiselt jäävad eksiõpetuste väljamõtledjad paadunuteks.” Luther seega arvas, et eriti need, kes on eksiõpetuse rajanud, ei pöördu sellest, ehkki mõned nendega liitunud võivad seda teha.

See tõlgendus vastab ka 1Jh-e terviklikule sõnumile. Selles võideldakse valeõpetuse vastu, mille võrku oli sattunud ka osa koguduse liikmeid. Seega muutub kergemini mõistetavaks Johannese vahetegemine, kelle pärast tasub ja kelle pärast ei tasu palvetada. Esimesteks oleks sel juhul need, kes lihtsameelsusest on mõne eksiõpetuse võrku läinud. Nende suhtes ei ole lootus kadunud, sest neid võib aidata see, kui tõe veel selgeks saab. Sellepärast tasub nende eest palvetada.

Seevastu valeõpetuse väljaarendaja on inimene, kes teadlikult on end lahutanud tõe ja tegutseb selle vastu, püüdes teisigi oma eksitusse tõmmata. Selline inimene ei ole heauskelt läinud väärale teele, vaid tegutseb tõe vastu teadlikult ja tahtlikult. Sellise tõe moonutaja eest näe Johannes mingit mõtet palvetada. Ta on teadlikult ja tahtlikult valinud elu asemel surma.

5:17 Kõik ülekohus on patt, aga on pattu, mis ei ole surmaks.

Kui kõik meie ülekohus viiks ajalikku surma, siis ei olekski maailmas ühtki inimest elus. Aga trööstiv on teada, et ehkki Jumala inimene langeb küll pattu, on tal võimalik Jumala juurde tagasi tulla. Seda tohime teha ka kohe praegu.

5:18 Me teame, et ükski, kes on sündinud Jumalast, ei tee pattu, sest Jumalast sünnitatu hoiab ennast ja kuri ei puuduta teda.

Selle salmi puhul on algtekstides väike, ühetäheline lahkumine, millest sõltub salmi tõlge ja ka tähendus. Seepärast on seda tõlgitud ka erinevalt. 1968. aasta tõlkes kõlab see salm: „Me teame, et ükski Jumalast sündinu ei tee pattu, vaid Jumalast Sündinu hoiab teda, ja tige ei puutu temasse.” Jumalast Sündinu (suure algustähega) ei ole keegi muu kui Jeesus Kristus. Mõte on siis selles, et Jeesus Kristus, kes on Jumalast Sündinu ehk Jumala Poeg, hoiab ja varjab Jumala lapsi, nii ei Kuri ehk saatan ei pääse neile kallale. Sama mõte on ka viimases soomekeelses tõlkes, mis kõlab:

„Me teame, et ükski Jumalast sündinu ei tee pattu. Tema, kes on sündinud Jumalast, varjab igaüht neist, nii et Kuri ei saa haaret.”

Teistes tõlgetes, kaasa arvatud viimases eestikeelses, lähtutakse algtekstist, kus on öeldud, et inimene, kes on Jumalast sündinud, hoiab ennast, nii et kuri ei saa temasse puutuda. Niisiis on tegemist põhimõttelise erinevusega – kas inimene hoiab ennast ise või hoiab teda Jeesus Kristus, nii et kuri ei saa temasse puutuda.

Sisuliselt on muidugi õiged mõlemad tõlked. On täiesti selge, et kui inimene on saanud Jumala lapseks, siis on ta ka Jumala kaitse all – igal juhul nii kaua, kui ta pole Jumala vastu sõnakuulmatuks muutunud ja mingil määral isegi sel juhul, kui ta Jumala tahte teelt kõrvale kaldub. Teisest küljest aga ei ole Jumala kaitse automaatne, vaid ka inimene ise peab olema valvel ja hoiduma minemast sinna, kuhu Jumal keelab minna ja tegelemast asjadega, millega Jumal keelab tegelda. Kui ta sellistest asjadest ei hoidu, siis ta piltlikult öeldes teeb ise kurjale ukse lahti ja ütleb tere tulemast.

Juba Vanas Testamendis olid Jumala kaitse ja õnnistused tingimuslikud – need sõltusid sellest, kas Jumala rahvas peab tema sõna või mitte. Ka Uues Testamendis ei ole teisiti, sest Jeesus ütles: „Kui te armastate mind, siis pidage mu käske!” (Jh 14:15) Ja kohe edasi: „Ja ma palun Isa ja ta annab teile teise Lohutaja, et tema oleks teiega igavesti.” Nii et kui Jeesust armastatakse, siis tuleb ka elada vastavalt tema tahtele, ja kui Jumala laps seda teeb, siis on tal ka toimiv Püha Vaimu osadus. Jumala tahtes püsites ta hoiabki ennast, et mitte minna kahtlasele või lausa kurjale teele. Selline inimene on loomulikult Jumala kaitse all. Jeesus Kristus hoiab ja varjab teda, nii et kurjal pole millestki kinni haarata.

Aga mis siis, kui Jumala laps oli ettevaatamatu ja ikkagi eksis või langes? – Selle kohta ütles Johannes juba 1Jh 2:1: „Aga kui keegi patustab, siis on meil eestkostja Isa juures, Jeesus Kristus, kes on õige, ning tema on lepitushver meie pattude eest ...” Eksimise või langemis puhul on tähtis oma pattu ausalt tunnistada ja sellest pöörduda, siis tuleb Jumala laps Jumala kaitse alla tagasi.

Johannes kordab 1Jh 5:18 seda, mis ta oma kirjas juba varemgi on esile tõstnud –üks asi on langeda pattu, teine asi aga jääda sellesse püherdama. Siin on jutt viimasest. Keegi, kes on Jumalast sündinud, ei tee seda. Jumala lapsel on kaks loomust – vana ja uus. Uus loomus ei tee pattu. See tahab elada Jumalale meelepärast. Vana loomus teeb pattu ja seepärast tuleb ette, et ka Jeesusesse uskujad langevad üksikutesse pattudesse. Aga see ei tähenda, et siis on mäng läbi, vaid meelt parandades tõustakse üles ja tullakse teele tagasi. Seejuures on tohutuks kinnituseks, et Jeesus on juba maksnud lunahinna kõigi meie eksimuste eest ja tema on tugevam kui kõik muud jõud siin maailmas. Kui tema meid hoiab ja kui me temas püsime, nagu ta ise oma jüngritele südamele pani, siis ei ohusta meid miski.

Tuletame meelde ka Jeesuse sõnu Jh 15:4: „Jääge minusse, ja mina jään teisse.” Jeesusesse jäämine tähendab muuhulgas ka seda, et tuleme oma mistahes eksimuste ja langemistega ikka tema juurde tagasi. Ja kes tema juurde tuleb, seda ei lükka ta välja.

5:19 Me teame, et meie oleme Jumalast ja et terve maailm on kurja käes.

Juba teist korda alustab Johannes salmi sõnadega „Me teame”. Eelmises salmis ta ütles, et me teame, et keegi, kes on Jumalast sündinud, ei jää patusse püherdama. Nüüd ta ütleb: „Me teame, et me oleme Jumalast.” Ta ei jäta selles küsimuses mingit ebakindluse varju. Jumala laps teab, et ta on Jumalast.

Aga kristlane teab veel muudki. Jumala sõna valguses on ta õppinud mõistma, et kogu maailm on Kurja võimuses. Paulus nimetab saatanat koguni selle maailma jumalaks. Selle maailma olukord sarnaneb Okasroosikese muinasjutuga: Okasroosike magab und, millest ta pole võimeline ärkama, samal ajal kui kogu loss on kurjuse jõudude võimuses. Ja ainult teatud kindel väljastpoolt tulija suudab selle olukorra muuta ja magajad äratada. Kurat on maailma magama pannud ega taha, et seda Jumala sõnaga äratatakse. Meilgi tuleb valvata, et mitte uinuda mugavusearmastuse, hoolimatuse ja patu unne.

Tasub meeles pidada, mis Paulus ütles 2Kr4:3-4: „Kui meie evangeelium on siiski kinni kaetud, siis on see kinni kaetud neile, kes hukuvad, neile uskmatuile, kellel praeguse aja jumal on mõtted sõgestanud, nii et neile ei koida evangeeliumi valgus Kristuse kirkuses, kes on Jumala kuju.” Selle maailma jumal, kes on kurat, teeb tõesti kõik, et me ei võtaks vastu evangeeliumi, et saaksime päästetud.

5:20 Aga me teame, et Jumala Poeg on tulnud ja andnud meile mõistmise, et me tunneksime ära Tõelise. Ja meie oleme Tõelises, tema Pojas Jeesuses Kristuses. Seesama on tõeline Jumal ja igavene elu.

Kolmandat korda ütleb Johannes: „Me teame”. Nüüd ütleb ta seda ristiusu põhitõdede kohta: Jumala Poeg on tulnud maailma, et me õpiksime tundma tõelist, elavat Jumalat. Ja veel ta ütleb, et kui usume Issandasse Jeesusesse Kristusesse, siis me juba elame Tõelises, st tõelises Jumalas. Sellest rääkis ka Jeesus oma nn ülempreesterlikus palves Jh 17:22c-23: „meie oleme üks: mina neis ja sina minus, et nad oleksid täielikult üks, nii et maailm tunneks ära, et sina oled minu läkitanud ja et sa oled armastanud neid, nii nagu sa oled armastanud mind.”

Johannes ütles Jeesuse kohta veel: „Tema on tõeline Jumal ja igavene elu.” Praeguses maailmas hakatakse sellele tõe üha ägedamalt vastu. Üha enam teoloogegi räägivad, et nad ei või uskuda, et Jeesus on tõesti neitsist sündinud. Aga kui Jeesusel oleks olnud maine isa, siis ei oleks ta võinud lepitada meie patte. Samuti ei saaks ta siis olla tõeline Jumal ega igavene elu. Tegelikult kõik jutud Jeesusest kui ainsast teest Jumala juurde oleksid siis kattetud. Siis võikime täiesti rahulikult kirikud ja palvemajad kinni panna. Neist poleks mingit muud kasu kui ehk ainult ulualust halva ilma puhul.

Johannese sõnad tuletavad meelde sedagi, et ristiusk ei ole oma olemuselt religioon, mida harrastatakse. Ristiusk on isik, Jeesus Kristus. Kui sul on Tema, siis on sul pääste. Sul on igavene elu, sest siis sa juba elad igaveses Jumalas.

5:21 Lapsed, hoiduge ebajumalate eest!

Selle manitsusega Johannes lõpetab oma kirja. Sellest ta ongi rääkinud terves selles kirjas, hoiatades kogudust eksiõpetajate eest. See manitsus on meiegi jaoks. Sest ükskõik kes või mis, mis tuleb Kristuse ja uskliku vahele, on ebajumal. Seepärast nimetab Paulus ka ahnust ebajumalateenistuseks.

Ebajumalad toovad oma kummardajatele ainult surma ja hävingut. Jeesus Kristus aga viib meid pimedusest valgusse, surmast ellu, sellest väärestunud maailmast taevariiki. Nende lõpusõnadega suunab Johannes meid veel kord vaatama ainuüksi Jeesusele Kristusele, kes on igavene elu.